

JUTAK CHA'OM WUJ RE

RI WUJ
RE RI
MORMON

JUN K'ALAJISANEM
CHIC CHRIJ RI JESUCRISTO

JUTAK CHA'OM WUJ RE RI WUJ RE RI MORMON

We wuj ri' c'ó jutak cha'om u tas ri Wuj re ri Mormón chupam. Wa' banom che cutzil ri winak c'ã cäk'axaxic juntir ri Wuj re ri Mormón che ri ch'abal Quiche. Are copan ri jun k'ij ri', cãq'uis wi na u patan wa' wuj.

Ri Wuj re ri Mormón c'ó ronojel ri lok'alaj u tzijobal ri Jesucristo chupam. Wa' jutak cha'om wuj c'ó jujun chque ri qui tijonem ri lok'alaj tak tz'ibatalic chupam, ri rajawaxic chque ri tak misioneros y ri winak ri quetan ruc' ri u Winakil ri Jesucristo que ri Ch'ajch'ojoxelab pa ri Q'uisbal tak K'ij. Xukuje' c'ó u patan we wuj chque conojel winak ri c'ó qui rayibal chretamaxic ri tzeletajinak u tzijobal ri Jesucristo.

Ri u Winakil ri Jesucristo que ri Ch'ajch'ojoxelab pa ri Q'uisbal tak K'ij Salt Lake City, Utah, U.S.A.

© 1979 por Intellectual Reserve, Inc.

Todos los derechos reservados

Impreso en los Estados Unidos de América 7/2011

Selecciones del Libro de Mormon en el Quiche
Translation of Selections from the Book of Mormon
Quiche

ISBN 1-59297-581-X Softcover (33568 062)

RI

WUJ RE RI MORMON

Jun tzijobal tz'ibatalic ruc'

*RI U K'AB RI MORMON CHO RI XAX TAK U XAK
CH'ICH' ESATAJINAK LOK CHUPAM RI XAX TAK U
XAK CH'ICH' RECH RI NEFI*

Are c'u wa' jun cha'om tak tzij ri esatajinak pa ri tz'ibatal chejujun junab quech ri u winak ri Nefi, xukuje' quech ri aj Lamanitas. Tz'ibatal c'u wa' chque ri aj Lamanitas, are jun u wi' ija'lil rech ri rachoch ri Israel, xukuje' chque ri aj Judeyib, chque c'ut ri Gentilib. Tz'ibatal c'u wa' ruc' ri u beyal ri takbal, ruc' c'ut ri uxlabal re k'alajisabal che ri cäpe na, y rech lok'alaj k'alajisanic. Tz'ibatalic, tz'apitalic, y awatal canok wa' che ri u rayibal ri Ajawaxel, rech man cäsach tä u wäch. Takal chi cäc'ut rib rumal ri lok'alaj u sipanic y ri u cuinem ri Dios che ri u ch'obic. Tz'apital canok rumal ri Moroni, awatal c'u canok che ri u rayibal ri Ajawaxel, rech cäc'ut rib pa ri takal k'ij cumal ri Gentilib, rech cäch'obtaj wa' rumal ri lok'alaj u sipanic ri Dios.

Xukuje' jun cha'om tak tzij ri xesataj pa ri Wuj re ri Eter. Are wa' jun ojer tzijobal chquij ri u winak ri Jared, ri xejabux canok pa ri k'ij ri Ajawaxel xusach ri winak pa ri qui tzijobal, pa ri k'ijal ri tajin cäquiban jun tz'ukutz'ik tz'ak rech quebopanic chicaj. Are wa' cächacunic che ri u c'utic chque ri u wi' ri rija'lil ri rachoch ri Israel ri nimalaj tak jastak ri u banom ri Ajawaxel chque ri qui tat, rech cäquetamaj chi c'o ri u banic ri Ajawaxel cuc', rech ri e are' man quetzelex tä na che junalic. Xukuje' rech cäch'ec'anic puwi' ri u no'j ri aj Judío, xukuje' puwi' ri u no'j ri Gentil, chi ri are' ri JESUS ri CRISTO, ri JUNALIC DIOS, ri cäc'utwächin rib paquiwi' conojel ri nimalaj tak tinimit. Wachinim c'ut, we tä c'o sachbal, xak e sachinak ri achijab. Rumal ri', miwetzelay ri jastak rech ri Dios rech quic'ut iwib man ix tz'ajom taj chuwäch ri u k'atbal tzij ri Cristo.

K'AXATAJINAK LOK WA' PA RI XAX TAK U XAK CH'ICH'
RUMAL RI JOSE SMITH, C'OJOL

---

*Banom che jun wuj rumal
Ri u Winakil ri Jesucristo que ri Ch'ajch'ojoxelab pa ri Q'uisbal
tak K'ij Salt Lake City, Utah, U.S.A.*

*We wächibal ri' banom rumal Harry Anderson.
Jesucristo, ri Colonel.*

JUN ALAJ TZIJOBAL CHRIL

RI WUJ RE RI MORMON

Pa ri nabe u xak rech ri Wuj re ri Mormón cubij chi c'ó oxib u banic xax tak u xak ch'ich', are tak wa':

1. *Ri Xax tak u Xak Ch'ich' re ri Nefi*, je jas cubij ri wuj, are wa' quieb u suc': (a) ri Nimak Xax tak u Xak Ch'ich'; (b) ri Ch'utik Xax tak u Xak Ch'ich'. Chupam ri nabe tak xax u xak ch'ich', c'ó ri ojer tak tzij quech ri winak ri', chupam ri ucab tak xax ch'ich' c'ó ri lok'alaj tak tz'ibatalic chejupon junab.

2. *Ri Xax tak u Xak Ch'ich' rech ri Mormón*, ri c'ó chupam ri tzij ri xutz'ibaj ri Mormón ri xucha' chupam ri xax tak u xak ch'ich' rech ri Nefi, xukuje' sibalaj tzij ri cuchomaj are'. Xukuje' are cutakej ri u tz'ibaxic ri ojer tzij, c'ó c'u nic'aj tzij xwikitajic rumal ri Moroni, ri u c'ojol ri Mormón.

3. *Ri Xax tak u Xak Ch'ich' rech ri Eter*, c'ó chupam wa' ri ojer tak qui tzij ri winak ri aj Jareditas. Ri Moroni xucha'o xutz'ibaj we ojer tzij, xucoj c'ut chupam jas ri cuchomaj are. C'äte ri', xuwiko cuc' ri nimalaj ojer tzij, y xucoj ri Wuj rech ri Eter che.

C'ó jule' chic xax tak u xak ch'ich' chquiwäch wa' ri bitajinak. C'ó jutak mul cätzijoxic chquij chupam ri Wuj re ri Mormón, are tak wa':

4. *Ri Xax tak u Xak Ch'ich' Bronce rech ri Labán*, are ri xqui-c'am ulok ri u winak ri Lehi pa ri Jerusalén. Aretak wa' cäquibij lok'alaj tak tz'ibatalic, y ja ri petinak wi ri quija'lil ri aj Hebreos. Pa tak ri tz'ibatal chejupon junab quech ri aj Nefitas, queriktaj wi nic'aj tzij ri xesaxic chupam wa'.

Ri u suc' ri Wuj re ri Mormón are quince u k'at ri kas rajwaxic, are ri cäbix wuj chque, xak jun man cäbix tä wuj che, chquijujunal c'ó ri qui bi' ri ajtz'ibanelab quech. Ri nabe tak wakib wuj, Nabe Nefi, Ucab Nefi, Jacob, Enós, Jarom y Omni, are tak wa' e k'axam tak tzij ri queriktajic pa tak nic'aj tzij ri c'ó cho ri ch'utin xax tak u xak ch'ich' rech ri Nefi. Chquixol tak ri

Wuj re ri Omni y Mosíah, queriktajic ri u tzijobal ri Mormón. Ri cutik wi rib ruc' ri u tzijobal ri Nefi, are wa' xtz'ibaxic cho ri nim xax tak u xak ch'ich'. Chupam wa', c'olic ri xc'ulmatajic pa tak ri k'ij ri xtakexic. Ri u tzijobal ri Mormón cubij jas ri u cholaj ri nabe tak wuj rech ri we ojer tzij, xukuje' jun nabe u tzij chquiwäch ri cäquitakej na.

Ri mas nim u nic'ajil ri Wuj cächapletaj pa ri Mosíah c'ä pa ri u tas 7 rech ri Mormón. Are tak wa' ri k'axam tak tzij ri xresaj ri Mormón chupam ri xax tak ch'ich' re ri Nefi. Ri q'uisbal u nic'ajil ri Wuj re ri Mormón cächapletaj pa ri u tas 8 rech Mormón c'ä pa ri q'uisbal rech ri wuj ri u banom ri Moroni, ri u c'ojol ri Mormón. Ri Moroni nabe xuq'uis u tz'ibaxic jas xuc'ulmaj ri u tat, c'äte ri', xumulij nic'aj tzij chrij ri ojer tak wuj quech ri aj Jareditas, are u bi' wa' ri Wuj rech ri Eter. C'äte ri', xutz'ibaj ri Wuj re ri Moroni.

Ri Wuj re ri Mormón cutzijoj che ri xc'ulmataj cho wa' ulew pa ri junab seiscientos nabe canok che ri ralaxibal ri Jesucristo c'ä pa ri junab cuatrocientos veinte y uno c'äte ri ralaxibal ri'. Pa tak we k'ij ri', ri Moroni, ri q'uisbal ajtz'ibanel chquixol ri aj Nefitas, xutz'apij ri lok'alaj tz'ibatal che jujun junab y xuc'u' canok cho ri Ajawaxel. Xuban wa' rech chi cäresaj ulok chi jumul pa ri q'uisbal tak k'ij, je jas u bim ri Dios cumal ri ojer tak u k'alajisanelab che ri cäpe na. Pa ri junab 1827 rech we tak ka junab, are wa' jun Moroni, jun c'astajinak winak, xuya' che ri José Smith ri xax tak u xak ch'ich' ri c'o can retal chquiwäch.

JAS RI U BANIC PETINAK CANOK

RI WUJ RE RI MORMON

Ri José Smith, xel chi sak jun lok'alaj wuj ri tz'ibatal can ojer canok. Xuban jeri' rumal ri u sipanic y ri u chuk'ab ri Dios. Ri u bi' ri jun tz'ib, are ri WUJ re ri MORMON. Kas esatajinak che sak y k'axatajinak pa ri jun tzijobal inglés. Ri José Smith tutz'ibaj ri jas xc'ulmataj che, are sibalaj rajwaxic. Xuk'alajisaj chi chak'ab chic pa ri k'ij 21, re ri ic' septiembre, pa ri junab 1823, are' tutzucuj ri Ajawaxel xsac'ajanik chubanic ch'awem ruc', rumal reta'm chic chi majok xril jun lok'alaj c'utunic ri sibalaj rajwaxic. Ri xc'ulmataj che are wa':

“Are cätajin xinch'awic ruc' ri Dios xinwilo chi xpe jun sakalaj chäj pa ri wachoch, y xnimaric c'ä xusakarissaj u pam ri ja y tza xoc'ow na che jas ri cuban ri sakil pa nic'aj k'ij. C'äte c'u ri', xinwil jun achi chuxcut ri nu ch'at, tac'al pa ri cak'ik' xane ri rakän man xekaj tä cho ri ulew.

“Ri ratz'iak ri u cojom, are ri cäbix túnica che, je ri u banic xak u k'um ri ratz'iak y kas sibalaj sak. Kastzij chi sibalaj sak y tza c'o wi na cho apasäch ri wilom cho ri ulew. In quinchomaj chi man c'o tä jun jasäch cho ri uwächulew je ri u sakil wa'. E ch'analic ri u k'ab rajsic jubik' ri u kul u k'ab, y xukuje' ri rakän c'ä rajsic ri u kul rakän. Man c'o taj jas u cojom pa u jolom, y k'alaj ri rij u kul xukuje', y xuya' xinwilo chi xak xu wa' túnica u cojom, rumal torom jubik' ri ratz'iak che u c'ux.

“Man xak tä xuwi ri ratz'iak sibalaj sak, xane ronojel ri are' tza cäjulquenic chi man cuya' taj cätz'ibaxic, y ri u ca'ybal jerxa tä ne je jas jun cayapa. Ri nu warabal tza pa k'ij xuban rumal, xane kas cächupquen ri rij. Are c'u ri kas xinwil u wäch che nabe mul, xinxej wib, c'äte c'u ri' aninak xel bic ri nu xibinakil.

“Xusiq'uij ri nu bi', y xubij chi are' jun ángel rech ri Dios, y xubij chi ri u bi' are Moroni. Xubij chi c'o jun chac re ri Dios ri cujach na pa nu k'ab, y chi ri nu bi' cäbix na utz che, o c'äx ri cäch'aw na che. C'o cäc'am ri nu bi' pa ri utzil y c'o ri cäc'am ruc' itzel chquixol ri nimak tak tinimit, y conojel alaxic, y chquixol conojel ch'awem.

“Xubij ba’ chi c’o xmuk can jun wuj banom ruc’ xax u xak tak k’än puak, y chuwäch ri’, c’o tz’ibatal ri xquiban ri ojer tak winak, y ja ri xepe wi qui c’olic waral cho ri ulew ri’. Xukuje’ xubij ba’ chi c’o chupam wa’ tz’ib ri kas tz’akatalaj u tzijobal ri Colonel ri xuya’o canok chque ri ojer tak kati’t ka mam.

“Kas xubij canok chi chuxcut ri xax tak u xak k’än puak, e c’o canok quieb ilbal abäj, e nac’al cho jun ch’ich’ re sak puak je ri u banic rax. E xmuk can ri’ ruc’ ri wuj, y are tak wa’ ri cäbix Urim y Tumim che. Y jachin ri e c’o wa’ ruc’ y cucojo ri abäj, te c’u ri’ are’ jun llonel, je ri cäbix che pa ri ojer tak junab, y ri Dios u ya’om canok che u k’axaxic ri wuj.

*****

“Xukuje’ xubij chwe chi are cäya’ pa nu k’ab ri xax u xak tak k’än puak ri u bim canok chwe (are maja’ copan ri k’ij chi quek’axex can chwe), man yatal tä na chwe chi quinc’utu ri’ che majun winak, mawi ri rax ch’ich’, mawi ri Urim y Tumin, xak xu ri cäbix chwe chi cuya’ quinc’ut chquiwäch. Y we quinbano, we ne cäsach na nu wäch. Are c’u ri tajin cubij chwe chrij ri xax u xak k’än puak, xc’ut jun ilonem chnuwäch, y k’alaj xcanaj pa nu jolom ri c’olbal ja ri e c’o wi. C’u are xinbec che u tzucuxic kas man c’äx taj xinch’obo jawichi, xane kas xinwil ri’ u banic pa nu jolom.

“C’äte uj tzijoninak chic, xinwil ri sakil ri c’o pa nu warabal ja xuchap u mulixic rib chrij are’, ri jun achi ri xtzijon wuc’. Y nojimal xumulij rib ronojel ri sakil chrij c’ä xcanaj chic jumul ri nu warabal pa k’ekum, xane man je taj ri kas chrij. C’äte c’u ri’, chanim xinwilo chi xujak rib ri uwo caj, y xpaki’ bic chicaj c’ä man xinwil tä chic ri are’. Are c’u ri nu warabal xcanaj canok je jas ri maja’ cäkaj u lok ri jun ajchicaj sakalaj winak ri’.

“Xink’oyi’c canok che u chomaxic jas ri u suc’ wa’ xinwil ri’. Sibalaj xinmayinic rumal ri xubij chwe je jun takom ri man c’o tä chic jun ri cäjnumax ruc’. Tajin quinchomaj pa wanima’ chrij wa’ jun jasäch ri’ are xinwilo chi nu warabal xuchap u julquenic chic, jerxa tä ne ruc’ jutz’it, ri junam ri ángel xpe chic jumul chuxcut ri nu ch’at.

“Xuchaplej jumul chic u bixic ri jastak, kas je jas ri xubij nabe jumul, man c’o tä xuq’uex che. C’äte c’u ri’, xutzijoj chwe jas ri nimak tak k’atbal tzij ri quepe na paquiwi’ ri winak e lawalo, ri

---

c'äx ri cäpe na rumal ri numical, ri ch'o'j y ri yabil ri quepe na paquiwi' ri winak pa wa' ija'lil. Xubij chic canok jumul we jastak ri'. C'äte ri', xtzelej bic chicaj je ri xuban can nabe.

"Xel c'u bic ri nu waram rumal rech ri jastak ri', kas xeboc pa nu jolom y kas xeboc pa ri wanima'. Are c'u ri in xintukaric, y xinmayinic rumal ri xinna'o y xinwilo. Tzare sibalaj xinmayinic aretak xinwil chi we ángel ri' kas xtzelej chic ulok jumul chic, c'o chuxcut ri nu ch'at. Y xintatabej chi xutzelej u bixic, o xutzijoj kas jas ri jastak u bim canok, xane xuk'alajisaj canok xukuje' chi ri itzel cúcoj na u chuk'ab rech quinutakchij che mac (rumal rech ri qui mebil ri ralc'ual ri in tat) rech quinchap ri xax tak u xak k'än puak pa nu k'ab, y quink'inomar ruc'. Xubij are' chi man cuya' tä wa', xuk'atij canok, y xtakan chwe chi are quinc'am ri xax tak u xak k'än puak chi xak xu quink'ijilaj ri Dios, y xak xuwi u patan wa' rech quinnimarisaj ri rajawibal ri Dios waral. We man are jewa', man quejach tä na ri xax tak u xak k'än puak pa nu k'ab.

"C'äte petinak chic churox mul che wilic, xpaki' chic chicaj je jas ri u banom. Jumul chic ba' xinchomaj chrij ri qui banic we jastak ri'. Kas c'äte xpaki' bic ri ángel churox mul, xok' ri ama' äc', y xinwilo chi tajin cäsakarik, je ba' wa' chi xujtzijon pa ronojel ri jun ak'ab.

"C'äte ri', xinwalajic, y kas je xinbano jas ri quinban ronojel k'ij, xinbec pa chac. Are c'u ri xinwaj xinchacunic, xinna' chi sibalaj in cosinak, chi xuq'uis ri nu chuk'ab, y tza xinna' chi man xincuin taj chubanic chac. Ri in tat xchacun kajok pa nu xcut, xrilo jas ri c'o chwe, y xinutak bic cho ja. Xinel bic chila', xinwaj quinbe cho ja, tzare Aretak tajin Xinxalk'atij ri u chi' ri c'ulbat ri cusutij rij ri ja, man xinch'ij tä chic, xintzak cho ri ulew, y jeri' xsach nu jolom.

"Aretak xul chwe nabe chi c'o jun ch'abal xinuch'abej, xubij ri nu bi'. Xınca'yic, y xinwil ri jun ángel chi c'o panuwi', tza cäjulquen ri rij je jas ri nabe. C'äte ri', xuchaplej chic u bixic jas ri u bim canok che ri jun ak'ab chic, y xinutak bic chi quinbec che u tzijoxic che ri in tat jas ri xinwilo, y ri u takbal ri Dios ri xuya' can chwe.

"Xinnimanic, xintzelejic ja ri c'o wi ri in tat pa ri ulew, y xintzijoj che jas u suc' ri jastak. Xubij chi ri Dios u takom are'

---

chwe, y xubij chwe chi quinniman che ri ángel. Xinel bic pa ri ka ulew che u tzucuxic ja ri e ya'om wi canok ri xax tak u xak k'än puak ri xubij ri ángel rech ri Dios chwe. Rumal c'ut ri u k'alaj ri ilonem ri xc'ut chnuwäch, kas xinch'obo ri c'olbal are xinopan chila'.

“Chuxcut ri Aldea re Manchester, pa ri tinimit re Ontario, rech ri Estado re Nueva York, c'o jun juyub chila' y are wa' kas nim pec. Cho u kajbal k'ij re ri juyub, xak jubik' cäraj man puwi' taj, chuxe' jun abäj chila' e c'o wi', e ya'om can chupam jun caxon banom re abäj. Pa u nic'ajil y puwi' ri abäj pim y bolobic, are c'u ri chuitak u chi' are xax jubik'. K'alaj lok ri u pa u nic'ajil puwi' ri ulew, are c'u ri chuitak u chi' mukutajinak ruc' ulew.

“Xinwesaj ri ulew, xintzucuj jun che' y xinnim bic chuxe'. C'ä-te ri', xinwalajisaj ri u chi', ruc' jubik' nu chuk'ab xwalajic. Xincay kajok chupam ri caxon y kastzij chi e c'o chila' ri xax tak u xak k'än puak, ri tak abäj qui bi' Urim y Tumim, y jun ch'ich' je ri u banic rax, wa' je jas xubij canok ri ángel. Ri caxon banom ruc' abäj, y nic'om ruc' abäj ruc' chun. E k'olyol'c quieb abäj c'ä chuxe' ri caxon, y paquiwi' ri' e c'o wi canok ri xax tak u xak k'än puak, y ri nic'aj jastak chic ri cäcachilaj.

“Xinwaj xebinwesaj lok, xane xpe ri ángel y xubij chi man cuya' taj. Y jumul chic xbix chwe chi maja' opaninak ri k'ij che quesaxic lok, y man copan tä ba' ri k'ij c'ä pa cajib junab xchaptäj bic pa ri k'ij ri'. Are' c'ut xubij chi rajwaxic chi quino-pan chila' kas pa jun junab chic, y xubij chi are' quinreyej chila', y quinterenej u banic wa' c'ä cäpe na ri k'ij che quesaxic lok.

“Je jas ri xbix chwe chi quinbano', xinopan chila' pa ri u q'uisbal chquijujun junab, y chila' ri ángel in rethem apanok, jumul chic xkarik kib chila', y xinc'am ulok u takanic y q'ui etamabal. Are' xinupixbaj che ri cuban na ri Ajawaxel, kas jas u suc' ri u be ri rajawibal ri Kajaw pa ri q'uisbal tak k'ij.

*****

“Xopan ri k'ij rech cäriktajic ri xax tak u xak k'än puak, y ri Urim y Tumim, y ri jun ch'ich' chachal. Pa ri k'ij veintidós rech ri septiembre, pa ri junab mil ochocientos veintisiete, xinbe c'ut pa ri q'uisbal re ri junab, je tak nu banom, pa ri c'olbal ja ri e mukul wi ri xaxalaj tak u xak k'än puak. Are c'ut ri ángel ajchicaj

---

xjachow chwe ruc' we jun pixab ri': In c'ó na we chque. We quesachic rumal man natal tä chwe, cäsach na nu wäch. Are c'u we quebinchajij, c'ä cätzelej na u lok ri ángel che qui c'amic, c'äte c'u ri', quebuc'olo.

“Chanim xinwetamaj jasche u bim chwe chi sibalaj quebinc'olo, y xinwil jasche u bim chwe ri ángel chi are q'uisinak wi ri quinban na chque, chi cätzelej chi jumul che qui c'amic. Aretak xetamax chi e c'ó wuc' ri xax tak u xak k'än puak, xcaj ri winak cäquelak'aj. Y kas xquichomaj jas cäquiban che relax'axic. Q'ui winak xincokotaj rech cäquesaj can ri xax tak u xak k'än puak chwe. Xane rumal ri nimalaj retamabal ri Dios, maj xquiban chque y xecanaj can pa nu k'ab c'ä xinnimaj jas ri u takom chwe chi quinban cuc'. Are ri ángel rech ri Dios xopan wuc' che qui c'am bic ri xax tak u xak k'än puak, xebinya' bic pa u k'ab y wacamic e c'ó ruc' pa wa' k'ij camic, pa ri ucab k'ij re ri ic' mayo, pa ri junab mil ochocientos treinta y ocho.”

Ronojel u tz'akat ri k'alajisabal re ri José Smith chrij ri u c'ulmam cäriktaj chupam ri lok'alaj wuj, ri *Perla de Gran Precio*, pa ri tak u xak wuj 44-56.

Ri ojer tz'ibatal chejusun junab esatajinak chupam ri ulew je jas jun ch'abal ri cujutzijoj tzpa ri poklaj, y xk'axaj ri' c'ä pa ka ch'abal uj rumal ri u sipanic, y ri u cuinem ri Dios, je ri u k'alajisanem ri lok'alaj Ruxlabal. Banom ri tz'ibatal ri' che wuj nabe cho ri uwächulew pa ri junab mil ochocientos treinta, y xcoj ri u bi', ri Wuj re ri Mormón.

RI K'ALAJISABAL QUE RI OXIB K'ALAJISANELAB

CHQUETAMAJ conojel ri nimak tak ulew, ri alaxic, ri ch'abal, y ri tak tinimit, chque ri cäquic'am we chac ri': Chi ri uj, rumal ri u tok'ob ri Dios ri Tataxel, y re ri Kajawal Jesucristo, chi uj kilom ri xax tak u xak k'an puak ri c'o chupam we tz'ib ri'. Are jun ojer tz'ibatäl chejupun junab re ri u tinimit ri Nefi, xukuje' ri aj Lamanitas, ri rachalal, xukuje' ri u tinimit ri Jared, ri xepe jela' ja ri xwalajisax wi jun nimalaj tz'ukutz'ic ja, Babel cäbix che. Xukuje' keta'm chi k'axem pa Inglés rumal ri u cuinem ri Dios. Jeri' xuk'alajisaj chkawäch ri u ch'abal, rumal ri', keta'm chi we jun chac kastzij. Xukuje' cäkak'alajisaj chi xkilo ri retal re ri tz'ib ri c'o chuwäch ri xax tak u xak k'an puak, y xc'utic chkawäch rumal ri u cuinem ri Dios, man are taj ri rech jun achi. Y cäkabij ruc' nimalaj tak tzij chi jun ángel rech ri Dios xkaj pa ri caj, y xuc'am ulok ri xax tak u xak k'an puak chkawäch, rumal ri' xkilo. Y xukuje' xkilo ri retal re ri tz'ib ri c'o chuwäch, y keta'm chi are rumal ri u tok'ob ri Dios ri Tataxel, y ri Kajawal Jesucristo, chi xkilo, y cäkak'alajisaj chi we jastak ri' are kastzij, y are jun mayibal chkawäch. Pune tä ri', ri u tzij ri Ajawaxel xtakan pakawi' chi cäkak'alajisaj chrij. Rumal ri', cäkak'alajisaj chrij wa' jastak, rech cäkaban nimanäl che ri u takanic ri Dios, y keta'm chi we uj cojonel che ri Cristo, cäch'aj na ri katz'iak che ri qui quiq'uel conojel winak, cujopan na chuwäch, y kas uj c'o na ch'ajch'oj, man c'o tä ri ka mac jela' pa ri u k'atbal tzij ri Cristo, y cujc'oji' na ruc' pa ri caj che jun junalic ka c'aslemal, y nim ba' u k'ij ri Tataxel, y ri C'ojolaxel, y ri Lok'alaj Uxlabixel, are' xa' jun Dios. Amén.

Oliver Cowdery
David Whitmer
Martin Harris

Y XUKUJE' RI K'ALAJISABAL QUE RI WAJXAKIB K'ALAJISANELAB

CHQUETAMAJ conojel nimak tak ulew, alaxic, ch'abal y ri tak tinimit ri cäquic'am na we chac ri': Chi ri José Smith, c'ojol, ri xuk'axaj wa' pa u tzijobal, xuc'ut chkawäch ri xax tak u xak k'an puak, are tak wa' queca'yic je jas ri k'an puak. Y ri uj ka chapom cuc' ri ka k'ab ronojel ri u xak ri xuk'axaj ri José Smith. Xukuje' xkilo ri retal re ri tz'ib ri c'o chupam, tza je'l queca'yic je jas jun kas ojer mayalaj chac. Cäkak'alajisaj ruc' ri nimalaj ka tzij, chi ri José Smith u c'utum chkawäch ri xax tak u xak k'an puak ri uj ka bim, kas xkilo, y xkana' ri calal, y kastzij keta'm chi c'o pa u k'ab ri jun José Smith, y cäkaya' ka bi' chque ri winak che jun k'alajisanem chrij ri xkilo, y man cäkaban tä tzij, rumal are ri Dios cuk'alajisaj ka tzij.

Christian Whitmer
Jacob Whitmer
Peter Whitmer, c'ojol
John Whitmer

Hiram Page
Joseph Smith, tat
Hyrum Smith
Samuel H. Smith

RI QUI BI' RI TAK WUJ RI E C'O CHUPAM

RI WUJ RE RI MORMON

Y RI QUI SUQ'UILAL

<i>Ri qui bi' ri tak wuj</i>	<i>Ri tak u tas wuj ri e c'o chupam we wuj ri'</i>
Ri Nabe Wuj re ri Nefi	1-7,16-18
Ri Ucab Wuj re ri Nefi	1-5:1-20, 9, 29, 31-33
Ri Wuj re ri Jacob	man c'o tä chupam wa' wuj
Ri Wuj re ri Enos	conojel ri wuj c'olic
Ri Wuj re ri Jarom	man c'o tä chupam wa' wuj
Ri Wuj re ri Omni	man c'o tä chupam wa' wuj
Ri Tzij re ri Mormón	man c'o tä chupam wa' wuj
Ri Wuj re ri Mosíah	2-5, 17-18
Ri Wuj re ri Alma	5, 11-12, 32, 34, 39-42
Ri Wuj re ri Helamán	13-16
Ri Urox Wuj re ri Nefi	1, 8, 11-30
Ri Ucab Wuj re ri Nefi	conojel ri wuj c'olic
Ri Wuj re ri Mormón	1, 4, 6-9
Ri Wuj re ri Eter	man c'o tä chupam wa' wuj
Ri Wuj re ri Moroni	1-10

JUTAK CHA'OM WUJ RE RI WUJ RE RI MORMON

RI NABE WUJ RECH RI NEFI

RI RAJAWINIC Y RI U CHAC

Jun tz'ibatal canok chrij ri u bantajic ri Lehi, y ri rixokil, y ri cajib u c'ojol, are ri qui bi' (cächapletaj ruc' ri nabial c'ä ri q'uis-bal quech) Lamán, Lemuel, Sam y Nefi; ri Ajawaxel cubij che ri Lehi chi quel bic cho ri ulew re Jerusalén, rumal ri are' cuk'alajisaj chque ri winak chrij ri qui mac, y ri winak cäcaj cäquicämisaj; ri are' cäbinic oxib k'ij pa ri ulew cätz'inowic cuc' ri ralc'ual y ri rixokil; ri Nefi cuc' ri rätz, quetzelejic pa ri ulew re Jerusalén chuc'am bic ri tz'ibatal canok che jujun junab que ri aj Judeyib; ri qui tzijom canok chrij ri qui c'äxc'ol; ri are' quec'ulí'c cuc' ri u mial ri Ismael; quebel pa ri ulew cätz'inowic cuc' ri quixokilal y ri calc'ual; ri c'äx y ri k'oxom ri cäquirik pa ri ulew cätz'inowic; ja ri quebe wi; quebopan chuchi' ri nimalaj ja'. Ri rätz ri Nefi quec'ululan che; ri are' cusach qui c'ux y cuban jun nim jucub; cäquiya' u bi' che ri ulew, wachinel ulew cäquik'axaj ri nimalaj ja' c'ä xebopan pa ri tasom ulew, y c'o nic'aj jastak chic xquibano; are wa' je jas ri u tz'ibam ri Nefi, utz na quinqbij chi ri in, Nefi, xintz'ibaj we tz'ibatal canok che jujun junab.

U TAS 1

Ri ilonem ri xril ri Lehi chrij jun bolobic k'ak', y ri wuj re ri k'alajisabal che ri cäban na; cuk'alajisaj can nabe chi cäsach na u wäch ri Jerusalén, y ri u petibal ri Mesías; ri aj Judeyib cäcaj cäquicämisaj are'.

1. In, Nefi, xinalaxic cuc' utzalaj in tat, nu nan. Rumal wa', xintijox che ronojel ri retamabal ri in tat. In rikom sibalaj c'äxc'olil chupam ri nu c'asle-

mal. Pune tä jeri',¹ in sibalaj tok'obisam nu wäch rumal ri Kajawal ronojel nu k'ij. Kastzij ri Dios u ya'om chwe nimalaj etamabal y utzil, y xukuje' sibalaj jastak re ri Dios ri man e k'alajisam tä chi sak. Rumal c'u ri', quintz'ibaj jas nu banom pa ri nu c'aslemal.

2. Je', kas quintz'ibaj ri bantajinak canok, quintz'ibaj pa ri u ch'abal ri in tat. Chu-

pam ri', c'o wi ri quetamabal ri aj Judeyib, y ri qui tzijobal ri aj Egipcios.

3. In weta'm chi kastzij ri quintz'ibaj, y kas quintz'ibaj ruc' nu k'ab in, y quintz'ibaj je jas ri u cholaj ri wetamabal.

4. Xc'ulmataj c'ut chi are xchaptaj ri nabe junab rech ri rajawinic ri Sedecías, ri ajawinel re Judá (ri in tat Lehi xc'o-jj'c pa Jerusalén ronojel u c'aslemal), pa ri junab wa', xebo-pan q'ui k'alajisanelab che ri cäpe na. Xquik'alajisaj chquiwäch ri winak chi we man cäquiqu'ux taj qui c'ux che ri qui mac, ri nim tinimit re Jerusalén cäsach na u wäch.

5. C'äte ri', xbantajic chi ri in tat Lehi, are xel bic cho ja, xuban ch'awem ruc' ri Dios kas ruc' ronojel ranima'. Xubano rech quetok'obisax qui wäch ri u winak.

6. Xc'ulmatajic chi are tajin cuban ri u ch'awem ruc' ri Dios, xkaj ulok chuwäch jun bolobic k'ak' ri xtaq'ui'c puwi' jun abäj, y sibalaj q'ui ri xrilo y ri xuto. Rumal ri jastak ri xrilo y xuto, sibalaj xbirbatic y xuxej rib.

7. C'äte xc'ulmataj wa', xtzelej cho ri rachoch pa Jerusalén. Xuq'uiak rib cho u ch'at. Man xuch'ij tä ri u chuk'ab ri Uxlabixel y ri jastak ri xrilo.

8. Y aretak k'itajinak chic rumal ri u chuk'ab ri Uxlabixel, xc'am bic che jun ilonem. Chi-

la' xrilo chi ri caj xujak rib y xuchomaj chi xril ri Tataxel, chi c'o pa ri u t'uyulibal sutim rij cumal q'ualaj angelib ri tajin quebixon che ri Dios y cäquik'ijilaj u wäch.

9. Y xc'ulmataj chi xrilo jun ri xkaj ulok pa ri caj, y ri u juluwem nim na cho ri k'ij pa nic'aj k'ij.

10. Y xukuje' xril chi xtere-nexic cumal nic'aj e cablajuj. Y ri qui julquenic nim na cho ri tak ch'imil ri e c'o cho ri caj.

11. Y xekaj ulok, xebe cho ri uwächulew. Xopan ri nabe, xtaq'ui' chuwäch ri in tat, y xuya' jun wuj pa ri u k'ab. Xutak che u siq'uixic u wäch.

12. Y xc'ulmataj chi are cätajin cusiq'uij u wäch ri wuj, ri Uxlabixel sibalaj xoquic pa ri ranima'.

13. Xusiq'uij u wäch ri wuj, xubij: ¡Ay, ay chawe Jerusalén! In wilom ri nimak tak a mac. Kastzij, ri in tat xusiq'uij u wäch ri wuj che ri jastak chrij ri Jerusalén, chi ri winak aj Jerusalén cäsach na qui wäch, chi q'ui quecäm na pa u wi' ch'ich', y chi q'ui quekaj na pa qui k'ab ri qui c'ulel jela' pa jun tinimit, Babilonia u bi'.

14. Xc'ulmataj c'ut chi are ri in tat u siq'uim chic u wäch ri wuj, y rilom ri nimak tak mayibal jastak, xurak u chi', xubij q'ualaj tak tzij che ri Kajaw je wa' tzij ri': ¡Sibalaj nimak y mayibal tak u banic ri

chac la, O Kajawal Dios, lal sibalaj Cuinel! Ri nim t'uyulibal la cäpaki' c'ä chicaj. Ri cuinem la, y ri utzil la, y ri esabal c'ux la cäquijach quib paquiwi' conojel ri winak cho ri ulew. Rumal rech chi sibalaj quel c'ux la, man cäya' tä la chi cäcäm jun chque ri quepe chwäch la.

15. Are u suc' wa' ri u tzij ri in tat chunimarisaxic u k'ij ri u Dios. Ri ranima' xc'oji'c pa quicotemal, y ronojel u c'ux xnojisax rumal quech ri jastak ri xrilo, kas ri c'utum chuwäch rumal ri Kajaw.

16. Camic ri in, Nefi, man quintz'ibaj tä ronojel ri xutz'ibaj ri in tat, rumal e sibalaj ri jastak ri xutz'ibaj chrij ri xrilo pa tak ri ilonem y ri xrachic'aj. Xukuje' xutz'ibaj q'ui jastak ri xuk'alajisaj chrij ri cäpe na y ri xubij chque ri ralc'ual, tzare man quintz'ibaj tä ri' conojel.

17. Xak xu quintz'ibaj na ri nu banom in pa ri nu k'ij. Quintz'ibaj na jubik' chrij ri tz'ibatal che jujun junab ri xuban ri in tat, y quintz'ibaj na wa' cho tak jujun u xak ch'ich' ri xinban ruc' nu k'ab in. C'äte c'u ri', quintz'ibaj na che ri xbantajic pa ri nu c'aslemal in.

18. Rumal wa', quinwaj chi ix quiwetamaj chi c'äte ri Kajaw u c'utum chic wa' nimalaj jastak chuwäch in tat, Lehi, chrij ri sachibal u wäch ri Jerusalem, xel bic chquixol ri winak che u k'alajisaxic ri cäpe na, y

xukuje' chrij ri xrilo y xuto.

19. Xc'ulmatajic ba' chi ri aj Judeyib xquitze'j u wäch ri in tat rumal ri jastak ri xuk'alajisaj chquiwäch. Kas xtzijon cuc' chrij ri quetzalal y ri qui mac. Y xuya' can chque ri u k'alajisabal che ri xuto y ri xusiq'uij pa ri wuj ri kas sak cubij chrij ri u petibal ri Mesias, y xukuje' ri esabal macaj que conojel ri winak.

20. Aretak ri aj Judeyib xquita wa', xpe coyowal ruc' je xquiban chque ri ojer tak k'alajisanel che ri cäpe na ri xexutux cumal, y ri xebuk che abäj, y xecämisaxic. Ri e are' xukuje' xquitzucuj in tat rech cäquicämisaj. Xane c'ut in, Nefi, quintc'ut na chiwäch chi ri Dios quel u c'ux chquij conojel ri e u cha'om rumal ri qui cojobal. Cuya' qui chuk'ab rech cäquitzokopij quib.

U TAS 2

Ri Lehi cäbec ruc' ri u familia cho ri ulew cätz'inowic ri c'o chuchi' ri quiäk nimalaj ja'; ri nabe tak u c'ojol, Lamán y Lemuel, quewixwit chrij; ri Nefi y ri Sam quecojon che ri u tzij ri Lehi; ri yabal tak tzij ri cuya' ri Kajawal che ri Nefi.

1. Xc'ulmataj c'ut chi ri Kajawal xtzijon ruc' ri in tat pa jun rachic', y xubij che: At tewichim Lehi, rumal ri a banom. Rumal c'u at nimanal, y rumal a k'alajisam chquiwäch we winak ri jastak ri xintako. Chawi-

lampe' ri are' cäcäj catquicämi-saj.

2. Xc'ulmatajic chi ri Kaja-wal xutak che ri in tat pa ra-chic' chi cäbec ruc' ri u familia cho ri ulew cätz'inowic.

3. Xc'ulmataj c'ut chi ri in tat xunimaj ri u tzij ri Kajawal. Rumal ri', xuban jas ri xutak ri Kajawal che.

4. C'äte ri', xel bic cho ri ulew cätz'inowic. Xuya' can ri rachoch y ri ulew re ri rechbal. Xukuje' xuya' can ri u k'än puak y ri u sak puak y ri u k'i-nomal. Xak xuwi xuc'am bic ri u familia, y ri jastak ri rajwaxic chque, y ri u panibal. Xebel bic pa ri ulew cätz'inowic.

5. Xebopan chuxcut ri ulew ri c'o chuchi' ri quiäk nimalaj ja'. C'äte ri', xbinic rachi'l u familia pa ri ulew cätz'inowic chuchi' ri quiäk nimalaj ja'. Are tak wa', ri nu nan, Saría, y ri wätz, ri Lamán ri Lemuel, y ri Sam.

6. Y xc'ulmatajic chi cäte bininak oxib k'ij pa ri ulew cätz'inowic, ri in tat xucoj u panibal puwi' ri ulew pa jun lian-ic ri c'o chuchi' jun nima'.

7. Xc'ulmatajic chi chila' xulem tak abäj chubanic jun chi'bal awaj cho ri Dios. Xupo-roj jun awaj, y xumaltioxij che ri Dios.

8. Are c'u ri nima', ri cä-q'uis pa ri quiäk nimalaj ja', xquiya' Lamán che u bi'. C'u ri

lianic xopan c'ä chunakaj ri u q'uisic ri nima'.

9. Are xril ri in tat ri ja' re ri nima', chi cäq'uis pa ri quiäk nimalaj ja', xuch'abej ri Lamán, xubij che: ¡O, we tä at junam ruc' we nima' ri', ri cäbinic ja ri cäpe wi ronojel ri suq'uilal!

10. Xubij xukuje' che ri Lemuel: ¡O we tä at junam ruc' we lianic ri', are' sibalaj jekelic, man cäsaslab taj chunimaxic ri u takbal ri Kajawal.

11. Jewa' xch'awic rumal chi sibalaj co ri canima' ri Lamán y ri Lemuel. Ri are' xewix-wit chrij ri in tat rumal rech si-balaj tak jastak, chi are' xak jun ilonel che jastak, y chi xeresaj ulok pa ri qui tinimit, Jerusalén. Xukuje' xquibij chi xquiya' can ri ulew re ri quech-bal, ri qui k'än puak, ri qui sak puak, y ri je'lic jastak quech, rech quecäm pa ri ulew cätz'inowic. Xquibij chi xubano rumal rech ri moxalaj u chomanic ri ranima'.

12. Are je u suc' wa', ri Laman y ri Lemuel, ri u nabial, xewixwitic chrij ri qui tat. Xewixwitic rumal man queta'm tä ri u cholaj ri jun Dios ri xbanowic.

13. Xukuje' man xecojon taj chi ri jun nimalaj tinimit Jerusa-lén cäsach na u wäch je jas xquibij can nabe ri k'alajisane-lab che ri cäpe na. Xak e junam cuc' ri aj Judeyib re Jeru-

salén ri xquitzucuj u cämisaxic ri in tat.

14. Xc'ulmataj chi ri in tat sibalaj xc'oji' ri Uxlabixel ruc', y xebuch'abej ruc' u chuk'ab pa ri lianic re Lemuel. Rumal ri', xebirbat chuwäch, xsach chque qui no'j, y man xquitzelej tä u bixic. Rumal c'u ri', xquinimaj ri u tzij.

15. Pa ri jun k'ij ri', ri in tat xc'oji'c pa jun panibal.

16. C'u ri in, Nefi, c'ä in c'ojol ala, pune nim wakän chic, y sibalaj quinwaj quinwetamaj ri man k'alajisam tä chi sak rumal ri Dios. Xintz'onoj che ri Dios, y kas xpe che wilic. Xuch'uch'ujarisaj ri wanima', y xincojon che conojel ri tzij ri u tzijom in tat. Rumal wa', man xinq'uex tä nu c'ux che ri in tat je xquiban ri wachalal.

17. Y xinch'abej ri Sam, xinbij che ronojel ri tzij ri u k'alajisam chnuwäch ri Kajawal rumal ri Lok'alaj Uxlabixel. Xbantajic chi ri are' xcojon che nu tzij.

18. Tzare ri Lamán y ri Lemuel man xquita taj nu tzij. Xujik'aj rib ri wanima', y xintz'onoj che ri Dios umal quech.

19. Xc'ulmatajic chi ri Kajawal xubij chwe: At tewichim Nefi, rumal rech c'o a cojobal, y rumal in a siq'uim ruc' sac'ajanic y mach'ach'em.

20. Y we canimaj ri nu takbal, carik na utzil y quinc'am na a be cho jun ulew tewichim, jun ulew kas suc' nu tasom chawe, jun cha'om ulew chquixol ri nic'aj chic.

21. C'u ri awätz we catquic'ululaj, quetastaj na cho ri Ajawaxel.

22. We canimaj ri nu takbal, at catux na ri qui nimal y ri ajtij que ri awachalal.

23. Chawilampe', we tä cäpe ri k'ij quec'ululan chwe, quintak na jun c'äxalaj c'ajisabal wächaj paquiwi', y man quecuin tä na quetakan paquiwi' ri awija'l, we tä man quec'ululan chwe.

24. Y we ri awija'l quec'ululan chwe, ri quija'l ri awachalal cäquiban na c'äx paquiwi', rech quinnataj chque.

U TAS 3

Ri u c'ojol ri Lehi quetzelej pa Jerusalén rech cäquic'am ulok ri u xak tak ch'ich' re bronce; jun achi u bi' Labán man cäraj taj cuya' ri u xak tak ch'ich'; jun ángel quebuyajo ri Lamán y ri Lemuel.

1. Xc'ulmataj c'ut chi ri in, Nefi, xintzelej cho ri u panibal ri in tat c'äte xintzijon ruc' ri Ajawaxel.

2. Xc'ulmatajic chi are' xtzijon wuc', xubij chwe: Xinwachic'aj chi ri Kajawal xinutako chi ri at cuc' ri awätz quixtzelej na pa Jerusalén.

3. Chawilampe', c'ó pa u k'ab ri Labán ri tz'ibatal che jun junab chrij ri aj Judeyib, y xukuje' ri tz'ibatal chque ri qui bí' ri awija'lil. Wa' jastak e c'ó cho ri u xak tak ch'ich'.

4. Rumal wa', ri Kajawal xtakan chi ri at cuc' awachalal quixbec na cho ri rachoch ri Labán rech quita' ri tak tz'ibatal ri', y rech quic'am ulok waral pa ri ulew cätz'inowic.

5. Are' c'u ri awätz quewixwitic, y tajin cäquibij chi ri in quinta' chque jun c'äxalaj jasäch, xane man in taj ri cuta' wa', kas are ri u takanic ri Dios.

6. Rumal ri', jat nu c'ojol, y ri Kajawal catuto' na rumal at man xatwixwit taj.

7. C'äte c'u ri', ri in, Nefi, xinbij che ri in tat: Quinbe na, quinban na jas ri xutako ri Kajawal, rumal in weta'm chi man cuya' tä are' u takbal chque ri calc'ual ri achijab we tä ma tä u suc'umam nabe jun beyal rech cäbantajic ri jasäch ri xtakic ulok chque.

8. Xc'ulmatajic chi sibalaj xkaj chuwäch in tat ri xinbij che, rumal are' xretamaj chi ri Kajawal in u tewichim.

9. C'äte c'u ri', ri in, Nefi, cuc' ri wätz, xkac'am ri ka panibal y xkachap ka binem pa ri ulew cätz'inowic, xujbec cho ri ulew re Jerusalén.

10. Xc'ulmatajic chi are xu-

jopanic pa Jerusalén, ri in, cuc' ri wätz xkach'abej kachbil kib.

11. Y xkacha' chkaxol jachin ri cäbec cho ri rachoch ri Labán. Ri Lamán xcha'ic, y xbec cho ri rachoch ri Labán. Y ri Lamán xtzijon ruc' are' t'uyulic chupam rachoch.

12. Ri Lamán xuta' che ri Labán ri tak tz'ibatal ri e tz'ibam pa ri u xak tak ch'ich' bronze ri c'ó ri qui bí' ri rija'lil ri in tat chquiwäch.

13. Xpe royowal ri Labán, y xresaj bic ri Lamán chuwäch. Man xraj taj cuya' ri tak tz'ibatal che. Rumal ri', xubij che: Ri at, at jun elak'om, y kas catin-cämisaj.

14. Xane ri Lamán xanimaj chuwäch ri Labán, xubij chke jas u banom ri Labán. Rumal ri', sibalaj xujbisonic, y ri wätz xcaj xebec pa ri ulew cätz'inowic.

15. Xane in xinbij chque: C'as ri Dios je jas ri uj c'aslic y man cujtzelej tä na ruc' ri ka tat we maja' ka banom jas ri xujutak ri Kajawal.

16. Rumal wa', chkanimaj ri u takbal ri Kajawal. Jo' ja c'ó wi ri rechbal ri ka tat. Chila' xuya' can u k'än puak, ri u sak puak, y ri u k'inomal. Y jeri' u banom are' rech cunimaj ri u takbal ri Kajawal.

17. Ri are' reta'm chic chi ri Jerusalén cäsach na u wäch rumal ri quetzalal ri winak.

18. Are jewa', ri are' xqui-xutuj ri qui tzij ri k'alajisanelab che ri cäpe na. We tä ri in tat canajinak pa Jerusalén c'äte u takom ri Kajawal chi quel bic pa ri tinimit, kas are' cäcämich xukuje'. Rumal ri', rajwaxic che chi quel bic pa we ulew ri'.

19. Chiwilampe' c'ut, takal chke cäkarik ri tak tz'ibatal ri' rech cäkac'olo ri qui ch'abal ri ka nan ka tat chque ri kalc'ual.

20. Y xukuje' rech cäkac'olo ri qui tzij ri lok'alaj tak k'alajisanel che ri cäpe na. We tzij ri' ya'om chque rumal ri Uxlaxixel y ri u cuinem ri Dios tzpa xchapletaj ri uwächulew, c'ä wacamic.

21. Jeri' u cholaj ri nu tzij ri xinya' chque ri wätz rech cäquicoj qui chuk'ab chunimaxic ri u takbal ri Dios.

22. Xc'ulmatajic c'ut chi xujbec cho ri ulew re ri kechbal, xkac'am lok ri ka k'än puak, ri ka sak puak, y conojel ri je'lalaj ka jastak.

23. C'äte ka mulim chic we jastak ri', xujtzelej bic cho ri rachoch ri Labán.

24. Xujoc bic c'ä ja c'o wi ri Labán, y xkata' che chi cuya' chke ri tz'ibatal che jujun junab ri e tz'ibam cho ri xaxalaj u xak tak ch'ich' bronze. Xkachi'j che u tojbal ri ka k'än puak, y ri ka sak puak, y ri je'lalaj tak ka jastak.

25. Xc'ulmataj chi are xril ri

Labán chi c'o q'ui jastak kuc', xurayij u wäch ri jastak. Rumal ri', xujresaj bic, xtakan chque ri u pataninelab chi cujqüicämisaj rech cäresaj ka k'inomal.

26. Xc'ulmataj c'ut chi ri u xujanimaj chquiwäch ri u pataninelab, xkaya' can ri ka jastak, y xkaj pa u k'ab ri Labán.

27. Xc'ulmataj c'ut chi xujanimaj cho ri ulew cätz'inowic, y ri u pataninelab ri Labán man xujquirik taj. Xkawaj kib pa ri u jul jun nim abäj.

28. Xc'ulmaxic chi xpe royowal ri Lamán chwe y xukuje' che ri in tat, y je xuban ri Lemuel rumal xunimaj are' ri u tzij ri Lamán. Je c'u ri', xquibij cowilaj tak tzij chke ri uj, ri qui chak', y xujquich'ayo ruc' jun che'.

29. Y xc'ulmatajic chi are cätajin cujqüich'ay ruc' ri che', xpe jun ángel re ri Ajawaxel chquiwäch y xebuch'abej, xubij: ¿Jasche quich'ay ri i chak' ruc' jun che'? ¿La ma tä iweta'm ix chi ri Ajawaxel u tasom ri Nefi rech cux i nimal rumal rech ri i mac? Chiwilampe', chixtzelej cho Jerusalén, y ri Ajawaxel cujach na ri Labán pa i k'ab.

30. C'äte tzijoninak chic ri ángel kuc', xel bic.

31. Y c'äte benak chic ri ángel, ri Lamán y ri Lemuel xquichaplej chi jumul qui wixwitem, xquibij: ¿Jas u suc' ri

Ajawaxel kujach na ri Labán pa ka k'ab? Kas are' c'ó nim u chuk'ab, c'ä cäcuin cutak paquiwi' cincuenta achijab. Kas je', cäcuin quebucämisaj cincuenta achijab. ¿La ma tä cäcuin tä chubanic junam chke uj?

U TAS 4

Ri Nefi ruc' jun suc'um chomabal cäresaj ri xax tak u xak ch'ich' pa u k'ab ri Labán; Labán cäcämisax ruc' ri u machet ri jequel pa u ximabal; ri Zoram cärachilaj bic ri Nefi cuc' ri räzt pa ri ulew cätz'inowic.

1. Xbantajic c'ut chi xebinch'abej ri wätz, xinbij chque: Chujtzelej bic chi jumul pa Jerusalén, y chkacoj ka chuk'ab che u nimaxic ri u takbal ri Kajawal. Kastzij ri are' tza cätakan puwi' ronojel uwächulew. ¿La tä are' nim na chquiwäch ri Labán y ri cincuenta u winak, c'ä pune tä ba' c'ó lajuj tak miles?

2. Jo' c'ut, cäkacowirisaj kib je jas xuban ri Moisés. Ri are' kastzij xuch'abej ri quiäk nimalaj ja', y ri ja' xupak'ij rib chi ri' y jela'. C'u ri ojer tak ka tat xek'atan che cakän chila', y xetzokopitaj ulok pa qui k'ab ri qui c'ulel. C'u ri ajch'o'jab rech ri Faraón, ri xecocotaj ri ka mam, xejik'ic pa ri quiäk nimalaj ja'.

3. Rumal c'u ri, ix iweta'm chi wa' kastzij. Xukuje' iweta'm chi jun ángel xtzijon iwuc'.

¿Jasche ba', man quixcojon taj? Jo' jela', ri Kajawal cäcuin cujútzokopij je jas xebutzokopij ri ojer ka nan ka tat. Cäcuin are' cusach u wäch ri Labán je jas xuban cuc' ri e aj Egipto.

4. C'äte nu bim we tak tzij chque, maja' xel coyowal, y c'ä xewixwitic. Pune tä jeri', xinqüiterenej c'ä ja c'ó wi ri tapia re Jerusalén.

5. Are chak'ab chic, xinbij chque chi cäcawaj quib. Y c'ä-te cawam quib chic, ri in Nefi, xinoc pa ri tinimit, xinbec cho ri rachoch ri Labán.

6. Y ri Uxlabixel xuc'am nu be, man in weta'm taj jas quinban na.

7. Pune tä jeri', xinbec chunakaj ri rachoch ri Labán y xinwil jun achi tzakinak chnuwäch pa ri ulew, k'abarel are' rumal ri tzam.

8. Are xinopan chunakaj ri', xinwilo chi are' ri Labán.

9. Xinwil u machet, y xinwesaj pa ri u c'olbal. Xinwilo chi ri u chapabal kas re k'an puak, y sibalaj utz u banic ri', y xinwil chi ri u ware' banom re ch'ich' sibalaj je'lic.

10. Xc'ulmataj chi ri Uxlabixel xuya' tzij pa nu jolom chi quincämisaj ri Labán. Tzare in xinbij pa wanima' chi mawi jumul nu cämisam jun achi, y xinjec' wib, man xinwaj taj quincämisaj are'.

11. Y ri Uxlabixel xinuch'abej chic jumul, xubij: Chawi-

lampe', ri Ajawaxel u ya'om can ri are' pa a k'ab. Xukuje' in weta'm chi ri Labán xraj xinucämisaj, y ri are' man xraj tä cuto ri u takbal ri Kajawal. Xukuje' weta'm chi ri are' resam ri jastak kech.

12. Xc'ulmataj c'ut chi jumul chic ri Uxlabixel xubij chwe: Chacämisaj are', rumal ri Ajawaxel u ya'om pa a k'ab.

13. Ri Kajawal cusach na qui wäch ri itzel tak winak rech cuban are' ri suc'alaj u chomanic. Utz na we cäcäm jun achi, man are taj jun tinitim cäretzelaj rib rech man quecojon tä chic.

14. Je c'u ri', are in, Nefi, xinta we tzij, xnataj chwe ri u bim ri Kajawal pa ri ulew cäzt'inowic, xubij: We ri awija'l cäquinimaj nu takbal, kas utz quel na ri cäquiban pa ri tassom ulew.

15. Kas je', xukuje' xincho-maj chi ri are' man quecuin tä na cäquinimaj ri u takbal ri Dios je jas ri cubij ri u pixab Moisés we tä ma tä c'o cuc'.

16. Xukuje' weta'm chi we pixab ri' c'o can chquiwäch ri tak u xak tak ch'ich' bronze.

17. Y xukuje' xoc pa nu jolom chi ri Dios u ya'om can ri Labán pa nu k'ab rech quincuinic quinrik ri tz'ibatall che jujun junab, je jas xtakanic.

18. Rumal wa', xinnimaj ri u tzij ri Uxlabixel y xinchap ri u wi' ri Labán, xinwesaj ri u jo-

lom kas ruc' ri u machet are'.

19. Y c'äte esam chic ri u jolom ruc' ri u machet wumal, xincoj ri ratz'iak ri Labán, ronojel u wäch xincojo. Xukuje' xincoj ri ratz'iak ch'ich' rech ch'o'jibal.

20. C'äte nu banom ronojel wa', xinbec cho ri c'olbal ja c'o wi ri u k'inomal ri Labán. Are xinopan chuxcut ri c'olbal ri', xinrik ri u pataninel ri Labán, are' c'o ruc' ri lawe re ri u c'olibal ri k'inomal. Xinch'aw che je jas cäch'aw ri Labán. Y xintak che chi cäbec wuc' pa ri u c'olbal ri k'inomal.

21. Ri are' xchoman chi in ri' ri rajaw, rumal xrilo ri ratz'iak y ri u machet ri nu cojom in.

22. Ri are' xch'aw wuc' chquij ri tatayib que ri aj Judeyib, rumal reta'm chi ri rajaw, Labán, xc'oji'c can chquixol chak'ab.

23. Y xinch'aw che je jas in ri Labán.

24. Xukuje' xinbij che chi rajwaxic quinc'am bic ri retal re ri tak tzij ri c'o chquiwäch ri u xak tak ch'ich' bronze chque ri wätz ri e c'o chrij ri tapia.

25. Xukuje' xintak che chi quinterenej.

26. Xuchomaj are' chi tajin quintzijonic chrij ri kachalal re ri u winakil ri Dios, xuchomaj xukuje' chi in ri' ri Labán. Rumal c'u wa', xinuterenej.

27. Xch'aw chwe q'ui tak

mul chquij ri tatayib que ri aj Judeyib pa ri ka binem cho ri c'olbal ja c'o wi ri wätz chrij ri tapia.

28. Y xc'ulmataj c'ut chi are ri Lamán xril nu wäch, sibalaj xuxej rib, xukuje' ri Lemuel y ri Sam. Xebanimajic chnuwäch rumal xquichomaj chi in ri' ri Labán, y chi we ne are' in u cämisam chic canok, xukuje' chi petinak chquicämisaxic ri e are'.

29. Xc'ulmataj chi xinsiq'uij, y xquita ri nu ch'abal. Man xebanimaj tä chic chnuwäch.

30. Xc'ulmataj c'ut chi are ri pataninel re Labán xril ri wätz, xbirbatic, xraj xanimaj chkawäch y cätzelej cho ri tini-mit Jerusalén.

31. Kas c'u ri in Nefi nim wakän, y xukuje' nu c'amom sibalaj chuk'ab pa u k'ab ri Kajawal. Rumal ri', xinchap ri pataninel re ri Labán. Xink'atij rech man cäbec taj.

32. Xc'ulmataj c'ut chi xinbij che: We cata ri ka tzij quinya' nu tzij chawe pa ri u bi' ri Kajawal y pa ri u bi' ri nu c'aslemal in, man catkacämisaj taj.

33. Y xincoj nu bi' che u bixic chi man rajwaxic taj cuxej rib, chi are' tzokopital na chquixol ri winak we cujrachilaj pa ri ulew cätz'inowic.

34. Y xukuje' xinbij che: Kas ri Kajawal xujutak ulok chubanic wa'. ¿La ma tä rajwa-

xic cujsac'ajin chunimaxic ri u takbal ri Kajawal? Rumal c'u ri', we cawaj catbec wachil in c'ä ja c'o wi ri in tat, c'o na c'olbal chawe chkaxol.

35. Xc'ulmatajic chi Zoram, are u bi' we pataninel, are' xuto we jun tzij ri', y xcu'bisax u c'ux chi jumul. Ri are' xuya' u tzij chke chi cäbe na pa ri ulew cätz'inowic c'ä ja c'o wi ri in tat. Xukuje' xucoj u bi' che ri u tzij chi cäcanaj kuc' che junalic.

36. Ri uj ba', xkaj chi cäcanajic kuc' uj rech man c'o tä jun ri cubij na chque ri Judeyib chi uj elinak bic pa ri ulew cätz'inowic, rech man cujquitere-nej taj.

37. Xc'ulmataj c'ut chi ri Zoram xucoj u bi' che ri u tzij, y man xkaxej tä kib chic chuwäch are'.

38. Xc'ulmatajic chi xkac'am bic ri u xak tak ch'ich' bronze, y ri u pataninel ri Labán, xujbec pa ri u panibal ri ka tat.

U TAS 5

Ri Sariah cäch'ach'at chrij ri Lehi; ri e quieb quequicotic rumal rech chi xetzelej ulok ri calc'ual; ri c'o chuwäch ri xax tak u xak ch'ich' bronze; ri Lehi are' rija'l ri José; ri Labán xukuje' xa' junam rija'lil; ri u k'alajisabal ri Lehi che tak ri cäpe na.

1. Xbantajic chi c'äte bini-nak chi ulok pa ri ulew cätz'inowic c'ä ja c'o wi ri ka tat,

kastzij xquicot ri ranima', y xukuje' ri nu nan, Saríah, sibalaj xquicotic rumal kastzij chi u jik'am rumal kech.

2. Xuchomaj are' chi uj cäminak pa ri ulew cätz'inowic. Xukuje' xch'ach'at chrij ri in tat. Xubij chi are' jun ilonel, xubij: Chawilampe' at uj awesam ulok che ri ulew re ri kechbal, y ri wal e sachinak chic, y ri uj cujcäm na pa ri ulew cätz'inowic.

3. Y are je u suc' ri u ch'ach'atem ri nu nan ri xubij chrij ri in tat.

4. Xc'ulmax c'ut chi ri in tat xch'aw ruc', xubij: In weta'm chi in jun ilonel. We tä ma tä jeri' wilom ri jastak rech ri Dios pa jun ilonem, man xinwetamaj tä ri rutzil ri Ajawaxel, xincanaj canok pa ri Jerusalén cuc' ri wachalal rech quincäm na cuc' jela'.

5. Xane chawilampe', kas ya'om chwe jun tasom ulew, y cäquicot ri wanima' rumal ri'. Kas je', in weta'm chi ri Kajawal quebutzokopij na ri kal-c'ual cho ri u k'ab ri Labán, y kas quebutzelej na ulok chke pa ri ulew cätz'inowic.

6. Y ruc' we tak tzij ri', ri in tat, Lehi, xucu'bisaj u c'ux ri nu nan umal kech aretak uj benak pa ri ulew cätz'inowic c'ä pa ri tinimit re Jerusalén che u c'ammic ulok ri tz'ibatal che ri qui banom ri Judeyib.

7. Are c'u xujopan pa ri u

panibal ri in tat, sibalaj xequicotic, y xcu'bisax u c'ux ri nu nan.

8. Y ri are' xch'awic, xubij: Camic in kas weta'm chi ri Ajawaxel u takom ri wachajil chi quel bic pa ri ulew cätz'inowic. Kastzij in weta'm chi ri Ajawaxel xebuchajij ri wal. Xebutzokopij cho ri u k'ab ri Labán, y xuya' ri u cuinem chque rech cäquiban je jas ri xtakan chque. Jeri' u suc' ri u tzij ri nu nan.

9. Xc'ulmaxic chi sibalaj xequicotic y xquichi'j tabal tok'ob che ri Kajaw, y xquiporoy tak awaj chuwäch. Xquimaltioxij che ri Dios re Israel.

10. Y c'äte u maltioxim che ri Dios re Israel, ri in tat xuchap ri tz'ibatal che jujun junab ri c'o retal cho ri xax tak u xak ch'ich' bronze, y xebuni-c'oj c'ä ja cächaptaj wi.

11. Xrilo chi c'o ri job wuj rech ri Moisés, jawi' cubij wi jas ri u suc' xbanow ri uwächulew, y xukuje' ri u tzijol ri Adán y ri Eva, ri nabe ka nan ka tat.

12. Xukuje' c'o ri qui tzijol ri Judeyib tzpa ri tiquiritajic c'ä pa ri u chaplexic ri rajawibal ri Sedecías, ri rajaw ri Judá.

13. Xukuje' ri tak k'alajisabal che ri cäpe na que ri nabe lok'alaj tak k'alajisanelab c'ä pa ri u chaplexic ri rajawibal ri Sedecías. Xukuje' c'o q'ui tak k'a-

lajisabal che ri cäpe na rech ri Jeremías chupam.

14. Xc'ulmataj c'ut chi ri in tat xukuje' xurik cho ri xax tak u xak ch'ich' bronce ja cäpe wi ri u suc' ri rija'lil u mam. Ruc' wa', xretamaj chi are' rija'l ri José. Kas are' ri jun José ri xc'ayix can pa Egipto. Are' ri u c'ojol ri Jacob. ri xcolotajic rumal ri u k'ab ri Ajawaxel rech cucol ri u tat y ri e c'o cho rachoch che jun nim wija'l.

15. Y xukuje' xebesax ulok cho qui k'ab ri aj Egipcios rumal ri jun Dios ri xecolow canok.

16. Je c'u ri' ri in tat xurik ja xpe wi ri rija'lil. Ri Labán xukuje' jun rija'l ri José. Rumal wa' ri Labán y ri u mam qui c'olom ri tz'ibatal che jujun junab.

17. Y are c'u ri in tat xril conojel we jastak, kas xpe ri Uxlaxixel ruc' che u k'alajisaxic ri cäpe na chrij conojel ralc'ual.

18. Xubij chi ri xax tak u xak ch'ich' bronce quebec na pa conojel tak c'olbal, winak, ch'abal y tinimit ja quec'oji' na ri rija'l.

19. Rumal wa', xubij chi ri xax tak u xak ch'ich' bronce mawi jumul cäsach tä na u wäch. Mawi ri k'ij o ri junab cutz'iloj na ri u wäch. Y xubij q'ui k'alajisabal che ri cäpe na chquij ri rija'l.

20. Y xc'ulmatajic chi c'ä

camic ri in tat y ri in ka nimam ri u takbal ri Ajawaxel ri u ya'om chke.

21. Y c'o chic pa ka k'ab ri tz'ibatal che jujun junab ri u takom ulok chke, y xkanic'oj ronojel u wäch, y xkilo chi sibalaj rayibal qui wäch. Kastzij sibalaj lok' chkawäch uj rech chi cujcuinic cäkac'ol ri u takbal ri Ajawaxel chque ri kalc'ual.

22. Rumal wa', are ri' je jas u chomabal ri Dios rech cäquic'am ulok kuc' pa ri ka binem cho ri ulew tz'inowinak c'ä pa ri tasom ulew.

U TAS 6

Ri cäraja cubano ri Nefi; are' cutz'ibaj jas ri utz cäkaj chuwäch ri Dios.

1. Are je ba', in, Nefi, quin-ya' tä na ja ri cäpe wi ri ija'lil que nu mam cho wa' c'olbal re ri nu tz'ibatal che jujun junab. Mawi jumul quinya' na wa' cho we xax u xak tak ch'ich' ri quintz'ibaj, rumal are c'o chupam ri tz'ib che jujun junab ri u c'olom ri in tat. Rumal wa', man quintz'ibaj tä ri' che we jun chac.

2. Utz cäkaj chnuwäch chi xak quinbij chi ri uj rija'lil José.

3. Y man rajwaxic taj chwe chi quintz'ibaj conojel ri jastak re ri in tat, rumal man cuya' cätz'ibaxic cho we xax tak u xak ch'ich'. Rajwaxic chwe wa'

c'olbal che u tz'ibaxic ri jastak re ri Dios.

4. Ri quinrayij, are wa' chi quinya' tzij pa qui jolom ri achijab rech quekeb ri e are' cho ri Dios re Abrahán, re Isaac, y re Jacob, rech cäquicol quib.

5. Rumal ri', man quintz'ibaj tä na jas cäkaj chquiwäch ri winak rech ri uwächulew, xane ri cäkaj chuwäch ri Dios, y chquiwäch ri winak ri man e rech taj ri uwächulew.

6. Are je wa', quintak na chque ri wija'lil chi man cäquitz'ibaj tä cho we xax tak u xak ch'ich' ri man c'ó tä u patan chque ri calc'ual ri achijab.

U TAS 7

Ri u c'ojol ri Lehi quetak bic chic jumul pa Jerusalén; ri tat Ismael y ri u familia cäcaj cäquimulij quib ruc' ri re ri Lehi; c'ó yowal oyowal chquixol; ri Nefi ximalic ruc' colob, xtzokopitaj ulok rumal ri u cuinem ri u cojobal; ri itzel tak rachalal cäquiq'ueq'ux qui c'ux che qui Dios.

1. Are c'u ri camic, quinwaj chi quiwetamaj chi aretak ri in tat, Lehi, xuq'uis u k'alajisaxic ri cäpe na paquiwí' ri rija'lil, ri Ajawaxel xch'aw che jumul chic. Xubij che chi man utz taj chi ri are', Lehi, quebuc'am bic ri u familia xak qui tuquiel pa ri ulew cätz'inowic, xane rajwaxic chque ri u c'ojol chi cäquic'am bic quixokilal, rech

quequiwajisaj quija'lil che ri Ajawaxel pa ri tasom ulew.

2. Y xbantajic chi ri Ajawaxel xtakan che ri in tat chi in, Nefi, ruc' ri wachalal, cujtzelej chi na pa ri ulew re Jerusalén, rech quekac'am bic ri tat Ismael y ri u familia pa ri ulew cätz'inowic.

3. Y xbantajic chi in, Nefi, y ri wachalal xujtzelej chic jumul pa ri ulew cätz'inowic rech cujbec pa Jerusalén.

4. Y xujopan cho ri rachoch ri tat Ismael, y sibalaj je'l xujri-lo. Je' puch, tza xujcuinic xkatzijobej che ri u tzij ri Ajawaxel.

5. Are c'u ri', ri Ajawaxel xuch'uch'ujarisaj ri ranima' ri tat Ismael, y ri e c'ó cho ri rachoch. Rumal wa', xcaj quebe kuc' pa ri ulew cätz'inowic c'ä pa ri u panibal ri in tat.

6. Are c'u ri uj benak pa ri ulew cätz'inowic, kas je',ri Lamán y Lemuel, y quieb u mial ri Ismael, y quieb u c'ojol ri tat Ismael y ri qui familia, xepe coyowal chke, je', chwe in, Nefi, y che ri Sam, y che ri qui tat, Ismael, y ri rixokil, y chque ri nic'aj oxib u mial chic.

7. Xc'ulmaxic chi rumal ri coyowal, xcaj xetzelej bic pa ri tinimit re Jerusalén.

8. Y ri in Nefi, nu jik'am umal rech ri cowilaj tak canima', y xebinch'abej ri Lamán y ri Lemuel, xinbij chque: Chiwilampe', ri ix ri wätz, ¿jasche si-

balaj co ri iwanima', y sibalaj ix moy pa i ch'obobal? ¿Jasche rajwaxic chiwe chi in, ri i chak', quixinch'abej, je', y quinban ri c'utbal chiwe?

9. ¿Jasche man oquinak taj ri u tzij ri Ajawaxel pa i jolom?

10. ¿Jasche sachinak pa i jolom chi xiwil jun ángel rech ri Ajawaxel?

11. Kastzij, y ¿jasche sachinak pa i jolom ri nimak tak tok'ob ri u banom ri Ajawaxel chke? Xujutzokopij pa u k'ab ri Labán, y xraj chi xujcuin che resaxic lok ri xax tak u xak ch'ich'.

12. Kastzij, ¿jasche c'u sachinak pa i jolom chi ri Ajawaxel cäcuin che u banic ronojel ri jastak chque ri calc'ual ri achijab je jas ri cäcaj are', we quecojon che. Je' puch, chujniman che.

13. Are we cujniman che, cäkechbej na ri tasom ulew. Y quiwetamaj na pa jun k'ij are cäban na ri u bim ri Ajawaxel chrij ri sachbal u wäch ri tinimit re Jerusalén. Xane ronojel jas ri u bim ri Ajawaxel chrij ri sachbal u wäch ri Jerusalén, cäban na.

14. Kas jeri', ri Uxlabal re ri Ajawaxel cuq'uis na ba' cucoj u chuk'ab cuc'. Chiwilampe', xane qui xutum ri k'alajisanelab che ri cäpe na, y xquiq'uiak bic ri Jeremías pa che'. Y xcaj cäquicämisaj ri in tat, rumal

wa' xanimaj bic ri in tat pa ri tinimit.

15. Xane umal rech wa', quinbij chiwe chi we quiwaj quixzelej pa Jerusalén, quixcäm na cuc'. Je' puch, we quicha'o, chixzelejok jela', y cänataj ri nu tzij chiwe we quixbec, quixcäm na xukuje', rumal je quinutakchij ri Uxlabal re ri Ajawaxel chi quinbij.

16. Are c'u xbantajic chi in, Nefi, nu bim wa' tzij ri' chque ri wachalal, xpe coyowal. Y xinquichapo, kas jeri' sibalaj nim ri coyowal. Y xinquixim ruc' tak colob rumal xcaj quinquicämisaj rech quinquiya' can pa ri ulew cätz'inowic rech quintijic cumal itzel tak awaj.

17. Xbantaj c'u wa' chi xinch'abej ri Ajawaxel, xinbij: O ri lal Ajawaxel, je jas ri nu cojobal che la, chinesaj la pa qui k'ab ri wachalal. Kas cäya' la ri nu chuk'ab rech quint'okopij ri colob ri ximtal pa nu k'ab.

18. Aretak nu bim we tzij ri', kastzij chi xeturtub ri colob che ri nu k'ab y ri wakän, y xintaq'ui' chquiwäch ri wachalal, xebinch'abej chic jumul.

19. Xbantajic chi xpe coyowal wuc' jumul chic, xcaj quinquichapo chic, xane jun chque ri u mial ri tat Ismael, je', xukuje' ri u nan, y jun chque ri u c'ojol ri tat Ismael, xech'aw panuwi' cuc' ri wachalal. Xquich'uch'ujarisaj ri canima', y

xquitanaba' ri qui chuk'ab che nu cämisaxic.

20. Tajin xc'ulmaxic chi xoc bis pa canima' rumal ri qui mac, y xexuqui'c chnuwäch, y xquita' chwe chi quincuyu jas ri xquiban chwe.

21. Xbantajic chi kas suc' xincuyu ronojel jas ri xquiban chwe, y xinbij chque chi cäquita' che ri Ajawaxel qui Dios chi cucuy ri qui mac xukuje'. Y xc'ulmatajic chi je xquibano. Y aretak xbantaj ri qui ch'awem ruc' ri Ajawaxel, xkachaplej chic jumul ri ka be ja ri c'o wi ri u panibal ri in tat.

22. Y xbantajic chi xujkaj ulok cho ri u panibal ri ka tat. C'äte c'u ri in, y ri wachalal, y ronojel ri u familia ri tat Ismael, xujopan pa ri u panibal ri in tat, ri e are' xetioxin che ri Ajawaxel ri qui Dios, y xquichi'j jun tabal tok'ob che, y xquiporoj tak awaj chuwäch.

U TAS 16

Ri u c'ojol ri Lehi y ri u mial ri Ismael xec'uli'c; cäquiterenej ri qui binem; cäquic'am ri c'oloquic ch'ich'; ri u cämical ri Ismael.

1. Y xc'ulmatajic chi c'äte ri in, Nefi, nu bim wa' chque ri wachalal, are je u suc' wa' xquibij chwe: At xabij c'äxalaj tak jastak chke, c'äx xeboc pa kanima', man cäkach'ij taj.

2. In xintzelej uwo ri xquibij, xinbij chque chi weta'm

chi c'äx ri xinch'awic chquij ri itzel tak winak, je jas ri kastzij. Y xebink'alajisaj ri suc'um tak achijab, y xinbij chi cäpe na ri k'ij ri quewalajisax na. Je', ri e c'o qui mac sibalaj c'äx cäquina'o are cäbix ri kastzij chque, sibalaj cäk'ututic ri canima'.

3. Je puch, wachalal, we tä ix suc'um tak achijab, y quiwaj quitatabej ri kastzij, y quixniman che rech quisuc'umaj iwib cho ri Dios, mixwixwitic che ri u tzij, y mibij chi c'äx ri quinch'aw chiwe.

4. Xc'ulmatajic chi in, Nefi, sibalaj xinsac'ajanic che u ta'ic chque ri wachalal ruc' ronojel nu chuk'ab rech queniman che ri u pixab ri Kajawal.

5. Xbantajic chi xquimach'ach'ej quib cho ri Kajaw. Je' puch, chi xcu'bi' nu c'ux, y xinquicotit chi quebin na pa ri be re utzil.

6. Ronojel wa' jastak xbixic y xbantajic aretak ri in tat xc'o-ji' pa jun panibal pa ri lianic ri xcoj Lemuel che u bi'.

7. Xbantajic chi ri in, Nefi, xinc'uli' ruc' jun chque ri u mial ri tat Ismael. Xukuje' ri wätz xec'uli'c cuc' ri nic'aj u mial chic. C'u ri Zoram xuc'am ulok ri nabial u mial ri tat Ismael je ri rixokil.

8. Are je c'u wa', ri in tat xniman chque ronojel ri u takbal ri Kajaw ri u ya'om che. Je c'u ri in, Nefi, sibalaj xintewichixic rumal ri Ajawaxel.

9. Xc'ulmatajic chi ri Kaja-wal chak'ab chic xuch'abej ri in tat. Xtakan canok che chi ri jun k'ij chic cuc'am na bic chi jumul ri u be pa ri ulew cätz'inowic.

10. Y xc'ulmaxic chi ak'ab che ri jun k'ij chic, xwalaj ri in tat, c'u kas xel bic chuchi' ri u panibal, c'äte ri', sibalaj xmayinich rumal xrilo cho ri ulew jun c'oloquic ch'ich' sibalaj je'l ri u banic. Banom ri' rumal je'lalaj jastak, y e c'o quieb alaj bak chupam. Jun chque cuc'utu jachique ri be ri cäkac'am bic pa ri ulew cätz'inowic.

11. Y xbantajic chi xkamulij ronojel ri ka jastak ri ka c'amom bic pa ri ulew cätz'inowic, y ri jutak bic chic ka jastak, ri cäkatijo ri u ya'om ri Kajawal chke, y xkamulij ronojel tak ri ija' kech rech cäkac'am bic pa ri ulew cätzinowic.

12. C'u xc'ulmaxic chi xkekaj ri ka panibal y xujbe pa ri ulew cätz'inowic. Xkak'axej ri nima' re Lamán.

13. Y xc'ulmatajic chi cajib k'ij xujbinic, xujtzelej jubik' cho ri nic'aj u wiquiak'ab ri relbal k'ij. C'äte ri', xkacoj ri ka panibal xkaya' Shazer che u bi' ri c'olbal.

14. Y xbantaj chi jumul chic xujbe ruc' ka ch'ab ri ka q'uiakbal ch'ab che qui chapic ri tak chicop ri queriktaj chupam ri ulew cätz'inowic, rech cäkaya' chque ri ka familias.

C'äte ri' xcacämisaj ri tak chicop cumal ri ka familias, y xujtzelej cuc' ri ka familias pa ri c'olbal u bi' Shazer. Y xkachap ri ka be jumul chic pa ri ulew cätz'inowic, tza xkaterenej ri junam ka be, tza xkatzucuj ri ch'akalic tak utz ulew ri c'o pa ri ulew cätz'inowic, ri c'o chuchi' ri cak nimalaj ja'. nimja'.

15. Y xc'ulmatajic chi xujbin q'ui k'ij, xkachap ri tak chicop pa tak ri ka be rech c'o ri cäkatijo, xkabano cuc' ri ka ch'ab, ri q'uiakbal ch'ab, abäj y ri iquiäk' kech.

16. Xkaterenej jas ri cuc'utu ri jun c'oloquic ch'ich' chkawäch, ri xujuc'am bic pa tak ri ch'ak tak utz ulew chupam ri ulew cätz'inowic.

17. Y c'äte ri uj benak chic sibalaj k'ij, xkacu'ba' ri ka panibal che jun uxlanem, y che u tzucuxic jas cäquitij ri ka familias.

18. Y xc'ulmax chi in, Nefi, xinel bic pa qui tzucuxic tak ri chicop, xink'ipij ri nu q'uiakbal ch'ab banom ruc' räx ch'ich' sibalaj je'lic. Y kastzij wa' chi xpe coyowal ri wachalal wuc' umal rech ri nu q'uiakbal ch'ab ri xk'ipinic, man xkarik tä chic jas ri xkatijo.

19. Y xc'ulmaxic chi man c'o tä xkac'am lok chque ri ka familias are xujtzelej cuc', y umal rech ri be sibalaj c'äx, e cosinak chic, y xquirik c'äx rumal man c'o tä jas ri xquitijo.

20. Y xc'ulmatajic chi ri Lamán y Lemuel, y ri ralc'ual ri tat Ismael, q'ui xewixwitic, umal rech ri qui c'äxc'olil ri xquirik pa ri ulew cätz'inowic. Y ri in tat xuchap u wixwitem chrij ri Rajaw u Dios xukuje'. Kastzij, chi conojel e are' sibalaj xquirik bis c'ä chi xewixwit chrij ri Dios.

21. Y xc'ulmatajic chi ri in, Nefi, xoc ri bis pa wanima' chque ri wachalal rumal xk'ipinic ri nu q'uiakbal ch'ab, y rumal ri qui q'uiakbal ch'ab are' man cuyuk tä chi rib che u q'uiakic ri ch'ab. Kastzij xkarik c'äx che ri man c'o tä jas cäkachap che ka wa.

22. Are c'u ri in, Nefi, xintzijen cuc' ri wachalal umal rech chi xquicowirisaj chic jumul ri canima', c'ä xech'ach'atic chrij ri Cajaw Dios.

23. Y xbantajic chi in, Nefi, xinban jun q'uiakbal ch'ab re che', y jun ch'ab re jun suc' che', y xinc'am lok wa' ruc' jun iquiak' y ruc' abäj. C'äte ri', xinta' che ri in tat, ¿ja quinbe wi chutzucuxic jas cäkatijo?

24. Y xc'ulmatajic chi ri in tat xch'aw ruc' ri Kajaw, rumal xquimach'ach'ej quib umal rech ri nu tzij ri xinbij chque, rumal ri in q'ui u suc' ri jastak ri xinbij chque ruc' ri u chuk'ab ri wanima'.

25. Y xbantajic chi ri u tzij ri Ajaw xopan che u ch'abexic ri in tat. Y kastzij puch, xyajta-

jic rumal xwixwitic chrij ri Ajaw. Rumal ri', xujik'aj.

26. Y xbantajic chi ri u tzij ri Ajaw xubij che: Chawila' ri c'oloquic ch'ich', y chasiq'uij u wäch ri jastak ri tz'ibatal chrij.

27. Y xc'ulmatajic chi aretak ri in tat xril ri jastak ri tz'ibatal chrij ri c'oloquic ch'ich', xbirbatic y xuxej rib. Ri wachalal xukuje', y ri ralc'ual ri tat Ismael y ri kixokilab xukuje' xebirbatic.

28. Y xc'ulmatajic chi in, Nefi, xinwil ri tak bak ri e c'o chupam ri c'oloquic ch'ich', chi utz quesalabic we c'o ri ka cojobal, y ri ka sac'ajinic, y we c'o ri ka siq'uinic che.

29. Y c'o chquij nic'aj c'ac' tz'ib, chi man c'äx taj cäban chusiq'uixic xukuje'. Y are wa' xuya'o ka no'j rech cäketamaj ri u suc' ri Ajaw. Y xtz'ibatay ri', y xq'uextaj jutak mul. Are cuterenej ri ka cojobal y ri ka sac'ajinic ri cäkaya' che. Chi jewa' cäketamaj chi ruc' nitz' u chac, ri Ajawaxel cuban nimak tak jastak.

30. Y xc'ulmatajic chi ri in, Nefi, xinpaki' c'ä puwi' ri juyub, je jas xuc'ut ri c'oloquic ch'ich'.

31. Y xbantajic chi xincämisaj e q'ui tak awaj re juyub, y jewa' xinc'am ulok jas ri cäquitiy ri ka familias.

32. Y xc'ulmatajic chi xintzelej pa ri ka panibal cuc' ri awaj ri xincämisaj, y aretak

xquilo chi xinriko ri ka tijowic, sibalaj xequicot ri canima', y xc'ulmatajic chi xquimach'a-ch'ej quib cho ri Ajawaxel, y xquitioxij che.

33. Y xc'ulmatajic chi xkachap chic ri ka be, y xkachap ri ka be ri ka chapom canok, y tza are u suc' xujbec. Y aretak uj benak chic q'ui k'ij, xkacu'ba' ri ka panibal jumul chic rech kujuxlan jun quieb oxib k'ij chila'.

34. Y xc'ulmaxic chi xcäm ri tat Ismael, y xmuk pa jun c'olbal u bi' Nahom.

35. Y xc'ulmaxic chi ri u mial ri tat Ismael sibalaj xquijk'aj y xcok'ej che ri qui tat, y xukuje' xebok'ic umal rech ri c'äx ri xquirik pa ri ulew cätz'inowic. Y xewixwit chrij ri in tat, rumal xeresaj ulok pa ri ulew re Jerusalén, xquibij: Ri ka tat cäminak. Y kastzij ba', ri uj benak chic q'ui pa ri ulew cätz'inowic, y man ka rikom taj jun ka c'olbal. Ka ch'ijom q'ui c'äx, y ri wija'l, ri chaki'j chi'aj, ri cosical y c'äte conojel wa', cujcäm na che wija'l pa ri ulew cätz'inowic.

36. Are je' xquibij wa' aretak xewixwit chrij ri in tat, y xukuje' chwij ri in. Y are' xcaj quetzelej pa Jerusalén.

37. Y ri Lamán xubij che ri Lemuel y xukuje' chque ri u c'ojol ri tat Ismael: Chiwilampe', chkacämisaj ri ka tat, y xukuje' ri ka chak' Nefi, are' u

tzucum chi cuban na nimalaj achi chkaxol y kajtij, c'u ri uj nabial che.

38. Camic cubij chi ri Ajawaxel tzijoninak ruc', y xukuje' cubij chi e petinak ruc' ri angelib chutewichixic. Xane ri uj keta'm chi xak cuban tzij. Y are' cubij wa' jastak chke. Y cuban nic'aj jastak chic umal rech ri itzel tak no'j, rech c'o chi kujusubu, cuchomaj chi cäraj ne cäcuinic kujuc'am bic pa jun najalaj sachinak ulew ri man cäkach'ob taj. C'äte ri', u chomam cuban ri kajawal y ka nimal, rech kujutak wi je jas cubij ranima'. C'u are je u suc' wa' ri wätz Lamán xuya'o tzij pa ri qui jolom rech cäpe coyowal wumal in.

39. Y xbantajic chi ri u tzij ri Ajawaxel c'o kuc'. Kastzij, ri u ch'abal ri Dios xulic y xubij q'ui tak tzij chque, y sibalaj co xebuyajo ri wätz. C'äte ri', chi xeyajic canok rumal ri u ch'abal ri Ajawaxel, jumul chic xpacun ri coyowal y xquiq'uex qui c'ux chi man quemacun tä chic. Rumal wa', ri Ajawaxel xujutewichij ruc' ri ka wa rech man cujcäm taj che ri wi'jal.

U TAS 17

Irreántum o sibalaj ja'; ri Ajawaxel cutak ri Nefi che u banic jun nim jucub; ri rachalal man cäcaj taj caquito'o, cäsach c'ut ri qui no'j.

1. Y xc'ulmatajic chi xkachap chic jumul ri ka be chu-

pam ri ulew cätz'inowic. C'äte ri', tza xuje cho relbal k'ij. Y xujbinic, y xkak'i' ri jek'bal tak c'äx pa ri ulew cätz'inowic, y ri kixokilal xcalc'ualaj ri cal chila'.

2. Xujutewichij ri Ajawaxel ruc' nimak tak tewichibal. Pune tä ba' xak räx ti'j xkatijo pa ri ulew cätz'inowic, ri kixokilal xpe sibalaj u pam ri qui tu' chque ri cal, y xecowiric, je jas ri achijab. Y xquichaplej xquik'i'o ri be, y man xewixwit taj.

3. Y jeri' coc pa ka jolom chi ri u takbal ri Dios queni-max na. Y we ri calc'ual ri achijab queniman che ri u takbal ri Dios, are' quebutzuku, y cuya' ri u chuk'ab chque rech cäquinimaj ri u takbal ri u takom ulok chque. Y are je xuban wa' kuc', ri Ajawaxel xuya'o jas ri rajwaxic chke aretak xujc'oji' pa ri ulew cätz'inowic.

4. Y xujc'oji' chila' q'ui junab, kastzij, wajxakib junab pa ri ulew cätz'inowic.

5. Y xujopan chupam ri jun c'olbal ri xkaya' u bi' wächinel ulew che umal rech ri sibalaj tak uwo che', y ri qui cäb wonon. Y ri Ajawaxel xuban can wa' ronojel rech man cujcäm taj. Y xkil ri nimalaj ja' ri xkaya'o ri u bi' Irreántum che, cubij sibalaj ja'.

6. Y xc'ulmatajic chi xkacoj tak ri ka panibal chuchi' ri nimalaj ja'. Pune tä ba' ka ch'ijom y ka jik'am ri sibalaj tak c'äx. Je', sibalaj e q'ui ri man

cujcuin tä che u tz'ibaxic, sibalaj xcu'bi' ka c'ux, y xujquicotic aretak xujopan chuchi' ri nimalaj ja'. Yxkacoj u bi' wächinel ulew che ri c'olbal, rumal ri sibalaj u wäch ri che'.

7. Y xc'ulmatajic chi cäte ri in, Nefi, c'olinak chic q'ui k'ij pa ri jun c'olbal u bi' wächinel ulew, xpe ba' puch ri u ch'abal ri Ajawaxel chwe, y xubij: Chatwalajok pakal c'ä puwi' ri juyub. Y xc'ulmatajic chi xinwalaj bic, y xinpaki' puwi' ri juyub, y xinban ri ch'awem ruc' ri Ajawaxel.

8. Y xc'ulmatajic chi ri Ajawaxel xinuch'abej, y xubij chwe: Caban na jun nim jucub je u suc' jas ri quinc'ut chawäch, rech chi ri in quebin-c'am bic ri a winak puwi' we ja' ri'.

9. Y xinbij che: Ajawaxel, ʒja quinbe wi che u rikic ri ch'ich' ri rajwaxic quintzaco chque tak ri nu chacubal che u banic ri nim jucub je jas ri u suc' ri c'utum la chnuwäch?

10. Y xc'ulmatajic chi ri Ajawaxel xubij chwe jawi' quinbe wi che u rikic ri ch'ich' che u banic ri nu chacubal.

11. C'äte ri', xbantajic chi ri in, Nefi, xinban nic'aj xut'ibal k'ak' ruc' qui tz'umal awaj che u xut'uxic ri k'ak'. Y c'äte xbantaj wumal ri xut'ibal k'ak', xben pa k'ij quieb abäj, ri jun cho ri jun chic, che resaxic k'ak'.

12. Xane nabe canok, ri Ajawaxel man u ya'om taj chi cäkaban ri k'ak' pa ri ka be chupam ri ulew cätz'inowic. Are' xubij: In quinbano chi ri i wa utz, y qui quina' u tijowic rech man rajwaxic taj quitzaco.

13. Y xukuje' in quinux che ri i chäj pa ri ulew cätz'inowic. Y quinban u banic ri be chiwäch we amak'el quinimaj ri nu takbal. Are je ba' puch, we quinimaj ri nu takbal, quixc'am bic cho ri tasom ulew, y quiwetamaj na chi ri in quixinc'am bic.

14. Je puch, y xubij ri Ajawaxel xukuje': Aretak ix opaninak chic cho ri tasom ulew, quiwetamaj na chi in ri Ajawaxel, in ri Dios. Y chi in, ri Ajawaxel, xixinwesaj pa ri sachbal i wäch. Kastzij chi in xixinwesaj bic pa ri tinimit re Jerusalén.

15. Je puch, in, Nefi, quinsac'ajinic che u nimaxic ri u takbal ri Ajawaxel, y quebinpixabaj ri wachalal rech quesac'ajinic che ri u nimaxic.

16. Y xc'ulmatajic chi xinban ri nu chacubal ruc' ri ch'ich' ri xinwesaj che ri abäj, y xintzaco.

17. Y aretak xquil ri wätz chi in quinkaj che u chapic u banic jun nim jucub, xquichap jun jasjatem chwij, xquibij: Ri ka chak' moxirinak. Cuchomaj are' chi cäcuin che u banic jun nim jucub, je', xukuje' cucho-

maj chi ruc' ri jucub cuk'axaj ri nimalaj ja'.

18. Y jeri' xejasjatic ri wätz chwij, y man xcaj taj quechacunic, rumal xquichomaj chi man quincuin tä in che u banic jun jucub. Y man xecojon taj xukuje' chi ri Ajawaxel xuc'utu chnuwäch jas ri u suc' ri cäban che.

19. Are wacamic, xc'ulmatajic chi ri in, Nefi, xinchap u jik'axic umal rech chi xquicowirisaj ri canima', y xquilo chi xinbixonic. Jerxbecab pa ri canima' c'ä chi xequicot chwij, xquibij: Keta'm chi at man catcuin taj che u banic jun jucub, xane keta'm chi man c'o tä a no'j che u banic jun nimalaj chac.

20. At, je xa' junam ruc' ri ka tat, at cac'am u be rumal ri moxalaj tak u chomanic ri ranimä'. Je', uj resam bic pa ri tinimit re Jerusalén, y uj wacatinak pa wa' ulew cätz'inowic, pa q'ui tak junab ri'. Y ri kixokilal e chacuninak pune e yawab chic. Y e are' e qui ya'om ac'alab pa ri ulew cätz'inowic, y qui ch'ijom conojel ri c'äx xak xu cäraj ri cämical. Y cäraj ne are mas utz chque we tä xecäm jela' are maja' elinak bic pa Jerusalén, chi cäquik'í' ri wa' c'äx.

21. Kas jeri' q'ui junab ka k'í'om ri c'äx pa ri ulew cätz'inowic, y ronojel tak wa' junab mas utz ka banom ruc' ri ka

jastak y ri ulew ri kechbem canok we tä uj c'ó jela'. Je' cäraj ne xujquicot jela'.

22. Y keta'm chi ri tinimit ri c'ó pa ri ulew re Jerusalén e utzalaj tak winak, rumal ri are' qui nimam ri u pixab ri Ajawaxel, y ronojel ri u takbal, je ri u takbal ri Moisés. Je puch chi keta'm chi e are' jun suc'alaj winak, y ri ka tat Lehi xuk'at tzij paquiwi', y xujresaj bic ri uj umal rech chi xkacoj ri u tzij. Kastzij chi xak junam ri ka chak' ruc'. Y are' je tak ri qui tzij ri wätz ri quewixwit chkij.

23. C'äte ri', xc'ulmatajic chi in, Nefi, xebinch'abej y xinbij: ¿La quicoj ix chi ri ka mam kati't, ri ralc'ual ri Israel, xebesax bic pa qui k'ab ri aj Egipcios, we man xecojon tä che ri u pixab ri Ajawaxel?

24. ¿La kastzij quichomaj ix chi xecuinic xquesaj quib pa ri c'äx, we tä ma tä ri Ajawaxel u takom bic ri Moisés chquesaxic chupam?

25. C'ut, iweta'm chi ri ralc'ual ri Israel xec'oji' che jun c'äxalaj patanijic. Y xya'ic sibalaj chac chquij rumal. Iweta'm chi je'lic xquilo chi xebesax chupam ri c'äx patanijic.

26. Xukuje', iweta'm chi xtakan che ri Moisés rumal ri Ajawaxel chi cuban na ri jun nimalaj chac. Y iweta'm chi rumal ri u tzij, xujak rib ri quiäk nimalaj ja' jeri' y jela', y ri wi-

nak xquik'axaj chcakän pa ri chaki'j ulew.

27. Xane iweta'm chi ri aj Egipcios, e are' ri ajch'o'jab rech Faraón, xejik' can chupam ri quiäk nimalaj ja'.

28. Y xukuje' iweta'm chi ri ralc'ual Israel xetzuk ruc' maná pa ri ulew cätz'inowic.

29. Je', y ri ix iweta'm xukuje' chi ri Moisés, ruc' ri u tzij, je jas ri u cuinem ri Dios ri c'ó ruc', xuk'osij ri u wäch ri abäj y xel ulok ri joron rech ri ralc'ual ri Israel cäquiq'uis ri chaki'j qui chi'.

30. Y pune xc'am qui be, xnabej ri Ajawaxel ri qui Dios, y qui Colonel chquiwäch, xuc'am qui be pa k'ij, y chak'ab xuya' chque ri qui chäj, y xuban chque ronojel jas ri rajwaxic che ri achi chi cuc'amo, xquicowirisaj ri canima', xesorinic y xeyok'owic che ri Moisés y che ri kastzij c'aslic Dios.

31. Y xc'ulmatajic chi xusach qui wäch je jas ri u tzij. Je jas ri u tzij, xuc'am qui be, y je jas ri u tzij xebuto' che ronojel ri jastak. Y man c'ó tä jas ri xbanic ri man ruc' tä ri u tzij.

32. Y c'äte ri' chi xquik'axaj ri nima' Jordán, are' xuya'ó chque qui chuk'ab che cocotaxic ri winak ri e c'ó pa ri ulew, je', xequijacho qui wäch c'ä pa ri sachbal qui wäch.

33. Are c'u ri camic, ¿la quichomaj ix chi ri alc'ualaxel re ri tinimit ri' ri xec'oji' pa ri

tasom ulew, y ri xequiak bic jela' cumal ri ka mam, la quichomaj chi e utz tak achijab? Chiwilampe' in quinbij chiwe chi are tä ri'.

34. ¿La quichomaj chi ri ka mam tza xtok'obisax mas qui wäch chque ri winak ri e c'ó pa ri tinimit, we tä ri e are' mas e suc'um? In quinbij chiwe chi man are taj.

35. Chiwilampe', ri Ajawaxel quebulok'ok'ej ri ralc'ual xa' junam. Y jachin ri suc'umalaj achi, are' cätok'obisaj u wäch rumal ri Dios. Xane chiwilampe', we tinimit ri' u xutum ronojel ri u pixab ri Dios, y tza xjek'ic pa ri canima' ri qui mac. Y ronojel ri royowal ri Dios xpe cuc'. Y ri Ajawaxel xuc'ajisaj ri uwächulew chque are', y xebutewichij ri ka mam. Kastzij, xuc'ajisaj u wäch ri ulew che retzelaxic, y xebutewichij ri ka mam xquechbej na.

36. Chiwilampe', ri Ajawaxel xuban ri ulew rech cäpok'ic u wäch. Y xebubano rech ri ralc'ual cäquechbej na.

37. Y cuwalajisaj ri utzalaj tinimit, y cusach qui wäch ri itzel tak tinimit.

38. Cuc'am qui be ri colomalaj tak winak cho ri je'licalaj tak ulew, y cusach qui wäch ri itzel tak winak, cäretzalaj ri ulew che are'.

39. Cäjawin pa ri chila' chicaj, rumal are u t'uylibal, y

wa' ulew, are ri tac'alibal ri rakan.

40. Y quebulok'ok'ej ri e are' ri quecojon che, chi are' Dios. Chiwilampe', are' culokok'ej ri ka mam, y xuya' u tzij chque, kastzij ruc' Abrahán, Isaac y Jacob. Y xunataj che ri u tzij ri u ya'om, y xeresaj bic pa ri ulew re Egipto.

41. Y ruc' ri u ch'ami' xebusuc'umaj jela' pa ri ulew cätz'inowic, rumal chi xquicowirisaj ri canima' je jas ri xiban ix. Are c'u ri', ri Ajawaxel xebuya' pa ri c'äx umal rech ri qui mac. Xebutak ulok chquij ri itzelalaj tak cumätz ri querapapic ruc' k'ak'. Y c'äte xetic' cumal, xuya'o ri qui cunabal rech quebutziric. Are wa' ri kas rajwaxic ri cäquibano xa' chi queca'yic, xane rumal chi are nojim u bannic, y man c'äx taj, sibalaj q'ui xecäm chque.

42. Y c'ó jujun tak mul xquicowirisaj ri canima', y xquixutuj ri Moisés, y ri Dios xukuje'. Je ba' puch, iweta'm chi ruc' ri u cuinem ri man c'ó tä junamaxic, xec'am bic cho ri tasom ulew.

43. Are c'u ri camic, c'äte ri' bantajinak chic juntir jastak, xopan ri k'ij are xquetzelaj quib. Kastzij, we ne xchak'an ri itzel pa canima' puwi' ri qui mac, y man weta'm taj chi rajne xak jubik' cäraj rech cäsach qui wäch pa we k'ij ri'. Je', ri in kas weta'm chi cäpe na ri

k'ij aretak cäsach qui wäch, xak xu jujun quec'am bic pa ri qui k'ab ri qui c'ulel.

44. Rumal wa', ri Ajawaxel xtakan che ri in tat chi quel bic pa ri ulew cätz'inowic, y ri aj Judeyib xquirayij u cämisaxic. Je', y ri ix xirayij u cämisaxic xukuje'. Je', rumal wa' pa ri iwanima', ix cämisanelab, y ri ix je jas ri e are'.

45. Chanim quixpe che u banic ri macaj, y sibalaj nojim cänataj chiwe ri Ajawaxel i Dios. Iwilom jun ángel, xtzijon iwuc'. Kastzij xita ri u ch'abal chi jujun tak mul. Y are' ch'awinak iwuc' ruc' jun ch'uch'u-jalaj alaj u ch'abal, xane sachinak chic pa i jolom ronojel ri utzalaj chomanic. Rumal wa' xbantajic chi man xita tä chic ri u tzij, umal rech chi rajwaxic are' xuban jun u ch'abal je jas ri cäkulja' ri xcuinic xusalabaj ri ulew, je tä ne xpak'inic.

46. Y iweta'm chi ruc' ri u chuk'ab ri nimalaj u tzij, cäcuinic cusach u wäch ri ulew. Je', y ri ix iweta'm chi ruc' ri u tzij cäcuinic cuban lianic che ri juyub, y ri juyub che ri lianic. ¿O, jasche, puch, sibalaj i co-wirisam ri iwanima'?

47. Kas umal iwech, cärak ri wanima' in che ri bisonem, y ri uwo nu c'ux cäk'oxowic. Quinxej wib chi amak'el quixesax bic jela'. Chiwilampe', ri Ruxlabal ri Dios xinunojisaj chi

jerxa ri nu tiojil, man c'o tä chic u chuk'ab.

48. Y xc'ulmatajic chi c'äte ri xinbij wa' tzij, xpe coyowal chwe, y xcaj xinquiq'uiak bic c'ä chuxe' ri nimalaj ja'. Xane aretak xepe chnuchapic xebinch'abej y xinbij chque: Pa ri u bi' ri Ronojel Cuinel Dios, quintakan chiwe chi man quinichap taj, xane c'o ri u cuin-nem ri Dios wuc', c'ä ja ri cä-q'uis wi ri nu tiojil. Jachin ri cucoj u k'ab chwij cächaki'j na je jas jun chaki'j patz'an. Y cäquis na are' cho ri u cuinem ri Dios, rumal are ri Dios cäsokow na.

49. Y xc'ulmatajic chi ri in, Nefi, xinbij chque chi man xquewixwit tä chic chrij ri qui tat. Xukuje' man cäquijic' tä quib che nu to'ic, xane u bim ri Dios chwe chi quinban na jun nim jucub.

50. Y xinbij chque: We ri Dios in u takom che u banic ronojel ri jastak, in quincuinic quinbano. We cubij chwe chi quinbij che we ja' ri': Chabana' ulew, cuban na ulew. Y we je quinbij, je c'u ri' cäban na.

51. Je puch, we ri Ajawaxel c'o ri nim u cuinem, y u banom sibalaj tak mayibal chquixol ri calc'ual ri achijab, ¿jasche, quichomaj chi man cäcuin tä cuc'utu chnuwäch chi quinban jun jucub?

52. Y xc'ulmatajic chi in, Nefi, xinbij sibalaj jastak chque

ri wachalal c'ä chi xsachtaj qui c'ux, y xecuïn taj quinquich'o'-jij. Xquixej quib che u walajisaxic qui k'ab chwij. Man xinquichap ruc' jun u wi' qui k'ab, che q'ui k'ij. Y man xquic'ach' tä chic. Xquiban wa' rumal xquixej quib chi quesach qui wäch chnuwäch in. Y sibalaj c'o u chuk'ab ri Ruxlabal ri Dios. Y jeri' xkaj chquiwäch.

53. Y xbantajic chi ri Ajawaxel xubij chwe: Chayuku' chic ri a k'ab chquiwäch ri awachalal, y man cäsach tä qui wäch ri qui tiojil chawäch, xane in sibalaj quebinsalabej, xcha ri Ajawaxel, y quinban na wa' rech cäquetamaj chi in ri Ajawaxel qui Dios.

54. Y xc'ulmatajic chi in xinyuk ri nu k'ab chquiwäch ri wachalal, y man xesach tä qui wäch chnuwäch. Xane are ri Ajawaxel xebusalabej je jas ri u tzij u bim canok.

55. Y ri e are' xquibij: Kas xketamaj chi camic c'o ri Ajawaxel awuc', rumal keta'm puch chi are u cuinem ri Ajawaxel ri xujusalabej. Y xetzak chwakan che nu k'ijilaxic. Xane ri in man xinwaj taj, y xinbij chque: Ri in iwachalal, kastzij, ri in i chak'. Are je puch, chik'ijilaj ri Ajawaxel i Dios, y chinimarisaj qui k'ij ri i nan, i tat, rech naj cuk'i' ri i c'aslemal cho ri ulew ri ya'om chiwe rumal ri Ajawaxel i Dios.

U TAS 18

Xq'uis u banic ri nim jucub; Jacob y José; xebec puwi' ri nimalaj ja'; etzelenem y c'ululanic; lawalo ri jäb ruc' cakik' y cäkulja' puwi' ri nimalaj ja'; xebopan cho ri tasom ulew.

1. Y xc'ulmatajic chi xquik'ijilaj ri Ajawaxel, y xebe wuc'. Xkachacuj ri che' ruc' jun mayilaj ka no'jibal, y ri Ajawaxel xuc'ut chnuwäch jujun tak mul jas ri u banic quinban che u chacuxic ri che' che ri jucub.

2. Xane c'u ri in, Nefi, man xinchacuj taj ri che' je jas ri quetamabal ri achijab, y man xinban tä ri jucub je jas ri u banic ri cäquiban ri achijab. Xane tza xinban che je jas ri u suc' ri xuc'ut ri Ajawaxel chnuwäch. Rumal wa' man je taj jas ri u banic ri cäquiban ri achijab che.

3. Y ri in, Nefi, tza q'ui mul xinpaki' puwi' ri juyub, y xinban ch'awem ruc' ri Ajawaxel. Rumal tak wa' ri Ajawaxel xuc'ut chnuwäch nimak tak jastak.

4. Y xc'ulmaxic chi aretak xinto'taj che u banic ri jucub je jas ri xubij ri Ajawaxel, xquil ri wachalal chi utz u banic, y ri u chacuxic sibalaj je'l cäca'yic. Y rumal wa', xquimach'ach'ej quib jumul chic che ri Ajawaxel.

5. Y c'äte ri', xbantajic chi ri u ch'abal ri Ajawaxel xopan

ruc' ri in tat, xubij che chi kuj-walajic y kujoc pa ri jucub.

6. Y ri jun k'ij chic, aretak xkasuc'umaj ronojel ri ka jastak ri cäkac'am bic, sibalaj uwo che' y ti'j re ri ulew cätz'inowic, xukuje' sibalaj cab rech ri wonon, y ronojel jas ri ka c'amom ulok kuc' je jas xutak ri Ajawaxel chke, xujoc pa ri jucub, y xkac'am ulok ronojel ri kechbal, ri ija' ke, y jachique jastak ri xkac'am ulok kuc'. Je xkabano chkajujunal je jas ri ka junab. Kas jeri', xujoc konojel pa ri jucub cuc' ri kixokilal y ri kalc'ual.

7. Y wachanim, xebalax quieb nu chak' e ralc'ual ri in tat pa ri ulew cätz'inowic. Ri nabial u bi' Jacob, y ri u chak' José.

8. Y c'äte ri', xc'ulmatajic chi uj oquinak chic konojel pa ri jucub ruc' ri cäkatiyo y ronojel jas ri xbx chke, xujbe pa ri nimalaj ja'. Are c'u ri cakik' xujuch'iquimij bic suc' pa ri tasom ulew.

9. Y c'äte uj ch'iquimim bic q'ui k'ij rumal ri cakik', kas je', ri wachalal y ri ralc'ual ri tat Ismael, ruc' ri quixokilal, xquichap jun qui sak'orinic c'ä xekaj che xojowem, y xebixonic, y xetzijon ruc' itzel tak tzij, je', c'ä xsach pa qui jolom ri cuinem ri xec'am ulok c'ä ja ri e c'o wi. Kastzij xenimariic pa u k'ab ri jun cowilaj etzelal.

10. Y ri in, Nefi, kas xin-

chaplej xinxej wib chi ri Ajawaxel cäpe na royowal kuc', y chi cuc'ajisaj ka wäch umal rech ri ka mac, y chi kujbik'ic chuxe' ri nimalaj ja'. Rumal c'u ri', ri in, Nefi, xinchap qui ch'abexic ruc' ri utzalaj nu chomabal, xane xpe coyowal wuc', xquibij: Uj man cäkaj taj chi ri ka chak' coc che ka nimal.

11. Y xc'ulmatajic chi ri Lamán y ri Lemuel xinquichapo y xinquiximo che colob, y xeyok'ow chwe, tzare ri Ajawaxel xraj cuc'ut ri u cuinem che u tz'akatisaxic ri u bim chquij ri itzel tak winak.

12. Y xc'ulmatajic chi c'äte ri', xinximataj cumal, rech man quincuin taj quinsalabaxic wib. Ri c'oloquicalaj ch'ich' ri u ya'om ri Ajawaxel chke rech cuc'am ka be, xutänaba' cächacunic.

13. Xane rumal wa', man queta'm tä chic jawi cäquic'am ri jucub c'ä xkajic jun nimalaj jäb ruc' cäkulja'. Kastzij, jun nimalaj jäb y lawalo ri k'ak' chupam, y xujtzelej chkij pa ri nimalaj ja' oxib k'ij rumal. Y xquichaplej sibalaj xquixej quib chi we ne quejik' can xe' ri nimalaj ja'. Pune wa', man xinquitzokopij taj.

14. Y chucajib k'ij, xujuch'iquimij chkij ri jäb ruc' cäkulja', xux tza sibalaj lawalo.

15. Y xc'ulmatajic chi xa' jubik' cäraj chi kujcanaj can chuxe' ri nimalaj ja'. Y c'äte ri',

chi uj ch'iquimim chic chkij pa cajib k'ij, kas je' xquichap u chomaxic chi ri royowal ri Dios petinak chquij, y chi tza que-sach na qui wäch we man cä-quiq'uex tä qui c'ux, y we que-macun chic. Rumal rech wa', xebul wuc', y xquitur ri colob ri ximatal wi ri nu k'ab. Are c'u wa', sibalaj e sipojinak chic ri nu ch'ec y ri u kul wakan tza e sipojinak, y quek'oxowic xuku-je'.

16. Je puch, xinya'o wani-ma' che ri Dios, y xink'ijilaj ronojel ri k'ij, y man xinwixwit taj chrij ri Ajawaxel umal rech ri nu c'äx.

17. Y q'ui ri jastak ri xbix chque ri wachalal rumal ri in tat, Lehi, y chque ri u c'ojol ri tat Ismael xukuje', tzare qui bim chi cäquich'ayo jachin ri cunim rib chi cäch'aw pa nu bi'. Are c'u ri in tat y ri nu nan e nimak tak winak chic, qui rikom ri c'äx umal quech ri calc'ual, kastzij xeyawajic chi xek'oyic pa qui ch'at.

18. Are c'u ri', umal rech ri qui k'oxom y ri qui bisonem, y ri qui mac ri wätz, xa' jubik' cäraj chi xec'am bic ruc' ri Dios. Kastzij, chi ri sak tak qui wi' cäraj xa' jubik' rech cäcanaj can chuxe' ri ulew. Kas je' chi xa' jubik' cäraj chi ri in tat y ri nu nan queq'uiak bic chquimukic chuxe' ri tak ja'.

19. Y ri Jacob y ri José, rumal e are' c'ä ac'alab na, y raj-

waxic chi cäquitij ri qui wa, sibalaj xebison rumal ri u yabil ri qui nan. Are c'u ri', ri wixokil xok'ic, y xuban ch'awem ruc' ri Dios panuwi', y xukuje' ri wal-c'ual. Pune tä wa', man xpax tä qui c'ux ri wätz che nu turic.

20. Man c'o tä chi ba', xak xu ri u cuinem ri Dios, ri xpe chusachic qui wäch, xcuin chupaxixic ri qui c'ux. Aretak xquilo chi xa' jubik' xraj chi xemuk can c'ä chuxe' ri nimalaj ja', c'äte ri' xquiq'uex ri qui c'ux che jas ri qui banom chwe y xinqituru.

21. Y xc'ulmatajic puch chi c'äte ri xinqituru, chiwilampe' xinchap ri c'oloquic ch'ich', ri c'amal ka be', y xuban ri chac je jas ri xinwaj. Xc'ulmataj chi xinban ri ch'awem ruc' ri Ajawaxel. C'äte nu bim ri ch'awem ruc' ri Dios, xtani' ri cakik', y ri nimalaj jäb ruc' cäkulja' xtani' xukuje', y xjekic ronojel.

22. Y xbantajic chi c'äte ri', in, Nefi, xinbinisaj ri jucub je u banic che suc' pa ri tasom ulew.

23. Y xbantajic chi are uj benak chic puwi' ri ja' q'ui k'ij, xujopan cho ri tasom ulew. Y xujkaj cho ri ulew, y xkacoj ri ka panibal, xkaya' ri u bi' ri tasom ulew che.

24. Y xc'ulmaxic chi xkachap ri u tajixic ri ulew, y xkatic' u wäch. Kastzij xkatic' co-

nojel ri ija' kech ri e ka c'a-
mom ulok pa Jerusalén. Y
xbantajic chi sibalaj je'l xeq'ui-
yic, y xujtewichix ruc' jun tz'e-
bemalaj tic'on ronojel cuya'o.

25. Y xc'ulmaxic chi aretak
xujbin pa ri ulew cätz'inowic
re ka tasom ulew, xkarik q'ui

qui wäch awaj pa ri c'achelaj:
wacäx, bur, quiej, q'uisic' y ri
q'uisic' re juyub, y conojel qui
wäch ri awaj re juyub ri rajwa-
xic che ri achi. Y xkarik ronojel
qui wäch abäj re juyub xuku-
je'; k'an puak, sak puak, y
quiäk ch'ich'.

RI UCAB WUJ RE RI NEFI

Cutzijoj ri u cämical ri Lehi; ri rachalal ri Nefi cäquic'ululaj chrij, are ri Ajawaxel cupixabaj ri Nefi chi quel bic pa ri ulew cätz'inowic; ri u binem pa ri ulew cätz'inowic.

U TAS 1

Jun ulew tzokopitalic tewichim chque ri tz'akatalaj winak, tzare jun ulew ri etzelam chque ri itzel tak winak; ri cäpixabanic ri Lehi.

1. Xc'ulmataj chi aretak ri in, Nefi, xinq'uis xebintijoj ri wätz, ri ka tat, Lehi, xubij sibalaj jastak chque xukuje'. Xubij chi nim ri rutzil ri Ajawaxel rumal e resam ulok pa ri ulew re Jerusalén.

2. Xtzijon chque chrij ri qui c'ululanic aretak e benak puwi' ri nimalaj ja'. Xutzijoj ri elbal c'uxaj re ri Dios are xebucolo, y man xejik' taj chupam ri nimalaj ja'.

3. Y xukuje' xtzijon chque chrij ri tasom ulew ri qui c'amom chic. Xubij chi ri Ajawaxel sibalaj c'o relbal c'uxaj che rumal xujupixabaj chi kujel bic pa ri ulew re Jerusalén.

4. Kastzij xubij are': In wilom jun ilonem. Rumal c'u ri', weta'm chi ri Jerusalén sachinak chic u wäch. We tä xujc'ojij' chila' pa Jerusalén ri uj kujcäm xukuje'.

5. Xubij: Ka rikom c'äx, tzare ka ch'ecom jun tasom ulew, jun cha'omalaj ulew chquixol ri nicaj chic. Je c'u ri', ri Kajawal

Dios u ya'om u tzij chwe chi we jun ulew cäquechbej ri wi-ja'l ri in. Kastzij wi, ri Kajawal u ya'om wa' ulew chwe ri in, y chque ri walc'ual che junalic. Xukuje' cäya'ic chque conojel e are' ri quec'am ulok pa nic'aj ulew chic rumal ri u k'ab ri Kajawal.

6. C'u ri in, Lehi, quink'ala-jisaj chrij ri cäpe na je jas u beyal ri cuk'alajisaj chwe ri Uxlabixel ri c'o wuc'. Majun winak cäpe ulok pa wa' ulew we tä ma tä ri Kajawal u c'amom u be.

7. Je c'u ri', we jun ulew ch'ajch'ojarisam chque ri winak ri quebuc'am ulok waral. We tä cäquipatanij ri are', je jas cubij ri takbal ri u ya'om, we jun ulew tzokopitalic chque. Mawi jumul quekaj na pa qui k'ab ri qui c'ulel, xak xuwi we tä e itzel. Rumal we e itzel ri winak, cäc'ajisax na we uwächulew ri' rumal quech. Tzare amak'el tewichim ri ulew ri' chque ri suc'umalaj winak.

8. Je c'u ri', banom jun utzalaj no'j che we ulew chi man etamatal tä u wäch chque ri nic'aj tinimit chic. We tä queta'm, q'ui tinimit quepetic, y cäquinojisaj wa' ulew chque

ri winak. C'u we tä jeri', man c'o tä c'olbal che ri kechbal.

9. Je c'u ri', nu c'amom jun tzij. Cubij chque conojel ri winak ri queresaj ulok ri Dios pa ri ulew re Jerusalén chi we cäquinimaj ri u takbal ri Dios, cäquinimarisaj na quib che ri utzil chuwäch we ulew ri'. Quechajix na chquiwäch ri nic'aj tinimit chic. Jeri' quec'oji' pa we ulew xak xuwi ri e are'. Y we cäquinimaj ri u takbal ri Dios, quetewichix na cho ronojel u wäch we ulew. Man c'o tä jun winak quequitzuru, mawi jun ri cämajow ri ulew re ri quechbal, xane amak'el quec'oji' chi pa utzilal.

10. Tzare chiwilampe', we tä cäpe ri k'ij aretak man cäquinimaj tä chic ri u tzij ri Dios c'äte qui c'amom chic ri utzalaj tak tewichibal pa u k'ab ri Kajawal, aretak c'o chic ri quetamabal che u bantajic ri uwächulew y ri qui bantajic conojel ri winak, y queta'm conojel ri nimalaj tak mayibal ri u banom ri Kajawal tzpa ri u bantajic ri uwächulew; aretak qui c'amom ri cuinem chubanic ronojel ruc' qui cojobal, y c'o cuc' ronojel ri takbal tzpa ri u jekbal ri uwächulew; aretak e u c'amom ulok rumal ri junalic rutzil pa we jun utzalaj tasom ulew; chiwilampe', in quinbij chi we cäpe ri k'ij ri', aretak cäquixutuj u wäch ri Lok'alaj Winak aj Israel, ri kastzi-

jalaj Mesías, ri Esanel Macaj, y ri qui Dios, kastzij wi, ri are' cuk'at na tzij paquiwi'.

11. C'äte c'u ri', cuc'am ulok na jule' chic tinimit, y cuya' chque chuk'abil. Cäresaj bic chquiwäch ri ulew re ri quechbal. Te c'u ri', cuban na chi cäquijach quib y chi que-socotajic.

12. Je c'u tzpa jun ija'lil che jun ija'lil chic, cätix na sibalaj quiq'uel, y sibalaj c'äx cäquiriko. Rumal c'u la', nu c'ojol, quinrayij chi cänataj chiwe ri ix chi kas quitatabej nu tzij.

13. ¡Chixc'astajok! ¡Chixc'astaj pa ri jun nimalaj waram, ri kas are' ri u waramil ri xibalba, y chitota' can ri tikom ch'ich' ri ix u ximom! Are c'u wa' ri tikom ch'ich' ri quebuximo ri calc'ual ri achijab rech quec'am bic pa ri c'olbal rech junalic k'oxomal y ch'ikowem.

14. ¡Chixc'astajok! Chixwali-jok cho ri c'ajc'aj ulew y chitatabej ri u tzij ri i tat ri cäbirbatic. Chanim quiya' na ri u tiojil pa ri joronaj matzalic mukbal. Chila' majun ajbinel cätzelej ulok. Xa' jun, quieb; oxib k'ij, y quinterenej ri qui be conojel ri aj uwächulew.

15. Tzare, kastzij wi ri Kajawal u colom ri wanima' cho ri xibalba. In wilom ri u k'ij, y amak'el in u k'alum ruc' ri k'abaj re ri u lok'ok'em.

16. C'u quinrayij chi cänataj chiwe quinimaj ri u pixab y ri

u k'atbal tzij ri Kajawal. Kastzij in q'uetatijnak pa wanima' tzpa ri nabe k'ij.

17. Sibalaj c'äx u na'om ri wanima' pa jujun tak k'ij, y nu xim wib rumal co iwanima'. We ne cäpe ri Kajawal i Dios ruc' ronojel ri royowal chiwij, y quixtastaj na chrij, y cäsach na i wäch che junalic.

18. O we ne cäkaj jun c'ajisabal wächaj piwi' ri ix y paquiwi' ri iwija'lil ri quepe na, o we ne quixsocotajic rumal ri ch'ich', y cäpe ri wija'l. We ne ri nic'aj winak chic ri e itzel cäquil na i wäch, y quixc'am bic je jas u beyal ri u rayibal y ri u kajbal pa u k'ab ri itzel.

19. O nu c'ojol, quinrayij chi wa' man cäc'ulmataj tä chiwe. Xane chi quixux jun winakil cha'om y chi c'o i tok'ob chuwäch ri Kajawal. Tzare chbantajic ri u rayibal are', rumal suc' u cholaj che junalic.

20. C'u ri are' u bim: We quinimaj ri nu takbal, quixnimarisax na che utz cho ri uwächulew. Xane we man quinimaj taj ri nu takbal, quixtastaj na chwij.

21. Wacamic, rech chi cäquicot ri wanima' chiwe, y rech cäquicot ri wanima' rumal iwech aretak quinel bic cho wa' uwächulew, y rech man quinna' tä c'äx are quinkaj pa ri mukbal, chixwalajok cho ri c'ajc'aj ulew, nu c'ojol, chixux achijab, chichomaj pa junam

rech chi xa' jun i chomabal y xa' jun iwanima'. Chijunamaj iwib chi pa ronojel rech man quixtzak taj pa qui k'ab ri i c'ulel.

22. Chibana' jeri' rech man itzel taj cäc'ajisax i wäch. Xukuje' rech man quixrikita taj chuxe' ri tz'akat royowal ri ka Dios, c'ä cusach c'u i wäch, kas cäretzelaj ri i c'ux y ri i tiojil che junalic.

23. Chixc'astajok nu c'ojol. Chicojo' ri atz'iak re ri tz'akatisibal. Chitota' can ri tikom ch'ich' ri ix ximowinak, chixel ulok cho ri k'ekum, y chixwalajok pa ri c'ajc'aj ulew.

24. Mixc'ululanic chic chrij ri i chak'. Nim ri juluwem ri rilom are', y u nimam ri takbal tzpa xujel bic pa Jerusalén. Are' jun chacunel pa u k'ab ri Dios. Xujuc'am ulok pa we jun tasom ulew. We tä ma tä xa' rumal ri are' kastzij uj xujcämich pa ri ulew cätz'inowic rumal ri wija'l. Tzare ri ix xiwaj xicämisaj are'. Je', y kas wi ri are' u rikom u c'äxc'olil iwumal.

25. Sibalaj quinxej wib, y xukuje' quinbirbat chi ri are' cäc'äxc'obic jumul chic iwumal. Rumal kastzij xitzujuj ri are' chi xraj xtakan piwi' ri ix. Tzare weta'm chi ri are' man u tzucum taj cuinem o takanic piwi', xane u tzucum ri u k'ij ri Dios y ri junalic utzilal i wäch ri ix.

26. C'u ix wixwitinak chrij

rumal k'alaj ri tzij ri u bim chiwe. Quibij chi co ch'awinak chiwe, y chi xch'o'jin iwuc' ri ix. Tzare chiwilampe' ri u cowil ri u tzij are' kas wi ri u cowil ri cuinem re ri u tzij ri Dios ri c'o ruc'. Ri jasäch ri quibij oyowal che, are ri kastzij je jas u beyal ri c'o ruc' Dios, y ri i chak' man xcuin taj xuk'atij ri kastzij. Rumal c'u ri, xuk'alajisaj ruc' chuk'abil ri iwetzalal ri ix.

27. Rajwaxic c'o c'ut ri u chuk'ab ri Dios ruc' c'ä che u takanic chiwe chi quinimaj. Tzare kastzij, man are' taj, xane ri Ruxlabal ri Ajawaxel ri c'o ruc', are' xujak ri u chi' che ri u bixic, y man xcuin taj xutz'apij.

28. Wacamic nu c'ojol, Lamán, y xukuje' ri ix, Lemuel y Sam, y xukuje' nu c'ojol ri ix ri kas u c'ojol ri Ismael, chitampe' na. We quitatabej ri cubij ri Nefi, man quixsach taj i wäch. Je c'u la', we quitatabej ri u tzij, quinya' can piwi' nu tewichibal, kas ri nabe nu tewichibal.

29. Tzare we man quitatabej tä ri u tzij, quinwesaj bic ri nabe nu tewichibal, kas ri nu tewichibal, y cäc'oji' na puwi' ri are'.

30. Wachanim c'ut, quinch'aw awuc', Zoram: Ri at kastzij jun rachi'l ri nu c'ojol, Nefi, che junalic.

31. Ri at suc', rumal c'u ri', cätewichix na ri awija'l cuc' ri

rija'l ri are'. C'u ri iwija'l ri ix quieb quec'oji' na q'ui k'ij, y quenimarisax na che utz chuwäch we ulew. Xak xuwi we quebux itzel quesocotaj, y quebesax bic che ri utzil chuwäch we ulew che junalic.

32. Rumal c'u ri', we canimaj ri u takbal ri Kajawal, ri are' cuch'ajch'obej we ulew che ri qui chajixic ri awija'l ruc' ri rija'l ri nu c'ojol.

U TAS 2

Ri Lehi cätzijon ruc' ri u c'ojol ri Jacob; rajwaxic ri utzil y ri itzel pa ronojel jastak; ri u wäch che' ri awas cätijowic y ri che' re ri c'aslemal; ri u tzakibal ri Adán rumal rech e c'o ri winak; ri Mesías, ri nimalaj k'atal wächaj, quebucol na conojel winakil.

1. Wacamic Jacob, quintzijon awuc'. Ri at at ri nabe walc'ual, ri xinwalc'ualaj pa ri k'ij re nu c'äxc'olil pa ri ulew cätz'inowic. Kastzij wi sibalaj c'äx y nim ri bis a rikom pa ri awac'alil rumal ri itzel qui cholaj ri awätz.

2. Pune jeri', Jacob, ri nabe walc'ual aretak in c'o pa ri ulew cätz'inowic, ri at aweta'm ri rutzil ri Kajawaxel. Are' cuch'ajch'obej na ri c'äx a rikom che ri awutzilal.

3. Rumal c'u ri', ri awanimä' cätewichix na, y catc'oji' na pa utzil ruc' ri awätz Nefi. Y ronojel k'ij capatanij na ri Ajawaxel. Rumal c'u ri', weta'm chi xesax a mac rumal ri u su-

q'uילal ri Esanel a mac. At awilom chi pa ri tz'akatisabal k'ijal ri are' cäpetic chuc'am ulok ri colotajic chque ri winak.

4. Pa ri awac'alil awilom ri u juluwem. Rumal c'u ri', at cattewichix na je jas ri e are' ri quecojon che ri u tzijobelil are cätijon chque pa ri k'ijal are cäbin na chuwächulew. Jeri' rumal ri Uxlabixel xa' junam iwir, camic, y amak'el. Xsuc'umatajic ri be tzpa ri u kajic ri achi pa ri mac, y sipatal ri colotajic.

5. Utz quetijox ri achijab chretamaxic ri utz chuwäch ri man utz taj. Ya'om chic ri pixab chque ri achijab. Ri takbal tak tzij man cuk'alajisaj tä chi suc' majun winak. Xukuje' man quetastaj taj xa' rumal ri'. Kastzij wi rumal ri pixab re ri uwächulew xetastajic. Xukuje' rumal ri pixab re ri Uxlabixel cäk'atitaj na ri utz chque, y quebux tok'ob na qui wäch che junalic.

6. Rumal c'u ri', ri esabal ka mac cäpe chkawäch rumal ri lok'alaj Mesías, ri nojinak che utzil y kastzij.

7. Chawilampe', ri are' cu-chi'j rib je jas jun tabal tok'ob rumal rech ri ka mac, rech cätz'akatisax ronojel ri pixab chque conojel ri quebison pa anima' che ri Dios, y ri queni-man qui c'ux che. Xak xuwi ri are' takal chutz'akatisaxic ronojel ri pixab.

8. Je c'u ri', sibalaj rajwaxic quebix wa' jastak chque ri winak ri e c'o cho ri uwächulew, rech cäquetamaj chi majun winak cäcuinic cäc'oji' jawi' c'o wi ri Dios, xane rumal utzil u banom, ri relibal c'uxaj, y ri u tok'obisan wächaj ri Lok'alaj Mesías. Ri are' cuya' can u c'aslemal je jas u beyal ri tiojil, y cuc'amo chi jumul rumal ri u cuinem ri Uxlabixel, rech cäbantaj na ri c'astajibal qui wäch conojel ri cäminakib. Ri are' ri nabe chque ri quec'astaj na.

9. Je c'u ri', are' ri nabial chquiwäch conojel rech ri Dios. Are cäbo'chi'n che ri Dios paquiwi' conojel ri calc'ual ri achijab. Y ri e are' ri quecojon che, quecolotaj na.

10. Y rumal u bo'chi'm paquiwi' conojel, conojel ri winak quekeb na ruc' ri Dios, y quetaqu'ui'c na chuwäch ri are' chuc'amic ri u k'atbal tzij paquiwi' je jas u beyal ri kastzij y ri u ch'ajch'obal ri c'o ruc'. Je c'u ri', ri cäraj ri takbal tak tzij re ri Dios ri u ya'om ri jun Lok'alaj Winak, are ri u banic ri c'ajisabal wächaj ri cärachilaj bic. Wa' jun wikom c'ajisabal wächaj sibalaj cuk'atij ri cärachilaj quicotemal che u tz'akatisaxic ri cäraj ri tojbal macaj.

11. Rajwaxic ri utz y ri man utz taj pa ronojel. We tä ma tä jeri', ri nabe nu c'ojol aretak in c'o pa ri ulew cätz'inowic, man

c'ó tä u banic cäbanic ri suq'uilal, mine ri etzelal. Man c'ó tä cäbanic ri lok'alaj mine ri awas, c'u ri utz mine ri itzel. Rajwaxic conojel wa' jastak quebux xa' jun. We tä jeri' xa' jun tiojil, cäcanaj chic cäminak, man c'ó tä ri u c'aslemal mine ri u cämical. Xukuje' man c'ó tä u macum mine sak ranima'. Man cäquicot taj, man cäbison taj. Xukuje' man c'ó tä chi cuna' mine chi man cuna' tä jun.

12. Je c'u ri', man cärik tä u patan ri u bantajic ri uwächulew, y man c'ó tä u cholaj. Kas we tä jeri', cäsach ri retamabal ri Dios y ri junalic u chomabal. Quesach xukuje' qui wäch ri cuinem, y ri elibal c'uxaj, y ri k'atbal tzij rech Dios.

13. Y we tä quibij ix chi man c'ó tä takbal pixab, xukuje' quibij chi man c'ó tä macaj. C'u we tä quibij chi man c'ó tä macaj, quibij xukuje' chi man c'ó tä suq'uilal. We man c'ó tä ri suq'uilal, xukuje' man c'ó tä quicotemal. C'u we tä man c'ó tä suq'uilal mine ri quicotemal, man c'ó tä xukuje' ri c'ajisabal wächaj mine bisonem. Y we tä ma tä c'ó wa', man c'ó tä ri Dios. Y we tä man c'ó tä ri Dios, ma tä c'ó ri uj, y xukuje' man c'ó tä ri uwächulew rumal man c'ó tä u cholaj xebantajic conojel jastak. Man c'ó tä cäquibano, y xukuje' man c'ó tä cäbantaj chque. We tä jeri', conojel sachinak.

14. Y wachanim, nu c'ojol, quinbij wa' jastak chiwe ri ix rech utz c'ó qui patan chiwe rech quiwetamaj. Rumal kas c'ó wi jun Dios. Ri are' u banom conojel jastak. U banom ri caj, ri uwächulew, y conojel ri c'ó chquiwäch. U banom ri jastak ri c'ó jas cäquichacuj, c'u ri jastak ri quechacutaj na.

15. Y rech cäbantaj ronojel ri junalic u chomanic ri Kaja-wal paquiwi' ri achijab c'äte u winakirisam ri nabe ka nan ka tat, y ri tak awaj ri quebin chu-wächulew, y ri tak chicop ri querapin cho ri caj, kas conojel ri jastak, rajwaxic chi c'ó ri utz y c'ó ri man utz taj chi conojel. Je c'u ri', c'ó ri u wäch che' awas cätijowic y ri che' re ri c'aslemal. Ri jun c'a y ri jun chic qui'.

16. Te c'u ri', ri Ajawaxel Dios xuya' che ri achi rech cuban ri rajwaxic che u to'ic rib. Xane man cäcuin tä ri achi cucha' ri cäraj we tä ma tä cäta-chix rumal ri utz o rumal ri man utz taj.

17. C'u ri in, Lehi, quinbij je jas u beyal nu siq'uim cho ri tz'ibatal canok, chi jun ángel rech ri Dios xtzak ulok chicaj, te c'u ri' ri are' xux ri itzel rumal retzelal xraj xubano chu-wäch ri Dios.

18. Y rumal xq'uiak ulok chicaj, y rumal xetzelaj rib che junalic, xraj chi conojel ri winak e c'ó quetzalal xukuje'.

Rumal c'ú ri', are' je jas jun cumätz. Kas, are' ri jun itzel, ri u tat ronojel banal tzij. Rumal c'ú ri', xubij che ri Eva: Chatija' ri u wäch ri jun che' awas cätijowic. Man catcäm taj, xane catux na je jas ri Dios, ri reta'm ri utzil y ri itzel.

19. Y aretak ri Adán y ri Eva qui tijom chi jubik' ri u wäch ri jun che' awas cätijoxic, xebesax bic pa ri je'lalaj xoral re Edén chutajixic ri ulew.

20. Y xec'oji' calc'ualab, je', conojel ri calaxic quib cho ri uwächulew.

21. Y ri qui c'aslemal ri calc'ual ri achijab xenajtajiric je jas u beyal ri u rayibal ri Dios rech chi cäquiq'uex qui c'ux aretak c'ä quec'oji' ruc' qui tiojilal. Ri qui c'olem xux na jun c'olem rech cäquil na we utz o man utz taj. Xban naj qui k'ij je jas u beyal ri takbal ri xuya' ri Ajawaxel Dios chque conojel ri calc'ualab ri achijab. Kastzij xuya' takbal chi rajwaxic conojel winak cäquiq'uex qui c'ux che ri qui mac. Xuc'ut chqui-wäch conojel winakib chi e sachinak rumal ri nabe qui nan qui tat ri xquixalk'atij ri u takbal ri Dios.

22. Y wachanim, chiwilampe', we tä ri Adán u nimam ri u pixab ri Dios, ma tä tzakinak, xane canajinak ne pa ri je'lalaj xoral re Edén. Conojel ri xetiquitajic xecanajic e junam aretak xebantaj ulok. Y jeri' kas

quixcanaj tä chi junalic, y man queq'uistaj taj.

23. Y man tä xec'oji' ri calc'ual. Rumal c'ú ri', xecanaj tä pa jun c'olem jawi' man c'ó tä qui mac. Man c'ó tä qui quicotem rumal man queta'm tä ri c'äx. Man cuya' taj cäquiban tä ri utz rumal man queta'm tä ri macaj.

24. Tzare chiwilampe', conojel e bantajinak ruc' ri retamabal ri jun ri reta'm ronojel.

25. Xtzak ri Adán rumal rech chi c'ó na winak. Ri winak e c'olic rumal rech chi cäquirik na ri quicotemal.

26. Y cäpe na ri Mesías pa ri tz'akatisabal k'ijal chresaxic ri qui mac conojel ri calc'ual ri achijab cho ri tzakibal. Rumal c'ú cäresaxic ri qui mac che ri tzakibal, e tzokopitalic che junalic. Queta'm jas ri utz y ri itzel. Quecuinic cäquiban ri que. Majun cätakan paquiwi', xak xuwi rumal ri c'ajisabal wächaj re ri k'atbal tzij pa ri nimalaj q'uisbal k'ij je jas u beyal ri takbal ri u ya'om ri Dios.

27. Je c'ú ri', ri achijab e tzopitalic pa ri qui tiojil. Yatal chque ri jastak ri rajwaxic chque. Y cuya' chi cäquicha' ri tzokopitale y ri junalic c'aslemal rumal ri nimalaj k'atal wächaj ri xban paquiwi' conojel ri achijab. Quecuinic xukuje' cäquicha' ri kajbal pa qui k'ab ri qui c'ulel y ri cämical, je jas u beyal ri itzel. Kas are' cäraj chi

quiaktak ri canima' conojel ri achijab junam ruc'.

28. Y wachanim, nu c'ojol, quinrayij chi quijiq'uiba' i c'ux che ri nimalaj q'uexel wächaj. Chitatabej ri nimalaj u takbal y chixcojon che ri u tzij. Chitzucuj ri junalic c'aslemal je jas u beyal ri u rayibal ri Lok'alaj Ruxlabixel.

29. Micha' ri junalic cämical je jas u beyal ri tiojilal y ri itzel ri c'o chupam, ri cuya' ri ruxlabal ri itzel ri cuinem rech quixuchapo, y quixuc'am bic pa xibalba rech cäcuinic cajawinic piwi' pa ri rajawibal ri are'.

30. In nu bim we jujun tak tzij ri' chiwe iwonojel ri ix, nu c'ojol, pa ri q'uisbal tak k'ij re nu tijowem. Nu cha'om ri utzalaj ch'acap je cubij ri k'alajisanel chrij ri cäpe na. Man c'o tä jun nu rayibal, xak xuwi chi utz ri iwanima' che junalic. Amen.

U TAS 3

Ri Lehi cätzijon ruc' ri u c'ojol, José; jun k'alajisabal che ri cäpe na banom rumal ri José aj Egipto; cäya'ic u tzijol chrij jun ilonel ri cäpe na; ri u chac ri Moisés; ri lok'alaj tak tz'ibatal quech ri aj Hebreos y ri aj Nefitas.

1. Y wachanim quinch'aw awuc' ri at, José, ri nu c'ojol ch'ip. Ri at xatalax wi pa ri ulew cätz'inowic are nu rikom c'äx. Ri a nan xatralc'ualaj pa ri k'ijal are nu rikom nimalaj nu bisonic.

2. We animaj ri u takbal ri jun lok'alaj winak aj Israel, ri are' cuch'ajch'obej we ulew chawe, kas jun ulew je'lic u wäch, che ri awechbal y che ri quechbal ri awija'l cuc' ri awätz. Y catc'oji' na cho wa' ulew pa utzil che junalic.

3. Wacamic José, nu c'ojol ch'ip, at nu c'amom ulok cho ri ulew cätz'inowic ja ri xinrik wi nu k'oxom. Catutewichij ri Kajawal amak'el rech ri awija'l man ronojel tä quesachic.

4. Kastzij ri at nu quiq'uel, y ri in rija'l ri José ri xc'am bic pa qui k'ab ri u c'ulel pa Egipto. Nim ri tzij ri u ya'om ri Dios che ri José.

5. Ri José kastzij xrilo ri u wäch ka k'ij. Xuc'am jun yabal tzij pa u k'ab ri Kajawal. Xubij chi chquixol ri rija'lil ri are', ri Dios cuyac na jun suc'alaj u k'ab che' che ri rachoch Israel. Man je tä ri Mesías, xane jun chic u k'ab che' ri cätastajic chquiwäch ri nic'aj chic. Pune tä jeri', cänataj na che ri Kajawal pa ri yabal tzij ri u ya'om are' chi ri Mesías, cuc'ut na rib chquiwäch pa ri q'uisbal tak k'ij rumal ri uxlabal re ri chuk'ab chquesaxic pa ri k'ekum cho ri sakil. Kas queresaj ulok chupam ri k'ekum ri man quilitaj taj, y queresaj pa qui k'ab ri u c'ulel jun c'ä pa ri tzokopinic.

6. Kastzij xk'alajisan ri José, xubij: Ri Kajawal nu Dios cu-

walajisaj na jun ilonel. Are' coc che jun utzalaj cha'om ilonel chque ri wija'l.

7. Kastzij xubij ri José: Jeri' cubij chwe ri Ajawaxel: Quinwalajisaj na jun cha'om ilonel chquixol ri awija'l. Ri are' cälök'ok'ex na chquixol ri awija'l. Y quinya' na che ri are' jun takbal chubanic jun chac rumal quech ri awija'l, ri rachalal are'. We jun chac cäbanowic nim u patan chque ri awija'l. Rumal c'u ri', cäquetamaj ri yabal tak tzij ri nu ya'om chque ri awati't a mam.

8. Y quinya' na che jun takbal, cächa ri Ajaw, chi man cuban tä mawi jun chac, xak xuwu ri chac ri quintak ri in che. Quinnimarisaj na u k'ij chnuwäch rumal chi cuban na nu chac.

9. Cänimarisax c'ut u k'ij je jas ri Moisés. Ri Moisés ri' nu bim canok chi quinwalajisaj chixol chquitzokopixic nu winak, ri tinimit aj Israel.

10. Y quinwalajisaj na ri Moisés rech quebuc'am bic, quebutzokopij ri a tinimit pa ri ulew re Egipto.

11. Tzare jun ilonel quinwalajisaj chquixol ri awija'l ri at. Y quinya' che ri cuinem chuk'alajisaxic ri nu tzij chque ri awija'l. C'u man xak tä chuk'alajisaxic nu tzij, cächa ri Ajawaxel, xane rech quecojon che ri nu tzij, ri cäya'ic chic chque.

12. Rumal c'u ri', ri awija'lil quetz'iban na, y xukuje' quetz'ibanic ri rija'lil ri Judá. Ri cätz'ibax cumal ri awija'lil y xukuje' ri cätz'ibax cumal ri rija'lil ri Judá queq'uiyoric xak junam chusachic ri qui no'j ri man kas taj tijonem y chuq'uisic ri ch'o'j. Je c'u ri', cätac'abax ri utzil chquixol ri awija'l. Xukuje' pa ri q'uisbal tak k'ij, cäquetamaj na ri qui banom ri qui tat, qui mam, y cäquetamaj ri yabal tak tzij ri nu ya'om, cächa ri Ajawaxel.

13. Ri u tukaric cuban na chuk'ab che are' cäjektajic ri nu chac chquixol conojel nu winak che u tzelejic ri a bantajic ri at, ri rachoch ri Israel, cächa ri Ajawaxel.

14. Y jeri' xuk'alajisaj ri José, xubij: Chiwilampe' c'ut, kastzij ri Ajawaxel cutewichij na ri jun ilonel ri'. Y ri e are' ri cäcaj na cäquicämisaj, cäsach na qui c'ux. Rumal cätz'akatisax na ri yabal tzij ri nu c'amom pa u k'ab ri Kajawal chrij ri wija'l. Kastzij, in weta'm chi cätz'akatisax na we jun yabal tzij ri'.

15. Y ri u bi' ri ilonel ri' xa' junam ruc' ri nu bi' ri in, y xukuje' ri u bi' ri u tat. Ri are' cujunamaj na wuc' in, are' ri cuban ri Kajawal rumal ri u k'ab ri ilonel cuya' na ri qui colotajic ri nu winak. Y kas wi cäbantaj rumal ri u cuinem ri Kajawal.

16. Je c'u ri', xuk'alajisaj chrij ri cäpe na ri José: In weta'm wa' xa' junam je jas weta'm chrij ri yabal tzij rech ri Moisés. Weta'm, rumal ri Kaja-wal u bim canok chwe: Quinchajij ri awija'l che junalic.

17. Y u bim ri Ajawaxel: Quinwalajisaj na jun Moisés. Quinya' na ri u cuinem ruc' jun suc'um che'. Y quinya' che utzalaj no'jibal rech cätz'ibanic. Tzare quink'atatij na ri rak' rech man cäch'aw taj. Man quinya' tä che chi cuban jun nimalaj tzijonel. Xane, quintz'ibaj takbal tak tzij che ri are' ruc' ri kas nu k'ab, y quinsuc'umaj na jun tzijonel chuto'ic.

18. Y xukuje' ri Ajawaxel xubij chwe: Quinwalajisaj na jun chquixol ri awija'l, y quinsuc'umaj na jun tzijonel, are' jun k'axal u tzij. C'u ri in, chawilampe', ri in quinya' na che chi cutz'ibaj ri qui tz'ibanem ri e aj ri awija'lil. Cutz'ibaj wa' chque ri e aj ri awija'lil. Te c'u ri', cuk'alajisaj ri tzijonel chquiwäch ri awija'lil.

19. Y ri tak tzij ri cutz'ibaj ri ilonel, are ri tzij ri quinwaj pa ri wetamabal chi quejabux chquixol ri awija'l. Y cäbantaj je jas ri awija'l e ch'awinak cuc' pa ri ulew, rumal c'ut ri in weta'm ri qui cojobal.

20. Y quech'aw na pa ri ulew, kas quek'alajisan na chquiwäch ri cachalal ri q'uexbal c'uxaj are oc'owinak q'ui

tak ija'lil. Y cäc'ulmataj wi chi ri qui ch'abal cäjabux na je jas u beyal ri k'alaj qui tzij.

21. Rumal ri qui cojobal, quel na ri qui tzij pa nu chi' ri in chque ri cachalal, ri awija'l ri at. Y ri qui tzij ri man c'o taj u chuk'ab quinya' na u chuk'abil pa qui cojobal rech cänataj chque ri yabal tzij ri xinya' chque ri awati't a mam.

22. Kastzij nu c'ojol, José, jeri' xuk'alajisaj ri nu tat ojer canok chrij ri cäpe na.

23. Jeri' c'ut, rumal we jun yabal tzij, at cattewichixic. Man quesach taj ri awija'l, rumal cäquitatabej na ri tz'ibatal can chupam ri wuj.

24. Y cäwalajisaxic na jun nimalaj cuinel chquixol ri e are'. Ri are' ruc' ri u tzij y ruc' ri cubano cuban na ri utzil xukuje'. Cux na jun chacunel pa u k'ab ri Dios, y nim ri u cojobal. Rumal c'u ri', cuban na nimak tak mayibal. Utz cäril wi ri Dios che, rumal ri nimalaj utzil cuban na chi cätzelej ulok u banic ri rachoch ri Israel, y chi cätzelej u banic q'ui jastak chque ri quija'l ri awätz.

25. C'u camic, José, at tewichim. Chawilampe', ri at c'ä ac'al. Rumal c'u ri', chatatabej ri u tzij ri awätz, Nefi, y cäbantaj chawe je jas u beyal ri tzij ri nu bim canok. Chanatajisaj ri u tzij ri a tat ri chanim cäcäm na. Amen.

U TAS 4

Lehi quebutewichij ri calc'ualab ri Lamán y Lemuel; tewichibal puwi' ri alaxic re ri Ismael, y xukuje' puwi' ri Sam y ri rija'l; ri u cämical ri Lehi; c'o na c'ulalanic chquixol.

1. Wachanim c'ut ri in, Nefi, quintzijon chrij ri lok'alaj tzij ri u k'alajisam in tat chrij ri José, ri xc'am bic pa Egipto.

2. Kas wi, ri José xuk'alajisaj che ri cäpe na chrij conojel ri rija'l. Man c'o tä nic'aj chic k'alajisabal che ri cäpe na nim qui bantajic chuwäch ri xutz'ibaj are'. Ri are' xuk'alajisaj che ri cäpe na chkij ri uj, y ri kija'l ri quepe na. Are wa' tz'ibam chuwäch ri tak u xak re bron-ce.

3. Aretak ri in tat xuq'uis u bixic chrij ri xuk'alajisaj ri José che ri cäpe na, xebuch'abej ri u c'ojol y ri u mial ri Lamán, y xubij chque: Chitampe', nu c'ojol y nu mial, ri ix kastzij ri u c'ojol y u mial ri nabial nu c'ojol. Quinwaj chi quitatabej ri nu tzij.

4. Kastzij ri Kajawal Dios u bim canok: We tä quinimaj ri nu takbal, quixnimar na che utz cho ri ulew. We tä man quinimaj taj ri nu takbal kastzij quixtastaj chrij.

5. Chitampe', nu c'ojol nu mial. Man quinquin taj quinkajic pa ri mukbal are maja' xinya' chic jun tewichibal piwi'. Kastzij weta'm chi we utz

quixtijox pa ri utzalaj be, kas jeri' man quijach tä na iwib pa ri be.

6. We tä quixetzelatajic, quinya' can we nu tewichibal ri' piwi' ri ix, chi quesax bic ri itzel c'okonic pa i jolom, y cä-ya'ic paquiwi' ri i nan i tat.

7. Je c'u ri', rumal ri nu tewichibal, ri Dios man cuya' taj chi quixsachic. Are' cutok'obisaj i wäch ri ix y xukuje' qui wäch ri iwija'l che junalic.

8. Xc'ulmataj wi chi c'äte ri in tat xuq'uis u bixic chque ri u c'ojol y ri u mial ri Lamán, xta-kanic chi xepetic chuwäch ri u c'ojol y ri u mial ri Lemuel.

9. Y xtzijon cuc', xubij: Chitampe', nu c'ojol y nu mial, ri ix, kastzij, ri u c'ojol y ri u mial ri ucab nu c'ojol. Kastzij wi, quinya' junam ri tewichibal piwi' ri ix je jas xinya' paquiwi' ri u c'ojol y ri u mial ri Lamán. Je c'u ri', man iwonojel taj quixsachic, xane quetewichix na ri iwija'l pa ri q'uisbal k'ij.

10. Xc'ulmatajic chi aretak ri in tat xuq'uis u bixic chque ri e are', c'äte c'u ri', xtzijon chque ri u c'ojol ri Ismael, c'ä chque conojel aj ri rachoch ri e are'.

11. Y aretak xuq'uis u bixic chque ri e are', xtzijon ruc' ri Sam, xubij: Ri at cattewichixic na, y xukuje' ri awija'l, je', ca-wechbej na ri ulew je jas ri a chak' Nefi. C'u ri awija'l que-

c'oji' na cuc' ri rija'l ri are'. C'u ri at catux na je jas ri awachalal, y xukuje' ri awija'l quebux na je jas ri rija'lil are'. Ri at, at tewichim rech ronojel ri a c'aslemal.

12. Y xc'ulmataj chi ri in tat, Lehi, xuq'uis u bixic chque conojel ri e aj rachoch. Kastzij wi xtzijon jas u beyal ri u na'om pa ranima' y ri Ruxlabal ri Ajawaxel ri xc'oji' ruc'. C'u aretak xc'ulmataj wa', in tat kas ri'j chic, xcämïc. C'äte c'u ri', xmukic.

13. Xc'ulmataj chi xak xuwi jujun k'ij oc'owinak ri u cämical, aretak Laman y Lemuel, y ri u c'ojol ri Ismael, xech'o'jin wuc' rumal ri u pixab ri Kajawal.

14. Rumal c'ut, ri in, Nefi, xinpixabax chi rajwaxic xintzijon cuc' jas u beyal ri u tzij ri Kajawal. Rumal kastzij sibalaj nu bim chque, y xukuje' in tat aretak c'ä maja' xcämïc. Q'ui nu bim chic ri tz'ibatal canok chuwäch ri jun chic nu xax tak u xak ch'ich', rumal kastzij tz'ibatal chupam mas ojer tak tzij chuwäch ri jun chic nu xax tak u xak ch'ich'.

15. Quintz'ibaj chuwäch we jun xax u xak ch'ich' ri' ri cuna' ri wanima', y xukuje' sibalaj lok'alaj tak tzij ri e tz'ibatal chuwäch ri xax tak u xak bronze. Kastzij wi, cäquicot ri wanima' rumal ri lok'alaj tzij, y quincho-maj chrij pa nu c'ux. Quintz'i-

baj rech cäquetamaj ri walc'ual y cäquil ri utz ri c'o chupam.

16. Kastzij ri wanima' cäquicot pa ri jastak rech ri Kajawal, y amak'el quinchomaj pa nu c'ux chrij ri jastak ri wilom y nu tom.

17. Man ruc' tä ri', pune rumal ri rutzil ri Ajawaxel, are' u c'utum chnuwäch ri nimalaj y mayilaj u banom. Cubij ri wanima': ;Ri in itzel winak rumal ri wetzela! Je', cäbison ri wanima' rumal ri nu tiojil. C'äx cuna' ri wanima' rumal ri itzel nu banom.

18. Ri in sutim rumal ri takchibal che mac, ri macaj ri man c'äx taj quinsubataj chupam.

19. C'u aretak quinrayij quinquicot, cäch'ikow ri wanima' rumal ri nu mac. Pune tä jeri', weta'm jachin ri c'ul nu c'ux chrij.

20. Ri nu Dios, are' in nu to'om. Are' u c'amom nu be chquixol ri nu c'äxc'olil pa ri ulew cätz'inowic. Ri are' in u chajim pa ri tak ja' re ri nimalaj ja'.

21. Ri are' in u nojisam ruc' ri lok'ok'ebal u c'ux c'ä pa ri q'uisbal u wäch ri nu tiojil.

22. Are' u sachom qui c'ux ri nu c'ulel, c'ä quebirabatic chnuwäch.

23. Kas wi ri are' u tom ri nu ch'awem pa k'ij, y u ya'om chwe ri wetamabal, xc'utwächin chnuwäch pa chäk'ab.

24. C'u pa k'ij, nu cowim pa nimalaj ch'awem chuwäch. Je', kastzij nu pakalisam ak'anok ri nu ch'awem. C'u xekaj ulok ri angelib y xquiban utzil panuwi'.

25. Y puwi' ri u xic' ri Ruxlabixel, u c'amom ak'anok nu tiojil c'ä paquiwi' ri tak juyub. Y ri in wilom ruc' ri nu bok'wäch nimalaj tak jastak. Je', we jastak ri' man yatal tä chque ri achijab rech quequilo. Rumal c'u ri', xbix chwe chi man quintz'ibaj taj.

26. Kastzij, we in wilom sibalaj nimalaj tak jastak pa u petibal chquixol, y we ri Ajawaxel u tok'obisam qui wäch ri winakil, ¿jasche c'ut cäraj cok'ic ri wanima', y ri nu c'ux cäc'oji' pa ri c'olibal re k'axomal? ¿Jasche cäsach u wäch nu tiojil, y quintukaric rumal ri nu c'äxc'olil?

27. Y ¿jasche quinya' wib che ri macaj rumal nu tiojil? ¿Jasche quinya' wib pa takchibal che mac, rech chi ri itzel cäc'oji' pa wanima' y cäretzelaj ri jamaril, y ri utzil pa wanima', y cuban c'äx che ri nu c'ux? ¿Jasche xpe woyowal cumal ri nu c'ulel?

28. ¡Chatc'astajok wanima'! Matc'oji' chic pa macaj. ¡Chatquicotok wanima'! Maya' chic c'olibal che ri u c'ulel ri wanima'.

29. Man cäpe tä chic awoyowal cumal ri nu c'ulel. Ma-

wesaj nu chuk'ab rumal ri nu c'äxc'olil.

30. ¡Chatquicotok O wanima'! Chatch'aben che ri Ajawaxel, y chabij: O Wajaw, quinnimarisaj ri k'ij la che junalic. Je', cäquicot ri nu c'ux umal la, lal nu Dios, ri abäj rech ri nu colotajic.

31. O Wajaw, ¿la quesaj la na nu mac pa nu c'ux? ¿La quintzokopij la pa qui k'ab ri nu c'ulel? ¿La cäya' la chi quinbirbatic chuwäch ri mac?

32. ¡Quinwaj chi cätz'apix amak'el ri u chi' ri xibalba chnuwäch, rumal c'ut chi xpax ri wanima'; y mach'ach'em nu c'ux! Man cätz'apij tä la chnuwäch ri u chi' ri suc'umalaj be la, rech quincuinic quinbinic pa ri be re ri lianic, y xukuje' rech quinbinic xak xuwi pa ri suc'umalaj be.

33. O Dios, chinpisa' la wij ruc' ri atz'iak re ri suc'alic la. O bana' la jun nu be rech quinanimajic chquiwäch ri nu c'ulel. Bana' la suc'um che ri nu be jawi' quinbe wi. Man cäk'ataj tä la ri nu be. Xane paca' la ri nu be chnuwäch jawi' quinbe wi. Man cäk'atej tä la nu be, xane cäk'atej la ri qui be ri nu c'ulel.

34. O Wajaw, c'ul nu c'ux che la, c'ul na nu c'ux che la amak'el. Man c'ul tä nu c'ux chrij ri nu k'ab, ri nu tiojil, rumal weta'm chi itzel u wäch ri jachin ri c'ul u c'ux pa ri k'ab

re ri tiojilal. Kastzij itzel u wäch jachin c'ul u c'ux che jun achi, o cubij chi ri tiojil are ri tobal re.

35. Kastzij, weta'm chi ri Dios cuya' che apachique winak ri cäta' wi che. Je', ri Dios cuya' na chwe, we utz ri quinta' che. Rumal c'u ri', quinyac ak'anok nu ch'awem che la. Je', quinch'aw na uc' la, nu Dios, ri abäj re ri nu suc'alic. Kastzij nu ch'abal cäk'anisaj che la amak'el, ri abäj we, y ri junalic nu Dios. Amen.

U TAS 5

Ri Nefi, cäpixabax rumal ri Dios, cutas rib chquiwäch ri cäcaj cäquicämisaj; ri Zoram, Sam, Jacob, José, y ri nic'aj chic cäcachilaj; ri u machet ri Labán; cäyactajic jun lok'alaj rachoch ri Dios; ri Nefi jun ajawinel o chajinel que ri winak; cäc'ajisax qui wäch ri quec'ulalanic y cäk'ekarisax ri qui tz'umal; ri c'o u takanic ri Dios pa qui k'ab, y ri tijonelab quech'ajch'o-jarisaxic.

1. Xc'ulmataj c'ut chi ri in, Nefi, sibalaj xinch'aw ak'anok che ri Ajawaxel nu Dios rumal ri coyowal ri wachalal.

2. Tzare kastzij xpe na ri coyowal wuc'. Rumal ri' xcaj xinquicämisaj.

3. Xejasjat chwij, xquibij: Ri ka chak' cuchomaj cätakan pakawi', y sibalaj c'äx ka rikom rumal ri are'. Rumal c'u ri', cäkacämisaj are' rumal rech chi man cäkarik tä chi c'äx rumal

ri u tzij ri are'. Kastzij man cäkaya' tä u k'ij ri are' rech cätakan pakawi'. Kas kech ri uj, ri nabial tak achalalaxel, cujajawanic paquiwi' we winak ri'.

4. Man quintz'ibaj taj cho we u xak ch'ich' ri' ronojel ri jasjatem ri xquiban chwij. Xane xak xuwi' quinbij chi xcaj xinquicämisaj.

5. Xc'ulmataj c'ut chi ri Ajawaxel xinupixabaj chi ri in, Nefi, quintas wib cuc', y chi quinanimaj bic pa ri ulew cätz'inowic cuc' ri cäcaj quincachilaj.

6. Xc'ulmataj c'ut chi ri in, Nefi, xebinc'am bic ri nu familia, y ri Sam, ri wätz', y ri u familia ri are', y ri Jacob y ri José ri nu chak', y xukuje' ri tak wanab. Y conojel ri e are' ri xcaj xincachilaj. Ri e are' ri winak ri xecojon che ri u pixabanic y ri lok'alaj tzij ri u ya'om can ri Dios. Rumal c'u ri', xquitatabej ri nu tzij.

7. Y xkac'am bic ri ka panibal y ronojel ri rajwaxic chke ri xujcuinic cäkac'am bic. Xujbin c'ut q'ui k'ij pa ri c'ächelaj, y aretak uj benak chic q'ui k'ij, xkacoj ri ka panibal cho ri ulew.

8. Y ri nu winak xcaj chi cäkaya' Nefi che ri u bi' we jun c'olibal ri'. Rumal c'u ri', xkabij Nefi che.

9. Y conojel ri e c'o wuc' xcaj cäquicoj ri u winakil ri Nefi che ri qui bi'.

10. Xkanimaj c'ut ri k'atbal tzij, ri pixab, y ri takbal re ri Kajawal pa ronojel ri xkabano je jas u beyal ri pixab re ri Moisés.

11. C'u ri Kajawal xc'oji' kuc', y sibalaj xujnimarisax che ri utzil, rumal c'ut xkatic' tak ija' y xkaban chic nimalaj k'atoj. Xkachap u q'uiyarisaxic ri k'ataj chicop, jumulaj awäj, y conojel qui wäch tak chicop.

12. C'u ri in, Nefi, nu c'amom ulok xukuje' ri lok'alaj tak tzij tz'ibatal can chuwach ri tak u xak ch'ich' bronze. Xukuje' nu c'amom ulok ri c'oloquic ch'ich', o ri c'utbal be, ri xbanow rumal ri u k'ab ri Ajawaxel chupatanixic ri nu tat jas u beyal ri tz'ibatal canok.

13. Xc'ulmataj chi sibalaj xujnimarisax che utzil y xujwinakiric pa ri ulew.

14. C'u ri in, Nefi, xinwesaj u wäch ri machet re ri Labán, y xinban q'ui xa' junam ruc'. Xinbano rech man quekaj tä chkij chkacämisaxic ri winak ri cäbix aj Lamanitas chque. Rumal kastzij weta'm ri qui c'ululanic chwij y chrij ri walc'ual, y conojel ri e are' ri cäbix nu winak chque.

15. Y xebintijoj ri nu winak che ri qui yaquic tak ja. Xukuje' xebintijoj rech cäquichacuj conojel qui wäch tak che', cowilaj ch'ich', k'än ch'ich', quiäk ch'ich', ch'ich' acero, k'än puak, sak puak, y je'lalaj tak

ch'ich'. E conojel queq'uiyar chiri'.

16. C'u ri in, Nefi, xinyac jun lok'alaj rachoch Dios y xinbanow je jas u cholaj ri lok'alaj rachoch Dios re Salomón, xak xuwi' chi man banom tä ruc' q'ui je'lalaj jastak, rumal man querik tä waral cho we ulew ri'. Rumal c'u ri', man ya'om taj cäyactajic jacha ri lok'alaj rachoch Dios re Salomón. Tzare ri u cholaj ri u yaquic kas je jas ri lok'alaj rachoch Dios re Salomón, y sibalaj je'lic ri chac banom che.

17. Xc'ulmataj c'ut chi ri in, Nefi, xinban chi ri nu winak cäquiban chacunelab, y chi xechacun ruc' ri qui k'ab.

18. Xc'ulmataj c'ut chi ri are' xquirayij chi xinux ri cajawinel. Tzare ri in, Nefi, xinrayij chi majun winak coc na che ri cajawinel. Pune tä jeri', xinban ri xincuinic rumal quech.

19. Kastzij tz'akatinak ri tzij ri u bim ri Ajawaxel chquij ri wachalal. U bim chi ri in quinnoc ri takanel paquiwi', y ri qui tijonel. Kastzij wi ri in xinoc cajtij y xintakan paquiwi', jas u beyal ri takbal re ri Ajawaxel, aretak xcaj xinquicämisaj.

20. Rumal c'u ri', xtz'akatisax ri tzij ri u bim chwe ri Ajawaxel. C'u jeri' xubij: We tä man cäquitatabej tä ri a tzij quetasotajic chrij ri Ajawaxel. Y kas wi ri e are' xetastaj chrij.

U TAS 9

Nic'aj chi tijonem re ri Jacob; ri tojbal macaj ri man c'ó tá u q'uisic; ri nimalaj c'äxc'olil ri curik na ri Colonel; jawi' man c'ó tá wi ri pixab, xukuje' man c'ó tá ri c'ajisabal wächaj.

1. Wachanim c'ut, lok'alaj tak wachalal, ri in nu siq'uim u wäch we jastak ri' chiwe rech quiwetamaj chquij ri yabal tak tzij ri u ya'om ri Kajawal chque conojel ri aj rachoch ri Israel.

2. Xukuje' rech quiwetamaj chi ri are' ch'awinak cuc' ri aj Judeyib cumal qui chi' ri lok'alaj tak k'alajisanelab che ri cäpe na tzpa ri u chaplexic ri uwachulew, tzpa jun ija'lil c'ä che jun chic ija'lil, c'ä pa ri k'ij aretak quetzelex ulok che ri kastzij u winakil y mulaj re ri Dios. Pa ri k'ij ri', quemulix ulok pa ri ulew re ri quechbal y quetac'abax na pa conojel qui wäch ri tasom tak ulew que.

3. Chiwilampe' c'ut, lok'alaj wachalal, quinbij we jastak chiwe rech quixquicotic y quiwalajisaj i wäch che junalic rumal ri tewichibal ri cuya' na ri Kajawal Dios paquiwí' ri iwalc'ual.

4. Weta'm chi q'ui chiwe sibalaj i tzucum rech quiwetamaj ri cäpe na. Rumal c'u ri', weta'm chi iweta'm ri ix chi ri ka tiojil cäq'uis na u wäch y cäcämíc. Tzare, ruc' ri ka tiojil cäkil na u wäch ri Dios.

5. Je c'ut, weta'm chi i weta'm ri ix chi pa tiojilal, ri are' cuc'ut na rib chquiwäch ri are' ri e c'ó pa Jerusalén, jawi' xujpe wi ri uj. Rajwaxic c'ut chi are wa' cäc'ulmataj chquixol ri e are'. Jeri' u chomanic ri nimalaj Banel, chi cuya' rib chuxe' ri qui takanic ri achijab pa tiojilal, y chi cäcämíc rumal quech conojel winak, rech chi conojel winak cäquipatanij ri are'.

6. Rumal c'ut ri cämical petinak chquiwäch conojel ri winak rech cätz'akatisaxic ri tok'obisabal u rayibal ri nimalaj Banel rech ronojel ri c'ó cho ri uwächulew, rajwaxic xukuje' chi c'ó jun cuinem re c'astajibal. Rajwaxic c'ut chi ri c'astajibal cäpe paquiwí' conojel winak rumal ri tzakibal pa macaj. C'u ri tzakanic xpetic rumal ri u xalk'atinic ri pixab. C'u rumal ri winak xetzakic, xetastaj chrii ri Ajawaxel.

7. Rumal c'u ri', rajwaxic chi c'ó jun tojbal macaj ri man cäq'uis taj. We tä ma tä jeri', man cuya' tä che ri ketzela cätzelej u banic pa ch'ajch'ojil, y ri nabe k'atow tzij ri xkaj paquiwí' ri winak cäc'oji' na che junalic. We tä c'u jeri', c'ó na chi we tiojil cäk'oyic cho ri u nan, ri ulew, rech cäk'ayi'c y cäc'ajinic, y man cäc'astaj tä chic.

8. ¡Chiwilampe' ri retamabal ri Dios, ri relibal c'uxaj, y ri

rutzil! Rumal kastzij, we tä ri ka tiojil man cäc'astaj tä chic, c'ó chi ri kuxlabal coc che u patanaxic ri jun ángel ri xtzak lok chuwäch jawi' c'ó wi ri Junalic Dios. Ri are' xux ri itzel, y man cäc'astaj tä chic.

9. C'ú ri kuxlabal cäquiban ne je jas ri are', y ri uj, we ne xujux itzelalaj angelib che jun itzel. Xujtastaj chrij ri Dios y xujcanaj canok ruc' ri qui tat ronojel banal tak tzij, xujcanaj canok pa bis junam ruc'. Ri are' xebusubú' ri nabe ka tat ka nan y xuqu'ux rib rech cäca'y je jas jun ángel re sakilal. Kas wi ri are' cusalabaj ri canima' ri calc'ual ri achijab rech cäquimulij quib chi c'uyal chubanic cämisanic y conojel u banic ri jastak chi k'ekumal.

10. Sibalaj nim ri rutzil ri ka Dios rumal c'ut chi cusuc'umaj ri ka be rech kujto'tajic pa u k'ab we itzelalaj xibinel. Kas wi ri xibinel ri', are ri cämical y ri xibalba. Ri in c'ut quinbij che ri u cämical ri tiojilal, y xukuje' ri u cämical ri uxlabal.

11. Y rumal ri u cholaj ri chomabal re ri Dios, ri Lok'alaj Winak aj Israel, chresaxic ri ka mac, we cämical ri', ri nu bim chic, cäjach na lok chi jumul ri u cäminakib. Ri cämical ri', are ri mukbal rech ri tiojilal.

12. C'ú we jun cämical re uxlabal, ri nu bim chic, cäjach na lok chi jumul ri u cäminakib. We cämical, re ri uxlabal,

are ri xibalba. Rumal c'ú ri', rajwaxic chi ri cämical y ri xibalba quequitzelej ulok ri qui cäminakib. Ri xibalba rajwaxic quebutzelej ulok ri uxlabelab que ri e c'ó pa u k'ab ri qui c'ulel, ri itzel, y rajwaxic ri mukbal quebutzelej ulok ri qui tiojil ri e u ch'ecom. C'äte c'ú ri', ri qui tiojil y ri uxlabelab que ri winak cäquirik na quib chi jumul. Are wa' cäbantaj na rumal ri cuinem re ri u c'astajibal ri Lok'alaj Winak aj Israel.

13. ¡Sibalaj nim ri u cholaj ri cuban ri ka Dios! Rumal c'ut rajwaxic xukuje' chi ri c'olbal re ri Dios ya'om chque ri utzajalaj uxlabelab quebutzelej ri uxlabelab que ri tz'akatalaj winak, y ri mukbal quebutzelej ri qui tiojil ri tz'akatalaj winak. C'äte c'ú ri', ri uxlabal y ri tiojilal cäquirik na quib chi jumul. Je c'ú ri', conojel ri winak ri' majun mul cäsach na qui wäch, y e junalic wi, y e c'aslic, y tz'akat na ri quetamabal je jas ri uj pa tiojilal, xak xuwi' chi ri ketamabal cätz'akatisax na.

14. Rumal c'ú ri', tz'akat na ri ketamabal che ri ka mac, y ri ka tz'ilol, je', y xukuje' uj ch'analic. Xukuje' ri suc'alaj tak winak c'ó na tz'akat ri quetamabal che ri qui quicotemal, y ri qui suqu'ilal. Querik na ruc' ch'ajch'ojilal, je', c'ä ruc' ri atz'iak re ri tz'akatisabal.

15. Y cäc'ulmataj na chi

aretak conojel winak e oc'owinak chic tzpa we nabe cämical, c'ä pa ri c'aslemal, c'ä aretak quec'as che junalic, rajwaxic c'ut chi quetaq'ui chuwäch ri u c'ulibal ri k'atbal tzij, ri Lok'alaj Winak aj Israel. C'äte c'u ri', cäpe ri k'atbal tzij, y conojel cäk'at na tzij paquiwi' je jas ri u beyal ri lok'alaj u k'atbal tzij ri Dios.

16. Kas wi ri Kajawal c'aslic, y je jas ri are' c'aslic, xukuje' ri suc'alaj tak winak amak'el e suc' wi, rumal ri Kajawal Dios u bim, y are ri' ri u tzij ri are', y man cäq'uistaj taj u wäch. Ri e tz'ilalaj winak amak'el e tz'il wi. Ri e tz'il, are' ri itzel y ri e rangelib. Ri e are' quebe na pa jun k'ak' banom umal quech, y man cäq'uis taj u wäch. Ri c'äx ri cäquirik na are' je jas jun cho re k'ak' y azufre, c'u ri u reb ri k'ak' ri cäpaki'c che junalic, y man c'o tä u q'uisic.

17. ¡Sibalaj ri rutzil y ri u tz'akatisabal ri ka Dios! Ri are' cutz'akatisaj ronojel u tzij. C'u ri u tzij elinak bic pa ri u chi', y rajwaxic cätz'akatisax ri u pixab.

18. Kastzij ri tz'akatalaj winak, ri ch'ajch'ojoxelab re ri Lok'alaj Winak aj Israel, ri conjoninak che ri Lok'alaj Winak aj Israel, ri qui ch'ijom ri tak ripibal re ri uwächulew, y qui xutum ri q'uixbal re, kastzij ri e are' cäquechbej na ri rajawibal

ri Dios. Suc'umam ri' umal quech tzpa ri u chaplexic ri uwächulew. Ri e are' nojinak na che quicotemal chbe k'ij sak.

19. ¡Sibalaj nim ri relibal c'uxaj ri ka Dios, ri Lok'alaj Winak aj Israel! Ri are' quebutzokopij ri u ch'ajch'ojoxelab pa u k'ab ri c'äxalaj xibinel, ri itzel, y ri cämical, y ri xibalba, y ri jun cho re k'ak' y azufre, are ri c'äx che junalic.

20. ¡Sibalaj nim ri u lok'alabal ri ka Dios! Ri are' c'ut reta'm ronojel, y man c'o taj ri man reta'm taj.

21. Ri are' cäpe na ulok cho ri uwächulew rech quebutcolo conojel ri winak we tä cäquitatabej ri u ch'abal. Kas wi ri are' c'ut cuch'ij ri c'äx quech conojel winak, je', ri c'äx quech chquijujunal ri e c'aslic, ri achijab, c'u ri ixokib, y ri ac'alab ri e c'o pa ri alaxic rech ri Adán.

22. Ronojel wa' cuch'ijo rumal rech chi quec'astaj na conojel ri winak, rumal rech chi conojel quetaq'ui' chuwäch ri are' pa ri nimalaj k'ij re ri k'atbal tzij.

23. C'u ri are' cutak chque conojel winak chi cäqui'quex qui c'ux che ri qui mac, y quekasax xe' ja' pa ri u bi'. Cäquiban wa' aretak tz'akat chic ri qui cononic che ri Lok'alaj Winak aj Israel. We tä man cäquiban tä jeri', man quecuin tä

quecolotaj na chupam ri raja-wibal ri Dios.

24. C'u we tä man cäqui-q'uex tä qui c'ux y man quecojon tä che ri u bi', y man quekasax tä xe' ja' pa ri u bi', y man cäquik'i' taj c'ä pa ri q'uisbal, kastzij quetzeletaj na. Jeri' rumal ri Ajawaxel Dios, ri Lok'alaj Winak aj Israel, u bim canok.

25. Ri are' c'ut u ya'om jun pixab, y jawi' man ya'om tä wi jun pixab, xukuje' man c'o tä ri c'ajisabal wächaj. Jawi' man c'o tä wi ri c'ajisabal wächaj, xukuje' man c'o tä ri etzelal. Jawi' man c'o tä wi ri etzelal, ri relibal c'uxaj ri Lok'alaj Winak aj Israel cuča'o ri e are', rumal ri tojbal macaj. Ri e are' quecolotajic rumal ri u cuinem ri are'.

26. Ri tojbal macaj ri xuban ri Cristo cuta' ri suq'uilal chque conojel ri man ya'om tä chque ri pixab. Rumal c'u ri', quetzokopixic pa u k'ab ri c'äxalaj xibinel, ri cämical y ri xibalba, y ri itzel, y ri cho re k'ak' y azufre, are ri c'äx ri man caq'uis taj. Quetzelex na ulok cho ri Dios, ri xuya' chque ri cuxlab, c'u are' ri Lok'alaj Winak aj Israel.

27. Tzare tok'ob u wäch ri are' ri ya'om ri pixab che, je', ri are' ri c'o ruc' conojel ri u takbal ri Dios, je jas ri uj, y cuxalk'atij, y cutzak u k'ij ri u

tijowem. ¡Kastzij, itzel ri u c'olem!

28. ¡Sibalaj subunel ri u no'j ri itzel! ¡Sibalaj cäquichomaj ri achijab chquij ri jastak ri man c'o tä qui patan chque! ¡Sibalaj ri qui tukaril, y ri conalaj tak qui tzij ri achijab! Aretak qui tijom quib, cäquichomaj chi e etamanelab y man cäquitatabej tä ri u pixab ri Dios. Xane quetzelay ri', y cäquichomaj chi queta'm chi ronojel. Rumal c'u ri', ri quetamabal xak conalaj tak tzij, y man c'o tä qui patan chque. C'u ri e are' quesachic.

29. Tzare utz coc jun che etamanel xa' we tä cunimaj ri u pixab ri Dios.

30. Tok'ob qui wäch ri k'inomab, ri c'o q'ui ri qui k'inomal re ri uwächulew. Rumal chi e k'inomab, quequetzelay ri meba'ib, y quecokataj ri c'amelalaj tak winak. Ri canima' c'o pa ri qui k'inomal. Rumal c'u ri', ri qui k'inomal, are ri qui dios. Kastzij, ri qui k'inomal cäsach na cuc' ri e are' xukuje'.

31. Tok'ob qui wäch ri e are' ri queca'y je jas ri t'oyib rumal man cäcaj taj quetoic. Ri e are' quesachic.

32. Tok'ob qui wäch ri e are' ri queca'y je jas ri moyib rumal man cäcaj taj cäquilo. Ri e are' c'ut quesachic na xukuje'.

33. Tok'ob qui wäch ri e are' ri man c'ó tä retal ri canima', rumal ri quetamabal re ri itzel qui banom quebusoc na pa ri q'uisbal k'ij.

34. Tok'ob u wäch ri cäbanow tzij. Ri are' cäq'uiak na iquim pa xibalba.

35. Tok'ob u wäch ri cämisanel ri cäcämisan ruc' rayibal. Ri are' cäcäm na.

36. Tok'ob qui wäch ri cäquiban qui mac cuc' ixokib man e c'ulan taj. Ri e are' queq'uiak na iquim pa xibalba.

37. Tok'ob qui wäch ri e are' ri cäquik'ijilaj ri ala's tak tiox. Ri itzel que conojel tak ri itzel cäquicot cumal ri e are'.

38. C'u xukuje', tok'ob qui wäch ri e are' ri quecämich pa ri qui mac. Kastzij quetzelej na ulok cho ri Dios, y cäquil na u wäch, y quecanaj canok pa ri qui mac.

39. Lok'alaj wachalal, chinatajisaj chi sibalaj itzel ri u xalk'atinic ri u pixab ri Lok'alaj Dios. Xukuje' itzel ri i ya'ic iwib che ri u takchibal che mac ri jun itzel subunel. Chnataj chiwe chi we quixno'jin ruc' ri tiojilal, are ri cämical, tzare we quixno'jin ruc' ri uxlabal, are kas wi ri junalic c'aslemal.

40. Lok'alaj wachalal, chitatabej ri nu tzij. Chinatajisaj ri nimalaj rutzil ri Lok'alaj Winak aj Israel. Mibij chi nu bim cowilaj tak tzij chiwij. We tä quibij jeri', quixyok'owic ri kastzij,

rumal in nu bim ri u tzij ri Banel iwech. Weta'm chi ri tzij re ri kastzij sibalaj co che ronojel jastak e tz'il. Tzare ri e suc' man cäquixej tä quib chuwäch ri tzij ri', rumal ri e are' cäcaj ri kastzij y man quesalabax taj.

41. Rumal c'u ri', lok'alaj wachalal, chixkebok ruc' ri Ajawaxel, ri Lok'alaj Winak. Chinatajisaj chi suc' ri u be. Chiwilampe', ri be chque ri achi-
jab, are ch'utin, nitz u wäch. Pune tä jeri', suc'umam chquiwäch. Ri Lok'alaj Winak aj Israel are ri chajinel re ri roquibal. Man c'ó tä u pataninel chiri'. Y man c'ó tä chi jun be, xak xuwi' rumal ri oquibal. C'u ri are' man cäsub taj, rumal c'u ri Ajawaxel Dios ri u bi'. l0

42. Xapachin cuch'abej, ri are' cujako chuwäch. Ri are' queretzelay ri etamanelab, ri e qui tijom quib, ri k'inomab, ri e are' ri qui nimarisam quib cumal ri quetamabal, ri qui no'jibal, y ri qui k'inomal. We tä man caquiya' tä can we jastak ri', y cäquibij chi e con chuwäch ri Dios, y sibalaj cäquimach'ach'ej quib, ri are' man cujak tä na chquiwäch.

43. Tzare ri jastak que ri etamanelab y ri winak utz qui chomabal quec'u'taj na chquiwäch che junalic. Are' ri' jun quicotemal ri suc'umam can umal quech ri ch'ajch'ojoxelab.

44. Lok'alaj wachalal, chinatajisaj ri nu tzij. Chiwilampe',

quinwesaj ri watz'iak y quinto-
wij chiwäch. Quinbo'chi'j che
ri Dios re ri nu colotajic chi
quinrilo ruc' ri u bok'wäch, ri
cäril ronojel. Je c'u ri', quiwe-
tamaj na pa ri q'uisbal k'ij, are-
tak cäk'at tzij paquiwi' conojel
winak rumal ri qui banom, chi
ri Dios re Israel xrilo chi ri in
xebintowij pa wanima' ri itzel
ri i banom. Rumal c'u ri', quin-
tas wib chuwäch ri i quiq'uel, y
quintaq'ui' na ch'ajch'oj chu-
wäch ri Dios.

45. Lok'alaj wachalal, chita-
sa' iwib chuwäch ri i mac. Chi-
towij can ri tikom ch'ich' re ri
are' ri cäraj quixuxim co. Chix-
kebok ruc' ri Dios ri abäj re ri
i colotajic.

46. Chisuc'umaj i c'ux che
ri nimalaj k'ij aretak cäbantajic
ri suq'uilal chque ri e suc'. Ri
k'ij ri', kas wi ri k'ij re ri k'atbal
tzij. Chisuc'umaj i c'ux rech chi
man quiq'ui'x tä ruc' jun c'äxa-
laj xibibal, rech man cänataj tä
chiwe ronojel ri itzelalaj i mac
ruc' k'alajil, y c'o chi quibij:
Lok'alaj, lok'alaj ri k'atbal tzij
la, Nimalaj Ajawaxel Dios. We-
ta'm nu mac. In nu xalk'atim ri
takbal la. C'u ri xalk'atibal kas
wech ri in. Rumal c'u ri', ri
itzel in u ch'ecom y ri in tzaki-
nak chic pa ri c'äxalaj u biso-
nem.

47. Chiwilampe' wachalal,
¿la takal wa', chi quinnatajisaj
chiwe ri c'äxalaj kastzij paqui-
wi' we jastak ri'? ¿La quinsoc

ne iwanima' we tä ch'ajch'oj i
chomabal? ¿La kastzij in c'o
iwuc' je jas u beyal ri u sakil ri
kastzij we tä ma tä c'o i mac?

48. Chiwilampe', we tä ri ix
ch'ajch'oj, man quintzijon tä
iwuc' chrij ri ch'ajch'ojil. Tzare
c'ut rumal man ch'ajch'oj tä ri
ix, y quiniwilo jacha jun ajtij,
rajwaxic quixintijoj che ri cu-
c'am na ulok ri macaj.

49. Kastzij, ri nu c'ux cäre-
tzelay ri macaj, c'u ri wanima'
cäquicot che ri suq'uilal. Y
quinnimarisaj u k'ij ri lok'alaj u
bi' ri nu Dios.

50. Tisaj wachalal, chijuju-
nal ri ix ri cächaki'j u chi', tisaj
ulok pa ri ja'. Ri are' ri man
c'o tä u puak, tasaj chulok'ic y
cäwa'ic. Tisaj chulok'ic ri u
wa'l uva y ri u tu' wacäx. Are
wa' man c'o tä u rajil. Rumal
ri' man rajwaxic tä ri puak.

51. Rumal c'u ri', mitzak i
puak chquiloc'ic ri jastak ri
man c'o tä qui patan. Xukuje',
mitzak i chac che ri man cä-
cuin tä cuya' utzil. Chitampe' ri
nu tzij, y chinatajisaj ri nu bim.
C'u chixkebok ruc' ri Lok'alaj
Winak aj Israel. Chixquicotok
ruc' ri man cäsach taj, y ri man
cäpus taj, y chquicotok i c'ux
pa utzil.

52. Chiwilampe' lok'alaj
wachalal, chinatajisaj ri u tzij ri
i Dios. Chibana' ch'awem ruc'
ri are' amak'el pak'ij, y chiya'
maltiox che ri lok'alaj u bi'
chak'ab. Quicotok ri iwanima'.

53. Chich'obo' ri nimalaj yabal tzij ri u ya'om ri Kajawal y ri nimalaj utzilal chquiwäch ri calc'ual ri achijab. Rumal ri u nimal, ri rutzil, y ri relibal c'u-xaj, ri are' u ya'om u tzij chke chi man conojel tä ri kija'l quesachic, je jas u beyal ri tiojilal. Xane ri are' quebuchajij. Y cuban na chi pa ri tak ija'lil ri quepe na, quebux na ri e are' jun suc'alaj u k'ab che' rech ri rachoch ri Israel.

54. Wachanim c'ut wachalal, quinwaj quintzijon chi jubik' iwuc', tzare c'ä c'o chuek quinbij na chiwe ri u nic'ajil ri nu tzij. Amen.

U TAS 29

Nic'aj chi u k'alajisanem ri Nefi che ri cäpe na; ri Gentilib y ri Biblia; jule' chic u xak ch'ich'; ri tak u tzij ri Dios cäquimulij na quib.

1. Kastzij wi pa ri k'ij ri' quinban jun mayilaj chac chquixol ri e are', rech quinnatajisaj ri tzij ri nu ya'om chque ri calc'ual ri achijab, y rech quinlic' nu k'ab chucab, mul rech quebintzelej ulok ri nu winak, ri e aj ri rachoch ri Israel.

2. Y xukuje' rech quinnatajisaj ri yabal tak tzij ri nu ya'om chawe ri at, Nefi, y che ri a tat, chi cänataj chwe ri awija'l y chi ri qui tzij ri awija'l quel na bic pa nu chi' chque ri e are' ri awija'l. C'u ri nu tzij

cätatabex na pa ronojel u xi-quin ri uwachulew je jas jun retal chquiwäch ri nu winak ri e aj ri rachoch ri Israel.

3. Y rumal ri nu tzij cätatabex na, q'ui tak Gentilib cäquibij na: ¡Jun Biblia! ¡Jun Biblia! C'o chi kuc' jun Biblia, y man c'o tä na jun Biblia chic.

4. Tzare, jeri' cubij ri Ajawaxel Dios: E conalaj tak winak. Cäc'oji' na cuc' jun Biblia, y quel na ulok cuc' pa qui k'ab ri aj Judeyib, ri winak re ri nu yabal tzij ojer. ¿Jas ri maltioxibal cäquiya'o chque ri aj Judeyib rumal ri Biblia ri cäquic'amo pa qui k'ab? ¿Jas cäquibij ri Gentilib ruc' wa'? ¿La cäquinnatajisaj ri binem, ri chac, y ri c'äx que ri aj Judeyib, y ri qui sac'ajil chwe aretak xequitijoj ri Gentilib che ri colotajibal?

5. Ri ix, Gentilib, ¿la i natajisam ri aj Judeyib, ri winak re ri ojer nu yabal tzij? Man je tä ri'. Xane ri ix iwetzelam qui wäch, y man xiwaj taj xequitzelej ulok. Tzare chiwilampe', quintzelej na ronojel wa' jastak piwi' ri ix rumal c'ut chi ri in, ri Ajawaxel, cänataj chwe ri nu winak.

6. O conalaj tak winak, ri ix ri quibij: Jun Biblia, ri uj c'o kuc' jun Biblia, y man rajwaxic tä chke jun Biblia chic! ¿La cäc'oji' tä lo iwuc' jun Biblia we tä ma tä cumal ri aj Judeyib?

7. ¿La ma tä iweta'm c'ut chi e c'o jule' tak chi tinimit

chuwäch ri jun? ¿La ma tä iweta'm chi ri in, ri Ajawaxel i Dios, e nu banom conojel winak, y chi quenataj chwe ri are' ri e c'ó cho ri tak ulew pa u nic'ajil ri nimalaj ja'? ¿La ma tä iweta'm chi ri in quintakan pa ri tak caj ak'anok y xukuje' cho ri uwächulew iquim, y chi quinya' nu tzij chque ri calc'ual ri achijab, je c'ut, c'ä chque conojel tinimit ri e c'ó chuwa-chulew?

8. ¿Jasche c'ut quixwixwitic xak xuwi' rumal quic'am jubik' chi na che ri nu tzij? ¿La ma tä iweta'm chi ri qui k'alajisabal quieb tinimit cäquik'alajisaj chiwäch chi ri in in Dios, y chi cänataj chwe jun tinimit xa' junam ruc' jun chic? Rumal c'u ri', quinch'aw ruc' jun tinimit xa' junam ruc' jun chic. Y aretak ri quieb tinimit cäquirik quib, ri qui k'alajisabal ri quieb tinimit cäquimulij na quib xukuje'.

9. Are wa' quinbano rech quinc'ut chquiwäch q'ui winak chi ri in xa' junam iwir, camic, y amak'el, y chi quinbij ri nu tzij je jas u beyal ri nu rayibal. Michomaj chi xak xuwi' rumal nu bim jun tzij, man quincuin tä che u bixic jun tzij chic. C'ä maja' q'uisinak ri nu chac, y man cäq'uistaj tä c'ä pa ri q'uisbal que ri achijab, mine pa ri k'ij ri', c'ä che junalic.

10. Rumal c'u ri', xa' rumal chi c'ó iwuc' jun Biblia, micho-

maj chi c'ó chupam conojel ri nu tzij. Michomaj xukuje' chi man xinban taj chi quetz'ibax jule' chic.

11. Ri in in c'ut quintak chque conojel ri achijab, ri e c'ó pa ri relbal k'ij, c'u ri e c'ó pa ri kajbal k'ij, ri e c'ó pa ri u wiquiak'ab relbal k'ij, je jas ri e c'ó pa ri u mox ri relbal k'ij, y ri e c'ó cho ri tak ulew pa ri u nic'ajil ri nimalaj ja', rech cäquitz'ibaj ri tak tzij ri quinbij chque. Rumal c'ut chi cuc' ri wuj ri quetz'ibaxic, quink'ataj tzij paquiwi' conojel ri e aj uwächulew chquijujunal je jas u beyal u banom, je jas u beyal ri tz'ibatalic canok.

12. Rumal kastzij quinch'aw na cuc' ri aj Judeyib, y cäquitz'ibaj ri nu tzij. Y quinch'aw na xukuje' cuc' ri aj Nefitas, y cäquitz'ibaj ri nu tzij. Y quinch'aw na cuc' ri nic'aj k'ataj chic re ri rachoch ri Israel, ri e nu c'amom bic c'ä naj, y cäquitz'ibaj na ri nu tzij. Kastzij c'ut quinch'aw cuc' conojel tak tinimit ri e c'ó chuwa-chulew, y cäquitz'ibaj na ri nu tzij.

13. Cäc'ulmataj c'u na chi cäc'oji' cuc' ri aj Judeyib ri qui tzij ri aj Nefitas, y cäc'oji' na cuc' ri aj Nefitas ri qui tzij ri aj Judeyib. Cäc'oji' na cuc' ri aj Nefitas y ri aj Judeyib ri qui tzij ri sachinak tak k'ataj re Israel. Y quec'oji' na cuc' ri sachinak xak k'ataj re Israel ri qui tzij ri aj Nefitas y ri aj Judeyib.

14. Y cäc'ulmataj na chi ri nu winak, ri e aj ri rachoch ri Israel, quemulix na quib pa ri ulew re ri quechbal, y xukuje' ri tak nu tzij quemulix quib xa' jun. Y quinc'ut na chquiwäch ri e are' ri quech'o'jin ruc' ri nu tzij y ruc' ri nu winak, ri e aj ri rachoch ri Israel, chi in ri Dios, y chi xinya' nu tzij che ri Abraham chi amak'el cänataj chwe ri rija'l.

U TAS 31

Nic'aj chi u k'alajisabal ri Nefi che ri cäpe na; ri jasche cäkasax xe' ja' ri Colonel; ri suc'alaj ch'utin u wäch be.

1. Wacamic, lok'alaj wachalal, ri in, Nefi, quinq'uis nu k'alajisanem che ri cäpe na, xak xuwi' jujun tzij jubik' quincuinic quintz'ibaj ri weta'm chi quec'ulmataj na. Xukuje' xak xuwi' quincuinic chutz'ibaxic jujun chque ri u tzij ri wachalal Jacob.

2. Rumal c'u ri', quinq'uis ri nu tz'ibanem. Xak xuwi c'ojujun tak tzij quinwaj quinq'uis chrij ri u tzijobelil ri Cristo. Rumal c'u ri', quintz'ijon na chiwe je jas u k'alajil ri nu k'alajisam canok.

3. Cäquicot ri wanima' ruc' sak k'alaj, rumal c'u jeri' cächacun ri Dios chquixol ri calc'ual ri achijab. Ri Kajawal Dios cusakirisaj ri chomabal. Ri are c'ut cätz'ijon cuc' ri achijab

pa qui ch'abal rech cäquito.

4. Rumal c'u ri', quinrayij chi cänataj chiwe ri nu bim chrij ri k'alajisanel che ri cäpe na ri xuc'ut ri Ajawaxel chnuwäch. Ri are' cukasaj na xe' ja' ri Alaj Chij rech ri Dios, ri cäresaj na qui mac ri e aj uwächulew.

5. Wacamic c'ut, ri Alaj Chij rech ri Dios are' lok'alaj. We tä rajwaxic che ri are' cäkasax xe' ja' rech cätz'akatisax ronojel ri suq'uilal, rumal ri', ¿la ma tä sibalaj rajwaxic chke ri uj, uj ajmaquib, rech cujkasax xe' ja'?

6. Wachanim c'ut, quinwaj quinta' chiwe ri ix, ri lok'alaj wachalal ¿jas u suc' xutz'akatisaj ri Alaj Chij rech ri Dios ronojel suq'uilal are xkasax xe' ja'?

7. ¿La ma tä iweta'm ri ix chi ri are' ch'ajch'oj? Tzare pune tä ri are' lok'alaj, cuc'ut chquiwäch ri calc'ual ri achijab chi, je jas u beyal ri tiojilal, ri are' cumach'ach'ej rib chuwäch ri Tataxel. Y cuk'alajisaj chuwäch ri Tataxel chi cäniman che rumal ri u nimaxic ri takbal re.

8. Rumal c'u ri', aretak kassam chic xe' ri ja', ri Lok'alaj Uxlabixel xkaj ulok puwi' ri are' xa' junam ruc' jun palomax.

9. Y chi jumul, are wa' cuc'ut chquiwäch ri calc'ual ri achijab chi suc'um ri be y latz'

u wäch ri u chi' ri oquibal jawi' rajwaxic quebec wi. Ri are' u banom ri c'utbal wächaj chqui-wäch.

10. Y xubij chque ri calc'ual ri achijab: Chixinterenej. Rumal c'u ri', lok'alaj wachalal, ðla cuya' cäkaterenej ri Jesús we man cäkaj taj cäkanimaj ri u takbal ri Tataxel?

11. Y ri Tataxel xubij: Chi-q'uexa' i c'ux, chiq'uexa' i c'ux, y chixkasax xe' ja' pa ri u bi' ri lok'alaj nu C'ojol.

12. Y xukuje' xintatabej ri u ch'abal ri C'ojolaxel, xubij chwe: Jachin ri cäkasax xe' ja' pa ri nu bi', ri Tataxel cuya' che ri Lok'alaj Uxlabixel, je jas u ya'om chwe. Rumal c'u ri', chixinterenej, y chibana' jas iwilom chi nu banom ri in.

13. Rumal c'u ri', lok'alaj tak wachalal, we quiterenej ri C'ojolaxel ruc' ronojel iwani-ma, y man quiban tä quieb i wäch, mawi quixsubun chuwäch ri Dios, xane ruc' jun suc'alaj i rayibal, y quiq'uex i c'ux che ri i mac, y quic'ut chuwäch ri Tataxel chi kas quiwaj quic'am piwi' ri u bi' ri Cristo rumal ri kasbal xe' ja', y kas quiterenej ri lwajawal, i Colonel c'ä chuxe' ri ja', je jas ri tzij u bim ri are', chiwilampe', we quiban ronojel wa', kastzij quic'am na ri Lok'alaj Uxlabixel. Y c'äte ri', kas cäpetic ri kasbal re k'ak' y re ri Lok'alaj Uxlabixel. C'äte c'u ri',

quixcuinic quixch'awic pa qui ch'abal ri angelib y quirak i chi' chunimarisaxic u k'ij ri Lok'alaj Winak aj Israel.

14. Kastzij, lok'alaj wachalal, jeri' xpe ulok chnuwäch ri u ch'abal ri C'ojolaxel, xubij: Aretak i q'uexom chic i c'ux cho ri i mac, y i k'alajisam chuwäch ri Tataxel chi quiwaj quinimaj ri nu pixab. Je', aretak i c'amom chic ri kasbal xe' ja', y xukuje' ri kasbal re k'ak', y ri Lok'alaj Uxlabixel. C'u aretak quixcuinic quixch'awic chic pa jun c'ac' ch'abal, c'ä pa ri qui ch'abal ri angelib, je c'ut, we tä quitas wib chnuwäch aretak i banom chic ronojel wa', utz na chiwe we tä ma tä iweta-mam nu wäch.

15. Y xinta ri u ch'abal ri Tataxel, xubij: Kastzij wi, ri u tzij ri nu Lok' kastzij y suc'alaj. Ri are' ri cuk'i' na c'ä pa ri q'uisbal k'ij, ri are' cäcolotaj na.

16. Wacamic, lok'alaj wachalal, rumal c'u wa', weta'm chi xak xuwi' we jun winak cuk'i' c'ä pa ri q'uisbal k'ij chute-renexic ri u c'utbal ri u C'ojol ri Dios c'aslic, cäcuinic cäcolotajic.

17. Rumal c'u ri', chibana' ri jastak ri xinbij chiwe chi wilom pa tak ilonem chi cuban na ri lwajawal, ri Esanel i mac. Rumal ri' e c'utum chnuwäch, rech chi quiwetamaj ri u chi' ri

oquibal jawi' rajwaxic quixoc wi. Kastzij rajwaxic quixoc pa ri u chi' ri oquibal, are ri q'uexbal c'uxaj, y ri kasbal xe' ja'. C'äte c'u ri', cäpe na ri esabal i mac rumal ri k'ak' y ri Lok'alaj Uxlabixel.

18. C'äte c'u ri', quirik iwib pa we suc'umalaj ch'utin be ri copan pa ri junalic c'aslemal. Kastzij ri ix oquinak chic pa ri u chi' ri oquibal rumal i banom je jas cubij ri takbal re ri Tataxel y ri C'ojolaxel. C'u i c'amom ri Lok'alaj Uxlabixel. Ri are' cuya' k'alajisabal chquij ri Tataxel y ri C'ojolaxel rech cä-tz'akatisax ri yabal tzij banom rumal ri are' ri cubij chi we tä xixoc pa ri be, quic'am na ri'.

19. Wachanim c'ut, lok'alaj wachalal, aretak ri ix oquinak chic pa ri suc'umalaj latz' be, quinta' chiwe: ¿La banom chic ronojel? Kastzij, quinbij chiwe: Man je' tä ri'. Ri ix ulinak c'ä jawi' ix c'o wi xak xuwi' rumal ri u tzij ri Cristo, y rumal ri co i cojonice che ri are', y i cu'bam i c'ux che ronojel ri utz ri u banom ri are', ri nim u cuinem che colotajibal.

20. Rumal c'u ri', co chitakej ruc' ri Cristo, ruc' jun utzaj kastzijalaj cojobal c'uxaj, y ruc' lok'ok'ebal che ri Dios y chque conojel ri achijab. We tä quiban jeri', y quitatabej ri u tzij ri Cristo, y we quik'i'o c'ä pa ri q'uisbal, kastzij na, ri Ta-

taxel cubij chiwe: Quixc'oji' na pa ri junalic c'aslemal.

21. Wacamic, chiwilampe', lok'alaj wachalal, are wa' ri be. Man c'o tä chic jun be, mawi jun bi'aj chuxe' ri caj rumal rech cäcolotajic jun winak chupam ri rajawibal ri Dios. Kastzij c'ut, are wa' ri lok'alaj tijonem re ri Tataxel, y ri C'ojolaxel, y ri Lok'alaj Uxlabixel. Ri e are' e jun Dios y man queq'uistaj taj. Amen.

U TAS 32

Takem ri bixic ri cäpe na re ri Nefi; ri qui tzijobal ri angelib; ri u chac ri Lok'alaj Uxlabixel.

1. Wachanim c'ut, chitampe' lok'alaj wachalal, ri in quinch'obo chi qui chomam pa iwanima' chrij ri rajwaxic ri quibano aretak ix oquinak chic pa ri be. Tzare, ¿jasche quichomaj wa' pa iwanima'? 14

2. ¿La man quinatajisaj tä chi xinbij chiwe chi aretak i c'amom chic ri Lok'alaj Uxlabixel quixcuinic quixch'awic pa ri qui tzijobal ri angelib? Wacamic c'ut, ¿jas u banic quixcuinic quixch'awic pa ri qui tzijobal ri angelib we tä ma tä xa' rumal ri Lok'alaj Uxlabixel?

3. Ri angelib quech'awic rumal ri u cuinem ri Lok'alaj Uxlabixel, y rumal c'u ri', cäquibij ri u tzij ri Cristo. Rumal wa', xinbij chiwe: Chitatabej ri u tzij ri Cristo, rumal kastzij ri u tzij ri Cristo cubij na chiwe ri

ix ronojel ri rajwaxic che ri quibano.

4. Wachanim c'ut, c'äte nu bim we tzij ri', we tä man quitatabej taj, are rumal man xita taj, y xukuje' man xic'orc'ot taj che ri u chi' ja. Rumal c'u ri', man quixc'am tä ulok pa saki-lal, xane quixcäm na pa k'e-kum.

5. Chitampe', quinbij chiwe jun mul chic chi we quixoc pa ri be y quic'am piwi' ri Lok'alaj Uxlabixel, ri are' cuc'ut na chiwe ri ix ronojel ri rajwaxic ri quibano.

6. Chitampe', are wa' ri lok'alaj tijonem re ri Cristo, y man cäya' tä chic ri u lok'alaj tijonem c'ä cuc'ut rib chiwäch pa tiojilal. C'u aretak ri are' cuc'ut rib chiwäch ri ix pa tiojilal, chinimaj ri jastak ri cubij na chiwe.

7. Wachanim c'ut, ri in, Nefi, man quincuin tä chic quinch'awic. Ri Uxlabixel cuq'uis ri nu bixic, c'u ri in quincanaj can pa bisonem rumal man cäquinimaj tä ri winak, y e itzel, y man cäquetamaj taj, y xak xuwi' co ri canima'. Man cäcaj taj cäquitzucuj ri etamabal, mine cäquito taj ri nimalaj no'jibal. K'alaj ya'om chque, c'o jacha jun tzij sibalaj k'alaj.

8. Wachanim, lok'alaj wachalal, quinwilo chi c'ä quichomaj wa' pa iwanima'. Cuban c'äx chwe rumal rajwaxic quinch'aw chrij we jasäch. We tä

quitatabej ri Uxlabixel, ri cutijoj jun achi che ri ch'awem ruc' ri Dios, quiwetamaj chi rajwaxic quixch'aw ruc' ri Dios. Rumal c'ut chi ri itzelalaj uxlabal man cutijoj tä jun achi che ri ch'awem ruc' ri Dios, xane cutijoj chi man cäch'aw taj ruc' ri Dios.

9. Tzare chitampe', ri in quinbij chiwe chi rajwaxic quixch'aw amak'el ruc' ri Dios, y man quixtzak taj. Miban majun jasäch chuwäch ri Ajawaxel we tä ma tä nabe quixch'aw ak'anok ruc' ri Tataxel pa ri u bi' ri Cristo, rech cuch'ajch'obej chiwe ri quibano, rech chi ri quibano cuban utzil che ri iwanima'.

U TAS 33

Ri q'uisbal u k'alajisabal ri Nefi; c'o na u chuk'ab pa ri ch'awem chuwäch ri tz'ibanic; ri nimalaj u rayibal ri Nefi chque ri winak.

1. Wachanim c'ut, ri in, Nefi, man quincuin taj quintz'ibaj conojel ri xetijox chquixol ri nu winak. Xukuje' c'o na nu chuk'ab pa ch'awem chuwäch ri tz'ibanic, rumal aretak jun achi cäch'aw ruc' ri u cuinem ri Lok'alaj Uxlabixel, ri u cuinem ri Lok'alaj Uxlabixel cuc'am bic c'ä pa ri canima' ri calc'ual ri achijab.

2. Tzare, kastzij, e c'o q'ui winak ri cäquicowirisaj ri canima' chrij ri Lok'alaj Uxlabixel. Rumal c'u ri', man c'o tä u c'o-

libal chupam ri qui tiojil. Rumal c'u wa', cäquitzak bic sibalaj q'ui ri tz'ibatal canok y cäquilo jacha man c'o tä qui patan.

3. Tzare ri in, Nefi, nu tz'ibam ri kas je nū tz'ibam, y ri in quinwilo chi nim u patan, y sibalaj nim u patan chque ri nu winak. Rumal c'ut chi ri in quintakej nu ch'awem ruc' ri Dios cumal e are' pa k'ij, y quinchak'isaj ri nu ch'acat pa chak'ab cumal e are'. Y quinch'aben che ri nu Dios ruc' cojobal y weta'm chi cutatabej na ri nu ch'awem.

4. Y weta'm chi ri Dios cu-ch'ajch'obej ri nu ch'awem che ri qui ch'ecbal ri nu winak. C'u ri tzij ri nu tz'ibam ri man c'o tä nu chuk'ab cux na ruc' sibalaj u chuk'ab chque ri nu winak, rumal chi we tzij ri' quequipixabaj rech cäquiban ri utz. Cuban chi cäquetamaj chquij ri qui tat qui mam. Y cätzizon chrij ri Jesús, y quebupixabaj ri winak rech quecojon che ri are', y rech chi cäquik'i'o c'ä pa ri q'uisbal, are ri junalic c'aslemal.

5. Sibalaj co cätzizon chrij ri mac, je jas ri u k'alajisabal ri kastzij. Rumal c'u ri', majun winak cäpe royowal rumal ri nu tzij, xak xuwi' we tä ri are' c'o ri ruxlabal ri itzel ruc'.

6. Quinquicotic pa ri k'alajisanem, quinquicotic pa ri kastzij, y quinquicotic pa nu Jesús

rumal ri are' resam bic nu c'ux pa ri xibalba.

7. Nu lok'ok'em ri nu winak, y nim nu cojobal che ri Cristo chi quebinwil na q'ui ri e ch'ajch'oj qui c'ux chuwäch ri u k'atbal tzij.

8. Nu lok'ok'em ri aj Judeyib. Quinbij aj Judeyib rumal quintzizon chrij ri e are' jawi' xinpe wi ri in.

9. Xukuje' nu lok'ok'em ri Gentilib. Tzare kastzij, man c'o tä majun jachin ruc' ri c'o ri c'ulibäl nu c'ux, xak xuwi' we quetzelej ulok ruc' ri Cristo, y queboc pa ri oquibal latz' u chi', y quebinic pa ri suc'um be ri copan pa ri c'aslemal, y cäquiterenej u binic pa ri be c'ä aretak cäq'uistaj ri k'ij re ri ka tijowem k'ij.

10. Wachanim c'ut lok'alaj wachalal, y xukuje' ri aj Judeyib, c'u iwonojel ri aj uwächulew, chitatabej we tzij ri' y chicojo' che ri Cristo. We tä ma tä quixcojon che we tzij ri', chixcojonok na che ri Cristo, y we quixcojon che ri Cristo, quixcojon na che wa' tzij, rumal wa' tzij are ri u tzij ri Cristo. Ri are' e u ya'om chwe, y quequitijoj conojel winak chi cäquibano ri utz.

11. We man are tä wa' ri u tzij ri Cristo, chik'ata' tzij. Rumal c'ut chi pa ri q'uisbal k'ij, ri Cristo cuc'ut na chiwäch ruc' cuinem y nimalaj juluwem chi are wa' kas wi ri u tzij. C'u ri

ix y ri in cäkatac'aba' kib chu-wäch ri u k'atbal tzij, y quiwe-tamaj na chi ri are' u takom chwe chi quintz'ibaj wa' jastak, pune tä c'o nu tukaril.

12. Y quinbo'chi'j ri Tataxel pa ri u bi' ri Cristo chi q'ui ch-kaxol ri uj, we tä ma tä konojel ri uj, kujcolotaj na pa ri rajawibal pa ri nimalaj y q'uisbal k'ij.

13. Wachanim c'ut lok'alaj wachalal, iwonojel ri ix aj ri rachoch ri Israel, c'u iwonojel ri ix aj ronojel ri uwächulew, quinch'aw chiwe je jas jun ri cäch'aw tzpa ri c'ajc'aj ulew.

Cäkil na kib c'ä are cäpe na ri nimalaj k'ij ri'.

14. C'u ri ix ri man quiwaj taj quic'am ulok chiwe ri rutzil ri Dios, y man quinimaj taj ri qui tzij ri aj Judeyib, y xukuje' ri nu tzij ri in, y xukuje' mine ri tzij ri quel bic pa u chi' ri Alaj u Chij ri Dios, kastzij wi, quinbij chiwe jumul, quinbe na. Jeri' c'ut rumal we tzij ri' cuc'ajisaj na i wäch pa ri q'uisbal k'ij.

15. Rumal c'ut jas quint'ikij chuwachulew cuc'ut na chiwij pa ri k'atbal tzij. Jeri' u takom chwe ri Kajawal, y rajwaxic quinnimaj. Amen.

RI WUJ RE RI ENOS

Ri yabal tzij rech ri Ajawaxel; cubij chi ri tz'ib quech ri aj Nefitas copan na cuc' ri aj Lamanitas; ri qui banic, y xukuje' ri qui ch'o'j we quieb winakil.

1. Chitampe', xc'ulmataj chi ri in, Enós, weta'm chi ri in tat jun suc'umalaj achi rumal rech chi xinutijoj che ri u tzijobal, y xukuje' chque ri retamabal y ri u pixab ri Kajawal. Rumal wa', tewichitalic ri u bi' ri nu Dios.

2. Quink'alajisaj na chiwäch ri ch'o'j ri xinc'ulmaj in che ri Dios nabe, are maja' nu c'amom ri esabal ri nu mac.

3. Are je wa', xebintzucuj tak awäj pa ri c'achelaj. Y xeboc c'u naj chupam ri wanima' ri tak tzij ri q'ui mul can nu tom chic, are' ri xubij in tat che ri junalic c'aslemal, xukuje' che ri quicotemal quech ri ch'ajch'ojalaj winak.

4. Y xnum ri wanima'. Xinxuqui' chuwäch ri nu Q'uiyisanel, y xinch'abej jun mayijabal tzijonic, y xintz'onoj rumal rech ri wanima' in. Y juntir ri jun k'ij xinch'abej are', je', are xoc ri ak'ab xinch'aw ak'anok, c'ä xopan nu ch'abal chicaj.

5. Xinta' jun ch'abal, xubij: At Enós, cäcuyutaj a mac, y cattewichitaj na.

6. Ri in, Enós, in weta'm chi ri Dios man cäcuin tä cuban jalum tzij. Rumal c'u ri', xchup bic ri nu mac.

7. Xinbij c'ut: Wajaw, ¿jas ri u bantajic wa'?

8. C'äte ri', xubij ri are' chwe: Are rumal ri a cojobal che ri Cristo. Man c'o tä jumul a tom, y mawi awilom taj ri are'. Coc'ow na sibalaj junab aretak maja' cuc'ut na rib ruc' u tiojil cho ri uwächulew. Rumal c'u wa', jat, ri a cojobal at u colom.

9. Jewa' xc'ulmaxic chi aretak xebinta' we tzij ri', xinchap u rayixic ri utzil qui wäch ri wachalal, ri aj Nefitas. Rumal wa', xinbo'chi'nic che ri Dios chquij ruc' juntir wanima'.

10. Aretak tajin quincojo nu chuk'ab ruc' ri wuxlabal, chitampe', xpe chic ri u ch'abal ri Kajawal pa nu jolom, xubij: Quebinwilo na ri awachalal je jas qui sac'ajinic jas ruc' quequinimaj ri nu takbal. Nu ya'om wa' ulew chque, y are jun ulew lok'alaj wi. Man quinsi-q'uij tä itzel puwi' wa' ulew, xak xuwi we c'o etzelal chquixol ri winak. Je c'u wa', quebinsolij na ri awachalal je jas nu bim chic, y rumal q'ui ri qui mac, quinkasaj na qui mac paquiwí'.

11. Y c'äte ri in, Enós, nu tom we tzij ri', ri in c'ut, Enós, man cäcuin tä cäsabalax bic nu cojobal che ri Ajawaxel. Y ruc' jun mayilaj u cojic nu chuk'ab,

xintz'onoj che ri are' rumal quech ri wachalal ri aj Lamanitas.

12. Xc'ulmataj chi ri in tzi-joninak chic, nu cojom nu chuk'ab ruc' ronojel nu sac'ajanic. C'äte c'u ri', xubij chwe ri Ajawaxel: Quinsipaj chawe jas ri curayij awanima', are rumal ri a cojobal.

13. Chitampe' c'ut, are wa' ri nu rayibal ri cäraj ri wanima', chi we quetzak na pa qui mac ri nu winakil, ri aj Nefitas, xukuje' we quesachtaj qui wäch, y man quesachtaj tä ri qui wäch ri aj Lamanitas, je c'u ri', chi ri Ajawaxel cuc'olo na jun qui tz'ib ri nu winakil ri aj Nefitas, pune rumal ri u cuinem ri lok'alaj u k'ab. Rumal rech chi pa jun k'ij cäc'amtaj na we jun tz'ib chquiwäch ri aj Lamanitas, rech cäc'amtajic qui be che ri nimalaj colonem.

14. Rumal rech chi wachanim man cächacun tä c'u wa', ri u cojic ka chuk'ab, rech quekatzelej chupam ri kastzijalaj cojobal. Xquitz'umaj ri k'ak'ruc' coyowal chi we cuya'o, quequisach na ka tz'ib, y xukuje' cujquisäch na ri uj, xukuje' ronojel ri lok'alaj qui banom ri ojer ka tata'ib.

15. Rumal c'u ri', in weta'm chi ri Kajawal Dios xcuinic xuchajij ri ka tz'ib, tza xinch'abej ri are' amak'el, rumal rech chi u bim chic chwe: Jas ri cata'ruc' a cojonc, we catcojonc

chi cac'am ulok na, pa ri u bi' ri Cristo, kas cac'am ba' na.

16. Y c'o nu cojobal, y xintz'onoj c'u che ri Kajaw chi cuchajij na ri tz'ib. Y xuya' ri u tzij chwe chi copan na ri tz'ib pa qui k'ab ri aj Lamanitas, kas copan na c'ä pa ri u k'ij.

17. Y ri in, Enós, weta'm chi cäbantaj wi na, je jas ri tzij ri u ya'om. Rumal wa', xcu'bisaj ri wanima' chrij.

18. Y xubij c'u chwe ri Ajawaxel: Junam ri qui tz'onom ri a tata'ib, y cäya' na chque je jas ri qui cojonc. Rumal ri qui cojonc are' junam awech.

19. Te c'u ri', xc'ulmataj chi ri in, Enós, xinbe chquixol ri u winakil ri Nefi, xink'alajisaj chque ri cäpe na, xink'alajisaj chque conojel jastak ri nu tom y wilom chic.

20. Quink'alajisaj c'u chi ri winakil re ri Nefi xquicoj qui chuk'ab ruc' qui sac'ajinic, rech quetzelexic ri aj Lamanitas chupam ri kastzijalaj qui cojonc che ri Dios. Xane man c'o tä u patan ri ka banom, c'ut man c'o tä u salabaxic ri itzel rayibal ri c'o pa canima', rumal xquiterenej ri itzel qui banic, xemoxiric, xech'u'jaric, xa cäcaj cäquitij ri quic'. Tz'il ri canima' xukuje', y xak xequik'ijilaj ala's tak tiox. Xequitij ri c'a'nalaj awaj re tak juyub. Xec'o'ji' pa tak panibal, y xewacat pa tak ulew tz'inowinak. Xquijos qui

jolom, xa' u tz'umal awaj xquich'ukbej quib xe' qui pam. C'o ri quetamabal ruc' ri q'uiakbal ch'ab, xukuje' ri q'uibal ch'ich', xukuje' ruc' ri icäj. E q'ui chque man c'o tä xquitijo we xak xuwi tä ne ri räx ti'j, y junalic xquicoj qui chuk'ab chusachic ka wäch.

21. Xc'ulmataj chi ri winak re Nefi xquichaplej u tajixic ri ulew, xq'uiyisaj conojel qui wäch tak tic'on, u wäch che', jumulaj wacäx, xukuje' xq'uiyisaj conojel tak qui wäch awaj, xukuje' xq'uiyisaj q'uisic' re uwo ja cuc' ri q'uisic' re juyub, xukuje' sibalaj quiej.

22. Chkaxol c'ut, xec'oji' q'ui tak ri k'alajisanel che ri cäpe na. Co ri canima' ri winak. Man c'o tä qui chomabal.

23. Xak xuwi xquiya' chque ri mayilaj c'a'n tzij, ri u pixabanic y ri u k'alajisabal ri ch'o'j, ri cäpe na ri oyowal, re ri u sachic wächaj. Xukuje' c'o ri natabal tzij chque chrij ri cämical, y xukuje' chrij ri nim na u xol ri junalic k'ijal, xukuje' chrij ri k'atbal tzij y ri u chuk'ab ri Dios. Rumal ronojel wa', xbantajic chi cäquixej quib rumal ri Ajawaxel. Ri in quimbij chi rumal juntir wa' jastak, y rumal xukuje' ri mayilaj tak tzij, ri sibalaj k'alaj wi, jewa', xek'atexic

wi rech man quekaj tä ne chanim chusachic qui wäch.

24. Pa tak nu k'ij xinwil q'ui ch'o'j chquixol ri aj Nefitas y ri aj Lamanitas.

25. Te ri', xc'ulmataj chi xinri'jobic, oc'owinak chic jun ciento setenta y nueve junab rech ri u relibal ulok ri Lehi pa Jerusalén.

26. Xukuje' xinch'obo chi nakaj chic quinoc na pa ri mukbal we. Ri sak no'jibal rech ri Dios oquinak pa nu jolom rumal ri u cuinem rech quintzizon chquiwäch we winak ri', y xukuje' rech quink'alajisaj ri cäban na chque, xukuje' rech quimbij ri u tzijobal je jas ri kastzij rech ri Cristo. In nu bim wa' tzij ronojel nu k'ij, y in quicotinak na rumal wa' chi juntir ri jastak c'o cho ri uwächulew.

27. Nakaj chic chi quinbe pa ri c'olbal rech wuxlanem, ri c'o ruc' nu Colonel, rumal rech chi weta'm chi ruc' are' quinnuxlan na. Quinquiticotic che ri k'ij aretak ri nu tiojil, ri cäcämich, cucoj na ri jun c'aslemal ri man c'o tä u q'uisic. Quinta-q'ui' na chuwäch, chi wa' ruc' quicotemal quinwil na ri u wäch, cubij na chwe: Tan ulok, at tewichim, c'o jun a c'olbal suc'umam wi pa tak rachoch ri in Tat. Amen.

RI WUJ RE RI MOSIAH

U TAS 2

Ri ajawinel Benjamín cuban jun nimalaj tz'ak rech chajibal, y chila' cä-tzijon ulok chque ri u winak; ri jun suc'alaj ajawinic rech ri ajawinel ri cuxej rib chuwäch ri Dios.

1. Xc'ulmataj c'ut chi c'äte ri Mosiah u banom ri xtakan che rumal ri u tat, y u bim chic c'ut wa' pa ronojel ri ulew, chi ri winak pa tak c'olibal cäquimulij quib, rech quebec pa ri lok'alaj rachoch Dios rech cäquita ri u tzij ri cubij na chque ri ajawinel Benjamín.

2. E q'ui ri e are', rumal ri' man xecajilaj taj, rumal ri winak sibalaj xquiwinakirisaj quib, y xeq'uiyic pa ri ulew.

3. Xukuje' xquic'am bic nabealaxel re ri qui chijel rech cäquichi'j awaj, y rech cäquiporoj chi'jbal che ri Dios, je jas cubij takbal u tzij ri Moisés.

4. Xukuje' c'ut rech cäquimaltioxij che ri Ajawaxel ri qui Dios, ri xebuc'am ulok waral tzpa ri jun tinimit re Jerusalén. Y xeresaj lok pa qui k'ab ri qui c'ulel, y xuya' c'ut chque suc'alaj tak achijab rech are' xebux ri cajtijab. Xukuje' xuya' jun suc'alaj achi, are ri cajawinel. Are wa' xutac'aba' canok ri utzilal pa ri ulew re Zarahemla, y xebutijoj rech cäquinimaj ri u takbal ri Dios, rech quequicotit, y rech coc cuc' sibalaj lo-

k'ok'ebal che ri Dios y chque conojel ri achijab.

5. Xc'ulmataj c'ut aretak xebopanic pa ri lok'alaj rachoch Dios, xquicoj ri qui panibal jela', y chquijujunal achi cuc' raxalic, ri rixokil, c'u ri u c'ojol, y ri u mial, y ri calc'ual c'u wa', ri qui c'ojol, qui mial, ri nabeal c'ä pa ri q'uisbal ch'ip, chquijujunal calpuk winak qui tasom quib.

6. Xquicu'ba' c'ut ri qui panibal chrij ri lok'alaj rachoch Dios, xquitac'aba' je ri u chi' ja ri qui panibal chuwäch ri lok'alaj rachoch Dios. Je c'u ri', cuya' chi quecanajic chupam y cäquita ri tzij ri cubij na chque ri ajawinel Benjamín.

7. Are c'u sibalaj nim ri q'uialaj winak. Rumal ri', ri ajawinel Benjamín man cäcuin taj quebutijoj chquijujunal chupam ri u tapia ri lok'alaj rachoch Dios. Rumal ri', xutak chi xyactajic jun nimalaj tz'ak re chajibal, rech rumal ri' cuya' chi ri u winak cäquita ri tzij ri cubij na are' chque.

8. Xc'ulmataj chi xuchaplej u tzijoxic chque ri u winak pa ri nimalaj tz'ak, tzare man e conojel taj xquita ri u tzij cumal ri q'uia winak. Rumal ri', xutak chi cätz'ibaxic ri u tzij ri xubij are' rech quetak bic chque ri winak ri man cäquita

taj ri u tzij, rech jeri' cuya' chi cäquic'am u tzij.

9. Are tak wa' ri tzij ri xutzijoj y xutak chi cätz'ibaxic, xubij: Wachalal, iwonojel ix ri i mulim iwib, ri ix ri quixcuin quita ri tzij ri quinbij na chiwe camic. Rumal man xintakan taj chiwe chi je ri u banic man c'o tä patan chke ri quinbij na chiwe. Xane rech quitatabej ri nu tzij, chi quijak ri i xiquin rech quixcuin quito, chi quijak ri iwanima' rech quixcuin quich'obo, chi quijak c'ut ri i chomabal rech cäc'ut chiwäch ri mayilaj jastak rech ri Dios ri man esam tä chic.

10. Man nu takom taj chiwe chi quixpetic rech quixej iwib chnuwäch, o chi quichomaj chi ri in quinnimarisaj nu k'ij chuwäch jun winak aj uwächulew.

11. Xane in junam iwuc', cuya' chi quinyawajic che tak u beyal ri yabil pa ri tiojil y pa ri chomanic. Pune wa', xinquicha' we winak, c'u ri in tat xinuujach che ri nu tewichixic. Pa we lok'alaj chac, c'u ri u k'ab ri Ajawaxel xuya' chwe chi quinban c'amal qui be we winak. Je', sibalaj in u c'olom rumal ri u cuinem ri man cuya' taj chi cäjunamaxic, rech quinpatanij chiwe ruc' ronojel ri cuinem, ri etamabal, y ri chuk'ab ri u ya'om ulok chwe ri Ajawaxel.

12. Quinbij chiwe chi jeri'

u ya'om chwe chi quixinpatanij pa ronojel nu k'ij c'ä pa we k'ij ri'. Y man xintzucuj tä c'ut ri i k'an puak y ri i sak puak, majun i k'inomal chic.

13. Man xinya' taj chi quixtz'apix pa che', xukuje' man xinya' taj chi c'o jun chixol ri c'o pa u k'ab ri rachalal che ri u patanixic. Man xinya' tä c'ut chi quixcämisanic, o chi quibano itzel tak jastak, o chi quixelak'anic. Man xinya' taj chi jun achi cämacun ruc' jun ixok ri man rixokil taj, ni chi jun ixok cämacun ruc' jun achi ri man rachajil taj. Xukuje' man xinya' tä chiwe chi quiban apachique tak mac, xane xixintijoj chi quinimaj ri u takbal ri Ajawaxel, pa conojel ri jastak ri cutak chiwe.

14. C'u ri in xukuje', xinchacunic ruc' ri nu k'ab rech quixinpatanij, rech man quixtojon taj, y rech man cäpe tä ri nimalaj c'äx piwi'. Ix ix k'alajisanelab che ronojel ri nu bim camic.

15. Xukuje' wachalal, man nu banom tä wa' rech quinnimarisaj wib, man quinbij tä wa' rech quinbij chi c'o i mac, xak quinbij wa' jastak chiwe rech quiwetamaj chi wacamic quincuinic quintzelej u bixic che ri Dios ruc' jun sakalaj wanima'.

16. Chiwilampe', quinbij chiwe chi we xinbij chi xinchacunic pa ri nu c'aslemal rech

quinpatanij chiwe, man quinwaj tä quinnimarisaj wib rumal. Are ba' xak in c'olinak pa ri u pataninic ri Dios.

17. Chiwilampe', quinbij we jastak chiwe rech quiwetamaj ri sak nojibal, rech quiwetamaj chi aretak ix c'o wi pa ri pataninic chque, ri iwa'jil i tz'akat, xak ix c'o wi pa ri pataninic che ri i Dios.

18. Chiwilampe', i bim chi in ri in iwajawinel, we tä c'u ri in ri quibij ri iwajawinel, y quinchacun rech quixinpatanij, ¿la man takal tä chiwe chi quixchacunic rech quipatanij iwib?

19. Chiwilampe' c'ut, we tä ri in, ri quibij ix ri iwajawinel, xinpatanij chiwe ronojel ri nu k'ij, pune in c'olinak pa ri pataninic che ri Dios, we tä ri ix quimaltioxij chwe, ¿O takal chiwe chi sibalaj quimaltioxij che ri Iwajawinel ri c'o chicaj!

20. Quinbij chiwe wachalal, we tä quiya' i maltioxinic, y ri i k'ijilanic ruc' ronojel ri cuinem rech ri iwanima' che ri jun Dios ri ix u banom, are' ix u c'olom che utz, u ya'om chiwe chi quixquicotic, y u ya'om chiwe chi quixc'oji'c pa ri utzila—

21. Quinbij chiwe chi we quipatanij ri jun ri ix u banom tzpa pa ri tiquiribal, y tajin quixuc'olo ronojel k'ij, y tajin cuya' iwuxlab rech quixcuin quixc'asi'c, y rech quixsalabic, y

rech c'u quibano je jas ri i rayibal, xukuje' quixuchajij pa ronojel aninakil, quinbij chiwe we tä quipatanij are' ruc' ronojel ri iwanima', jeri' ix pataninelab, man c'o tä quechbex chiwe.

22. Chiwilampe', ronojel ri cuta' chiwe, are chi quinimaj ri u takbal. Ri are' u chi'm chiwe chi we quinimaj ri u takbal, quinimarisaj na iwib che ri utz puwi' ri uwächulew. C'u ri are' man cuq'uex taj ri u bim canok. Rumal ri', we quinimaj ri u takbal, quixutewichij na, quixuto' na rech quinimarisaj iwib che ri utz.

23. Are c'u ri', nabe, are' ix u banom, y u ya'om chiwe i c'aslema. Rumal ri', c'o ri i c'as ruc'.

24. Ucab, are' cäraj chi quibano ri u takom chiwe, we c'u quibano, chanim quixutewichij. Rumal c'u ri', u tojom chiwe. Maja' xq'uis ri i c'as che, c'o na i c'as c'ut che junalic. Je ba' wa', ¿jas c'oli'c rech quinimarisaj iwib?

25. Wachanim, quinta' chiwe: ¿La quixcuin quibij jubik' chi iwumal? Quintzelej u bixic chiwe: Man are tä ri'. Man quixcuin taj quibij chi ri ix junam ruc' ri c'ajc'aj ulew, pune, ix bantajinak ruc' ri c'ajc'aj ri ulew. Tzare chiwilampe', ri c'ajc'aj ulew are rech ri Dios.

26. Xukuje' ri in ri quibij ix chi in ri iwajawinel man nim tä

wa' nu k'ij chiwäch, rumal ri in c'ajc'aj ulew xukuje'. Quiwilo chi xinri'jobic, chanim quinya' na wa' nu tiojil, ri cäcamic, cho ri u nan, ri ulew.

27. Rumal ri', je xinbij chiwe chi xixinpatanij tajin quinbionic ruc' jun sakalaj wanima' chuwäch ri Dios. Jeri' xinbano chi quimulij iwib camic, rech man c'o tä nu mac, rech cäpe tä ri i quiq'uel panuwi' aretak in c'o wi chuwäch ri Dios rech cuk'at tzij panuwi' rumal ri xutak chwe chiwij.

28. Quinbij chiwe chi xinban chi quimulij iwib rech quinch'aj ri watz'iak che ri i quiq'uel, wacamic chi quinkaj chanim pa ri mukbal, rech cuya' chi quincämic pa ri utzilal, rech c'ut cumulij ri wuxlabal cuc' ri winakil ri quebixonic chila' chicaj, rech quebixonic lok'alaj tak bixonic che jun suc'alaj Dios.

29. Xukuje' quinbij chiwe chi xinbano chi quimulij iwib waral rech cuya' chi quinbij chiwe chi man quinquin tä na chic che u banic ri iwajtij, c'u ri iwajawinel.

30. Rumal rech chi wachanim tajin quintzijonic chiwe, ronojel ri nu tiojil sibalaj cäbirebatic. Xane ri Ajawaxel Dios quinuchap che nu to'ic, y u ya'om c'ut chwe chi quintzijonic chiwe, y u takom ulok chwe chi quinbij chiwe chi wacamic are' ri nu c'ojol, Mosiah, ri

iwajawinel, y ri c'amal i be.

31. Wacamic, wachalal, quinwaj chi quibano je jas i banom c'ä wacamic. Jeri', je jas xinimaj ri nu takbal, y xukuje' xinimaj ri takbal rech ri in tat, c'ä xixnimaric pa ri utzalaj jastak, ix esatajinak pa qui k'ab ri i c'ulel, je u beyal wa', we quinimaj ri u takbal ri nu c'ojol, xukuje' ri takbal ri Dios ri cäbix na chiwe rumal are', we tä quinimaj, quinimarisaj na iwib che ri utzil, y man c'o tä na c'ut ri cuinem quech ri i c'ulel piwi'.

32. Xane, O nu winak, chichajij iwib rech man c'o taj ch'o'j chixol, rech man quixkaj taj che ri u nimaxic ri ruxlabal ri itzel, ri bitajinak rumal ri in tat, Mosiah.

33. Are chiwilampe', bitajinak chi tok'ob u wäch ri jun ri cäraj cunimaj ri itzel uxlabal ri'. Jachin cäraj cunimaj, y cäcanaj c'ut pa ri u mac, cacäm c'u ruc' ri u mac. Cutij na jun c'ajisabal wächaj che ri ranima', y cuc'am na ri u tojbal, jun junalic c'ajisabal wächaj. C'o chic ri retamabal, xane man xraj taj cunimaj. U xalk'atim c'ut ri u takbal ri Dios.

34. Quinbij chiwe, ix iwonojel, i c'amom ri tijonic, y man c'o taj jun chiwe, xak xuwu' ri ac'alab man xquic'am taj ri tijonic. Ix i c'amom ri tijonic che tak we jastak. Iwonojel iweta'm chi takal chiwe che ju-

nalic chi quiya' che ri Dios ronojel ri c'o iwuc', chi quiya' iwib xukuje'. Iwonojel i c'amom ri tijonic chquij ri tzij ri tz'ibam canok chejusun junab. C'o ri' chupam ri k'alajisabal che ri cäpe na ri bitajinak cumal ri lok'alaj tak k'alajisanelab che ri cäpe na tzpa ri k'ijal aretak xel bic ri in tat, Lehi, pa Jerusalén.

35. Xukuje' ronojel ri xquibij ri ka tat c'ä pa ri camic. Chiwilampe', c'ut, xquibij jas ri xutak ri Ajawaxel chque. Rumal ri', are' kastzij y suc'alaj.

36. Wacamic c'ut quinbij chiwe, wachalal, we tä iwetamam wa' jastak, we tä e c'utum wa' jastak chiwäch, c'äte c'u ri', we tä quixmacunic, y man quiban tä je jas ri bim canok, we tä cäc'ulmataj chi quixtastaj iwib na cho ri Ruxlabal ri Ajawaxel rech man cuya' tä chi coc iwuc' rech cuc'am i be pa ri be rech ri etamabal, rech jeri' cäpe tewichibal piwi', rech c'u quixnimaric che utzil y rech quixcolotajic.

37. Quinbij ba' chiwe we tä c'o jun achi ri cuban jeri', kastzij man nimanal tä che ri Dios. Rumal ri', we cuchomaj chi cunimaj na ri itzel uxlabal, y cux na ri u c'ulel ronojel ri suq'uilal, we tä jeri', man c'o tä ri u c'olibal ri Ajawaxel ruc', rumal rech chi are' man cäc'o-ji'c tä chupam jun tz'ilalaj rachoch.

38. Rumal wa', we tä ri jun achi man cuq'uex tä u c'ux che ri u mac, xak xuwi cäcanajic, y cäcämüc je jas jun u c'ulel ri Dios. C'äte ri', ri u takbal ri suq'uilal cuban chi cuna' pa ri junalic ranima' chi c'o u mac. Wa' cuban xukuje' chi cuc'u' rib chuwäch ri Dios. Kas cuna' pa ri u c'ux chi c'o u mac, c'o u c'axc'ol y ri u k'oxom je ri u banic jun k'ak' ri man cächup taj, c'u ri rep cäpaki'c che junalic.

39. Quinbij c'ut chiwe chi ri elbal c'uxaj man c'o tä rech ruc' we achi ri'. Rumal ri', pa q'uisbal, are' copan na pa ri c'äx, jun c'äxc'olil ri man c'o tä u q'uisic.

40. O ri ix ri'jalaj tak tata'ib, ix ri alabom, y ri ix ri ac'alab ri quixcuin quita ri nu tzij, are c'u k'alaj xintzijonic, rech man c'äx tä u ch'obic, rech utz quito, quintz'onoj chiwe chi cänataj chiwe ri c'äxalaj c'olibal quech jachinak ri e kajinak pa ri nimalaj mac.

41. Xukuje', quinwaj chi cänataj chiwe ri are' ri cäquini-maj ri u takbal ri Dios, ri kas quequicotic, y tewichitalic ri qui banic. Ri e are' e tewichitalic pa conojel ri jastak, ri rech ri tiojilal, y ri rech ri uxlabal. We tä c'u e nimanal c'ä pa ri q'uisbal, quec'amtaj na chicaj rech quec'oji'c ruc' ri Dios pa jun c'olibal ruc' junalic quico-temal. O cänataj wa' chiwe,

cänataj chiwe we kastzijalaj jastak, rumal ri Ajawaxel Dios u bim canok.

U TAS 3

Ri Ajawinel Benjamin cuya' na ri u tzijobexic; jun k'alajisabal chrij ri cuban na ri Cristo; cutzijoj na chrij ri esabal macaj ri xuban ri Cristo.

1. Jumul chic quinwaj chi quiwilo, wachalal, rumal c'ó na ri quinbij chiwe. Je ba', c'ó na chi quinbij chiwe chrij ri cäpe na.

2. C'u ri quinbij na chiwe, u k'alajisam chnuwäch jun u takom aj chicaj rech ri Dios. Y are' xubij chwe: Chatwalajok, y xinwalajic. Je c'u ri' are c'ó chnuwäch.

3. Y xubij chwe: Chatwala-jok, y chatatabej ri tzij ri quinbij na chawe, rumal c'u ri in petinak che k'alajisaxic chawe ri c'ac' tak tzij ri cäquiya' quicotemal.

4. Rumal ri Kajaw u tom ri a ch'awem ruc', y u k'atom tzij pa ri a suq'uilal, y xinutak awuc' che u k'alajisaxic chawe rech sibalaj catquicotic na, y rech catzijobej wa' chque ri a winak, rech ri are' quequicotic na xukuje'.

5. Je c'u ri', cäpe na ri k'ij, y man naj tä ri', chi ruc' ri u chuk'ab, ri Kajawal, ri kas cuinel, ri cajawinic, ri xc'oji'c najtir, y ri cäc'oji' chque conojel junalic tak c'aslemal che conojel tak c'aslemal, are' cäkaj na

lok pa ri caj chquixol tak ri alc'ualab que ri achijab. Y cäc'oji' na pa jun tiojil re xak'ol, y cäbec na chquixol ri achijab, y cuban nimalaj tak mayibal, je', quebucunaj na ri yawabib, quebuc'astaj na ri cäminakib, xukuje' cuban na chi quebinic ri winak quech'ocnajibic chic. Cuban na chi cäquil na ri moyib, y cuban na c'u chi cäquita ri t'oyib, y cucunaj na jachique tak ri yabil.

6. Queresaj na c'ut ri itzelab, c'u ri itzel tak uxlabal ri quec'oji' pa ri canima' ri calc'ual ri winak.

7. Chawilampe', cuk'i' na takchibal che mac, y c'äxc'ol pa ri u tiojil. C'ó na u numical, cächaki'j na u chi', y cäcos na. Kas nim na chuwäch jachique tak c'äxc'ol ri cuk'i' jun achi, man ruc' tä wa' cäcämíc. Are c'u jewa', cäbuxlajic ri u quiqu'uel pa ri u bakil, kas nim na ri u jik'anem cumal ri qui mac y ri itzel jastak que ri u winak.

8. Y cäyataj na jun u bi', are ri Jesucristo, ri u C'ojol ri Dios. Ri Tat re ri caj y ri uwächulew, ri Banal que conojel ri jastak tzpa ri tiquiribal, c'ó na ri u nan u bi', María.

9. Chawilampe' c'ut, are cäpe na cuc' ri u winak rech jeri' copan ri colotajibal cuc' ri calc'ual ri achijab rumal ri cojobal che u bi', cäte c'u wa', cäquibij na chi are xak jun achi, y chi c'ó ri itzel ruc'. C'ä-

te ri', cäquich'ay na, y cäquirip na pa jun ripibal.

10. C'u pa ri urox k'ij, cäc'astaj na chquixol ri cäminakib. Chiwilampe' c'ut, cäwalajisax c'u na rech cuk'at tzij puwi' ri uwächulew. Je c'u ba', ronojel wa' cäbantajic rech cuc'ulmaj jun kas suc'alaj k'atbal tzij paquiwi' ri calc'ual ri winak.

11. Chawilampe' c'ut, y xukuje' ri u quiq'uel cutoj ri qui mac ri nic'aj ri e kajinak rumal ri u kajic ri Adán, ri e caminak y maja' c'o cuc' ri quetamabal chrij ri u rayibal ri Dios paquiwi', o e macuninak rumal man queta'm taj.

12. Tzare, jtok'ob qui wäch ri e are' ri reta'm chic, y cäquic'ululaj ri Dios! Are c'u majun chque tak wa' cäquirik ri colotajibal, xak xuwi we cäquiquex qui c'ux xukuje' rumal ri cojobal che ri Jesucristo.

13. C'u ri Ajawaxel Dios u takom ri lok'alaj tak u k'alajisanelab che ri cäpe na chquixol ri calc'ual ri achijab che u k'alajisaxic wa' jastak chque ronojel ri calaxic winak, ri nim tak tinimit, y ri quech'aw pa nic'aj tzijobal chic, rech jeri' jachin tak cäquicojo chi kas cäpe na ri Cristo, cuya' chi cäquic'am ri esabal ri qui mac, y chi quequicotic ruc' jun nimalaj quicotemal, je jas we tä are' petinak chic chquixol.

14. Ruc' ronojel ri', ri Aja-

waxel Dios xrilo chi ri u winak co ri canima'. Xuya' c'ut jun k'atbal tzij, je ri takbal tzij rech ri Moisés.

15. Y xuc'ut chque q'ui tak c'utbal, mayibal, retal, y nanoch chrij ri u petic. Y ri lok'alaj k'alajisanelab che, ri cäpe na xukuje' xech'aw chque chrij ri u petic. Pune tä jeri', ri e are' xquicowirisaj ri canima', y canima', y man xquich'ob tä c'ut chi ri takbal tak tzij rech ri Moisés man c'o tä u patan we man c'o tä ri tojbal macaj rech ri u quiq'uel.

16. We cuya' chi quemacunic ri alaj tak ac'alab, man quecuin taj quecolotajic. Xane quinbij chiwe chi are' e tewichitalic. Are je c'u wa', rumal ri Adán o rumal ri qui banic, quekajic, xukuje' jeri' ri u quiq'uel ri Cristo cutoj ri qui mac.

17. Xukuje' c'ut, quinbij chawe chi man cuya' tä na jun bi'aj chic, o jun be chic, o jun banbal chic, rech rumal ri' ri calc'ual que ri achijab cäquirik ri colotajibal, xak xuwi rumal, y ruc' ri u bi' ri Cristo, ri Ajawaxel, ri Ronojel Cuinel.

18. Chawilampe' c'ut, are' cuk'at tzij, y kas suc' ri u k'atbal tzij. C'u ri ac'al ri cäcämüc pa ri rac'alil man cäsach tä u wäch. Xane ri achijab cäquikumuj jun c'ajisabal wächaj chque tak ri canima' we man cäquimach'ach'ej tä quib, we man quebux taj c'ut je jas ri

alaj tak ac'alab, y we man cä-quicojo chi are', ri colotajibal xbantajic, y cäbantajic, y cäbantaj na xukuje' ruc', y rumal ri quiq'uel re ri esabal macaj re ri Cristo, ri Ajawaxel, ri Ronojel Cui-nel.

19. Ri achi aj uwächulew are jun u c'ulel ri Dios. Jeri' xubano tzpa ri u kajibal ri Adán. Jeri' c'ut cuban na che junalic, xak xuwi we coc chuxe' ri u takanic ri cubano ri lok'alaj Uxlabixel, y man junam tä chic cuban ruc' ri achi ri xak rech wi ri u no'j, rech cux ch'ajch'oj rumal ri tojbal macaj ri xuban ri Cristo ri Ajawaxel, y chi cux je jas jun ac'al are niman-el, c'amel, mach'ach'em, kas cuk'i' che reyexic, kas nojinak ruc' lok'ok'ebal c'uxaj, kas c'o ri u rayibal che u banic ronojel c'äx ri cuchomaj ri Dios chi utz cutak puwi', jeri' je jas jun ac'al ri cäniman che ri u tat.

20. Xukuje' c'ut, quinbij chiwe chi cäpe na ri k'ij jampa ri etamabal rech ri Colonel cä-jabuxic na pa tak ri nimak tak ulew, ri calpuk winak, y ri quech'aw pa nic'aj chic tzijobal, y pa tak tinimit.

21. Chawilampe', aretak c'u copan we k'ij ri', xak xuwi ri ac'alab man c'o tä qui mac chuwach Dios, xak xuwi we cäquiq'ue-x ri qui c'ux, y we c'o ri qui cojobal che ri u bi' ri

Ajawaxel Dios, ri Ronojel Cui-nel.

22. Je c'u wa', pa we jun k'ij, are xatijoj che we winak ri' ri u takom chawe ri Ajawaxel ri a Dios, c'äte c'u ri', c'o chi na ri qui mac chuwäch ri Dios, xak xu je jas ri cubij ri tzij ri xintzijoj chawe.

23. Wachanim c'ut, in nu k'alajisam chic ri tzij ri u takom ulok chwe ri Ajawaxel Dios.

24. Jeri' c'ut cubij ri Ajawaxel: Ri e are' quetaq'ui' na je jas jun sakalaj k'alajisabal chquij we winak ri' pa ri k'ij re ri k'atbal tzij. Cäk'at na tzij paquiwi' conojel je jas qui banom, we utz o we man utz taj.

25. Y we are' man utz taj, quec'am na bic che jun itzela-laj ilonem jawi cäquil na wi ri itzel tak qui mac, y xukuje' ri itzel qui banom. Wa' c'ut cuban na chi cäquixej quib chuwäch ri Ajawaxel c'ä jun itzela-laj c'olibal jawi cäquirik na jun nimalaj c'äx. Chila' c'ut, man c'o tä qui tzelej-em. Rumal ri', qui tijom jun c'ajisabal wachaj che ri canima'.

26. Rumal ri', qui tijom che ri kumubal re ri royowal ri Dios, ri man xuq'ueq'uej taj ri k'atbal tzij chque. Xukuje' man xuq'ueq'uej taj che ri Adán chi cäkajic rumal ri u tijowic ri u wäch ri che' ri man yatal taj cätijowic. Rumal c'u ri', ri eli-

bal c'uxaj man c'o tä c'olibal cuc' che junalic.

27. Y ri qui c'äxc'ol je ri u banic jun nimalaj cho re k'ak' y azufre. C'u man cächup taj ri u reb, y ri u sibal cäpaki'c che junalic. Jeri' u takom ulok ri Ajawaxel chwe. Amen.

U TAS 4

Cäq'uis waral ri u pixabanic ri Ajawaxel Benjamín; ri u banic ri colotajibal; rajwaxic ri Dios che ri achi; cäbixic jas u suc' jun sipanel, jas u suc' ri etamabal, xukuje' ri sac'ajinic.

1. Aretak ri ajawinel Benjamín xuq'uis u bixic ri tzij ri yatajinak che rumal ri u ángel ri Ajawaxel, xc'ulmataj chi xrilo ri q'uijalaj winak, je', e kajinak pa ri ulew, rumal chi xquixej quib ri winak cho ri Ajawaxel.

2. Ri e are' xquichomaj jas qui banic ri qui c'ojical pa ri qui tiojil, xquichomaj chi ri c'ajc'aj ulew utz na chquiwäch. Conojel junam xquirak qui chi', xquibij: O, chel ulok ri c'ux la chke, bana' la chi cächacun ri u quiq'uel ri Cristo rech cutoj ka mac, rech cäka-c'am ri cuyubal ka mac, rech c'ut quech'ajch'ojarisataj ri kanimá'. Rumal uj cujcojon che ri Jesucristo, ri u C'ojol ri Dios, ri xubano ri caj y ri uwächulew, y conojel ri jastak. Ri are' cäkaj na chquixol ri calc'ual ri achijab.

3. Xc'ulmatajic chi bitajinak c'ut wa' jastak, c'äte ri', ri Rux-

labal ri Ajawaxel xkaj paquiwi', xenojisax ruc' quicotemal rumal xquic'am ri esabal qui mac. Xquina' chi c'o ri jamaril pa canima' rumal ri nimalaj qui cojobal che ri Jesucristo, ri cäpe na. Wa' je jas ri u tzij ri ajawinel Benjamín xubij chque.

4. C'u ri ajawinel Benjamín xujak u chi' jumul chic y xuchaplej c'ut che qui tzijobexic, xubij: Wachil, wachalal walaxic, nu winak, quinwaj chic jumul chi quitatabej, rech quito, y rech quich'obo ri nic'aj nu tzij chic ri quinbij na chiwe.

5. Chiwilampe', we ri etamabal re ri rutzil ri Dios ix u c'astajisam rech quina' pa iwanimá' chi ix man c'o tä i patan, y chi man ix patal taj, y ix kajinak—

6. Quinbij chiwe chi we tä ix petinak che ri etamabal rech ri rutzil ri Dios, xukuje' rech ri u cuinem ri man cuya' tä chi cäjunamaxic, y ri sak u no'jibal, ri u k'í'obal che reyexic, c'u ri utzilal nim u wäch ri copanic cuc' ri calc'ual ri achijab, xukuje' ri tojbal macaj ri xsuc'umatajic tzpa ri jekbal re ri uwächulew, rumal rech jachin ri cucu'bisaj u c'ux ruc' ri Ajawaxel, y cunimaj c'ut ri u takbal ruc' u sac'ajinic, we cuk'i' pa ri cojobal c'ä pa ri q'uisbal rech ri u c'aslemal, are quinbij ri c'aslemal pa ri tiojil—

7. Quinbij chi are wa' ri achi ri cuc'amo ri colotajibal

rumal ri tojbal macaj ri xsuc'u-max tzpa ri u tiquiribal ri uwächulew chque conojel winak ri xec'oji' tzpa ri u kajic ri Adán, ri e c'ó wäcamic, y ri cäc'oji'c na che junalic c'ä pa ri q'uisbal re ri uwächulew.

8. Rumal we beyal ri' cäpe ri colotajibal. Man c'ó tä jun colotajibal chic chuwäch wa', ri bitajinak, y man c'ó tä xukuje' jun u banic chic rech cäcolotaj ri achi, xak xuwi wa' ri nu bim canok.

9. Chixcojonok che ri Dios, chicojo' chi are' kas c'olic, chi are' xuban can conojel ri jastak ri c'ó cho ri ulew, y xukuje' ri c'ó chicaj. Chicojo' c'ut chi are' c'ó ronojel ri etamabal, ronojel cuinem, cho ri ulew, xukuje' cho ri caj. Chicojo' chi ri achi man cuch'ob tä ronojel ri jastak ri cäcuin cuch'obo ri Ajawaxel.

10. Xukuje' chicojo' chi takal chiwe chi quiqu'ux i c'ux che ri i mac, chi quiya' canok, chi quimach'ach'ej iwib chuwäch ri Dios, chi quita' che chi cucuyu ri i mac. We tä quicoj wa' jastak, chicojo' i chuk'ab che u banic.

11. Jumul chic quinbij chiwe, je jas ri xinbij can nabe, ix i rikom ri etamabal rech ri u juluwem ri Dios, o we tä iwe-ta'm chrij ri rutzil, we tä i na'-om ri lok'ok'ebal u c'ux, we tä c'ut i c'amom ri esabal i mac ri cuya' jun nimalaj quicotem pa

ri iwanima', je jas i rikom wa', jeri' quinwaj chi cäcanaj pa ri iwanima' ri i natabal re ri nim u k'ij ri Dios. Xukuje' cänataj chiwe chi man c'ó tä i patan ix, y chi c'ó ri nimalaj rutzilal chiwe c'ä pa ri u k'i'ic ri c'äx-c'olil iwumal ix, ri man takal tä chiwe chi cäya'ic ri utzalaj jastak chiwe, chi quimach'ach'ej iwib ruc' jun nimalaj mach'ach'em, chi quisiqu'uij ri u bi' ri Ajawaxel ronojel k'ij, chi amak'el co ix c'ó wi pa ri cojobal che ri cäpe na, ri bim canok rumal ri u chi' ri ángel.

12. Chiwilampe' c'ut quinbij chiwe, we tä quiban wa', amak'el c'ó na i quicotemal, c'ó na sibalaj lok'ok'ebal c'uxaj rech ri Dios iwuc'. Amak'el c'ut c'ó na iwuc' ri esabal ri i mac. Quixnimarisax na pa ri iwetamabal che ri u juluwem ri are' ri xixubano, xukuje' ri retamabal che ri suc' y ri kastzij.

13. Man c'ó tä na i rayibal rech quiyok' iwib, xak chi quirayij chi quixc'oji'c pa quicotemal ruc' utzilal, chi cäya'ic chque chquijunal achijab ri kas rech.

14. Xukuje' man quiya' tä na chi ri iwalc'ual quebinic e ch'analic ruc' qui numical. Miya' chque chi cäquixalk'atij ri u takbal ri Dios. Miya' chque chi cäquich'o'jij quib, y chi cäwalajisax coyowal cachbil quib rech cäquipatanij ri itzel, are' ri ajtij rech ri macaj, are' ri itzel

uxlabal ri bitajinak canok cumal ri ka tat, are' ri u c'ulel ronojel suq'uilal.

15. Xak chebitioj ri iwal-c'ual chi quebinic pa ri tak be rech ri kastzij, chi quech'ob na ri utz chuwäch ri man utz taj. Chebitioj chi cäquilok'ok'ej quib, chi cäquipatanij quib xukuje'.

16. Xukuje', ri ix quiya' na to'bal chque ri c'o qui rajwaxic. Quiya' ri i jastak che ri c'o u rajwaxic. Miya' che ri molonel chi cuta' na chiwe y man quiq'ueq'uej che u ya'ic, y miwesaj bic apanok rech cäcäm.

17. We ne quibij: Ri jun achi u c'amom puwi' ri u meba'il. Rumal ri', man quinyuk tä ri nu k'ab che, man quinya' tä ri nu wa che. Man quinya' tä che ri c'o wuc' rech man curik tä c'äx, are kas tz'akat ri c'ajisabal u wäch.

18. Xane quinbij chiwe: O at achi, jachin ri cuban jeri', nim u rajwaxic rech cuq'uex u c'ux che ri u mac. We tä man cuq'uex tä u c'ux che ri u banom, cäcäm na che junalic, man c'o tä na u c'olibal pa ri rajawibal ri Dios.

19. Are je ba', ¿la man konojel uj molonel xukuje'? ¿La man rajwaxic tä ri Kajawal chke konojel, je', ri kas Dios, rumal tak conojel ri ka jastak, ri ka wa, ri katz'iak, ri k'an puak, ri sak puak, apachique

c'ut u banic ri k'inomal ri c'o kuc'?

20. Chiwilampe' c'ut, wachanim ri', ix i siq'uim ri u bi', c'u ix i tz'onom ri esabal ri i mac. ¿La xuya' are' chi man c'o tä u patan i bo'chi'm tok'ob? Man je' taj. Are' xmac'quienic ri ruxlabal piwi', y xuban chi xoc sibalaj quicotemal pa ri iwanima'. Xutz'apij ri i chi' rech man quixcuin taj quixch'awic rumal sibalaj wa'nimalaj i quicotemal.

21. Wachanim c'ut, we tä ri Dios, ri xixuwinkirisaj, are' rajwaxic chiwe pa ri i c'aslemal, pa ronojel ri c'o iwuc', y pa ronojel ri quibano, we tä are' cuya' chiwe apachique suc'alaj jasäch ri quita' che ruc' cojobal, we quixcojo chi kas quic'am na, c'u we cuban jeri', sibalaj rajwaxic chi quiya' ri i jastak iwechbal iwib.

22. We tä quik'at tzij puwi' ri achi ri cutz'onoj chiwe rech quisipaj ri c'o iwuc', rech man cäcäm taj, y ix quiwetzelay u wäch, sibalaj tz'akat ri k'atbal tzij ri cäpe na piwi' rumal rech man xiya' taj ri c'o iwuc' che are'. Man iwech taj ri jastak, xak rech ri Dios. Ri i c'aslemal rech ri Dios xukuje'. Ruc' ronojel wa', man c'o tä quiya'o y man quiq'uex tä i c'ux che ri i banom.

23. Quinbij chiwe: Tok'ob u wäch ri jun achi, rumal rech ri jastak c'o ruc' cäsach na u

wäch. Y wachanim, quinbij c'ut we jastak chque ri k'inomab pa ri jastak rech we uwächulew.

24. Xukuje' quinbij chque ri meba'ib, ix ri man c'ó tä jastak, xak c'ó ri rech camic y ri rech chuek, quintzijonic chiwe iwonojel ri quixutuj u wäch ri molonel rumal maj c'ó iwuc', quinwaj chi quibij pa iwanima': Man quinya' taj rumal maj c'ó wuc', xane we tä c'ó wuc' quinya' na.

25. We tä quibij wa' pa iwanima', man c'ó tä i mac chnuwäch, we tä man quiban jeri', cäc'ajisan na i wäch. Kas tz'akat c'ut ri c'ajisabal i wäch rumal quirayij ri man i c'amom taj.

26. Wacamic, rumal conojel ri jastak ri in nu bim canok chiwe, are c'u ri' rech c'olic ri esabal i mac che ronojel k'ij, rech quixbinic ch'ajch'oj chuwäch ri Dios. Quinwaj chi quiya' ri i jastak chque ri meba'ib, chijujunal ix chiya' je jas ri c'ó iwuc'. Jeri' chiya' u wa che ri cänumic. Chiya' ri ratz'iak che ri ch'analic. Je', jix chrilic ri yawabib, y chebito'o' rech are' quecunaxic pa ri qui tiojil, xukuje' pa ri cuxlabal, je jas ri rajwaxic chque.

27. Chiwila' chi cäbantaj we jastak pa ri suc'umal, ruc' ri iwetamabal chrij jas ri utz y ri man utz taj. Man cäbix tä chi jun cäxiq'uinic na naj, xane ja

ri cuk'i' wi u chuk'ab. Xukuje' rajwaxic chi cäsac'ajinic, rech cäcuin cuch'eco ri sipanic. Rumal ri', rajwaxic chi cäbantaj na ronojel ri jastak ruc' ri u suc'umal.

28. Quinwaj chi cänataj chiwe, chi jachin c'ó chixol ix ri cuta' che ri u culja chi cukaj puak che, rajwaxic chi cutzelej u q'uexel ri jasäch ri u kajom che je jas xubij. We man quiban tä jeri', quixmacunic. Xukuje' quiban na chi cämacunic ri i culja.

29. Q'uisbal re, man quincuin taj quinbij chiwe ronojel ri jastak ja ri quixmacun wi, are c'u ri, c'ó q'ui tak u beyal y u banbal, e sibalaj man quincuin taj che rajilaxic.

30. Xane quincuin quinbij wa', we man quichajij tä iwib, y we man quich'o'jij tä iwib che ri chomabal, ri i tzij, c'u ri i banom, y we man quinimaj tä ri u takbal ri Dios, we man quitakej tä pa ri i cojobal che ri u petic ri Kajawaxel, c'ä pa ri q'uistajic rech ri i caslemal, we man c'ó tä wa', cäsachtajic na i wäch. Wacamic at achi, cänataj ri' chawe rech man cäsach tä a wäch.

U TAS 5

Jas ri cäc'ulmataj are bim chic ri u tzij ri ajawinel Benjamín; ri winak cäquiq'uex qui c'ux; cäquiban yabal tzij ruc' ri Cristo y cäquiya' quib chque ri u bi' ri Cristo.

1. Xc'ulmaxic chi aretak ri ajawinel Benjamín xuq'uis u tzij chque ri u winak, xtakan c'ut ri u ta'ic chque rech cäre-tamaj we xquicoj ri u tzij ri u bim canok chque.

2. Juntir c'ut xech'awic, xquibij: Je', cäkacojo conojel ri a tzij ri a bim canok chque. Xukuje' keta'm chi are kastzij y suc', rumal ri Ruxlabal ri Aja-waxel, ri kas Cuinel, sibalaj xu-juq'uexo. Je' ri kanima' xq'uex-tajic. Xel bic ri itzel tak choma-bal che ri macaj pa ka jalom, xak xuwi c'ö wi ri utzalaj cho-mabal rech cäkaban ri utz che junalic.

3. Ri uj c'ut xukuje', c'ö jun nimalaj ka no'jibal che ri u ch'obic ri cäpe na, wa' rumal ri nimalaj tok'obisam wachaj ri Dios, y xukuje' rumal ri u c'u-tum ri Ruxlabixel chke, y we cuya'o, cujch'aw na che ri u k'alajisaxic ronojel jastak ri cä-pe na.

4. Are c'u ri', ri ka cojobal ka ya'om chque ri jastak ri u bim canok chke ri kajawinel. Ri are' xujuc'am che wa' nima-laj etamabal, rumal ri', cujqui-cotic ruc' jun nimalaj quicote-mal. 19

5. Cäkaya' c'ut chi cäkaban yabal tzij ruc' ri ka Dios che u nimaxic ri u rayibal, rech cäka-ban nimanel che ri u takbal cuc' ronojel ri jastak ri cutak chke pa ronojel k'ij rech ka c'aslemal, rech man cäpe tä

jun c'äxc'olil ri man c'ö tä u q'uisic pakawi' kumal uj, je jas ri u bim can ri ägel, rech man cäkakumuj tä pa ri kumbal ja-wi c'ö wi ri royowal ri Dios. 18

6. Are wa' ri tzij ri xraj ri ajawinel Benjamín chi cäqui-ya'o ri e are'. Rumal ri', xubij chque: lx i k'alajisam canok ri tzij ri xinrayij, c'u ri yabal tzij ri i banom are jun tz'akatalaj ya-bal tzij.

7. Wacamic c'ut, rumal ri yabal tzij ri i banom, quixch'a-bex na ri ralc'ual ri Cristo, ri u c'ojol y ri u mial. Chiwilampe' c'ut, camic ri ix ralc'ualam pa ri uxlabal, rumal c'ut quibij chi xq'uextaj ri iwanima' rumal ri cojobal che ri u bi'. Rumal wa' quixalc'ualax rumal, y xixux ri u c'ojol y ri u mial.

8. Chuxe' c'ut we nimalaj bi'aj ri', ix tzokopitalic, man c'ö tä jun bi'aj chic ri quixu-tzokopij wi, man c'ö tä chic jun bi'aj ri cuya' ri colotajibal. Rumal ri', quinwaj chi quic'am ulok ri u bi' ri Cristo piwi' ix, iwonojel ri ix ri i banom yabal tzij ruc' ri Dios chi amak'el ix nimanel c'ä pa ri u q'uisbal ri i c'aslemal.

9. Jachin c'ut cuban wa', cäc'oji'c na pa ri u wiquiak'ab ri Dios, rumal cäretamaj na ri u bi' ri cuch'abej are', rumal cä-ch'abex na are' pa ri u bi' ri Cristo.

10. Wacamic, cäc'ulmataj c'u ri', jachin man cuc'am tä

puwi' ri u bi' ri Cristo, c'o chi cäch'abex na are' pa jun bi'aj chic, rumal ri', cäriktaj na pa ri u mox k'ab ri Dios.

11. Quinwaj chi cänataj na chiwe xukuje', chi are wa' ri bi'aj ri xink'alajisaj chi quinya' na chiwe ri man cächup tä ri', xak xuwi rumal ri macaj. Rumal ri', chichajij iwib rech man quixkaj tä pa ri macaj, rech we bi'aj ri' man cächup tä pa iwanimá'.

12. In quinbij chiwe: Quinwaj chi tza cänataj chiwe y chi cätz'ibaxic pa ri iwanimá' we bi'aj ri', rech man quixriktaj tä pa ri u mox ri Dios. Mas utz we quito y quich'ob u wäch ri ch'abal ri quixusiq'uij na, xukuje' c'ut, ri bi'aj rumal ri quixusiq'uij na are'.

13. Are c'ut ¿jas u ch'obic cuban jun achi che jun rajaw we man cächacunic tä ruc', ri man reta'm tä u wäch are', ri naj c'o wi che ri u chomabal y ri u rayibal ri ranima'?

14. Xukuje' ¿la cuchap jun achi ri quiej re ri u c'ulja, y cuc'am bic, y cuc'olo cho ja? In quinbij chi man je tä ri', mawi cuya' tä rech cäwa'ic cuc' ri u quiejel ri are', xane cäresaj apan ri'. Jeri' cäban na chiwe we man iweta'm tä ri bi'aj rumal ri quixsiq'uij na. /9

15. Rumal ri', quinwaj chi co quixtaq'ui'c ix tac'alic, man quixsalab taj rech quixq'uiyaric chupam ri utzalaj chac, rech

quixtunubatajic ruc' ri Cristo, ri Ajawaxel, ri kas Cuinel, rech quixux ix rech, xukuje', rech quixc'am na chicaj, rech quich'ec ri colotajibal, y ri junalic c'aslemal, rumal ri etamabal, ri cuinem, ri k'atal tzij, y ri elbal c'uxaj rech ri jun ri banowinak ronojel ri jastak cho ri uwächulew y cho ri caj, are' ri Dios c'o puwi' juntir. Amen.

U TAS 17

Ri c'äxc'ol re ri cämical rech ri Abinadí; cätäjin cäcämíc pa ri k'ak', cuc'alajisaj chque jun tz'akatalaj c'ajisabal wächaj ri cäpe na paquiwí' ri u cämisanelab; ri Alma xuc'amowaj ri u tzij ri Dios.

1. Xc'ulmataj c'ut chi ri Abinadí xuq'uis wa' u tzij. Rumal wa', ri ajawinel xtakan chque ri ajawib rech cäquic'am bic, y chi cäquicämisaj c'ut.

2. Xane c'o jun chquixol, u bi' Alma, are' rija'lil ri Nefi xukuje'. Are' c'ac'al ala, y xucojo c'ut ri u tzij ri Abinadí ri u bim canok. Are' reta'm chic chrij ri macaj ri xuk'alajisaj ri Abinadí chquij. Rumal wa', xbo'chi'n che ri Ajawinel puwi' ri Abinadí rech man cäpe tä royowal ruc', xak chi cuya' che chi quel bic ruc' jamaril.

3. Xane ri ajawinel xpe jun c'a'nalaj royowal ruc', y xtakan che resaxic ri Alma chquixol, y xebutak ri u pataninel chrij rech cäquicämisaj.

4. Are c'u wa' xanimajic chquiwäch y xrawaj rib rech man xquirik taj. Rawam rib q'ualaj tak k'ij, xutz'ibaj ri u tzij ri Abinadí ri u bim canok.

5. Xc'ulmataj c'ut chi ri ajawinel xutak che ri u chajinelab rech cäquisutij rij ri Abinadí rech cäquichapo. Xquiyutu y xquiq'uiak pa che'.

6. Oc'owinak c'ut oxib k'ij, ri ajawinel xtzijon cuc' ri rajawab, xtakan chi jumul chi ri Abinadí cäc'am ulok chuwch.

7. Xubij c'ut che: Abinadí, ka rikom jun tzujunic pawí, takal chawe ri a cämical.

8. Are c'u a bim chi ri kas Dios cäkaj na chquixol ri calc'ual ri achijab. Rumal c'u wa', catcämisax na we man cattzelej tä awib che ri a bim, ri c'äxalaj a tzij chwij in y chquij c'ut ri nu winak.

9. C'äte ri', ri Abinadí xubij c'u wa' che: Quinbij chawe chi man quintzelej tä wib che ri nu bim chawe chquij we winak ri'. Rumal wa', kastzij xinya' wib pa i k'ab rech quiweta-maj chi kastzij.

10. Kas je', quink'i' na c'ä pa ri cämical, y man quintzelej tä wib che ri nu bim, y ri are c'ut jun k'alajisabal na chiwij. We quinicämisaj, cäturuw na ri quiq'uel ri man c'o tä macaj iwumal, are c'u wa' xukuje' cäcanajic jas k'alajisabal chiwij pa ri q'uisbal k'ij. 21

11. C'u ri ajawinel Noé cä-

raj jubik' cutzokopij are', rumal xuxej rib che ri u tzij, je', xuxej c'u rib, chi cäpe ri u k'atbal tzij ri Dios puwi'.

12. Xane ri ajawab xquirak qui chi' chrij ri Abinadí. Xquichaplej u tzujuxic chic, xquibij c'ut: U yok'om c'ut ri ajawinel. Rumal wa', xpe sibalaj royowal ri ajawinel chrij, y xujach c'ut pa qui k'ab rech cäquicämisaj.

13. Xc'ulmataj c'u wa' chi xquichapo, y xquiximo, y xquiban c'äx che ri u tiojil ruc' k'ak', je', c'ä xcämic.

14. Are c'u ri reb ri k'ak' xuchaplej u c'atic are', xebuch'abej, y xubij c'ut chque:

15. Chiwilampe', je jas xiban chwe, jeri' cäc'ulmataj na chi ri iwija'lil cäquiban na chi q'ui winak cäquik'i' na ri u k'oxom re ri cämical pa ri k'ak'. Y wa' rumal ri qui cojobal che ri colotajibal re ri Ajawaxel ri qui Dios.

16. Cäc'ulmataj c'u na chi ri ix quirik na ri c'äx ruc' ronojel u wäch tak yabil rumal ri i mac.

17. Kas je', quixsocotax c'u na pa tak c'olibal, y quixesax na y quixjabux c'u na bic jeri' y jela' je jas quebanimajic ri jupuk juyubal awaj chquiwäch ri c'a'nalaj juyubal tak awaj.

18. Pa ri jun k'ij ri', quixtzcux na, y quixchaptaj na pa qui k'ab ri i c'ulel. C'äte c'u wa', quirik na jun c'äxc'ol je ri

xinrik in, are ri k'oxom re ri cämical rech k'ak'.

19. Je c'u wa', ri Dios cützelej u q'uexel ri c'äxc'ol chque ri are' ri cäquisach qui wäch ri u winak. O Dios c'ama' la ri wanima'.

20. Are c'u ri Abinadí u bim wa' u tzijobal, xtzakic, rumal xurik ri c'äx re ri cämical pa ri k'ak'. Je', xcämisaxic rumal man xuk'ekumaj tä ri u takbal ri Dios, xutz'apij ri saka-laj u tzijobal ruc' ri u cämical.

U TAS 18

Ri ja' rech ri Mormón; ri Alma xebukasaj xe' ja' ri Helam y nic'aj chic; ri u winakil ri Jesucristo; ri ajawinel Noé xebutak ri rajch'o'jab che ri u sachic u wäch ri Alma y ri u tijoxelab.

W

1. Xc'ulmataj c'ut chi ri Alma xanimaj chquiwäch ri u pataninelab ri ajawinel Noé. Are' xuq'uex u c'ux che ri u mac y che ri itzel ri u banom, xbec chi c'uyal chquixol ri winak, xuchaplej u c'utic ri u tzij ri Abinadí.

2. Kas je', xebutijoj chrij ri cäc'ulmataj na, xukuje' c'ut chrij ri c'astajibal quech ri cäminakib, y ri esabal qui mac ri winak, y ri cäbantaj na rumal ri cuinem, y ri c'äxc'olil rech ri u cämical ri Cristo, y ri u c'astajibal, y ri pakibal pa ri caj. *W*

3. Xutijoj c'ut chque conojel ri cäquicojo ri u tzij. Xebupixabaj c'ut chi c'uyal rech

man cuta taj ri ajawinel. E q'ui xquicoj ri u tzij.

4. Xc'ulmataj chi janipa ri xecojonc, xebec pa jun c'olibal u bi' Mormón, ri ajawinel u cojom wa' bi'aj che, ri cäriktaj c'ut che u c'ulbat ri nimalaj ulew. C'o jujun tak mul, cärik xolotal pa ri junab, e nojinak cuc' c'a'nalaj tak juyubal awaj.

5. C'o c'u pa ri ulew re Mormón jun q'uiyibal ja' re ch'ajch'o'jalaj ja' jawi xe' wi ri Alma. Chunakaj ri ja' c'o jun c'olibal jawi c'o wi alaj tak che'. Chila' xrawaj wi rib pa k'ij chuwäch ri u tzucunic ri ajawinel.

6. Xc'ulmataj c'ut chi conojel ri xecojonc, xebec c'ut jela' chutaic u tzij.

7. Oc'owinak sibalaj k'ij, qui mulim quib e q'ui winak pa ri c'olibal re Mormón chutaic ri u tzij ri Alma. Je', conojel ri xquicoj ri u tzij xemulix che u taic. Xutijoj c'ut chquiwäch y xuk'alajisaj ri q'uexbal c'uxaj che ri macaj, y ri esabal macaj, y ri cojobal che ri Ajawaxel. *W*

8. Xc'ulmataj c'u wa', xubij: Chiwilampe' ri ja' rech ri Mormón (are jewa' u bi'), y wachanim c'ut, je jas i rayim chic c'ut chi quixoquic pa ri u jumalaj chij ri Dios, rech c'u cäbix u winak chiwe, rech c'ut quito' chbil iwib y xak junam quic'am bic ri ralal ri iwekan, rech man quina' taj ri ralal—

9. Kas je', we c'ó ri i rayibal rech quixok'ic cuc' ri are' ri quebok'ic, je', chi quicu'bisaj qui c'ux ri rajwaxic chque quecu'bisax qui c'ux, rech c'ut ix k'alajisanelab rech ri Dios pa tak ri k'ij, pa tak ri jastak xukuje', pa tak c'olibal jawi ix c'ó wi, pune c'ä ri i cämical, rech quesatajic ri i mac rumal ri Dios, y chi quixajilaxic cuc' ri winak re ri nabe c'astajibal, rech c'ó junalic i c'aslemal—

10. Quinbij chiwe wacamic, we are wa' ri u rayibal ri iwanimá', ¿jachin re ri ix cäk'atinic che ri u banic ri i kasbal xe' ja' pa ri u bi' ri Ajawaxel, je jas jun k'alajisabal chuwäch chi i banom yabal tzij ruc' che u patanixic, y che u nimaxic u takbal, rech sibalaj cumaqu'uj ulok ri Ruxlabal piwi'?

11. Y aretak ri winak qui tom tak we tzij, xquipak'apa' qui k'ab ruc' quicotemal, y xquibij: Are wa' ri rayibal pa kanima'.²⁴

12. C'äte c'u ri', xc'ulmataj chi ri Alma xuchap ri Helam, are' nabe chquiwäch ri nic'aj, y xbec ruc', y xetaqu'ui'c pa ri ja', y xucoj u chuk'ab che u bixic: O Ajawaxel maqu'uj la ri Uxlabal la puwi' ri pataninel la, rech cuban we chac ri' ruc' jun ch'ajch'ojalaj ranima'.

13. Are c'u u bim chic we tzij, ri Ruxlabal rech ri Ajawaxel xkaj puwi', y xubij: Helam, c'ó wuc' ri u takanic ri Dios, ri

ronojel Cuinel, y catinkasaj xe' ja' je jas jun k'alajisabal chi a banom yabal tzij che u patanixic are' c'ä pa ri a cämical pa ri a tiojil. Y chi cämacc'uenic ri Uxlabal rech ri Ajawaxel pawí', y chi cuya' ri junalic a c'aslemal rumal ri esabal macaj rech ri Cristo, are' ri u suc'umam canok pa ri tiquiribal rech ri uwächulew.

14. C'äte Alma u bim canok we tzij, ri e quieb, Helam y Alma, xquikajisaj quib xe' ri ja', xewalij chic c'u ulok puwi' ri ja', xquicot ri canima' rumal chi xenojisax che ri Uxlabixel.

15. Jumul chic, ri Alma xuchap jun chi winak, y xoc che camul pa ri ja', xukasaj c'ut ri jun xe' ja' je ri xubano che ri nabe, xane ri Alma man xkaj tä chic chuxe' ri ja'.

16. Je u beyal c'u wa', xebukasaj xe' ja' conojel ri e petinak pa ri c'olbal Mormón, y xeajilatajic, xebopan pa quieb cient ruc' cajib winak. Je', xekasatajic xe' ja' pa ri ja' rech ri Mormón, xenojisax ruc' ri tok'obisam wächaj rech ri Dios.

17. Y pa we k'ij ri' c'ä pa ri k'ij ri cäpe na, xbix c'ut chque ri u winakil ri Dios, o ri u winakil ri Cristo. Y xc'ulmataj c'ut chi ronojel jachin c'ut ri xuban ri u kasbal xe' ja' rumal ri u cuinem y ri u takanic ri Dios, are' xetan ruc' ri u winakil.

18. Xc'ulmataj c'ut chi ri Alma, ruc' ri u takanic ri Dios,

xuk'axaj ri u takanic ri Dios pa qui k'ab jujun achijab, xquiban tewichinelab. Xuk'axaj u takanic ri Dios pa u k'ab jun tewichinel chquijujunal nic'aj ciento, rech quebutzijobej, y rech quebutijoj chrij ri jastak rech ri rajawibal ri Dios.

19. Y xutak chque chi xak cäquitijoj ri jastak ri u tijom chque, y jas ri qui bim ri lok'alaj k'alajisanelab che ri cäpe na.

20. Xutak c'u chque chi cäquitijoj xak xuwi ri q'uexbal c'uxaj che ri macaj, y ri cojobal che ri Ajawaxel, ri resam canok ri qui mac ri u winak.

21. Xutak chque chi man c'o tä ch'o'j chquixol, xak xuwi chi queca'y sibalaj suc', ruc' jun qui cojobal y jun kasbal xe' ja', ruc' ri canima' ximom cachbil quib ruc' lok'ok'ebal c'uxaj.

22. Jeri' xtakan chque chi quequitzijobej. Jeri' c'ut xebux e ralc'ual ri Dios.

23. Xtakan chque chi cäquichajij ri lok'alaj k'ij re uxlanem, chi cäquinimaj u lok', chi ronojel k'ij cäquimaltioxij che ri Ajawaxel qui Dios.

24. Xukuje' xtakan chque chi ri tewichinelab, ri u k'axam chque ri u takanic ri Dios, chi quechacun na ruc' ri qui k'ab che tzukbal que.

25. Xk'ataj jun k'ij pa tak jujun semana rech cäquimulij quib che ri qui tijoxic ri winak,

y rech cäquik'ijilaj ri qui Dios, y xukuje' c'ut chi cäquimulij quib pa tak mul ri quecuinic.

26. C'u ri tewichinelab man yatal tä chque chi quetzukic cumal ri winak, xak xuwi rumal ri qui chac cäquic'am na ri tok'obisam wächaj rech ri Dios, rech quenimaric rumal ri Uxlabixel, y rech c'o ri retamabal ri Dios cuc' rech jeri' quetijonic ruc' ri u cuinem y ri u takanic ri Dios.

27. Xukuje', ri Alma xtakan chque ri are' re ri winakil chi cäquiya' ri qui jastak, chquijujunal je jas ri c'o cuc'. We jun c'o u q'uiyal ruc', rajwaxic chi sibalaj cuya' na, we jun xa' jubik' c'o ruc', xak cäraj jubik' chi cuya'o, y cäyataj na che jachin ri man c'o tä ruc'.

28. Are jeri' cäquiya'o ri qui jastak ruc' tzokopital rutzil ri canima', ruc' utzalaj qui rayibal che ri Dios, xukuje' chque ri tewichinelab ri c'o ri rajwaxic chque, je', chque conojel winak ri c'o rajwaxic chque y e ch'analic.

29. Are c'u wa' ri xubij are' chque, je jas u takom ulok ri Dios che. Suc'um c'u wa' xebin cho ri Dios, xquito'o cachbil quib pa ri jastak re we c'aslemal ri', xukuje' pa ri jastak re ri uxlabal. Wa' je jas ri qui rajwaxic y ri qui rayibal.

30. Xc'ulmataj c'ut chi juntir wa' xbantajic pa ri ulew re Mormón, je', chuxcut ri ja' re

Mormón, pa ri c'achelaj ri c'o chunakaj ri ja' rech Mormón. Sibalaj je'lic cäca'y are chqui-wäch ri are' ri xquirik ri retamabal ri qui Colonel jela', je', y sibalaj e tewichim rumal quebixon chunimarisaxic u k'ij che junalic.

31. Y xbantaj c'u we jastak pa ri c'ulbat re ri nimalaj ulew, rech man copan tä wa' jastak che ri retamaxic ri ajawinel.

32. Xane chiwilampe', xc'ulmatajic chi ri ajawinel xurik jun salaben ib chquixol ri winak, xebutak c'ut ri u pataninelab che qui c'aq'uelexic. Rumal ri', pa ri k'ij tajin cäquimulij quib

che ri u taic ri u tzij ri Ajawaxel, bixinak che ri ajawinel.

33. C'u ri ajawinel xubij chi are ri Alma tajin quebuwalajisaj ri winak rech cäquic'ulaj chrij. Rumal wa', xebutak ri rajch'o'jab che ri quetzelaxic.

34. Xc'ulmataj c'ut chi ri Alma y ri u winakil ri Ajawaxel xquetamaj ri qui petic ri rajch'o'jab ri ajawinel. Rumal ri', xquichapo ri qui panibal, c'u ri quixokilal y ri calc'ual, xebel bic pa ri ulew cätz'inowic.

35. Xebajilitajic c'ut, ri e are' cajib cient ruc' nic'aj cient winak.

RI WUJ RE RI ALMA

RI U C'OJOL RI ALMA

U TAS 5

Ri u tzij ri Alma ri nimalaj achi ri c'ó u takanic Dios ruc', xubij je jas u beyal ri lok'alaj u cholajil ri Dios chque ri winak ri e c'ó pa qui tinimit y qui canton pa ronojel ri u wächulew.

Cutzijoj ri u c'ulmam cuc' tak ri u winakil ri Jesucristo; cubij chi man utz taj ri etzelal; quebuch'abej winak chi chqui'q'ux qui c'ux che ri qui mac.

1. Xc'ulmataj c'ut chi Alma xuchaplej u bixic ri u tzij ri Dios chque ri winak. Nabe xch'aw pa ri ulew Zarahemla, y c'äte c'u ri' pa ronojel ri ulew.

2. C'u are wa' ri tzij ri xubij chque ri winak re ri u winakil ri Jesucristo ri xtac'abax pa ri tinimit, Zarahemla. Wa' jas u beyal ri u tz'ib ri are'. Xubij:

3. Ri in, Alma, in jachom che nu tewichixic rumal in tat, Alma, rech quinux jun nimalaj achi ruc' ri Lok'alaj u cuinem ri Dios, puwi' ronojel ri u winakil ri Dios. Ri are' u c'amom rumal ri Dios ri cuinem y ri takanic rech chi cuban wa'. Kastzij, quinbij chiwe chi ruc' ri cuinem ri', are' xuchap u tac'abax jun u winakil ri Jesucristo pa ri ulew ri c'ó chuchi' ri ulew Nefi. Je', ri ulew Mormón u bi' we ulew ri'. Kastzij, ri are' xe-

bukasaj xe' ja' ri rachalal pa ri ja' re ri Mormón.

4. Chitampe', quinbij chiwe chi ri e are' xetzokopitajic pa qui k'ab ri u winakil ri ajawinel Noé xak xuwi' rumal ri u tok'abisan wächaj y ri u cuinem ri Dios.

5. C'äte ri', xekaj pa qui k'ab ri aj Lamanitas pa ri ulew cätz'inowic. Je', xeboc pa patanijel pa ri qui k'ab ri aj Lamanitas. Kastzij, ri in quinbij chiwe, xec'oji' pa qui k'ab qui c'ulel tzare, jun mul chic ri Ajawaxel xebutzokopij bic che ri patanixic rumal ri u cuinem ri u tzij. Y xujc'am ulok pa we ulew ri', y waral xkachap u tac'abaxic u winakil ri Dios pa we ulew xukuje'.

6. Wachanim c'ut, quinbij chiwe, wachalal, ri ix quixjekowic we u winakil ri Dios ri'. ¿La kastzij cänataj chiwe chi xec'oji' ri i tat i nan pa qui k'ab ri qui c'ulel? ¿La kas cänataj chiwe chi ri are' xutok'obisaj qui wäch y chi man chanim tä xpe ri royowal cuc'? Y xukuje, ¿la cänataj chiwe chi ri are' e resam ri qui c'ux chupam, ri xibalba?

7. Kas wi ri are' xuq'ux ri canima'. Xebuc'asuj chupam jun nimalaj wäram, y xec'astaj che ri Dios. Kastzij xec'oji' pa k'ekum. Pune jeri', xjuluw ri qui c'ux rumal ri u sakil ri ju-

nalic tzij. Je' c'ut, xesutix rumal ri ximbal re ri cämical, y ri ximbal re ri xibalba, y xereyey jun junalic etzelal.

8. Wachanim c'ut, quinta' chiwe wachalal, ¿la xebetzelax? Chitampe'. Quinbij chiwe chi man xebetzelax taj.

9. Y xukuje' quinta'o: ¿la xt'okopix ri ximbal re ri cämical? ¿La xtzokopitaj ri ximbal re ri xibalba ri ximom chquij? Quinbij chiwe, je', kas xtzokopitaj wi. C'äte ri', xnimax qui c'ux, y xebison rumal ri lok'ok'ebal ri xeresaj ulok. C'u ri in quinbij chiwe chi ri are' e c'olom chic.

10. Wachanim c'ut quinta' chiwe: ¿Jas xquiban rech chi quecolotajic? ¿Jasche xqueyey pa canima' chi quecolotajic? ¿Jasche xetzokopitaj chuwäch ri ximbal re ri cämical y xukuje', chuwäch ri ximbal re ri xibalba?

11. Chitampe', quincuinic quinbij chiwe. ¿La man xucoj taj ri in tat, Alma, che ri tzij ri xuk'alajisaj ri Abinadí? C'u ¿la ma tä are' jun lok'alaj k'alajisanel che ri cäpe na? ¿La ma xubij tä u tzij ri Dios, y ri in tat, Alma, xucojo?

12. C'u je jas u beyal u cojobal xc'ulmataj jun nimalaj q'uexbal pa ranima'. Kastzij, quinbij chiwe chi ronojel wa' kastzij.

13. C'u ri are' xuk'alajisaj ri tzij chquiwäch ri i tat i mam y

xc'ulmataj jun nimalaj q'uexbal pa canima' ri e are xukuje'. Xquimach'ach'ej quib y c'ul qui c'ux che ri kastzij y c'aslic Dios. Kastzij c'ut, xecojon c'ä pa ri q'uisbal. Rumal c'u ri', xecolotajic.

14. Wachanim c'ut, quinta' chiwe ri ix, ri wachalal pa ri u winakil ri Jesucristo: ¿La xixalax pa ri Uxlabixel rumal ri Dios? ¿La c'o ri retal ri u wächibal ri Dios pa i palaj? ¿La xic'am ulok chiwe we nimalaj q'uexbal ri pa iwanima?

15. ¿La quichacuj ri i cojobal pa ri esabal macaj ri are' ri xixbanowic? ¿La quixca'y apnok ruc' ri u bok'wäch re ri cojobal y quiwil c'ut chi we tiojil ri cäcamic, cäc'astajisax c'ä pa ri junalic c'aslemal, y are wa' ri cäk'ay na cäc'astajisax na pa ri man cäk'ay taj rech chi quixtaq'ui' chuwäch ri Dios, y ri are' cuk'at tzij piwi' je jas u beyal ri jastak i banom pa wa' c'aslemal?

16. Quinta' chiwe: ¿La quixcuinic quichomaj pa i c'ux chi quita pa ri nimalaj k'ij ri' chi u ch'abal ri Ajawaxel cubij jeri' chiwe? Tisaj ulok wuc' ri in, ri ix tewichim rumal i banom cho ri u wächulew kas e suc'.

17. ¿O we ne quichomaj pa i c'ux chi pa ri k'ij ri' quixcuinic quiban tzij che ri Ajawaxel? y quibij jeri': Kajawal, suc' ri ka banom cho ri uwächulew.

¿La quichomaj chi we tä quibij jeri', ri are' quixuc'ol na?

18. O ¿la quixcuinic quichomaj pa i c'ux chi quixtaq'ui' na chuwäch u k'atbal tzij ri Dios, y chi nojinak i c'ux ruc' i mac y c'äx quina'ö pa iwanimá' che ri i banom. Y cänataj chiwe ronojel i mac, je', tz'akat cänataj chiwe ronojel ri itzel i banom. Je' y cänataj chiwe chi ri ix xik'ekumaj u wäch ronojel u takbal ri Dios.

19. Quinta' chiwe: ¿La quixcuin na pa ri k'ij ri' quixca'y che ri Dios ruc' ri iwanimá' sak y ri i k'ab ch'ajch'oj? Quinta' chiwe ¿La quixcuinic quixca'y ak'anok ruc' ri u wächibal ri Dios ri c'ö retal cho i palaj?

20. Quinta' chiwe: ¿La quixcuinic quichomaj chi quixcolotaj na aretak i ya'om chic iwib che u patanixic ri itzel?

21. Quinbij chiwe chi pa ri k'ij ri' quiwetamaj na chi man quixcuin tä quixcolotajic, rumal c'ut chi majun winak cäcolotajic, xak xuwi we tä ch'ajom che sak ri ratz'iak. Je' rajwaxic cäch'ajch'ojarisax ri ratz'iak c'ä ch'ajch'oj ri chuwäch ronojel tz'il. Are wa' cäbantaj rumal ri u quiq'uel ri are' ri xquibij kati't ka mam chi cäpe na chquesaxic ulok ri u winak pa qui mac.

22. Wachanim c'ut, quinta' chiwe, wachalal: ¿Jas quina' na

pa iwanimá' we tz'ajom iwa-tz'iak ruc' quic' y ronojel tz'ilal aretak quixtaq'ui' chuwäch u k'atbal tzij ri Dios? Chitampe', ¿Jas cuk'alajisaj wa' chiwij ri ix?

23. Kastzij, ¿La man cuk'alajisaj tä wa', chi ri ix, ix cämisanelab, je', y xukuje' chi i macum ronojel u wäch ri etzelal?

24. Chich'obo wachalal, ¿la quino'jij chi jun winak jeri' cäcuinic curik ja wi cät'uy wi pa ri rajawibal ri Dios, ruc' ri Abraham, ruc' ri Isaac, y ruc' ri Jacob, y xukuje' cuc' conojel ri lok'alaj tak k'alajisanelab chi ri cäpe na? Ri catz'iak e are', e ch'ajch'ojarisam y man e tz'ajom taj, xa' e ch'ajch'oj y e sak.

25. Quinbij chiwe chi man quixcuin taj. Xak xuwi' we tä quibij chi ri banel kech xa' jun banal tzij tzpa ri jekbal, o we quino'jij chi are' jun banal tzij tzpa ri jekbal. Michomaj chi jun winak jeri' c'ö u c'olibal pa rajawibal chicaj. Xane conojel ri winak ri jeri' qui banom queq'uiak bic apanok rumal rech chi ri e are' ri ralc'ual ri rajawibal ri itzel.

26. C'u wachanim wachalal quinbij chiwe, we tä i na'om jun qu'uexbal pa iwanimá', we tä i rayim i bixom chrij ri lok'ok'ebal ri quixcolonic, quinwaj quinta' chiwe, ¿la quixcuinic quina' jeri' camic?

27. ¿La kas suc' ix bininak chuwäch ri Dios? We tä takatal

ulok chiwe chi quixcämich pa we k'ij, ¿la quixcuin quibij pa i c'ux chi kas mach'al wi ri ix? ¿La quixcuinic quibij chi e ch'ajch'ojarisam iwatz'iak y e sakirisam rumal ri u quiq'uel ri Cristo, ri cäpe na chquesaxic ulok ri u winak pa qui mac?

28. Chitampe'. ¿La quinimarisaj iwib? Quinbij chiwe chi we tä i nimarisam iwib, man i suc'umam taj rech chi quiwil u wäch ri Dios. Chisuc'umaj iwib chanim rumal chi ri rajawibal chicaj cäjetet u petic, y jun ri cunimarisaj rib man cäc'oji' tä pa ri junalic c'aslemal.

29. Chitampe', quinbij, ¿la c'o jun chixol ri ix cäquiäkrayinic? Quinbij chiwe chi are' man u suc'umam tä rib, c'u ri in quinrayij chi chanim cusuc'umaj rib, rumal c'ut chi cäjetet ri k'ij, y ri are' man reta'm taj jampa cul ri hora, c'u ri are' c'ä c'o u mac.

30. Y xukuje' quinta chiwe: ¿La c'o chixol ri ix jun ri cutze'j u wäch ri rachalal, o cärokotaj ri are'?

31. ¡Tok'ob u wäch, rumal man u suc'umam tä rib, y cäjetet chic ri k'ij aretak rajwaxic cuq'uex u c'ux o man cäcolotaj taj.

32. Je', ¡tok'ob i wäch iwonjel ri ix ri quiban itzel, chiq'uexa' i c'ux, chiq'uexa i c'ux che ri mac, rumal ri Ajawaxel Dios u bim ri'!

33. Kastzij ri are' cuya' u

bixical chque conojel winakib. U liq'uibam ri k'ab re ri tok'obisam wächaj, c'u ri are' cubij: Chiq'uexa' i c'ux, y quixinc'am ulok chwe.

34. Kastzij, cubij: tisaj ulok wuc', y quitij na u wäch ri che' re ri c'aslemal. Je', quitijo ri caxlan wa y quikumuj ri ja' re ri c'aslemal, majun quixk'atinic.

35. Tisaj ulok wuc', y chibana' ri chac ri kas suc' wi. Jeri' man quixk'at taj mi ne xukuje' man quixq'uiakic pa k'ak'.

36. Rumal kastzij cäjetet ri k'ij aretak ri are' ri man cuban tä utz, y ri are' ri man cuban tä ri suc' kas c'o wi chi curak u chi' y cok'ic.

37. O ri ix ri quiban itzel, ri quinimarisaj iwib ruc' ri jastak re ri u wächulew, i bim chi iweta'm ri suc'alaj be, xane kas i sachom wi i c'ux je jas ri xuk'at chij aretak we man c'o tä ajoyuk' chque. Y kastzij, ix u ch'abem jun ajoyuk', y ri are' cuterenej u ch'abexic chiwe. ¡Cätajin quixuch'abej wacamic, tzare ri', man quitatabej taj u ch'abal!

38. Kastzij quinbij chiwäch chi ri utzalaj ajoyuk' quixuch'abej. Je' y pa ri u bi' quixuch'abej, y kas Cristo u bi' ri are'. C'u we tä man quitatabej tä ri u ch'abal ri utzalaj ajoyuk', je', che ri bi' ri quixuch'abej, kastzij ri ix man ix tä ri chij rech ri utzalaj ajoyuk'.

39. Y wachanim, we tä ri ix man ix tä ri chij rech ri utzalaj ajoyuk' ¿Pa jachique chijel quix-c'oji' wi? Kastzij quinbij chiwe, chi ri itzel, are' ri iwajyuk', c'u ri ix, ix re ri u chijel are'. ¿Y wacamic jachin cäcuinic cubij chi man je tä ri? Chitampe', quinbij chiwe chi apachique cubij chi man je tä ri', are' jun banal tzij y xukuje' jun ral'ual ri itzel.

40. Rumal c'ut chi quinbij chiwe, ronojel utz quel ulok rumal ri Dios, y ronojel man utz taj quel ulok rumal ri itzel.

41. Rumal c'u ri', we tä jun winak cuban utzil, are' cutatabej u ch'abal ri utzalaj ajoyuk', y cuterenej are'. Tzare ri are' ri cuban ma utz taj, cux jun ral'ual ri itzel rumal cutatabej u ch'abal, y cuterenej ri are'.

42. Y apachique cuban jeri', are ri itzel cuya' na u tojbal. Rumal c'u ri', ri u tojbal ri cuc'amo, are' ri cämical, chque jastak rech ri suq'uilal. Are' c'ut kas cäminak wi che ronojel ri utzalaj tak banom.

43. Wachanim c'ut wachalal, quinrayij chi quitatabej nu tzij, rumal quinch'aw ruc' ri u chak'ab nu c'ux. Kastzij nu bim chiwe je jas u beyal ri takbal re ri Dios, y rumal ri', man quixcuin tä quisach i c'ux che wa'.

44. Rumal c'ut chi ri in takom rech chi quinch'aw jewa', je jas u beyal ri lok'alaj u cho-

laj ri Dios, ri c'o ruc' ri Cristo Jesus. Kas in takom wi rech chi quinq'ui'c y quink'alajisaj chquiwäch we winak ri' ri qui bim ri ka tat ka mam chrij jastak ri cäpe na.

45. Man xak tä xuwi wa'. ¿La man iweta'm taj chi ri in, in weta'm wa'? Kastzij, quink'alajisaj chiwäch chi ri in c'ut weta'm chi kastzij nu bim chiwe. C'u ¿jasche quichomaj chi ri in weta'm kas ronojel wa'?

46. Kastzij, quinbij chiwe chi quek'alajisax chnuwäch rumal ri lok'alaj Ruxlabixel ri Dios. Kastzij maj wi nu wa'im rech sibalaj k'ij, y xukuje' nu banom sibalaj ch'awem ruc' Dios, rech chi ri in quinweta-maj chi wa' kastzij. Camic c'ut, weta'm chi e kastzij, rumal ri Ajawaxel Dios u k'alajisam chnuwäch rumal ri lok'alaj ruxlabal. Are wa' ri Ruxlabixel ri k'alajisanem ri c'o wuc'.

47. Xukuje', quinbij chiwe chi k'alajisam chnuwäch chi ri tzij ri qui bim ri ka tat ka mam e kastzij je jas u beyal ri ruxlabal k'alajisabal che ri cäpe na, ri c'o wuc' ri in. Are' wa' xukuje' cäbantajic rumal ri u k'alajisabal ri Ruxlabixel ri Dios.

48. Quinbij chiwe chi ri in, in weta'm chi apachique jasach quinbij chiwe chrij ri cäpetic, are' kastzij. Xukuje' weta'm chi cäpe na ri Jesucristo. Je', are' ri c'ojolaxel, ri xa' jun u c'ojol ri Tataxel. Ri are' nojinak che

utzil, tok'obisan wächaj, y kas-tzij. Chitampe', are' ri cäpetic chresaxic ri qui mac ri e aj uwächulew. Kastzij ri are' cäre-saj ri qui mac ri conojel ri que-conjon che ri u bi'.

49. Wachanim c'ut quinbij chi wa' je u cholaj wa' beyal ri' rumal in siq'uim, je', rech quintzijobej chque ri wachalal, je', ri e c'o wi cho tak ri uwächulew. Je', che u tzijobexic chque conojel we ri'jab, ri ac'alab, ri e c'o pa qui k'ab ri qui c'ulel y ri e tzokopitalic. Je', quinbij chiwe ix ri ri'j tak winak, y ri ix ri e c'o pa ri ni-c'ajil i c'aslemal, y ri ix ri ija'lil ri cäpetic, je', rech cäbix chque chi cäquiq'ux qui c'ux che ri qui mac, y chi quebalax na chic jumul.

50. Je, ri Uxlabixel je cubij: Chiq'uexa i c'ux, ix ri c'o cho ri c'ulbat ri ulew, rumal chi cäjetet ri rajawibal ri caj. Je', ri u c'ojol ri Dios cäpe na pa ri u juluwem, u chuk'ab, ri kas nimalaj u k'ij, ri u cuinem, y ri u takanic. Je', lok'ok'em tak wachalal, quinbij chiwe chi ri Uxlabixel cubij: Chiwilampe' je wa' ri u juluwem ri Ajawinel rech juntir ri uwächulew. Ri Ajawinel c'ut rech ri u pa ri caj, xukuje' chanim cäjulquien na chquixol ri juntir ri calc'ual ri achijab.

51. Y xukuje' c'ut cubij ri Uxlabixel chwe, je', quinuch'abej ruc' jun cowilaj ch'awem,

cubij: Jät, y chabij chque wa' winak, chiq'ux i c'ux che mac, we man quiban tä jewa', man quixcuinic täj quiwechbej ri ajawibal rech ri caj.

52. Xukuje', quinbij chiwe chi ri Uxlabixel cuk'alajisaj: Chiwilampe', ri icäj yatal che ri u c'amal ri che'. Rumal ri', ronojel che' ri man cuya' tä utzalaj u wäch, cäkasaxic, y cäq'uiak pa k'ak', je', jun k'ak' ri man cäq'uis tä wi, man cächup taj. Chiwilampe' je wa', cänataj pa i jolom chi bitajinak ri' rumal ri jun Lok'alaj.

53. Wachanim quinta' chiwe, lok'ok'em tak wachalal, ¿La quixcuinic quik'i we tzij ri? Je', ¿la quixcuinic quisacho wa' jastak y quitac'alej chuxe' ri iwakan ri Jun Lok'alaj Winakil? ¿La quixcuinic quixnimarisaj iwib pa ri iwanima'? Je', ¿la quiterenej na u cojic pkal tak atz'iak, y quicoj ri iwanima' pa tak ri jastak re ri uwächulew ri man e c'o tä qui patan, je, pa i k'inamal?

54. Je', ¿la quixno'jinic chi ix utz na chquiwäch jule' chic? Je', ¿La quitakej na quiwokataxic ri iwachalal, ri cäquimach' quib y quibinic je ri u beyal ri lok'alaj u cholajil ri Dios, rumal we jasach ri' e c'amom ulok chupam ri u winakil ri Cristo, ri e are' xech'ajch'ojorisitaj rumal ri Lok'alaj Uxlabixel, xukuje' cäquic'utu ri qui banom rech

c'ò qui patan chque ri q'uexbal c'uxaj.

55. Je', ¿La quitakej quitzolk'omij iwib chque ri meba' y chquiwäch ri e c'ò rajwaxic chque, y man quiya' tä ri i jastak chque?

56. Q'uisbal c'u ri' iwonojel ri quitakej u banic ri i mac, quinbij chiwe chi are' ri quekasaxic y queq'uiak pa k'ak' we ne cäquiq'uex qui c'ux chanim.

57. Chiwe iwonojel ri quirayij quiterenej ri u ch'abal ri utzalaj ajyuk', wachanim quinbij chiwe: Chixel ulok chquixol ri itzel tak winak, chijacha iwib pa jun c'olibal chic, michap ri tz'il tak jastak. Chiwilampe' ri qui bi' quechup tä na, wa' rech quecäjilax tä ri qui bi' ri suc'alaj winak, chquixol ri qui bi' ri itzel tak winak, rech cätz'akatisax ri u tzij ri Dios ri cubij: Ri qui bi' ri itzel tak winak man queyujax tä quib cuc' ri quech ri nu winak.

58. Are c'u ri, qui bi' ri suc'alaj winak quetz'ibax na pa ri wuj rech ri c'aslemal, quinya' c'u na chique jun quechbal pa ri nu wiquiak'ab. Wachanim c'ut wachalal, ¿Jas quibij rech quik'atij wa'? Quinbij chiwe, pune quik'ataj, man c'ò tä u patan wa', are rajwaxic chi ri u tzij ri Dios cätz'akatisax na.

59. Je' ba ¿jachin ajyuk' ri c'ò chixol ix, ri c'ò sibalaj u chij, man cuchajij taj rech cäpe tä ri utiw y rech man cutij tä ri

u chijel? Chiwilampe' je wa', we c'u c'ò jun utiw ri coc chquixol ri u chij, ¿la man cäresaj apanok? Je', y q'uisbal c'u ri, we cäcuinic cuq'uis na u wäch ri utiw.

60. Wachanim c'u ri quinbij chiwe chi ri utzalaj ajyuk' cätajin quixusiq'uij. We c'u quita ri u ch'abal, cuc'am na i be che ri u chijel, quixux c'u na u chij. Y are' c'u cutak chiwe, miya'taj chi coc jun elak'om utiw chixol, rech man cäsach tä i wäch.

61. Wachanim c'ut in, Alma, pa ri tzijobal rech ri are' ri xinutak ulok, quintak piwi' chi quinimaj ri nu tzij ri nu tzijom canok chiwe.

62. Quintzijon je ri u beyal jun takbal chiwe aj ri u winakil ri Cristo, y chque ri winakil xukuje' ri man c'ò tä chupam. Je ri u beyal jun ula'nic chiwe ri man ix c'ò taj ruc', quinbij: Tisaj y chibana' c'ut i kasbal xe' ja', chiq'uexa' i c'ux rech quic'am ulok chiwe ri u wo ri che' rech ri c'aslemal.

U TAS 11

Ri k'atal tak tzij, xukuje' ri cäquiriko che tojbal que Jas qui suc' ri qui puak y ri rajilibal ri qui pajbal y ri quetabal ri aj Nefitas.

1. Je ba wa' chi ri takbal tak u tzij ri Mosiah cubij chi ronojel tak ri k'atal tzij, o ri cäbix tak k'atal tzij chque, takal

chque chi cäquic'am ulok chque ri tojbal qui chac, wa' je jas ri k'ij ri quechacun na wi che u k'atic tzij paquiwi' are' c'u ri quec'amic lok chquiwäch rech cäk'at tzij paquiwi'.

2. We c'u c'o jun achi ri c'o u c'as ruc' jun chic we man cutajo, cäbix che ri k'atal tzij. Are wa' xucoj u takanic che u bixic chque ri u chajine-lab rech cäquic'am ulok chquiwäch ri jun ri c'o u c'as. Wa' rech cuk'at tzij puwi' je jas ri cubij ri takbal tak tzij, y ri kas-tzij ri u bim chrij ri u mac. Jeri' c'ut qui cojom qui chuk'ab che ri achi rech cutojo u c'as, we man cutoj tä quesaxic ri u jas-tak, xukuje' xesaxic aponok chquixol ri winak, rumal chi are' subunel, elak'om.

3. C'u ri k'atal tzij xuch'eco ri tojbal je jas ri k'ij ri xchacunic. Jun senine re k'än puak che tojbal jun k'ij, o jun senum re sak puak, are wa' junam ruc' jun senine re k'än puak. Cäbantaj c'u wa' je jas ri cubij, ri takbal tak tzij ri yatajinak.

4. Are c'u tak wa' ri qui bi' conojel ri qui puak rech k'än puak y rech sak puak, wa' je jas ri cajil. Ri aj Nefitas xquiya' qui bi' chque, rumal chi e are man quebajilanic taj junam cuc' ri aj Judeyib ri xec'oji pa Jerusalén, xukuje' man e junam tä ri qui pajbal cuc' ri quech ri aj Judeyib, xane qui q'uexom u

suc' ri cajilanic c'u ri qui pajbal je ri u beyal ri qui chomanic y ri qui banic ri winak, pa conojel ri quija'lil, c'ä pa ri xbantaj ri qui takanic, ri k'atal tak tzij ri xtac'abax can rumal ri Ajawinel Mosiah.

5. Are je wa' ri u banic che ajilaxic: Jun senine rech k'än puak, jun seón rech k'än puak, jun shum re k'än puak xukuje' jun limna rech k'än puak.

6. Jun senum rech sak puak, jun amnor rech sak puak, jun ezrom rech sak puak y jun onti rech sak puak.

7. Jun senum rech sak puak junam rajil ruc' jun senine rech k'än puak, ri e quieb c'ut junam ri cajil ruc' jun almul re cebada xukuje' ruc' jun almul ri nic'aj tak u bok'wäch ija' chic ri cäya'ic pa ri c'uja.

8. C'u ri rajil jun seon rech k'än puak cuban quieb rajil che jun senine.

9. C'u ri rajil jun shum re k'än puak cuban quieb rajil che jun seon.

10. C'u ri jun limna re k'än puak junam ruc' cajil conojel.

11. C'u ri jun amnor re sak puak junam rajil ruc' quieb senumes.

12. C'u ri jun ezrom re sak puak junam rajil cajib senu-mes.

13. C'u jun ontí xak junam ri cajil conojel.

14. Are c'u wa' ri cajil ri ch'utin tak u wäch qui puak:

15. Jun xiblón pa nic'aj che jun senum; rumal ri', jun xiblón u rajil nic'aj almul ri cebada;

16. C'u ri jun xiblum pa nic'aj che jun xiblón

17. C'u ri jun léah pa nic'aj che jun xiblum.

18. Are c'u wa' u suc' ri cajilanic.

19. C'u ri jun antión re k'än puak junam ruc' ri rajil oxib xiblón.

20. Are wa', ri qui rayibal xak xuwi' qui ch'ecbal qui rajil, are je quetoj c'u ri' rumal xetoj c'u ba' jas suc' ri qui chac, rumal wa' xquicoj qui chuk'ab che u walajisaxic ri itzel tak no'j chquixol ri winak. Rech cäpe wi ch'o'j y ri itzel tak jastak rech c'o na qui chac, rech cäpe wi sibalaj qui puak je ri u beyal ri cäquich'o'jij quib ri quec'amom lok chquiwäch. Rumal ri', xquibano yacbal oyowal chquixol ri winak chquij ri Alma y ri Amulek.

21. C'u ri jun Zeezrom ri bim canok, xuchaplej u c'otic u chi' ri Amulek, xubij che: ¿La cabij na wa' chwe ri jastak ri quinta' na chawe? C'u ri Zeezrom sibalaj c'o itzel tak u no'j rech ri itzel, rech cusach u wäch ri utz. Rumal ri', xubij che ri Amulek: ¿La cabij chwe ri jastak ri quinta' chawe?

22. C'u ri Amulek xubij che: Je', we cäterenexic ri Uxlabixel ri Ajawaxel ri c'o wuc' in, rumal man c'o tä quinbij na

ri cuk'atij ri Uxlabixel ri Ajawaxel. C'u ri Zeezrom xubij che: Chawilampe', wakib onti re sak puak quinya' chawe we cabij chi man c'o tä jun nimalaj Dios.

23. Amulek xutzelej u bixic: O ri at, ral'ual ri xibalba, ¿Jasche quinatakchij che mac? ¿La man aweta'm taj chi ri suc'alaj tak winak man caquiya' tä quib pa tak takchibal che mac?

24. ¿La cacojo chi man c'o taj jun Dios? Quinbij chawe: No. Xane ri at kas aweta'm chi c'o ri jun Dios, tzare Benak wi a c'ux che ri u ch'equic ri puak chuwäch ri lok'ok'ebal che are'.

25. Y wachanim c'ut, a banom tak tzij chwe, chuwäch ri Dios; At xabij chwe, chawilampe', quinya' na chawe, wa' wakib ontib, are nim rajil wa'. Are pa awanima' xabij chi man caya' taj, xak xuwi' carayij chwij, chi quinbij ri in chi man c'o tä ri c'aslic kastzij Dios, xu rech c'olic jas ruc' cäsach nu wäch. Xane chawilampe', chac'ama na a tojbal che ri nimalaj itzel a banom.

26. Y Zeezrom xubij che: ¿La cabij at chi c'o jun c'aslic kastzij Dios?

27. Xutzelej u bixic c'ut ri Amulek: Je', c'o jun c'aslic kastzij Dios.

28. Y Zeezrom xuta' che, ¿la c'o chic na Dios chuwäch ri jun?

29. Are xutzelej u bixic: Man c'ó taj.

30. C'äte ri' Zeezrom xubij che jun mul chic: ¿Jas u suc' at xawetamaj we jastak ri'?

31. Are xutzelej u bixic: Jun ángel xubij wa' chwe.

32. C'u ri Zeezrom xuta' chic jumul: ¿Jachin ri cäpe na? ¿La are' ri ralc'ual ri Dios?

33. Are c'ut xutzelej u bixic: Je'.

34. C'u ri Zeezrom xuta' jumul chic: ¿La quebuc'olo na ri u winak pa ri qui mac? Y ri Amulek xutzelej c'ut u bixic, xubij che: Quinbij chawe chi man are taj, rumal man yatal tä che chi cuk'atej u wäch ri u tzij.

35. C'äte ri' Zeezrom xubij chque ri winak: Chichajij iwib, nataj chiwe wa' jastak, rumal chi are' xubij chi xak xuwi jun Dios c'olic. Pune taj u k'alajisam chi ri u C'ojol ri Dios cäpe na, xane man cuc'ol tä na ri u winak, je tä xak are' c'ó ri u cuinem rech cätakan puwi' ri Dios.

36. C'u ri Amulek xubij chic jumul che. Chawilampe', a banom tzij, cabij chi xinch'awic je tä in c'ó na nu cuinem chuwäch ri Dios, rumal xinbij chi man cuc'ol tä na u winak pa ri qui mac.

37. Y quinbij chic jumul chawe chi man cäcuin taj quebuc'olo ri winak pa ri qui mac, in c'ut quincuin taj quink'atij ri

u tzij, are' c'u ba' xubij chi majun tz'ilalaj winak cärechbej ri rajawibal ri caj. Rumal wa', ¿jas u banic quixcolotajic na, we tä quiwechbej na ri rajawibal ri u pa ri caj? Je' u beyal ri', man quixcuin taj quixcolotajic pa ri i mac.

38. C'äte ri' Zeezrom xuc'ot chic jumul u chi': ¿La are' ri u C'ojol ri Dios ri kastzij junalic Tataxel.

39. Amulek xubij c'ut che: Je', are' ri kas junalic Tataxel je', c'u ri caj pa ri uwächulew, c'u ronojel ri jastak ri c'ó chquiwäch, are' ri tiquiritajic y ri q'uistajic, are' ri nabe y ri q'uisbal.

40. Y cäpe na are' c'ut cho ri ulew rech cäresaj qui mac ri u winak, y cuc'am puwi' ri qui mac ri quecojon che ri u bi'. Are' tak wa' ri cäquic'am na junalic qui c'aslemal, man c'ó tä jun chic curiko ri colotajibal.

41. Rumal ri', ri itzel winak quecanajic jeri' we man c'ó tä esabal macaj, xuwi quetzokopitajic che ri ximabal re ri cämical. Chiwilampe' cäpe na ri k'ij chi juntir ri quewalajic na chquixol ri cänimakib, y quetaq'ui' na c'ut chuwäch ri Dios rech cuk'at tzij paquiwí' che tak ri qui banom.

42. C'ó ba' jun cämical ri u bi' ri cämical re uxlanem. Y ri cämical ri Cristo cutur na ri ximabal rech we cämical re uxla-

nem rech quewalajic conojel pa wa' cämical.

43. Ri uxlabal y ri tiojil cäquirik na quib jumul chic pa ri suc'alaj qui banic, ri u tz'akatil u tiojil jun y ri u bakilal cätzelej che ri suc'alaj qui banic cäquirik na quib, je ri ka banic wacamic, cujc'am bic che ka tac'abaxic chuwäch ri Dios. Y cäkach'ob na wa' je jas ri uj cujch'obonic wacamic, c'o na jun k'alajalaj ka chomabal rech conojel ri ka mac.

44. Camic c'ut, wa' tzelejibal u banic cäpe na paquiwi' conojel, ri ri'jab o alabom, ri e c'o pa qui k'ab ri qui c'ulel che ri patanixic, y ri e tzokopitalic, achijab o ixokib, itzel o suc'alaj winak man cäsach tä jun wi' re ri qui jolom, juntir c'u wa' quenuc'utajic pa ri suc'umalaj qui banic, are je pa ri tiojil, o jas u beyal camic, quec'am bic, quebetac'al na chuwäch ri u k'atbal tzij ri Cristo ri C'ojolaxel, y ri Dios ri Tataxel, y ri Lok'alaj Uxlabixel, are' e xak jun junalic Dios, rech cäk'at tzij paquiwi', jas ri qui banom, we utz o man utz taj.

45. Chawilampe', xatinch'abej chrij ri cämical rech ri tiojil, ri cäcämich, y xukuje' chrij ri c'astajibal rech ri tiojil, ri cäcämich. Quinbij chawe chi wa' jun tiojil, ri cäcämich, cäwalij na jun tiojil chi man cäcäm taj, wa' cubij, tzpa ri cämical. Je', tzpa ri nabe cämical, che ri c'asle-

mal rech man cäcäm taj chic jumul. Ri cuxlabal cäquirik na quib cuc' ri qui tiojil, rech man cäquitas tä quib chic jumul, wa' jun rikow ib cuq'uex na rib che junalic y pa ri jastak re ri uxlabal, rech man cätzelej tä chic ri u k'ayinakil.

46. Are c'u ri' Amulek u bim canok wa' tak tzij, ri winak xquichaplej xquimayij quib jumul chic, y Zeezrom xuchaplej xukuje' xuchaplej u birbitem. Je c'u ri' xq'uisic ri u ch'abal ri Amulek, o are wa' juntir ri nu bim.

U TAS 12

Ri Alma cubij chi kastzij ri u k'alajisanem ri Amulek; ri tijonem re ri che' rech ri c'aslema; cäk'alajisanic ri u beyal ri chomam can nabe che ri esabal macaj.

1. Wachanim c'ut, ri Alma rilom chi ri u tzij ri Amulek qui tzapim ri u chi' ri Zeezrom. Y xukuje' xrilo chi ri Amulek resam chi sak ri u banow tzij y ri u subunic chusachic u wäch. Rumal c'u ri', ri Zeezrom xbirbatic chquiwäch rumal chi xnatax che ronojel u mac. C'äte ri', ri Alma xujak u chi' chuch'abexic, y xubij chi kastzij ri u tzij ri Amulek, y xukuje' xuya' qui tzijol nic'aj jastak chic, y xuk'alajisaj ri lok'alaj tz'ibatalic nim na chuwäch ri u banom ri Amulek.

2. Y ri tak tzij ri Alma ri xu-

bij che ri Zeezrom e tom cumal ri sibalaj winak ri xquisutij quij, rumal q'ui winak xec'ojj' chila'. Jeri' u cholaj ri u tzij.

3. Wachanim c'ut, Zeezrom, xatkaj pa ri a banow tzij, y pa ri subunic ri a banom, rumal man xak tä xuwi' a banom tzij chque ri achijab, xane xukuje' che ri Dios. Chawilampe', ri are' reta'm ronojel a chomabal, y at awilom chi e k'alajisam chke ri tak a chomanic rumal ri Uxlabixel.

4. Y cawilo chi keta'm chi ri chomanic ri a suc'umam, are ri u beyal ri itzel chubanic tzij y chquisubic wa' winak rech quetzelej chkij, y cujquetzelaj, y cujquesaj apan.

5. Are c'u wa', ri u chomam apanok ri u beyal rech ri itzel, ri u cojom u chuk'ab pawi'. Quinwaj c'ut chi cänataj chawe chi jas quinbij chawe, quinbij chque conojel.

6. Chiwilampe', quinbij chque conojel chi are wa' jun chapabal re ri itzel, ri xuc'u' che ri qui chapic ri wa' winak, rech quixuralij, y rech quixusutij ruc' u tikom ch'ich', rech quixuximo che jun sachbal wächaj che junalic, wa' je u banic ri cuinem rech ri ralabinic.

7. Are c'u wa', ri Alma u bim we tzij, Zeezrom xuchap u birbitem, je c'u wa' na kas xretamaj chi nim ri u cuinem ri Dios. Xukuje' xuch'obo chi ri Alma c'u ri Amulek queta'm

chrij are', are c'u wa' retamam chic chi queta'm ri u chomanic y ri u rayibal ri ranima', rumal xyataj c'u wa' chque ri cuinem rech cäquetamaj ri nic'aj jastak chic je jas ri uxlabal rech ri k'alajisabal che ri cäpe na.

8. C'u ri Zeezrom xuchap u c'otic qui chi' ruc' u sac'ajinic tok'ob rech cäcuinic cäretamaj na chrij ri rajawibal ri Dios. Xubij che ri Alma: ¿jas ri u suc' wa' ri xubij ri Amulek chrij ri c'astajibal que ri cäminakib chi conojel quecastaj na chquixol ri cäminakib we suc' o man e suc' taj. Chi quec'am bic c'ut chuwäch ri Dios rech cuk'at tzij pa qui wi' je jas ri qui banom.

9. Alma c'ut xuchaplej u k'alajisaxic we jastak, xubij: Yatal chque sibalaj q'ui winak, chi cäquetamaj ri man k'alajisam tä chi sak ri rech ri Dios. Pune cäya'ic jun c'a'nalaj takbal chi man cäquijach tä juntir ri u tzij, xane xak xuwi' c'u wa' je jas ri nic'aj u tzij ri are' cuya' chque ri calc'ual ri achijab, je jas ri chäjibal y ri sac'ajinic ri cäquiban che.

10. Rumal ri', jachin cucowirisaj ri ranima' xak cuc'am ulok ri alaj u tzakatil ri tzij, c'u jachin ri man cucowirisaj tä ri ranima' cuc'am ulok nimalaj u tzakatil ri tzij, ri c'ä cäyataj che rech cäretamaj ri u mayibal ri Dios, c'ä pa ronojel u tz'akatisabal.

11. Y jachin ri cäquicowirisaj ri canima' cäya'ic chque xak alaj tzij, c'ä man c'o tä ri cäquetamaj chrij ri mayibal, c'ä je c'u ri' ri itzel quebuc'am bic pa ri u k'ab, cuc'am c'u qui be je jas ri u rayibal, c'ä pa ri sachbal wächaj. Are wa' ri suc' ri tikom ch'ich' rech ri xibalba.

12. C'u ri Amulek k'alaj xch'awic chrij ri cämical, y chrij ri pakalem puwi' ri cämical che ri junalic c'asemal, rech c'ut cujc'am bic che ri k'atbal tzij rech ri Dios rech cäk'at tzij pakawi' che tak ka banom.

13. Je c'u, we xcowir ri kanima', je', we xkacowrisaj ri kanima' chrij ri tzij, c'ä man c'o tä chic kuc', c'äte c'u ri' sibalaj itzel ka c'olibal, rumal chi cujetzelay na.

14. Are c'u wa' cujquetzelay na ri ka tzij, je', juntir c'ut ri ka banom cujquetzelay Cujrikita na uj tz'ajom, c'u ri ka chombal cujquetzelay na xukuje'. Y pa we jun c'äxalaj xibalba, cäkaxej na kib che u cäyixic ri Dios. Are c'u na cujquicotic we cujcuinic cäkatak ri juyub y ri abäj rech chi quetzak lok chkij, rech cujuc'u chuwäch.

15. Xane are man cäcuin taj, rajwaxic chi cujtaq'ui' na chuwäch pa ri u juluwem, pa ri u chuk'ab, y ri u cuinem, pa ri nim k'ij, y pa ri u takanic, cäkach'ob na y cäkabij na wa', chi ronojel u k'atbal tzij e suc', y chi are' kas suc' pa ronojel

tak u banic, y chi sibalaj cäto-k'obisan chque ri calc'ual ri achijab, y chi c'o ronojel u cuinem che u colotajic chque conojel ri quecojonic che ri u bi', we cäquiya' utzalaj u wäch re ri qu'uxbal c'ux che ri mac.

16. Are c'u jewa', quinbij chiwe c'äte ri' cäpe na jun cämical, jun ri u cab cämical, wa' ri u cämical jun uxlabal, y c'äte ri jachin ri cäcäm pa ri u mac, je jas ri cämical re ri tiojil, je' cäcäm na xukuje' pa ri uxlabal, je', cäcäm na je jas qui banic ri jastak re ri suq'uilal.

17. C'äte c'u ri ri qui c'äxc'ol junam ruc' jun cho re k'ak' y azufre, c'u ri reb cak'anic chicaj che junalic, c'äte ri' queximitaj na ruc' ri tikom ch'ich' c'u che junalic sachbal wächaj, wa je ri ralabinic y ri u chuk'ab ri Satanás, are' ba c'u chapom je jas u rayibal.

18. Quinbij chiwe, c'äte ri querikita je ri man xban tä jun esabal macaj. Rumal are' c'ut ri qui mac man cäcuin tä che resaxic, je jas ri tz'akat u suq'uilal ri Dios, man quecuin tä quecämic, rumal chi man c'o tä chic jun k'ayinakil.

19. Xc'ulmataj chi are ri Alma u bim can tak wa' tzij, ri winak xquichaplej xquimayij jumul chic.

20. Xane c'o jun chquixol, u bi' Antiona, are' jun qui nimal tata que ri winak, xubij c'ut che: ¿Jas ri a bim at chi ri

achi cäc'astaj na chquixol ri cäminalakib y chi cäq'uextaj na ri cämical che junalic c'aslemal, chi ri anima' mawi jumul cäcuin tä cäcamic.

21. ¿Jas u banic ri lok'alaj tz'ib ri cubij chi ri Dios xucoj ri tak querubin, y jun ch'ich' ri cänicow pa ri relbal k'ij ri je'licalaj xoral Edén, rech man queboc tä ri nabial tak ka nan ka tat, rech man cäquitij tä ri u wäch ri che' rech ri c'aslemal, y quec'asi'c che junalic? Y jeri' cäkilo chi man c'o taj yatal chque chi quec'asi'c che junalic.

22. C'äte ri' xubij ri Alma: Are wa' ri jasach ri xinwaj xink'alajisaj. Keta'm chic chi ri Adán xtzak rumal xutij ri u wäch ri che' ri man yatal tä che, je jas u tzij ri Dios. Je c'u ri', cäkilo chi rumal ri u tzakibal, ronojel ri winak xecanajic, y e sachinak, y e kajinak.

23. Chiwilampe', quinbij chiwe we tä xutijo ri u wäch ri che' rech ri c'aslemal, pa ri jun k'ij ri', man c'o tä na cämical, c'u ri tzij man c'o tä u patan, y cäbantaj banal tzij ri Dios, rumal chi are' u bim canok: We quitijo kas quixcäm na.

24. Cäkil c'u ri chi ri cämical cäpe paquiwi' conojel ri winak, je', ri cämical ri xbitajinak rumal ri Amulek, are' ri cämical re ri tiojil. Pune tä ri' xya'ic jun k'ijal chque ri achijab rech quecuinic cäquiqu'ux

qui c'ux che ri qui mac. Je' ba' chi we c'aslemal xux jun c'olibal jawi quil na jas cäkaban na, rech, cäkasuc'umaj kib che ri rilic ri u wäch ri Dios, jun k'ijal rech suc'umam ib che ri jun c'olibal che junalic chi ri ka bim chic, ri copan na c'äte ri' ri c'astajibal che ri cäminalakib.

25. Je c'u ri we ma tä xbantaj jun beyal chomam canok rech ri esabal macaj, ri xtac'abax canok tzpa jekbal re ri uwächulew, we tä jeri', man c'o taj jun c'astajibal que ri cäminalakib, xane kas xbantaj jun beyal chomam canok che ri esabal macaj rumal cäbantaj na ri c'astajibal que ri cäminalakib, ri u bim canok.

26. Chiwilampe' we yatal can chque ri nabial ka nan ka tat rech quecuinic quebec che ri quitijic ri u wäch che' re ri c'aslemal, jeri' cäquirik ri c'äx che junalic, rumal man c'o tä jun qui c'olem che rilic jas cäquiban na, y jeri' cusach u wäch ri wa' beyal re ri esabal macaj, y ri u tzij ri Dios man c'o tä u patan y man cächacun ta chic.

27. Xane ma je tä jewa'. Tzare xtaktajic chque achijab chi quecäm na. Y c'äte c'u ri' xc'ulmataj ri cämical, rajwaxic chi que pe na, cho ri k'atbal tzij ri jun k'atbal tzij ri ka bim chic canok, are ri q'uisbal.

28. C'äte ri' ri Dios xtakanic

chi wa' jastak cäc'ulman na chquixol ri achijab, are c'u je wa', xrilo chi rajwaxic chi cä-quetamaj chrij ri jastak ri xta-kan chque.

29. Rumal ri' xebutak ulok ri angelib rech quech'awic cuc', are' xquiban chi ri achijab xquil ri u juluwem ri Dios.

30. Tzpa ri k'ij ri' ri achijab xquichaplej qui siq'uixic ri u bi', rumal ri' ri Dios xch'aw cuc' y xuc'ut chque ri u beyal che ri esabal macaj, chomam canok tzpa pa ri u jekbal ri u wächulew, xuc'ut c'u wa' chquiwäch jas je u banic ri qui cojobal, y ri q'uexbal c'uxaj y ri lok'alaj tak qui banom.

31. Rumal ri', xuya' u takbal chque ri achijab, rumal nabe xquixalk'atij ri nabe tak takbal je jas ri jastak re wa' c'aslemal, y xebux je jas e are' Diosib, ri queta'm na ri utz chuwäch ri man utz taj, xquilo chi xec'oji'c pa jun c'olem ja ri queban na ri jastak je jas ri qui rayibal y ri cäkaj chquiwäch, we cäquiban ri itzel, o we cäquiban ri utzil.

32. Rumal ri', c'äte ri Dios xuc'ut chquiwäch ri beyal re ri esabal macaj, xuya' takbal chque rech man cäquiban tä macaj, we cäquibano, cäpe jun c'ajisabal wächaj chque, are' ri u cab cämical. Are' jun cämical che junalic chquij ri utzalaj tak jastak, rumal, rech ri u beyal re ri esabal macaj man c'o tä u chuk'ab chque ri winak ri cä-

quiban jeri'. Je c'u ba' ri nimalaj tok'obisam wächaj rech ri Dios, man cäcuin tä cäsachtaj u wäch ri u chac ri tzakat su-q'uilal, y wa' je jas ri nimalaj utzil re ri Dios.

33. Xane ri Dios xusiq'uij ri achijab pa ri u bi' ri u C'ojol, (wa' ri beyal re ri esabal macaj ri xtac'abax canok) xubij: we tä quiq'uex i c'ux y man quicowirisaj tä ri iwanima', c'äte ri', quel na nu c'ux chiwe, rumal rech ri xa' jun nu C'ojol.

34. Rumal ri', jachin cu-q'uex u c'ux y man cucowirisaj tä ri ranima', cärechbej na el-bal c'uxaj rumal rech ri nu C'ojol xa' jun, rech ri esabal macaj, c'u are' quebec na pa ri wuxlanibal.

35. Jachin c'u cucowirisaj ri ranima', cuban c'u macaj, chiwilampe', kas quinya' nu bi' chi man coc taj na pa ri wuxlanibal.

36. Wachanim c'ut lok'alaj tak wachalal, jewa' quinbij chiwe, we quicowirisaj ri iwani-ma', man quixoc tä na pa ri u xlanibal re ri Ajawaxel, rumal ri', i mac, quitzuru ri royowal ri Dios. Rech cutak piwi' ri u royowal je tak xban canok pa ri nabe tzurunic re ri royowal, je' je jas ri u tzij pa ri q'uisbal tzurunic che ri royowal je jas pa ri nabe. Y wa' che u sachic qui wäch ri iwanima' che junalic, rumal ri', je jas ri u tzij, c'ä

ri q'uisbal cämical, xukuje' pa ri nabe.

37. Y wachanim, wachalal, kas keta'm we jastakil, y are' kastzij, chkaq'uexa' ka c'ux y man cäkacowirisaj tä ri kanima', rech man cäkatzur tä ri royowal ri Kajawaxel Dios chutakic lok ri royowal pakawi', pa we tak u cab takbal, ri u ya'om chke. Chujocok ba' pa ri ruxlanibal ri Dios, ri suc'umam can je jas ri u tzij.

U TAS 32

Ri meba'ib cäquito ri u bixical ri colotajic; ri u pixabanem, y ri u tzijonem ri Alma; we jun cära j cäcojonic, cänimarisax na u cojobal

1. Xc'ulmataj c'ut chi xebel bic, xquichaplej u tzijobexic ri u tzij ri Dios chque ri winak. Xeboquic jawi' quek'ijilan wi, y pa tak ri cachoch. Je', xukuje' xquitzijobej ri tzij pa tak qui be.

2. Xc'ulmataj c'ut chi c'äte sibalaj e chacuninak, xquichaplej xech'ecanic chquixol ri winak ri e meba'. Kas ri e are' xebesax bic pa tak ri ja jawi cäquik'ilaj wi ri qui Dios rumal ri u meba'il ri catz'iak ri qui cojom.

3. Rumal wa', man yatal tä chque chi queboc pa ri lok'alaj tak ja rech cäquik'ilaj ri Dios. Ri e are' xa' e tz'il cho ri qui bok'wäch ri winak. Rumal ri', kas e meba', y xilitaj je jas ri mes cumal ri cachalal. Y kas e

meba' che tak ri jastak re ri uwächulew, y xukuje' meba' pa canima'.

4. Are c'u ri Alma tajin cäch'awic y cätijonic chque ri winak puwi' ri juyub Onida. Xebopan ruc' q'uialaj winak chquixol ri winak ri e ka bim canok. Ri are' e meba' pa canima' rumal ri qui meba'il che tak ri jastak re ri uwächulew.

5. Xebopan c'ut ruc' ri Alma, y ri qui chuch xubij che: Chawilampe', ¿jas cäquiban na we wachalal? Etzelam qui wäch cumal conojel ri achijab rumal ri qui meba'il. Je', kas etzelam na qui wäch cumal ri ka sacerdots, are' c'u uj quesam bic pa ri ja rech k'ijilanic, ri sibalaj xkacoj ka chuk'ab chuyaquic ruc' ri ka k'ab. Uj qui xutum lok rumal ri nimalaj ka meba'il, y man c'o tä ka c'olibal jawi cäkak'ijilaj wi ri ka Dios. Rumal c'u wa', ¿jas cäkabano?

6. Aretak ri Alma xuta wa', xutzolk'omij rib chuwäch, xrilo ruc' jun nimalaj quicotemal, rumal c'ut xrilo chi ri c'äxc'olil ri qui rikom kas xebumach'ach'ej ri e are', y xesuc'umax chic chutatabexic u tzij.

7. Rumal ri', man xtz'ijon tä chic chque ri q'uialaj winak, xane xuyuk ri u k'ab, y xurak u chi' chquitzijobexic ri are', ri winak ri kas qui q'uexom qui c'ux che ri qui mac, xubij chque:

8. Quinwilo chi ix i mach'ach'em ri iwanima'. We kas je-ri', ix tewichitalic.

9. Chiwilampe', ri iwachalal u bim: ¿Jas cäkabano? Uj quesam bic cho ri lok'alaj ja re k'ijilanic, y rumal c'u wa', man cujcuin taj cäkak'ijilaj ri ka Dios.

10. Chiwilampe', quinbij chiwe: ¿La quicoj ix chi man quixcuin taj quixk'ijilanic xak xuwi pa ri ja rech k'ijilanic?

11. Quinc'ot i chi': ¿La quichomaj chi xak xuwi takal chiwe quik'ijilaj ri Dios jumul pa ri seman?

12. In quinbij chiwe chi kas utz na we quixquesaj ulok pa ri ja rech k'ijilanic, rech quimach'ach'ej iwib, y quiwetamaj utzalaj etamabal. Rumal kas rajwaxic chiwe quiwetamaj ri etamabal. Ix i mach'ach'em iwib rumal chi xixquesaj ulok, y xixquixutuj ri iwachalal rumal ri nimalaj i meba'il. Rumal c'u ri', ix i banom nimanel i c'ux, y ix opaninak chic pa ri mach'ach'em.

13. Wachanim c'ut, rumal chi ix xixtakchix che ri mach'ach'em, ix tewichitalic, rumal c'u aretak jun achi catakchixic che ri mach'ach'em, c'o tak jumul chi cutzucuj ri q'uexbal c'uxaj. Y kastzij, jachin cuq'uex u c'ux, curik na ri elbal c'uxaj. Y jachin curik ri elbal c'uxaj y cäk'i'nic c'ä pa ri q'uisbal, ri are' cäcolotaj na.

14. Wachanim, je jas nu bim chiwe, ix tewichitalic rumal chi xixtakchix che ri mach'ach'em. ¿La ma tä quichomaj chi nim na ri qui tewichibal ri e are' ri kas cäquimach'ach'ej quib rumal ri tzij?

15. Je', jachin ri kas cumach'ach'ej rib, y cuq'uex u c'ux che ri u mac, y cuk'i'o na c'ä pa ri q'uisbal, are c'u wa' tewichital na. Je', sibalaj tewichitalic na chquiwäch ri nic'aj ri quetak chquimach'ach'exic quib rumal ri nimalaj qui meba'il.

16. Rumal ri', tewichitalic ri e are' ri cäquimach'ach'ej quib ri man e takchim taj che ri qui mach'ach'em. O utz na u bixic, tewichital apachin ri cäcojon che ri u tzij ri Dios, ri cäkasax xe' ja', y man c'o tä u cowil ri ranima', je', ri man yatal tä che ri u no'j chretamaxic ri tzij, ri man takatal tä chretamaxic nabe rech cäcojon che.

17. Wachanim c'ut, e q'ui ri cäquibij: We cac'utu chkawäch jun retal aj chila' chicaj, kas cäketamaj na, c'äte ri', cujcojon na.

18. Xane in quinta' chiwe, ¿la kas are ri cojobal? Chiwilampe', quinbij chiwe chi man are taj. We jun achi reta'm jun jasach, man rajawaxic tä chi cäcojon che rumal chi reta'm chic.

19. Wachanim c'ut ¿la ma tä nim na ri retzelal ri jun ri

cäretamaj ri u rayibal ri Dios, y man cunimaj taj, cho ri jun ri xa' cäcojon che, o xa' c'ö jun jasche rech cäcojon che, y cä-tzak pa ri u xalk'atixic ri u tak-bal ri Dios?

20. Wachanim, rajwaxic chi quik'at tzij puwi' we jasäch ri'. Chiwilampe', quinbij chiwe chi we jun ri' je ri jun chic, y cä-ban na che chquijujun winak je jas ri xquibano.

21. Wachanim c'ut, je ri xinbij chrij ri cojobal: Man are' tä ri cojobal jun tz'akatalaj etamabal che tak ri jastak. Rumal c'u ri' we c'ö i cojobal, c'ö eyenic pa iwanima' chque tak ri jastak ri man quilitalaj taj, tzare e kastzij.

22. Wachanim, chiwilampe', quinbij chiwe, y quinwaj chi cänataj chiwe, chi quel u c'ux ri Dios chque conojel ri quecojon che u bi'. Rumal ri', nabe c'u cäraj, chi quixcojonic je, kas chiquixcojon che ri u tzij.

23. Are' c'ut cubij can u tzij chque ri achijab cumal ri angelib, y man xak tä xuwi chque ri achijab xane xukuje' chque ri ixokib. Man xak tä xuwi c'u wa, q'ui mul yatal chque ri ac'alab ri tzij ri cäquisach qui c'ux ri ajno'jib, y ri e c'ö nim quetamabal.

24. Y wachanim, lok'alaj tak wachalal, ix i ta'om chwe jas ri quiban na, rumal chi ix ya'om pa c'äxc'oli' y ix xutum. Man quinwaj tä chi quichomaj chi

quink'at na tzij piwi' xak xuwi je jas cubij ri kastzij.

25. Rumal man quinwaj tä quinbij chi iwonojel ix takom che ri mach'ach'em. Kastzij quinch'obo chi c'ö chixol ix jujun ri cäquimach'ach'ej na quib, apawije e c'olic, apasäch ri qui banic.

26. Wachanim c'ut, je xinbij chrij ri cojobal, chi man are taj jun tz'akatalaj etamabal, are c'u jewa' ruc' ri nu tzij in. Je jas ri cojobal man are' tä jun tz'akat etamabal, xukuje' man quixcuin tä quiwetamaj chi kastzij ri nu tzij pa u tz'akatil we xa' jumul quito.

27. Tzare chiwilampe', we quixc'astajic y quic'astajirisaj ri i cuinem chrilic we utz o man utz taj u cholaj ri nu tzij, y quicoj jutz'it che ri i cojobal, je', pune tä xa' jutz'it i rayibal rech quixcojon chrij, chiya' che wa' rayibal chi cuchacuj i c'ux c'ä quixcojon jubik', rech quiya' c'olibal iwuc' che jutz'it ri nu tzij.

28. Cäkajunumaj ba', ri tzij ruc' jun ija'. We quiya' c'olibal pa iwanima' che u tiq'uiic jun ija', y are jun kas utzalaj ija', y man quiq'uiak tä apanok rumal ri u cowil ri iwanima', rech quik'atij u wäch ri Ruxlabal ri Ajawaxel, chiwilampe', wa' ija' cuchap na u pok'ic pa ri i c'ux. Y aretak quina' na ri u q'ui-yem, quichaplej u bixic pa iwanima': We ija' ri' kas sibalaj

utz, o junam cäbixic, wa' tzij sibalaj utz, rumal chi kas u chapom u nimarisaxic ri wanimä'. Je', y u chapom u sakirisaxic ri nu chomabal, y kas qui' quinna'o.

29. Chiwilampe' c'ut, ðla ma tä cunimarisaj tä wa' ri i cojobal? Je', quinbij chiwe. Pune tä jeri', maja' xux che jun tz'akatalaj etamabal.

30. Tzare chiwilampe', aretak ri ija' cänimanic, y cätuxic, y cuchap u q'uiyem, c'äte ri', c'o na chi quibij chi utz ri jun ija', rumal kastzij cänimanic, y cätuxic, y cuchap u q'uiyem.

31. Wachanim c'ut, ðla kas iweta'm chi utz ri jun ija'? In quinbij chiwe, je', chquijujun ija' cäpok'ic je ri u rija'lil.

32. Rumal ri', we caq'uiy jun ija', kas utz ri'. We man cäq'uiy taj, are c'u wa' man utz taj. Rumal ri', cäq'uiak apanok.

33. Chiwilampe', rumal chi iwilom we utz o man utz taj, i tic'om ri ija', y cänimanic, y cätuxic, y cuchap u q'uiyem, kas iweta'm chi utz ri jun ija' ri'.

34. Chiwilampe' c'ut, ðla tz'akat iwetamabal? Je', tz'akat ri iwetamabal che tak we jastak, c'u man c'o tä chic u patan ri cojobal. Wa' rumal chi c'o ri iwetamabal, ix iweta'm chic chi ri tzij u nimarisam i c'ux. Y xukuje' iweta'm chi tuxinak chic, y ri i chomabal cäsakirisaxic, y ri i no'j cänimarisaxic.

35. C'äte ri', ðla ma tä kastzij wa'? Quinbij chiwe, je', rumal are' ri sakil. Y apäsach c'u ri sakil, utz ri', rumal chi cäch'obic. Rumal ri', c'o chi iweta'm chi utz ri'. Chiwilampe', c'äte i na'om wa' sakil, ðla tz'akat iwetamabal?

36. Chiwilampe', quinbij chiwe chi man je' taj, xukuje' miya' can i cojobal pa ri i xcut. Xak i cojom i cojobal chutiquic ri ija' chrilic we utz ri' o we man utz taj.

37. Chiwilampe' c'ut, aretak ri jun che' cuchaplej u q'uiyem, quibij na: Chkaya' u mesal ruc' nimalaj chajibal rech cutzokopij u c'amal rech cäq'uiyic, y cuya' na u wäch. Chiwilampe' c'ut, we quiya' u mesal ri jun che' ri' ruc' utzalaj chajibal, cutzokopij na u c'amal, y cuya' na u wäch.

38. Tzare we man quichajij taj ri che', ix c'ut sak'orib che u ya'ic u mes, chiwilampe' man cäpe tä na ri u c'amal, y are cäpe ri u k'ak'al ri k'ij, cäc'atisax, cächaki'jiric, rumal chi man c'o tä u c'amal, y ix quiboko, quiq'uiak apanok.

39. Tzare wa' man rumal tä chi man utz tä ri ija', mawi' rumal chi are' man rayibal tä u wäch. Wa' rumal chi chaki'j iwulew, man xiwaj taj quiya' u mes ri che'. Rumal ri', man quixcuin tä na quixrikow ri u wäch.

40. Jeri', mawi jumul quix-

cuin na quirik ri u wäch ri che' rech ri c'aslemal we ma quichajij tä ri tzij che ri u q'uiyem, y quiweyey ri u wäch ruc' i cojobal.

41. Tzare we quichajij ri tzij che ri u q'uiyem, je c'u wa', quimesoj ri che' are cätajin cä-q'uiyic, y quibano ruc' i cojobal, ruc' jun nimalaj sac'ajinic, y ruc' jun utzalaj chomanic chreyexic ri u wäch, y kas quel na u c'amal. Chiwilampe', are cuban na jun che' ri cäq'uiy c'ä che ri junalic c'aslemal.

42. Rumal c'u ri i sac'ajinic, ri i cojobal, y ri utzalaj iweyenic che ri tzij, rech quichajij che ri u q'uiyem, y rech cätzokopix ri u c'amal pa i c'ux, chiwilampe', copan na ri k'ij are quic'am na ri u wäch, are sibalaj je'lic u wäch, qui' na u wäch chquiwäch conojel ri e qui', sak na chuwäch ronojel sakilal, je', ch'ajch'oj na cho ronojel ch'ajch'ojil. Y quitij na we u wäch c'ä quixnoj rumal, y man c'o tä chi na i numical, mawi cächaki'j na chic i chi'.

43. C'äte ri', wachalal, quic'am na ri u ch'ecanic ri i cojobal, ri i sac'ajinic, ri iweyenic, y ri nimalaj i k'inem chreyexic ri u wäch ri che'.

U TAS 34

Ri u k'alajisabal ri Amulek; ri nimalaj y q'uisbal tabal tok'ob; jas u banic ri elbal c'uxaj chutz'akatisaxic ri u ra-

yibal ri k'atbal tzij; rajwaxic chi man cäbeytaj taj ri q'uexbal c'uxaj che ri macaj.

1. Xc'ulmataj c'ut chi aretak bitajinak c'ut we tzij chque rumal ri Alma, ri are' xt'uyi'c cho ri ulew. Xwalajic c'ut ri Amulek, xuchap qui tijoxic ri e are', xubij:

2. Wachalal, quinwilo chi man cuya' taj chi quinbij chi man c'o taj ri iwetamabal chque ri jastak ri e bitajinak chrij ri u petic ri Cristo, ri u C'ojol ri Dios je jas cubij ri ka tijonic. Je', in weta'm chi xtijox we jastak ri' chiwe nabe chi xixtastaj kuc'.

3. Ix i rayim quita' che ri lok'alaj wachalal chi cuk'alajisaj chiwe jas quibano rumal ri c'äxc'olil i rikom. C'u ri are' ix u tzijom jubik' chusuc'umaxic ri i chomabal. Je', ix u pixabam chi quixcojonic, u pixabam chi quik'i' che reyexic.

4. Je', chi c'o ri i cojobal rech chi quitic' ri tzij pa ri iwanimachrilic na ri rutzilal.

5. Y kilom chi ri ix quiwaj quiwetamaj pa ri i chomanic we tä ri tzij cäriktajic ruc' ri u C'ojol ri Dios, o we tä man c'o tä na jun Cristo.

6. Xukuje' iwilom chi ri wachalal u c'utum chiwäch, che q'ui u beyal, chi ri tzij cäriktajic ruc' ri Cristo che colotajic.

7. Ri wachalal ch'awinak chiwe chrij ri u tzijobal ri Zenós, chi ri esabal macaj cäpe

na rumal ri u C'ojol ri Dios, y xukuje' u k'alajisam ri u tzijobal ri Zenoc. Xukuje' xch'aw chrij ri Moisés rech cuc'ut chiwe chi kastzij we jastak ri'.

8. Wachanim c'ut, quek'alaisataj we jastak wumal, chi e kastzij. Chiwilampe', quinbij chiwe chi weta'm chi ri Cristo cäpe ne chquixol ri calc'ual ri winak chuc'amic puwi' ri qui xalk'atinic che ri u takbal ri Dios ri u winakil, y rech cutoj ri qui mac ri e aj uwächulew. Wa' rumal u bim canok ri Dios.

9. Rajwaxic chi cäbantaj jun tojbal macaj. Je jas cäraj ri nimalaj beyal ri u chomam can ri Junalic Dios, c'o chi cäbantaj jun tojbal macaj. We tä ma tä jewa', conojel ri winak aj uwächulew kas cäsach na qui wäch. Je', conojel e cowirinak canima'. Je', conojel e tzakinak e sachinak, y we c'u man c'o taj ri tojbal macaj ri rajwaxic chi cäbantaj na, c'o na chi quecämich che junalic.

10. Rumal ri', rajwaxic chi cäbantaj na jun nimalaj q'uisbal tabal tok'ob. Tzare man are' tä jun tabal tok'ob bantajinak rumal jun achi, mawi rech jun chicop aj uwo caj. Man are' tä ri' jun tabal tok'ob bantajinak cumal ri winak, xane jun junalic tabal tok'ob ri man cäq'uis tä u wäch.

11. Man c'o tä c'ut jun achi ri takal che cuya' ri u quiq'uel

chutojic ri u mac jun chic. We jun achi cäcämisanic, chiwilampe', ꞑla cäraj ri ka k'atbal tzij, ri kas suc', cäresaj ri u c'aslemal ri rachalal? Quinbij chiwe chi man cäraj tä jeri'.

12. Tzare ri k'atbal tzij cuta' ri u c'aslemal ri jun ri xcämisanic. Rumal c'u ri', majun jasäch, we man are' tä ri junalic tojbal macaj, cäcuinic cuban u q'uexwäch rumal ri macaj rech ri uwächulew.

13. Rumal c'u ri', rajwaxic chi c'o jun nimalaj q'uisbal tabal tok'ob. C'äte c'u ri', c'o na, o rajwaxic chi cäbantaj ri u q'uisbal ri u turuwic quiq'uel. C'äte c'u ri', cätz'akatisax na ri ri u pixab ri Moisés. Je', kas ronojel cätz'akatisax na, y man cäcanaj majun u bok'wäch tzij, o quieb bok'wäch tzij, ri man tz'akatinak taj. Y majun coc'ow na wi che.

14. Chiwilampe' c'u ri', are wa' ri tz'akat u suc' ri takbal tzij, ronojel u bok'wäch tzij cuc'ut ri jun nimalaj q'uisbal tabal tok'ob. Y ri jun nimalaj q'uisbal tabal tok'ob ri', are' ri u C'ojol ri Dios, ri kas junalic, y man cäq'uis tä na u wäch.

15. Y jeri', cuc'am na ulok ri colotajic chque conojel ri quecojon che u bi'. Are' ri u rayibal we q'uisbal tabal tok'ob, rech cuc'am ulok ri u cuinem ri elbal c'uxaj, ri cäch'ecan na ri k'atbal tzij, y xukuje' cuc'am na ulok ri beyal

chque ri achijab rech quecojon che ri q'uexbal c'uxaj.

16. Je c'u wa', ri elbal c'uxaj cutz'akatisaj ri cäta'ic ri k'atbal tzij, y quebusutij ri e are' ruc' ri u k'ab ri chajibal. Tzare ri winak ri man cuchacuj tä ri cojobal c'ä pa ri q'uixbal u c'ux che ri u mac, cäya'taj canok chuxe' ronojel ri cuta' ri k'atbal tzij. Rumal ri', xak xuwi cäbantaj na ri nimalaj junalic u beyal che ri colotajic che ri c'o u cojobal rech cuq'uex u c'ux.

17. Rumal ri', wachalal, chuya' ri Dios chiwe rech quichaplej u chacuxic ri i cojobal c'ä quiq'uex i c'ux, rech quichaplej u siq'uixic ri lok'alaj u bi', rech quel u c'ux chiwe.

18. Je', chitz'onoj ri relbal c'uxaj, rumal ri are' c'o u cuinem che ri colotajic.

19. Je', chimach'ach'ej iwib, y chitakej u banic ri ch'awem ruc'.

20. Chibana' ch'awem ruc' aretak ix c'o pa tak ri iwulew, je', paquiwi' conojel ri jumulaj i chij.

21. Chitz'onoj che cho ri iwachoch, pa nim ak'ab, pa nic'aj k'ij, y pa chak'ab, je', paquiwi' conojel ri e c'o cho iwachoch.

22. Je', chitzonoj che rech man c'o tä qui cuinem ri i c'u-lel chiwij.

23. Je', chitz'onoj che rech man c'o tä u cuinem ri itzel piwi', are' ri u c'ulel ronojel suq'uilal.

24. Chitz'onoj che puwi' ri u k'ataj ri iwulew, rech quixnimaric chi utz.

25. Chibana' ch'awem ruc' ri Dios paquiwi' ri jumulaj tak chij rech ri iwulew, rech quequiyaric.

26. Tzare man are tä wa' conojel. Rajwaxic chi quija'risaj iwanima' cho ri i warabal, y chupam ri tak i c'olibal jawi' ix c'o i tuquiel, y pa ri iwulew tz'inowinak.

27. Je', y aretak man quisiq'uij tä ri u bi' ri Ajawaxel, chinimarisaj ri iwanima' ruc' ri ch'awem ruc' ri Dios. Amak'el chibana' rech c'o utzil i wäch, y xukuje' che ri rutzil qui wäch ri e c'o iwuc'.

28. Chiwilampe', lok'alaj tak wachalal, quinbij chiwe, michomaj chi are wa' ronojel. C'äte i banom ronojel wa' jastak, we quixutuj ri meba'ib, y ri e ch'a'nalic, y we man quixbe tä chquisolixic ri e yawab y ri qui rikom c'äx, y we man quiya' tä ri rajwaxic chque we c'o iwuc', quinbij chiwe, we man quiban wa' jastak, chiwilampe', man c'o tä u patan ri i ch'awem che ri Dios, xane quixux na junam cuc' ri e quieb qui wäch, ri cäquixutuj ri cojobal.

29. Rumal ri', we man cänataj chiwe chi quiya' i sipanic, ix junam ruc' ri mes ri cäquiq'uiak apan ri ch'ayol tak ch'ich' (rumal chi man c'o tä u

patan) y cätac'alex cumal ri achijab.

30. Wachanim, wachalal, c'äte i c'amom sibalaj tak k'alajisabal, y rumal ri lok'alaj tak tzij cäquik'alajisaj we jastak, quinwaj chi quixpe ulok chuya'ic ri wächinic rech ri q'uexbal c'uxaj.

31. Je', quinwaj chi quixpe-tic, y chi man quicowirisaj tä chic ri iwanima'. Kas wacamic, are ri k'ij re ri i colotajic. Rumal ri', we quiq'uex i c'ux, y we man quicowirisaj tä chic iwanima', kas cächacun na iwuc' ri nimalaj u beyal ri esabal macaj.

32. Chiwilampe', we c'aslemal ri' are ri k'ij yatal chque ri achijab cäquisuc'umaj quib rech quebec chuwäch ri Dios. Je', ri k'ij re we c'aslemal, are ri k'ij yatal chque ri achijab chubanic ri qui chac.

33. Wachanim c'ut, je jas xinbij nabe, rumal i c'amom sibalaj tak k'alajisabal, quintz'onoj chiwe chi man quixbeyetaj tä che ri k'ij re ri q'uexbal i c'ux c'a pa ri q'uisbal k'ij. Rumal we oc'owinak chic we k'ij re c'aslemal, ri cäya' chke rech cäkasuc'umaj kib che ri junalic c'aslemal, y we man cäkutzirisaj ri ka k'ijal aretak uj c'o pa we c'aslemal, c'äte c'u ri', coc na ri ak'ab re ri k'ekumal jampa man cäya' tä chic chque ri winak chubanic chac.

34. Aretak ix c'o na pa ri

jun c'äxalaj c'olem ri', man quixcuin tä na che u bixic: Quinq'uex na nu c'ux che ri nu mac. Quintzelej na ruc' ri nu Dios. Man je' taj, man quixcuin taj che u bixic wa'. Ri jun uxlabal ri rajchak'e ri i tiojil pa ri k'ij are quixel bic pa we c'aslemal, junam ri' cuc'am na i tiojil pa ri junalic uwächulew are bantajinak chic ri i c'aslemal.

35. Are c'u we quixbeyetaj c'ä pa ri cämical ri k'ij re ri q'uexbal i c'ux che i mac, chiwilampe', ix oquinak chuxe' ri u takanic ri ruxlabal ri itzel ri quixuximo. Rumal ri', ri Ruxlabal ri Ajawaxel quixuya' canok, y man c'o tä na u c'olibal iwuc', c'u ri itzel c'o ronojel cuinem piwi'. Are c'u wa' ri q'uisbal qui canajic ri itzel tak winak.

36. Weta'm c'u wa' rumal ri Ajawaxel u bim chi man cäc'o-ji' taj pa tz'ilalaj tak ja, xane xak xuwi pa ri canima' ri suc'alaj tak winak. Xukuje' u bim canok chi ri suc'alaj tak winak quet'uyi' na pa ri rajawibal, y man quebel tä chic. C'u ri cätz'iak cäsakirisax na rumal ri u quiq'uel ri Alaj Chij.

37. Wachanim, lok'alaj wachalal, quinwaj chi cänataj chiwe we jastak, chi quich'ec ri i colotajic ruc' jun xenib chuwäch ri Dios, y chi man quibij tä chic chi man c'o taj ri u petic ri Cristo.

38. Quinwaj chi man quixch'o'jin tä chic ruc' ri Lok'alaj Uxlabixel. Utz na we quic'am ri', y chi quic'am piwi' ri u bi' ri Cristo, chi quimach'ach'ej iwib c'ä cho ri c'ajc'ajic ulew, y chi quik'ijilaj ri Dios apawije c'u ri ix c'o wi, pa uxlabal, y ruc' ri kastzij. Xukuje' quinwaj chi quixmaltioxin che ri Dios ronojel k'ij rumal ri q'ui tak tewichibal y utzilal ri cuya' chiwe.

39. Je', xukuje' quixinpixabaj, wachalal, chi amak'el quicoj i chuk'ab chubanic ch'awem ruc' ri Dios rech man quixc'am tä bic rumal ri takchibal che mac rech ri itzel, chi man quixuch'ec taj, rech man quixtzak taj chuxe' ri u takanic pa ri q'uisbal k'ij. Chiwilampe', ri are' man cuya' tä majun jasäch ri c'o rutzil che tojbal iwe.

40. Wachanim c'ut, lok'alaj wachalal, quinwaj quixinpixabaj chi quixeyenic, chi quik'i' ronojel c'äxc'olil ri quiriko, chi man quixyok'on taj chque ri e are' ri ix qui xutum rumal ri nimalaj i meba'il, rech jeri' man quixux taj ajmaquib junam cuc'.

41. Xane quixeyenic, quik'i' ronojel tak we c'äxc'olil, y quixcojon pa iwanima' chi cäpe na jun k'ij are quixuxlan na cho ronojel i c'äxc'olil.

Ri u takbal ri Alma che ri u c'ojol, Corianton.

Wa' c'o chupam ri u tas 39 c'ä pa ri u tas 42.

U TAS 39

Cäbix che ri Coriantón chi man utz taj ri u mac ri xuban ruc' jun ali ri man c'ulan tä ruc'; ri itzel ri xubano u banom itzel che ri qui cojobal ri aj Zoramitas; ri esabal macaj rech ri Cristo cächacunic puwi' ri oc'owinak chic.

1. Wachanim c'ut, nu c'ojol, c'o chi na ri quinbij chawe chuwäch ri xinbij che ri awachalal. Chawilampe', ¿la ma tä awilom chi ri awachalal man cäcos taj, chi amak'el are' nimanel, chi cäsac'ajanic chunimaxic ri u takbal ri Dios? Chawilampe', ¿la ma tä u ya'om jun utzalaj c'utbal chawe?

2. C'u ri at man a tom taj ri nu tzij chquixol ri winak ri aj Zoramitas, je jas xuban ri awachalal. Are wa' ri quinna' pa wanima' chawij, ri at xa' canimarisaaj awib rumal ri a chuk'abil, y ri awetamabal.

3. Man are tä wa' ronojel, nu c'ojol. Ri at xaban jun nimalaj c'äx che wanima'. Ri at xaya' can ri lok'alaj chac ya'om chawe, y xatel bic cho ri ulew re Sirón, ri c'o chuxcut ri ulew que ri aj Lamanitas, chuterene-xic ri wacatel ixok, Isabel, ri cuya' rib chque ri achijab.

4. Je', ri are' u ch'ecom ri canima' q'ualaj achijab. Tzare wa' man yatal tä chawe chi caban jeri', nu c'ojol. Rajwaxic

chawe chi caban ri lok'alaj chac ri xya' chawe.

5. ¿La ma tä aweta'm nu c'ojol, chi itzel we jastak cho ri u bok'wäch ri Ajawaxel? Je', itzel na ri' chquiwäch ronojel ri macaj. Xak xuwi ri u turuwisaxic ri quiq'uel rech jun ri man c'o tä u mac, o ri u xutuxic ri Lok'alaj Uxlabixel mas nim na chuwäch ri a banom.

6. Chawilampe' c'ut, we cabij chi man c'o taj ri Lok'alaj Uxlabixel c'äte c'ojinak chic awuc', y aweta'm chi tajin cabij chi man c'o taj, chawilampe', are jun mac ri man c'o tä u cuyubal. Y jachin cäcämisan, y c'o chic ri u sakil y ri retamabal ri Dios ruc', kas c'äx curik na ri cuyubal rech ri u mac, je', nu c'ojol, quinbij chawe chi c'äx na u rikic ri cuyubal re.

7. Wachanim nu c'ojol, ri u rayibal ri wanima' are chi ma tä a banom we nimalaj mac ri'. Man quinch'aw tä jewa' chrij ri a mac chuya'ic k'oxom che awanima' we tä ma tä kas quinbano che ri awutzil.

8. Tzare chawilampe', man catcuin taj cawawaj ri a mac chuwäch ri Dios. Y we tä ma tä caq'uex a c'ux, quewalajisax na je u banic jun k'alajisanel chawij pa ri q'uisbal k'ij.

9. Wachanim nu c'ojol, quinwaj chi caq'uex a c'ux, chi caya' can ri a mac, y man catzucuj tä na ri itzel u rayibal ri

a bok'wäch, xane chaxutuj ronojel we jastak. Rumal we ma cabano, man c'o tä na jun beyal chawe rech cawechbej ri rajawibal ri Dios. Chnataj wa' chawe, y chac'ama' pa ri a c'ux, chaxutuj we jastak.

10. Quintakan c'u chawe chi cacoj a chuk'ab chuta'ic ri qui no'j ri awätz che ri cabano. Rumal, chawilampe', at c'ä ac'al, y rajwaxic chawe ri qui to'banic ri awätz. Chatatabej c'u ri qui tzij.

11. Man caya' tä awib chque ri conalaj tak jastak ri man c'o taj qui patan. Man caya' tä che ri itzel chi cutakchij ri awanima' che mac rech catbe cuc' we itzel tak ixokib. Chawilampe' nu c'ojol, nimalaj ri mac ri a banom chque ri aj Zoramitas, rumal chi aretak xquilo ri a banom, man xcaj tä quecojon che ri nu tzij.

12. C'u ri Ruxlabal ri Ajawaxel cubij chwe: Chattakanok chque ri awalc'ual chi cäquiban ri utz rech man cäquic'am qui be ri winak che ri u sachbal qui wäch. Rumal ri', nu c'ojol, quintakan chawe, ruc' ri xen ib rech ri Dios, chi man caban tä chic ri a mac.

13. Quintakan chawe chi cattzelej chuwäch ri Ajawaxel ruc' ronojel ri a chomanic, ri a cuinem, y ri a chuk'ab, rech man cac'am tä qui be ri winak chubanic ri itzel. Xane chattzelejok cuc', y cak'alajisaj ri a

mac chque, y ri man utz taj ri a banom.

14. Matzucuj ri k'inomal, mawi ri jastak ri man c'ó tã qui patan rech ri we uwächulew. Chawilampe', man catcuin taj cac'am bic awuc'.

15. Wachanim, nu c'ojol, quinwaj quinbij jubik' chrij ri u petic ri Cristo. Chawilampe', quinbij chawe chi are' kas cãpe na chresaxic ri qui mac ri e c'ó cho ri ulew. Je', ri are' cãpe na che u k'alajisaxic chque ri u winak ri je'lalaj c'ac' tzij rech ri colotajic.

16. Wachanim c'ut, nu c'ojol, at xatsiq'uix che we lok'alaj chac, chi cak'alajisaj we c'ac' tzij re quicotemal chque we winak rech cãquisuc'umaj ri qui chomabal. O utz cãbix na, rech cãpe ri colotajic cuc', rech quecuinic cãquisuc'umaj ri qui chomabal ri calc'ual chutatabexic ri tzij pa ri k'ij.

17. Wachanim, quinya' utzil pa ri a chomabal chrij we jasäch ri'. Ri at catmayinic rumal chi etamatal wa' jastak q'ui junab nabe chi quec'ulmatajic. Chawilampe', ¿la ma tã kas nim u k'ij jun anima' cho ri Dios je jas ri cãban na pa ri k'ij rech ri u petic?

18. ¿La ma tã rajwaxic chi cãya'ic ri retamabal ri beyal rech ri colotajic chomam ulok chque re winak, y xukuje' chque ri calc'ual?

19. ¿La ma tã xa' junam cã-

cuin ri Ajawaxel cutak na camic jun u ángel rech cuk'alajisaj we c'ac' tzij re quicotemal chke je jas cutako chque ri calc'ual, o je jas cutak na chque ri winak c'ãte ri k'ij rech ri u petic?

U TAS 40

Ri nic'aj u takbal ri Alma che ri Coriantón; ri c'astajibal que conojel; jas ri u banic quec'oji'c na ri nic'aj que ri suc'alaj tak winak y ri itzel tak winak aretak e cãminak maja' quec'astajic; jun kastzij tzelejibal u banic ri jastak

1. C'ó chi na ri quinbij chawe, nu c'ojol, rumal quinwilo chi latz' c'ó wi ri a chomabal che ri c'astajibal que ri cãminakib.

2. Chawilampe', quinbij chawe chi are maja' petinak ri Cristo, man c'ó taj ri c'astajibal. O mas utz cãbixic, we tiojil, ri cãcãm na, man cuban tã junalic, mawi ri u tukaril cuban tã tz'akat c'ã cãpe na ri Cristo.

3. Chawilampe', ri are' cuc'am na ulok ri c'astajibal que ri cãminakib. Tzare chawilampe', nu c'ojol, ri c'astajibal maja' petinak. Wachanim quinwesaj na chi sak chawäch jun jasäch ri man etamatal taj. E c'ó sibalaj jastak ri man etamatal taj, ri e c'u'talic, ri xak xuwi ri Dios reta'm. Tzare quinc'ut na chawe jun jasäch ri nu ta'om che ri Dios ruc' nu sac'ajinic chretamaxic. Are wa' chrij ri c'astajibal.

4. Chawilampe', cojom retal jun k'ij aretak conojel quec'astaj na chquixol ri cäminalakib, tzare man c'ö tä jun ri retam jampa cäpe na we jun k'ij ri'. Xak xuwi ri Dios retam ri k'ijal ri cojom retal che. che.

5. Wachanim man c'ö taj u patan we c'ö jun nabe c'astajibal, o jun u cab o wene jun urox aretak quec'astaj ri cäminalakib. Ri Dios ba' retam ronojel we jastak. Cuban c'u chwe we in weta'm chi are wa' u banic chi cojom retal che ri k'ij aretak conojel quec'astaj chquixol ri cäminalakib.

6. Xane rajwaxic chi c'ö jun c'olibal chquixol ri k'ij re ri cämical c'u ri k'ij rech ri c'astajibal.

7. Wachanim quinta' ri in: ¿Jas cäban na chque ri canima' ri achijab tza pa ri k'ij rech ri qui cämical, c'ä pa ri k'ij ri cojom retal che ri c'astajibal?

8. Wachanim, man c'ö tä u patan ri etamabal we c'ö mas cho jun k'ij cojom retal che rech ri c'astajibal que ri achijab, rumal chi man conojel taj quecämical xa' jumul. Man c'ö tä u patan wa' etamabal. Je c'u wa', ronojel je jas jun k'ij che ri Dios. Xak xuwi ri achijab cäcäjilaj ri qui k'ij.

9. Rumal ri', cojom retal jun k'ij chque ri achijab rech quec'astaj na chquixol ri cäminalakib. C'ö c'u jun c'olibal chquixol ri k'ijal re ri cämical,

y ri k'ij rech ri c'astajibal. Xinta' che ri Dios ruc' nu sac'ajinic chrij we c'olibal, y jas cäban na chque ri canima' ri achijab ri', y are wa' ri jasäch ri weta'm chic.

10. Aretak copan ri k'ij aretak conojel quec'astaj na, cäquil na chi ri Dios retam ronojel k'ijal cojom retal chque ri achijab.

11. Wachanim chawilampe', jun ängel xch'aw ulok wuc' chrij ri u c'ojical ri anima' chquixol ri cämical y ri c'astajibal. Ri are' xuc'ut chwe chi ri cuxlabal conojel achijab quec'am bic chuwäch ri Dios ri xuya' qui c'aslemal, je', ri cuxlabal conojel ri achijab we tä utz o we tä itzel. Are wa' cäbantaj na aretak e tastajinak chic pa we tiojil.

12. Cäc'ulmataj c'u na chi ri cuxlabal ri suc'alaj tak winak quec'ulataj pa ri jun c'ojical rech quicotemal, are u bi' ri c'olibal que ri utzalaj tak uxlabal. Are jun c'ojical rech uxlanem, y rech utzilal. Chila' quebuxlan na ri e are' chque conojel ri qui c'äxc'ol, che ronojel k'oxom y bisonem.

13. C'äte c'u ri', cäc'ulmataj na chi ri cuxlabal ri ajmaquib, je', ri itzel tak winak ri man c'ö tä jun chakapil mawi jubik' che ri Ruxlabal ri Ajawaxel, ri qui cha'om ri man utz taj chquiwäch ri utzalaj tak chac, rumal ri' ri ruxlabal ri itzel xoc chque,

y xuban ri rajchak'e che ri ca-choch. Ri e are' quequ'uiak na pa ri k'ekumal apanok. Chila' c'o na ok'em, y nimalaj bisonem, y cäquikuch'uch'ej na qui ware'. Y wa', rumal ri etzelal quech, xquitzak quib pa ri u rayibal ri itzel.

14. Jeri' ba', ri c'ojical que ri canima' ri itzel tak winak, je', pa ri k'ekumal, pa jun c'olibal rech c'äxalaj xibinem jawi' cä-queyej wi chi cäkaj paquiwi' ri k'ak'alaj royowal ri Dios. Jeri' quecanajic pa we c'ojical ri', aretak c'u ri suc'alaj tak winak quecanajic pa ri c'olibal que ri utzalaj tak uxlabal, c'ä pa ri k'ij re ri qui c'astajibal.

15. E c'o jujun ri qui ch'obom chi wa' c'ojical re quicotem, y wa' c'ojical re bisonem ri c'o na nabe cho ri kastzijalaj c'astajibal, are c'u wa' qui ch'obom pa qui c'ux chi are ri nabe c'astajibal. Je', quinc'am ri tzij ri cubij chi ri jun u q'uexbal ri uxlabal o ri anima', o ri u takic bic pa ri quicotem o pa ri bisonem, quinc'am c'u wa' chi cuya' cäbixic c'astajibal che. Are jas ri cubij ri tzij ri bim canok.

16. Chawilampe' c'ut, xuku-je' u bim canok chi c'o jun nabe c'astajibal, are jun c'astajibal que conojel ri e c'ojinak, o ri quec'oji'c, o ri quec'oji' na c'ä pa ri u c'astajibal ri Cristo chquixol ri cäminakib.

17. Tzare man cäkachomaj

taj chi we nabe c'astajibal, ri bitajinak ruc' we tzij, are jun c'astajibal que ri anima', y qui takic che quicotem o bisonem. Machomaj chi jeri' u suc' ri'.

18. Chawilampe', quinbij chawe, man je' tä ri', xane are u suc'umal wa', ri qui mulin ib ri anima' ruc' ri tiojil que conojel ri winak ri e c'ojinak pa ri u k'ij ri Adän, c'ä pa ri u c'astajibal ri Cristo.

19. We cäquimulij na quib chi jumul ri anima' y ri tiojil quech conojel ri e are' ri nu bim canok, ri suc'alaj winak o ri itzel tak winak, in quinbij tä ri'. Cuban chwe quinbij chi conojel quewalij na. Mas utz cäbix, are ri qui c'astajibal cäbantaj na nabe che ri qui c'astajibal ri e are' ri quecäm na c'äte ri u c'astajibal ri Cristo.

20. Man quinbij taj, nu c'ojol, chi ri qui c'astajibal cäbantaj na pa ri k'ij re ri u c'astajibal ri Cristo. Xak xuwi quin-chomaj in, chi ri canima' y ri qui tiojil ri suc'alaj tak winak cäquimulij na quib pa ri k'ij rech ri u c'astajibal ri Cristo, y ri u pakalisabal chicaj.

21. Man quinbij taj we cä-c'ulmataj wa' are bantajinak ri u c'astajibal, tzare quinbij chi c'o jun u xol chquixol ri u cämical y ri u c'astajibal ri tiojil. Xukuje' c'o na jun c'ojical rech quicotemal o rech bisonem che ri anima', c'ä pa ri k'ij ri cojom retal rumal ri Dios chi

quec'astajic ri cäminakib, rech cäquimulij quib ri canima' ruc' ri qui tiojil, rech quec'am bic chuwäch ri Dios rech quek'at tzij paquiwi' je jas ri qui banom.

22. Je', wa' cuban na chi quetz'akatisaxic ri jastak ri e bim cumal ri qui chi' ri k'alajisanelab che ri cäpe na.

23. Ri anima' cätzelej na ruc' ri tiojil, c'u ri tiojil cätzelej na ruc' ri anima', je', ronojel u tz'akatil ri tiojil, y ri u bakilal, cätzelej na ruc' ri tiojil. Je', y ronojel cäsuc'umax che ri kas suc' u banic nabe canok.

24. Wachanim c'ut, nu c'ojol, are wa' ri c'astajibal ri bitajinak cumal ri qui chi' ri k'alajisanelab che ri cäpe na.

25. C'äte c'u ri', ri suc'alaj tak winak quejuluwic na qui wäch pa ri rajawibal ri Dios.

26. Tzare chawilampe', cäpe na jun c'äxalaj cämical paquiwi' ri itzel tak winak, rumal rech chi quecämich que ri jastak rech suq'uilal. Ri are' e tz'il, y man c'o tä jun tz'il jasäch ri cärechbej ri rajawibal ri Dios. Xak quequ'uiak apanok y cäya'ic chque cäquitij ri u wäch ri qui banom, o ri qui chac, ri kas itzel. Cäquikumuj na ri u tz'ilol che ri c'ailaj kumubal.

U TAS 41

Nic'aj chi u takbal ri Alma che ri Coriantón; jas ri u suc' ri tzeletajibal

u banic ri jastak; cäk'at na tzij paquiwi' ri achijab je jas ri qui banom y ri qui rayibal; ri u k'atic rib tzij puwi' jun.

1. Wachanim, nu c'ojol, c'o jubik' ri quinbij chawe chrij ri tzeletajibal u banic ri jastak ri bim canok. Chawilampe', e c'o jujun ri qui q'uexom u wäch ri lok'alaj tz'ibatalic. Rumal ri', sachinak qui c'ux che. Xukuje' quinwilo chi c'o latz' a chomanic chrij wa' jasäch. Tzare chawilampe', quink'alajisaj na ri' chawäch.

2. Quinbij ba' chawe, nu c'ojol, chi ri u beyal ri tzeletajibal u banic ri jastak sibalaj rajwaxic che ri k'atbal tzij rech ri Dios, rumal rajwaxic chi conojel ri jastak quetzetaj che ri kas qui cholaj. Chawilampe', are rajwaxic, y suc', je jas ri u cuinem y ri u c'astajibal ri Cristo, chi ri ranima' jun achi cätzelej na ruc' ri kas u tiojil, y chi ronojel u tz'akatil cätzelej na u banic ri jastak che junam.

3. Rajwaxic c'ut che ri u k'atbal tzij ri Dios, chi cäk'at tzij paquiwi' ri achijab je jas ri qui banom. Xukuje' rajwaxic chi quetzetaj che ri utzil pa ri k'ij ri cäpe na, we tä utz ri qui banom pa we c'aslemaal, y we tä utz ri qui rayibal pa canima'.

4. Y we itzel ri qui banom, cätzelej na itzel paquiwi'. Rumal c'u ri', ronojel cätzeletaj na u banic ri jastak che ri kas

u cholaj, che ri kas u banic nabe canok. Ronojel ri cäcämïc cäwalajisax na che ri junalic c'aslemal. Ronojel ri cäk'ayic cuban man cäk'ay taj. Ronojel c'ut cäwalajisax na che junalic quicotem chrechbexic ri rajawibal ri Dios, o cäwalajisax na che junalic bisonem chrechebexic ri rajawibal ri itzel. Jun jasäch pa jun c'olibal, jun chic pa ri jun c'olibal chic.

5. Jun cäwalajisax che quicotemal je jas ri u rayibal che ri quicotemal, o che ri utzil, je jas ri u rayibal che ri utzil. C'u ri jun chic cäwalajisax che ri etzelal, je jas ri u rayibal che ri etzelal. Rumal chi xurayij cuban ri itzel ronojel k'ij, jeri' cuc'am na ri tojbal rech etzelal aretak coc ri ak'ab.

6. Junam cäbantajic pa ri jun c'olibal chic. We jun u q'uexom u c'ux che ri u mac, y u tzucum ri suq'uילal c'ä pa ri q'uisbal u k'ij, jeri', cuc'am na u tojbal pa ri suq'uילal.

7. Are tak wa' ri quesax ri qui mac rumal ri Ajawaxel. Ri are' quesatajic, quetzokopitajic chupam ri k'ekumalaj chak'ab ri man cäq'uis taj. Je c'u ri', quetaq'ui'c o quetzakic, rumal rech chi ri e are, cäquik'at tzij quib paquiwi', we tä che u banic ri utz, o che u banic ri itzel.

8. Man cuya' tä c'ut chi queq'uexic ri u takbal ri Dios. Rumal ri' suc'umam chic ri be

rech apachin ri cänaj cäbiniç chila' cäcolotaj na.

9. Wachanim, nu c'ojol, man caban taj chi cäpe jun c'äx pawí', man catyok'on tä chic che ri Dios chquij we jastak che ri tijonem, je jas a banom che mac.

10. Machomaj chi ri tzeletajibal u banic ri jastak ri nu bim chawe cuya' chi catzelej na ruc' ri a mac che ri quicotemal. Chawilampe', quinbij chawe, ri etzelalal mawi junam ruc' ri quicotemal.

11. Wachanim, nu c'ojol, conojel ri achijab ri queriktajic kas quech wi ri qui no'j, o quinbij, pa jun c'ojical re ri tiojilal, ri e are' c'o pa ri c'ayil, e ximatalic ruc' ri colob rech ri etzelal. Man c'o tä ri Dios cuc' cho ri uwächulew, man qui banom taj junam ruc' ri u banic ri Dios. Rumal ri', quec'o'ji' pa jun jule' c'ojical chic ri man junam tä ruc' ri quicotemal.

12. Wachanim, ʒla cubij ri tzeletajibal u banic ri jastak chi cuc'am bic jun jasäch pa ri kastzij u banic rech cäya'ic pa jun u banic ri man rech taj, o chi cäya'ic pa jun u banic ri man junam tä ruc' ri kas u banic.

13. Man je' taj nu c'ojol, tzare ri u suc' ri tzij c'astajibal are chi cätzelej ri man utz taj che u q'uexel ri man utz taj, ri aj ri tiojilal che u q'uexbal ri rech ri tiojilal, ri itzel che u

q'uexel ri rech ri itzel, ri utz che u q'uexel ri utz, ri colom che u q'uexel ri colom, ri elbal c'uxaj che u q'uexel ri elbal c'uxaj.

14. Rumal ri', nu c'ojol, chacojo' a chuk'ab rech quel a c'ux chque ri awachalal. Chat-c'olok pa ri suq'uילal. Kas suc' chak'ata' tzij paquiwı' ri nic'aj chic. Matcosic che u banic ri utz. We c'u animaj ronojel we jastak, c'äte c'u ri', cac'am na ri a tojbal. Je', cätzelej na awuc' ri elbal c'uxaj, cätzelej na awuc' ri suq'uילal, cätzelej na u banic awuc' jun tz'akatalaj k'atbal tzij, y cäya' na chi jumul chawe jun tojbal re utzil.

15. Ri quel bic chawe cätzelej na chi jumul awuc'. Rumal ri', ri tzeletajibal u banic ri jastak cäc'ajisaj u wäch ri ajmac pa ri u tz'akatil, y man cuya' tä cuyubal che ri macaj.

U TAS 42

Nic'aj chi u takbal ri Alma che ri Coriantón. Quek'alajisax ri k'atbal tzij y ri elbal c'uxaj; ri che' rech ri c'aslemal; ri c'ojical rech ri c'aslemal chuwächulew, are jun k'ijal yatal chrilic jas cäkaban na; ri cämical rech ri tiojil, y ri rech ri uxlabixel; ri q'uexbal c'uxaj, ri esabal macaj, ri pixab, y ri c'ajisabal wächaj, conojel wa' rajwaxic.

1. Quinwil c'ut, nu c'ojol, chi c'o latz' a chomanic chrij jun chic jasäch, ri man catcuin taj cach'obo. Are ri' chrij ri u k'atbal tzij ri Dios, y ri c'ajisa-

bal qui wäch ri ajmaquib. At cachomaj chi man suc' taj chi cäya'ic che ri ajmac jun c'ojical rech etzelal.

2. Chawilampe', nu c'ojol, quink'alajisaj na wa' chawäch. C'äte ri Ajawaxel xeresaj ri nabe ka nan ka tat pa ri je'lalaj xoral re Edén, rech cäquitic ri ulew jawı' e esam wi. Je', xresaj ri achi pa ri je'licalaj xoral re Edén, y xucojo pa u xcut pa ri relbal k'ij lok'alaj tak chajinelab, y jun machet ri cärepowic, ri cäsalabic pa ronojel tak c'olibal rech cuchajij ri che' re ri c'aslemal.

3. Cäkil ba' chi ri achi xux junam ruc' ri Dios, xretamaj ri utz y ri man utz taj, y rech man cuyuk tä ri u k'ab chuchapic ri che' re ri c'aslemal, rech cutij re ri u wäch, y rech cäc'asi' che junalic, ri Ajawaxel xucojo ri lok'alaj tak chajinelab, y ri jun lok'alaj machet ri cärepowic, rech man cutij tä ri achi ri u wäch ri che'.

4. Je c'u ri', cäkilo chi xyataj jun k'ijal che ri achi rech cuq'uex u c'ux. Je', xyataj jun k'ijal rech cärilic jas cuban na, jun k'ijal rech cuq'uex u c'ux y rech cupatanij ri Dios.

5. Chawilampe', we tä ri Adán xuyuk ri u k'ab chanim, y we tä xutijo re ri che' rech ri c'aslemal, jeri' cäc'asi'c na che junalic je jas cubij ri u tzij ri Dios, y man c'o tä ruc' jun k'ijal rech cuq'uex u c'ux. Je', xu-

kuje' jeri' man c'ó taj u patan ri u tzij ri Dios, y man cächucun tä chic ri u beyal chomam canok che ri colotajic.

6. Tzare chawilampe', xya-taj che ri achi chi cäcämíc. Rumal ri', je jas xetastaj cho ri che' rech ri c'aslemal, jeri' xukuje' quetastaj na cho ri u wäch ri ulew. C'u ri achi xsachtajic che junalic. Je', xux jun achi tzakinak.

7. Wachanim c'ut, cawilo chi ri nabe ka nan ka tat man xya' chic chque chi quec'oji'c chuwäch ri Ajawaxel, mawi pa ri qui tiojil y pa ri cuxlabal. Jeri' cäkilo chi rajwaxic chque cäquiterenej ri qui rayibal ri e are', y man c'ó tä to'bal chque.

8. Tzare chawilampe', man utz taj we cätzokopitajic ri achi cho we cämical rech ri tiojil, rumal rech chi are wa' cäsach na ri u wäch ri beyal rech ri quicotemal.

9. Rumal ri', je jas mawi jumul cuya' chi cäcämíc ri rani-ma' jun, y ri tzakibal u c'amom ulok chque conojel winak jun cämical rech ri uxlabal, jeri' xukuje' jun cämical rech ri tiojil, xetastaj chuwäch ri Ajawaxel. Rumal ri', rajwaxic chi quetzokopitajic ri winak cho wa' cämical rech ri uxlabal.

10. Rumal rech chi xebux winak ri xquiban ri u rayibal ri qui tiojilal, xquiban winak aj ri uwächulew, y xak xuwi xquiban ri itzel. We jun c'ojical xux

jun c'ojical rech cäquisuc'umaj quib, rech cäril na jas cäquibano.

11. Wachanim c'ut, chana-tajisaj, nu c'ojol, we tä ma tä rumal ri u beyal chomam canok rech ri colotajic (ri cäya' pa jun c'olibal chic) xak xecämíc ri canima', xetzeletajic, rumal xetastaj chuwäch ri Ajawaxel.

12. Man c'ó tä c'ut jun u beyal rech cätzokopitaj ri achi cho we c'ojical jawi e tzakinak wi, ri are' kas xuc'am ulok puwi' rumal man nimanel taj.

13. Rumal ri', je jas ri cäraj ri k'atbal tzij, man cuya' tä che chi cäbantajic ri esabal macaj, xak xuwi we tä ri winak cäquiq'ueq'ux qui c'ux pa we c'aslemal. Rumal we tä ma tä c'ó we beyal, ri elibal c'uxaj xak cächacunic we cusach u wäch ri k'atbal tzij. Tzare man cuya' taj cäsachtaj u wäch ri k'atbal tzij. We tä jeri', ri Dios, man are' tä ne lo ri Dios.

14. Jeri' c'ut cäkilo chi conojel ri winak e tzakinak, e c'ó pa u k'ab ri k'atbal tzij. Je', ri u k'atbal tzij ri Dios xbanic chi quetastajic che junalic chuwäch.

15. We tä ma tä banom jun tojbal macaj, man cuya' taj chi cäbantajic jun beyal rech ri elibal c'uxaj. Ri Dios cutoj ri qui mac ri e c'ó cho ri ulew, rech cäbantajic ri u beyal rech ri elibal c'uxaj, rech cätojic ri u ra-

yibal ri k'atbal tzij, y rech ri Dios cux jun tz'akatalaj Dios, ri kas suc', ri quel u c'ux chke.

16. Tzare ri q'uexbal c'uxaj man cäcuin taj cäpetic cuc' ri achijab we tä man c'o taj jun c'ajisabal wächaj. Junalic ri', junam ruc' ri c'aslemal re ri anima'. Wa' man ruc' tä ri u beyal ri quicotemal. Are' junalic xukuje' je jas ri u c'aslemal ri anima'.

17. ¿Jas modo c'ut cäcuin jun achi cuq'uex u c'ux we tä man u banom taj ri u mac? ¿Jas u suc' cäcuin cämacunic, we man c'o taj ri pixab? ¿Jas u suc' cäya'ic chi c'o jun takbal tzij, we tä man c'o taj jun c'ajisabal wächaj?

18. Tzare xcojic jun c'ajisabal wächaj, y xyataj jun suc'alaj pixab, ri xc'am ulok ri u k'oxom ri canima' ri achijab rumal ri qui banom.

19. Wachanim c'ut, we tä man xya' taj jun pixab ri cubij we jun cäcämisanic, rajwaxic chi cäcäm na, ¿la kas cuxej rib jun che ri cämical are cäcämisanic?

20. We man c'o taj c'u jun pixab chrij ri mac, man cäquixej tä quib ri achijab quemacunic.

21. We man c'o tä c'u ri jun pixab, ¿jas cuban na ri k'atbal tzij we quemacun ri achijab? Xukuje' we man c'o tä ri pixab, ¿jas cuban na ri elbal

c'uxaj? Are we quieb ri' man c'o tä ba' quech puwi' ri achi.

22. Tzare yatal canok jun takbal tzij, y xcojic jun c'ajisabal wächaj, y ya'om canok jun q'uexbal c'uxaj, ri cuta' ri elbal c'uxaj. We tä ma tä jeri', ri k'atbal tzij cuchap na ri jun, y cuk'at tzij puwi', y ri pixab cuya' ri c'ajisabal u wäch. We tä ma tä jeri', ri Dios man are' tä ne lo jun Dios.

23. Tzare ri Dios amak'el jun Dios, y ri elbal c'uxaj cuc'am apachin cuq'uex u c'ux. C'u ri elbal c'uxaj cuc'ulmaj ri c'astajibal que ri cäminakib. C'u ri c'astajibal que ri cäminakib cuban chi ri achijab quetzalej na chuwäch ri Dios. Je c'u ri' quetzalej qui banic chuwäch rech cäk'at tzij paquiwi' je jas ri qui banom, je jas ri cubij ri pixab y ri k'atbal tzij.

24. Chawilampe', ri k'atbal tzij cuban ronojel ri u rayibal. Xukuje' ri elbal c'uxaj cuta' ronojel ri rech. Je c'u ri', man c'o taj jachin cucolotaj rib, xak xuwijachin cuq'uex u c'ux che ri u mac.

25. ¿La cachomaj chi ri elbal c'uxaj cärelak'an che ri k'atbal tzij? Quinbij chawe, man je' tä ri'. Ni jubik' cärelak'anic. We tä jeri', ri Dios man are' tä ne lo jun Dios.

26. Ruc' c'u we beyal ri', ri Dios cuban ri nimalaj junalic u rayibal ri suc'umam can tzpa ri

u tiquiritajic ri uwächulew. Je c'u ri', cäbantajic ri colotajic y ri esabal macaj que ri achijab, xukuje' ri sachbal qui wäch y ri quetzelal.

27. Rumal ri', nu c'ojol, apachin curayij cäpetic, yatal che chi cäpetic rech cutij ri ja' rech ri c'aslemal, are' tzokopitalic. Y apachin ri man curayij taj cäpetic, man cäcoj tä chuk'ab puwi' rech cäpetic, xane pa ri q'uisbal k'ij, cätzelej na ruc' ri u banom.

28. We u rayim ri u banic ri itzel, y man u q'uexom tä u c'ux pa tak u k'ij, chawilampe', cäbantaj na itzel che je jas ri cubij ri tzelejibal u banic rech ri Dios.

29. Wachanim c'ut, nu c'ojol, quinwaj chi man cäya' tä latz' chawe cumal we jastak, xak cachomaj chrij ri a mac

ruc' ri k'oxom ri cuc'am na a be che ri q'uexbal c'uxaj.

30. Nu c'ojol, quinwaj chi man cabij tä chic chi man c'o taj ri u k'atbal tzij ri Dios. Mabij chi man c'o taj ri a mac, rech cabij chi man c'o taj ri u k'atbal tzij ri Dios. Chaya' chi cuban re pa awanima' ri k'atbal tzij rech ri Dios, y xukuje' ri relbal c'uxaj, y ri nimalaj u k'i'nic. Chaya' chi catquimach'ach'ej c'ä pa ri c'ajc'ajic ulew.

31. Wachanim, nu c'ojol, at siq'uim rumal ri Dios rech cätzijobej ri tzij chque we winak. Jat pa ri a be, nu c'ojol, chak'alajisaj ri tzij ruc' ri kastzij, y ri kastzij a rayibal, rech cac'am ulok tak anima' che ri q'uexbal c'uxaj, rech ri nimalaj beyal re ri elbal c'uxaj c'o rech paquiwi'. C'u ri Dios cuya' chawe je jas ri nu bim. Amen.

RI WUJ RECH RI HELAMAN

Ri k'alajisabal che ri cäpe na rech ri Samuel ri xuya' chque ri aj Nefitas. Ri are' jun cuc' ri aj Lamanitas.

Wa' c'o chupam ri u tas 13 c'ä pa ri u tas 15 xukuje'.

U TAS 13

Ri Samuel cubij ri u k'alajisabal che ri cäpe na, tac'alic puwi' ri nimalaj tapia ri cusutij ri nim tinimit; ri ch'ich' rech ri k'atbal tzij cäkaj na paquiwi' ri ucaj ija'lil; man xesach taj qui wäch ri tinimit quech ri aj Nefitas cumal ri suc'alaj tak winak; ri ulew curik na ri retzelal; ri k'inomal ri cäjil- quenic.

1. Xc'ulmataj chi pa ri junab ochenta y seis, ri aj Nefitas xquitakej qui banic ri queztzelal, je', pa ri nimalaj macaj. Xane ri aj Lamanitas xquicoj qui chuk'ab amak'el che u nimaxic ri u takbal ri Dios, je jas ri u takbal tzij ri Moisés.

2. Xc'ulmataj chi pa we junab ri' xopan pa ri ulew re Zahemla jun achi, Samuel, are' jun cuc' ri aj Lamanitas, ri xuchaplej u tzijobexic ri u tzij ri Dios chque ri winak. Xc'ulmataj c'ut chi q'ui k'ij xebutijoj chrij ri q'uexbal c'uxaj. Ri e are' xquesaj apanok, y xak jubik' cäraj chi cätzelej are' pa ri rulew.

3. Xane, ri u ch'abal ri Ajawaxel xubij che chi cätzelej jumul chic, y cuk'alajisaj chque

ri winak apachique jastak ri coc na pa ri ranima'.

4. Y xc'ulmataj chi man xquiya' taj chi coc pa ri tinimit. Rumal ri', xbec, y xpaki'c puwi' ri nimalaj tapia ri cusutij ri tinimit. Xuyuk c'u ri u k'ab, y sibalaj co xch'awic, y xuk'alajisaj ri cäpe na chque ri winak je jas xuya' ri Ajawaxel pa rani- ma'.

5. Xubij c'ut chque: Chiwilampe', ri in Samuel, jun chque ri aj Lamanitas, quinbij ri tzij ri cuya' ri Ajawaxel pa wanima'. Chiwilampe' c'ut, are' xuya' pa ri wanima' rech quinbij chi ri u ch'ich' rech ri u k'atbal tzij c'o paquiwi' wa' winak y cäraj cuban c'äx paquiwi'. Man coc'ow tä na cajib cient junab, rech cäkaj paquiwi'.

6. Je', jun nimalaj sachbal wächaj tajin cäqueyej wa' winak. Kastzij cäpe na paquiwi', y man c'o taj ri qui colotajic, xak xuwi ri q'uexbal c'uxaj y ri cojobal che ri Ajawaxel Jesu- cristo, ri kas cäpe na cho uwä- chulew, y curik na c'ut q'ui tak c'äxalaj jastak, y cäcämisax na cumal ri u winak.

7. Chiwilampe', jun ángel rech ri Ajawaxel xubij ri' chwe, y xuc'am ulok chwe utzalaj tak c'ac' tzij pa ri wanima'. Chiwilampe' c'ut, in takom rech quinbij ri' chiwe, xukuje' rech quic'am ulok utzalaj tak c'ac'

tzij, xane ix man xiwaj taj quin'amo.

8. Rumal ri', jeri' cubij ri Ajawaxel: Rumal ri cowilaj canima' ri winak ri aj Nefitas, we tä man cäquiq'ue x tä qui c'ux, quinwesaj na ri nu tzij chquixol, y quinc'am na bic ri Wuxlabal, y man quebink'i' tä na, y quintzolk'omij ri canima' ri cahalal chquij ri e are'.

9. Man coc'ow tä na cajib cient junab, rech quinban chi cäsach na qui wäch. Je', quebinsolij na ruc' ri nu ch'ich', y ruc' ri numical, y ruc' ri chuil.

10. Je', quebinsolij na ruc' ri c'analaj woyowal, c'o jujun chque ri ucaj ija'lilal re ri i c'u-
lel ri quec'asi' na y cäquil na ri tz'akat sachbal i wäch. Ri Ajawaxel cubij: Wa' kas cäc'ulmax na we tä man quiq'ue x tä i c'ux. C'u ri winak rech ri ucaj ija'lil kas cäquil na ri iwetzelan-
chic.

11. Xane we quiq'ue x i c'ux che i mac, y we quixzelej ulok che ri Ajawaxel ri i Dios, in quinjech'obisaj na ri woyowal, cubij ri Ajawaxel. Je', jeri' cubij ri Ajawaxel: Tewichitalic ri are' ri cäquiq'ue x qui c'ux y que-
tzelej ulok wuc', xane tok'ob u wäch ri man cuq'ue x tä u c'ux.

12. Je', tok'ob qui wäch ri e c'o pa wa' nimalaj tinimit Zarahemla, are c'u jewa', are colotajinak xak cumal ri suc'alaj tak winak. Je', tok'ob qui wäch ri e c'o pa wa' nimalaj tinimit. Are

quinwilo, cubij ri Ajaw, chi e c'o sibalaj winak, je', xa' jubik' cäraj chi conojel ri e c'olic cäquicowirisaj qui c'ux chwij, cubij ri Ajawaxel.

13. Xane tewichitalic ri are' ri cäquiq'ue x qui c'ux, rumal rech in quebincolo na. Je ba' wa', cuya' chi quinban chi cäkaj ulok k'ak' chicaj paquiwi' ri e c'o pa we tinimit, xak man quinban taj cumal ri suc'alaj winak ri e c'olic.

14. Xane chiwilampe', xak rumal rech ri lok'ok'ebal c'uxaj chque ri suc'alaj winak, chi ri tinimit colotajinak. Xane chiwilampe', cubij ri Ajaw, cäjetet ri k'ij ri quebiwesaj na ri suc'alaj winak chixol, c'äte ri' ix noj-
sam ruc' ri macaj y chanim quirik na ri sachbal i wäch. Je', tok'ob qui wäch ri e c'o pa wa' tinimit rumal ri quetzalal y ri itzel tak qui mac ri e c'o chupam.

15. Je', tok'ob qui wäch ri e c'o pa ri tinimit re Gedeón, rumal rech ri lawaloyil y ri itzel tak macaj ri e c'o chila'.

16. Je', tok'ob qui wäch ri e c'o pa conojel ri tinimit ri nakaj c'o wi quech ri aj Nefitas, rumal rech ri quetzalal y ri itzel tak macaj ri e c'o chupam.

17. Are je c'u wa', cäkaj na jun c'ajisabal wächaj puwi' ri ulew, cubij ri Ajawaxel que ri ajch'o'jab, wa' rumal rech ri winak ri e c'o chila'. Je', rumal

rech ri qui macaj y ri quetzelal.

18. Cäc'ulmataj na, cubij ri Ajawaxel que ri ajch'o'jab, je', ri kas nimalaj ka Dios, cubij chi jachin ri cuc'u' ri u k'inomal chupam ri ulew, man curik tä chic. Wa' rumal ri nimalaj c'ajisabal wächaj ri c'o puwi' ri ulew. Xak curik wi na we kas suc' ri achi y we cuc'u' na je jas cäraj ri Ajawaxel.

19. Are ri Ajawaxel cubij: Quinwaj chi cäquic'u' ri qui k'inomal je jas ri quinwaj in, y e c'ajisam qui wäch ri e are' ri cäquic'u' ri qui k'inomal ri man je tä ri' quinwaj in. Rumal man c'o tä jun ri cuc'u' ri u k'inomal chwe, xak xuwi ri suc'alaj tak winak. Jachin c'ut ri man cuc'u' tä ri u k'inomal chwe kas c'ajisam u wäch are' je jas ri u k'inomal, y man c'o tä jun ri cäresaj u k'inomal rumal ri c'ajisabal wächaj ri c'o pa ri ulew.

20. Copan na ri k'ij ri cäquic'u' na ri qui k'inomal, wa' rumal chi qui cojom ri canima' paquiwi' ri k'inomal. Y rumal qui cojom ri canima' paquiwi' ri k'inomal, quinc'u' ri qui k'inomal aretak quebanimaj chquiwäch ri qui c'ulel. Wa' rumal chi man xquic'u' tä chnuwäch je jas quinwaj in, c'ajisam qui wäch ri e are', xukuje' ri qui k'inomal. Y pa ri jun k'ij ri' quesocotaj na, cächa ri Ajawaxel.

21. Chiwilampe', chitatabej

ri nu tzij, ix ri c'o wi pa wa' nimalaj tinimit. Je', chitatabej ri u tzij ri cubij Ajawaxel. Are' u bim chi ix c'ajisam i wäch rumal ri i k'inomal, c'ajisam xukuje' qui wäch ri i k'inomal rumal rech chi benak i c'ux cuc', y man xiwaj tä quita ri u tzij ri are' ri xuya' chiwe.

22. Man cänataj tä chic chiwe ri Ajawaxel ri i Dios cuc' ri jastak ri ix u tewichim. Xak amak'el cänataj chiwe ri i k'inomal, man rech tä quimaltio-xij che are' ri Ajawaxel i Dios cumal. Je', ri iwanima' man cäquitzucuj tä ri Ajawaxel, tzare ri iwanima' quesipojic rumal ri nimal rech ri quixc'amowic. Y quinimarisaj i k'ij chbil iwib, je', che jun nimalaj sipojem, quiäk rayibal, ch'o'j, ri u banic itzel, okotanem, y cämisanem, y ronojel u cholaj ri mac.

23. Rumal wa' ri Ajawaxel Dios xusokotaj ruc' jun c'ajisabal u wäch we ulew, y xukuje' ri u k'inomal, y wa' rumal rech ri i mac.

24. Je', tok'ob qui wäch we winak rumal rech ulinak ri k'ij ri quequixutuj ri k'alajisanelab che ri cäpe na, y quixetzenic chquij ri are', quiquiak abäj paquiwi', quicämisaj ri e are', quiban chque q'ui tak u beyal ri etzelal, je jas xquiban ri winak ojer canok.

25. Wachanim c'ut, aretak quixch'awic quibij: We tä xujc'oji'c pa ri qui k'ij ri ojer ka

tat, man quekacämisaj tä ri k'alajisanelab che ri cäpe na. Xukuje' man cäkaq'uiak tä abäj chque, mawi xekesaj apanok.

26. Chiwilampe', ix itzel na chquiwäch ri ojer tak i tat. Are je jas ri Ajawaxel c'aslic, we tä cäpe chixol jun k'alajisanel che ri cäpe na, y cubij c'u chiwe ri u tzij ri Ajawaxel, y cuk'alajisaj chi c'o i mac y iwetzelal, c'äte ri' cäpe na iwoyowal che. Quiwesaj bic are' y quitzucuj conojel u beyal chi quisach u wäch cuc' q'ui tak u banic che ri quixcuinic. Je', quibij na chi man kas tä are' jun k'alajisanel che ri cäpe na, chi are' ajmac, y chi rech ri itzel, y wa' rumal are' cuk'alajisaj chi itzel ri i banom.

27. Xane, we jun achi cul iwuc' y cubij c'ut: Chibana' wa', man c'o taj itzel, chibana' la', je man quirik tä na c'äx. Je', we tä cubij: Chixbinok je jas ri u nimarisam ib i bok'wäch, y chibana' ronojel ri cäraj ri iwanima'. We tä cäpe jun achi jeri' iwuc', quixc'am na ulok y quibij na chi are jun k'alajisanel che ri cäpe na.

28. Je', quinimarisaj na u k'ij are', y quiya' na ri i jastak che. Je', quiya' na ri i k'än puak y ri i sak puak che, y quiya' che pakal tak ratz'iak, y man quirik tä na chi c'o jun u mac. Wa' xak rumal rech ri cubij cäkaj chiwäch.

29. O ix, itzelalaj ija'lil, ix i

cowirisam ri iwanima'. ¿Janipa k'ij quichomaj ix chi quixucuy na ri Ajawaxel? Je', ¿jampa man quiya' tä chic chque ri moyalaj, moxalaj c'amal tak be chi cäquic'am ri i be? ¿Janipa k'ij na quiterenej na ri k'ekumal chuwäch ri sakil?

30. Je', chiwilampe', tzijilic ri royowal ri Ajawaxel piwi'. Are jewa', u c'ajisam ri ulew rumal rech ri i mac.

31. Chiwilampe', cäjetet ri k'ij chi cuc'ajisaj na u wäch ri i k'inomal chi cäjililic, rech man quixcuin taj quic'olo. Y pa ri k'ij c'ut ri c'o ri i meba'il, man quixcuin tä na quic'olo.

32. Pa ri k'ij rech ri i meba'il, quisiq'uij na ri Ajawaxel. Y man c'o tä u patan i siq'uinem, rumal rech chi c'o chic ri sachbal wächaj piwi', kas tz'akat ri q'uisbal i wäch. C'äte ri, quixok' na y quirak na i chi', cächa ri Ajawaxel que ri ajch'o'jab. Y c'äte c'u ri' quixok' na ruc' sibalaj bis, y quibij na:

33. Ay, we tä xinq'uex nu c'ux, we tä c'u man xebincämisaj taj ri k'alajisanelab che ri cäpe na, we ma tä xinq'uiak tä ri abäj chque y we ma tä xinwesaj ri e are'. Je', pa ri jun k'ij ri' quibij na: Ay we tä xnataj chke ri Ajawaxel ri ka Dios pa ri k'ij ri xuya' chke ri ka k'inomal. C'äte ri', man cäjilil tä rech man cäkatzak tä ri'. Are c'u ri ka k'inomal benak chkawäch.

34. Chiwilampe', cäkaya' waral ri chacubal, c'u chuek man c'o tä chic. Are jewa' quesatajic ri ka machet aretak cäkatzucuj che ri ch'o'j.

35. Je', ka c'u'm ri ka k'inomal, quech'etetinak rumal ri c'ajisabal wächaj ri c'o puwi' ri ulew.

36. O, we tä xkaq'uex ri ka c'ux pa ri k'ij ri xul kuc' ri u tzij ri Ajawaxel. Are c'u wa', kajinak puwi' ri ulew jun c'ajisabal wächaj, y conojel ri jastak kas cäjililic y man cujcuin taj cäkac'olo.

37. Je c'u wa', cujquisutij ri itzel winak, je', uj cujsutix kij cumal ri rangelib ri jun ri u cojom u rayibal rech cusach u wäch ri kanima'. Chiwilampe', kas nim ri ka mac. O Ajaw, ¿la cuya' lok chi quesaj la ri oyo-wal la pakawi'? Y jewa' quixch'aw na pa tak ri k'ij ri'.

38. Je' c'u wa', oc'owinak chic ri k'ij rech quilic jas quiban na. Ix beytajinak ri k'ij rech ri i colotajibal c'ä wacamic mata'm chic, kas c'u cäpe ri sachbal i wäch. Je', rumal rech ix chacuninak ronojel ri i k'ij che u tzucuxic ri jastak ri man quixcuin taj quiriko. Ix tzucuninak ri quicotemal cuc' ri macaj ri i banom. Wa' man cäjuna-max tä ruc' u banic ri suq'uilal ri c'o ruc' ri nimalaj C'amal ka be.

39. ¡O ri winak ri c'o pa we ulew, quinrayij chi quitatabej ri

nu tzij! In c'ut quintz'onoj chi cäresaxic ri royowal ri Ajawaxel ri c'o piwi', chi quiq'uex i c'ux rech quixcolotax na.

U TAS 14

Ri Samuel, jun chque ri aj Lamani-tas cuk'alajisaj chi cäpe na ri Cristo; cäraj job junab rech cäc'utic ri retal rech ri ralaxibal; cäk'alajisataj xukuje' chi c'o na jun retal che ri u cämical.

1. Xc'ulmataj c'ut chi ri Samuel xuk'alajisaj chi quepe na q'ui tak jastak ri man cuya' taj quetz'ibaxic.

2. Xubij c'ut chque: Chiwilampe', quinbij chiwe chi c'o na jun retal. Quec'ow na job junab, are jewa', c'äte c'u ri', cäpe na ri u C'ojol ri Dios rech cäresaj qui mac conojel ri cäquicojo che ri u bi'.

3. Chiwilampe' c'ut, are wa' quinya' chiwe je jun retal che ri u petic. Are c'u ri', quililitajic na q'ui tak chäj chicaj, rumal wa', man c'o tä na k'ekumal pa ri jun ak'ab nabe che ri u petic. C'u ri achijab cäquichomaj na chi xak pa k'ij e c'o wi.

4. Rumal ri', c'o na jun k'ij, y coc na ri ak'ab y jun k'ij chic, wa' cäca'yic na je jas xak jun k'ij, y man coc tä ri ak'ab. Quiwil na wa' je jas jun retal, rumal rech chi quiwil na chi quel ri k'ij, y chi cäkaj ri k'ij xukuje'. Je c'u ri', kastzij queta'm na chi c'o quieb k'ij y ju-

mul coc na ri ak'ab, pune man c'ö tä na ri k'ekumal pa ri ro-quibal ri ak'ab, y wa' ri jun ak'ab nabe che ri ralaxibal.

5. Chiwilampe' c'ut, cäc'u-tatajic jun c'ac' ch'imil, ri mawi jumul iwilom. Wa' cuban na jun retal chiwe xukuje'.

6. Chiwilampe' c'ut, man ronojel tä wa', rumal quilital q'ui tak retal y mayibal chicaj.

7. Cäc'ulmataj na chi sibalaj quiwaj na quiwetamaj u cholaj, y quixmayinic na c'ä chi quixkaj na cho ri ulew.

8. Cäc'ulmataj c'u na chi jachin cäcojonic che ri u C'ojol ri Dios curik na ri junalic c'as-lemal.

9. Chiwilampe', ri Ajawaxel xutak chwe rumal ri u ängel chi quinpe na iwuc' che u bi-xic we jastak. Je', xutak chwe chi quink'alajisaj chiwe ri jastak ri' ri quepe na. Je' u bim lok chwe: Chasiq'uij che we tinimit chi cäqui'ux qui c'ux, chi cäquisuc'umaj ri be rech ri Ajawaxel.

10. Are' c'u wa' chi ri in jun chque ri aj Lamanitas, y xinbij chiwe ri tzij ri xutak ri Ajawaxel chwe, y rumal are' co ri tzij chiwe, ix xpe iwoyowal wuc', y quiwaj quinicämisaj, y xiniwesaj c'ut chixol.

11. Y kas quita na ri nu tzij, rumal wa' xinpaki'c puwi' we nimalaj tapia re wa' tinimit, rech jeri' quita, y quiwetamaj na chi ri u k'atbal tzij ri Dios

quixqueyey na rumal ri i macaj, y xukuje' rech quiwetamaj jas cäraj ri q'uexbal c'uxaj.

12. Xukuje' rech quiweta-maj chrij ri u petic ri Jesucristo, ri u C'ojol ri Dios, ri Tat re ri caj y ri ulew, ri Banal que conojel ri jastak tzpa ri tiquiribal, rech c'ut quiwetamaj chrij ri retal je ri u petic, rech quix-cuin quixcojon che ri u bi'.

13. We quixcojon c'ut che u bi', quiq'ux na i c'ux che ronojel ri i mac, rech jeri' que-satajic rumal ri cuban are'.

14. Chiwilampe' c'ut, quinbij na chiwe chi c'ö na jun retal chic, je', jun retal re ri u cämical.

15. Are c'u jewa', rajwaxic chi cäcämich rech cäpe ri c'olotajibal. Je', are ri' rajwaxic chi cäcämich rech cäbantajic ri c'astajibal que ri cäminakib, rech jeri' cuya' chi quetzelej ri achi-jab chuwäch ri Ajawaxel.

16. Je c'u wa', we cämical cuban chi cäbantajic ri c'astajibal, y queresaj c'ut conojel winak pa ri nabe cämical, are ri cämical rech ri uxlabal ri petinak chque conojel winak. Conojel quebesatajinak pa ri c'olibal re ri Ajawaxel rumal ri u kajic ri Adán, jeri', xak je jas e cäminak pa ri jastak rech ri ulew, xukuje' rech ri uxlabal.

17. Xane chiwilampe', ri u c'astajibal ri Cristo cäresaj ri qui mac conojel ri winak, je', kas conojel ri winak, y quebu-

c'am bic jumul chic chuwäch ri Ajawaxel.

18. Je', cutz'akatisaj c'ut ri cäraj ri q'uexbal c'uxaj, chi jachin cuq'uex u c'ux che ri u mac, man cätastaj taj y man cäq'uiak tä na pa ri k'ak'. Xane jachin man cuq'uex tä u c'ux cätastaj na, cäq'uiak na pa ri k'ak'. Y c'äte c'u ri', cäpe na jun cämical rech ri uxlabal, je', jun ucab cämical, rumal ri e are' e tastajinak jumul chic che ri jastak rech ri suq'uilal.

19. Rumal ri', chiq'uexa' i c'ux, chiq'uexa' i c'ux. Are c'u we ix iweta'm we jastak, y man quinimaj taj, quirik na c'äx pa jun c'ajisabal wächaj, chi quichararex na che we ucab cämical.

20. Tzare chiwilampe', jas xinch'aw iwuc' chrij jun retal chic, ri retal re ri u cämical, chiwilampe', pa ri jun k'ij curik u c'äxc'ol pa u cämical, cäk'e-kumar na ri k'ij, y man cuya' tä ri u sakil chiwe, jeri' xukuje' ri ic', c'u ri tak ch'imil. Man c'o tä na sakil puwi' wa' ulew pa oxib k'ij, tzpa ri k'ij re ri u cämical, c'ä pa ri k'ij re ri u c'astajibal chquixol ri cäminakib.

21. Je', pa ri k'ij ri cujach ri ruxlabal, c'o na cayapa y cäkulja' c'ä sibalaj hor. C'u ri ulew cäsalabic na, y cäbirbitic na xukuje'. Y conojel ri abäj ri e c'o cho ri uwächulew, ri e c'o puwi' ri ulew y xukuje' ri e c'o chuxe', ri abäj ri iweta'm

chi co e c'o wi, o chi ri tz'akatil mas nim are co ri qui banic, kas are cäpax na ronojel.

22. Je', cäpaxic na che nic'aj, y c'o na retal che junalic chi e rakininak ruc' tak jul, tak pek, tz'akatil paxim xak ch'akatak. Conojel wa' cäriktajic na cho ronojel ri uwächulew, je puwi' ri ulew, xukuje' chuxe'.

23. Chiwilampe' c'ut, c'o na nimalaj tak cayapa y cak'ik', y q'ui tak juyub quebux na lianic. Q'ui tak c'olibal, ri siwan cäbix che camic, quebux na nimalaj tak juyub.

24. Xukuje' quec'ajin na sibalaj nim tak be, xukuje' q'ui tak tinimit quecanaj na e tz'inowinak.

25. Quejak na q'ui mukubal, y cäquijach na q'ui tak cäminakib. Xukuje' q'ui ch'ajch'ojalaj tak winak cäquic'ut na quib chquiwäch nic'aj chic.

26. Chiwilampe', wa' xubij ri ángel chwe. Xubij chwe chi c'o na cayapa y cakulja' sibalaj tak hor.

27. Xubij c'ut chwe chi are maja' oc'owinak ri cayapa' ri cakulja' y ri cak'ik', cäc'ulmataj na we jastak, c'o ri k'ekumal ri cuch'uk na ri uwächulew pa oxib k'ij.

28. Y xubij c'u ri ángel chi q'ui winak cäquil na nim tak jastak chquiwäch. Ronojel wa', rech cäquicojo chi kas cäquic'ulmaj ronojel we tak retal, y we tak mayibal cho ri uwächu-

lew. Wa' rech man c'ó taj chic jun jasäch ri cuban chi ri cal-c'ual ri winak man quecojon taj.

29. Jeri' rech cäbantajic chi ri e are' ri quecojonic cuya' chi quecolotax na, y rech cäkaj jun suc'alaj k'atbal tzij paquiwi' ri are' ri man cäcaj tä quecojonic. Y xukuje' we quec'ajisax ri qui wäch, ri e are' cäquic'am na paquiwi' ri c'ajisabal qui wäch.

30. Jeri' ba', cänataj chiwe, cänataj chiwe wachalal, jachin cäcäm, cäcäm rumal are'. Y jachin cuban u mac, cuc'ululaj rib. Je ba wa', ix tzokopitalic, cäya'ic chiwe chi quiban je jas i chomanic. Are ri Dios u ya'om chiwe jun etamabal, y u banom chi ix tzokopitalic.

31. Are' u ya'om chiwe chi quich'obo jas na ri utz chuwäch ri man utz taj. U ya'om chiwe rech quicha' ri c'aslemal o ri cämical. Cuya' c'ut chi quiban ri utz, rech quixtzelejic che ri utz, xukuje' chi cäya'ic chiwe ri utz che u q'uexbal ri utz, o we quiban ri man utz taj, cätzelejic ri man utz taj chiwe.

U TAS 15

Ri Samuel, ri jun chque ri aj Lamanitas, cätakej ri u tzij rech pixabanic; c'ó na nic'aj rech ri u winak ri man quecäm taj; ri aj Nefitas quesach na qui wäch we man cäquiquex tä qui c'ux.

1. Wachanim c'ut, lok'o-

k'em tak wachalal, chiwilampe', quinbij chiwe: We tä man quiq'uex taj i c'ux, ri iwachoch quecanajic e tz'inowinak.

2. Je', we tä man quiq'uex tä i c'ux, c'ó na jun c'äx rech ch'ekowem cuc' ri iwixokilal pa ri k'ij ri cäquiya' tu'. Rumal rech quitzucuj na chi quixanimajic, xane man c'ó tä na c'olibal rech quiwawaj iwib. Je', tok'ob qui wäch ri yawab tak ixokib are c'u al cäquina' na, rumal ri', man quecuin tä na quebanimajic. Jeri', quetac'alex na, quecanajic na qui tuquiel rech quecämic.

3. Tok'ob qui wäch we winak, ri qui bi' ri winak re ri Nefi, we man cäquiquex tä qui c'ux aretak cäquil we tak retal y mayibal ri cäc'utatajic na chquiwäch. Chiwilampe', wa' jun winak e u cha'om ri Ajawaxel, je', are' e u lok'ok'em ri winak rech ri Nefi. Xukuje' u yojom qui wäch. Je', rumal chi quebulok'ok'ej u yojom qui wäch pa ri k'ij ri xquiban qui mac.

4. Xane chiwilampe' wachalal, xretzelaj ri qui wäch ri aj Lamanitas, rumal rech chi amak'el qui banom itzel tak chac, wa' rumal ri retzelal ri qui banom jas que wi ri qui tat. Xane opaninak cuc' ri colotajibal rumal ri qui tzijobexic ri aj Nefitas. Rumal wa', ri Ajawaxel c'ut u banom naj ri qui k'ij.

5. Quinwaj c'ut chi quiwilo

chi are xak jubik' cāraj rech conojel ri aj Lamanitas cāquite-renej amak'el ri be, y cāquichajij quib chuwäch ri Dios. Cāquicoj qui chuk'ab che u nimaxic ri u takbal, ri u pixab, y ri u suc'umabal je jas ri cubij ri takbal tzij rech ri Moisés.

6. Je', quinbij chi xak jubik' cāraj rech conojel ri winak cāquiban jas u beyal wa'. Sibalaj quesac'ajinic y cāquicoj qui chuk'ab che u c'am bic ri nic'aj chic cachalal rech cāquetamaj ri kastzij. Rumal ri', e q'ui ri quebec cuc' conojel k'ij.

7. Chiwilampe', ix iweta'm ri' iwumal, rumal rech iwilom y i k'alajisam chi conojel chque ri quec'amtaj ulok chupam ri etamabal rech ri kastzij, y cāquetamaj c'ut chi itzel ri qui banom jas que wi ri qui tat, quec'amtaj ulok che u cojic ri lok'alaj tak tz'ibatalic, je', ri k'alajisabal che ri cāpe na ri e tz'ibam cumal ri lok'alaj tak k'alajisanelab che ri cāpe na, cāquic'am qui be pa ri cojobal che ri Ajawaxel y pa ri q'uexbal c'uxaj. Cumal we cojobal y ri q'uexbal c'uxaj che ri mac, cābantajic jun q'uexbal qui c'ux che ri utz.

8. Rumal ri', conojel ri e ulinak chic, ix iweta'm iwumal chi co quecanajic, man quesalabax taj pa ri cojobal, mawi pa ri jasäch ri cuban chi e tzo-kopitalic.

9. Xukuje' iweta'm chi qui

mukum ri qui ch'ich' re ch'o'jibal, y man c'o tä ri qui chomanic che qui chapic chic rumal ri xen ib ri c'o cuc' chi we ne quemacunic. Je', cuya' chi quiwilo chi cāquixej quib che ri u banic macaj. Are je c'u wa', man cāquiwalajisaj tä qui ch'ich' chquij ri qui c'ulel aretak quetac'alex y quecāmisax cumal, y wa' rumal ri qui cojobal che ri Cristo.

10. Y wachanim, rumal are' amak'el cāquicoj qui chuk'ab che ri qui cojobal aretak quecojonic, y rumal are' sibalaj co aretak cāya'ic ri sakil chque, rumal ronojel wa', ri Ajawaxel quebutewichij na, y cuban na naj qui k'ij, pune c'o ri qui mac.

11. Je', we quekaj pa ri macaj, ri Ajawaxel cuban na chi naj ri qui k'ij, c'ä copan ri k'ij ri bitajinak cumal ri ka tat, xukuje' rumal ri k'alajisanel che ri cāpe na, are' Zenos u bi', y xukuje' ri nic'aj k'alajisanelab che ri cāpe na, ri quech'awic chrij ri qui tzelejic ri aj Lamanitas jumul chic pa ri retamabal ri kastzij.

12. Je', quinbij chiwe chi ri yabal tzij rech ri Ajawaxel copan na cuc' ri kachalal, ri aj Lamanitas, pa ri q'uisbal tak k'ij. We ne cāquirik na q'ui tak c'äxc'olil, xukuje' quebesatajic na pa tak ri c'olibal cho uwächulew, quecocotaj na, quesocotaj na, quejabutaj na, y man

c'ó tä c'olibal rech cäquic'u' quib we cäbantaj wa', xane ri Dios quel na u c'ux chque.

13. Wa' je jas ri cubij ri k'alajisabal che ri cäban na, cubij chi cäc'am na qui be che ri kastzijalaj etamabal rech ri Quesanel ri qui mac, are' ri kas nimalaj ajoyuk' quech. C'äte c'u ri', quebajilataj na cuc' ri u chij.

14. Rumal ri', quinbij chiwe, we tä man quiq'ueux tä i c'ux, quirik na ix mas c'äx na chuwäch ri cäquirik are'.

15. Chiwilampe', we tä e c'utum chquiwäch ri are' ri sibalaj tak jastak ri xc'utic chiwäch, je', ri are' ri e kajinak rumal rech man quecojon taj rumal ri xquiban jas que wi ri qui tat, cuya' ba' chi quiwilo iwumal chi mawi jumul quekaj na are' rumal rech man quecojon taj.

16. Rumal ri', ri Ajawaxel cubij: Man quinsach tä na ri qui wäch, xane quinban na chi quetzelej wuc' in pa ri k'ij ri quinchomaj chi takal chi quetzelejic.

17. Are je' c'u wa', cächa ri Ajawaxel chrij we winak, ri aj Nefitas: We tä man cäquiq'ueux taj qui c'ux, we tä c'u man cäquicoj tä ri qui chuk'ab rech cäquinimaj ri nu rayibal, kas tz'akat quinsach na ri qui wäch rumal rech man quecojon taj, cächa ri Ajawaxel, pune tä ri nimalaj tak nu banom chqui-

xol. Je jas c'aslic c'ut ri Ajawaxel, cätz'akatisax na we jastak, cächa ri Ajawaxel.

U TAS 16

Jujun tak winak ri e aj Nefitas que-boc cuc' ri u winakil ri Cristo; xak jubik' cäraj chi ronojel cäquixutuj ri u k'alajisabal ri Samuel; cäcaj cäquiriko rech cäquich'ap y cäquiximo; are' canimajic chquiwäch y cätzelej cho ri rulew; takem ri lok'alaj chac rech ri Nefi; c'o sibalaj winak ri man quecojon taj.

1. Xc'ulmataj c'ut, c'ó jujun chque ri winak ri xquita ri u tzij ri Samuel, ri jun cuc' ri aj Lamanitas, ri xubij are' pa ri nimalaj tapia ri cusutij ri tinimit. Y conojel ri xquicojo ri u tzij xebec che u tzucuxic ri Nefi. Jampa c'ut xquiriko, xquibij che ri qui mac, man c'ó tä ri man xquiq'ueq'uej taj che ri u bixic. Xquirayij chi cäquiban ri kasbal xe' ja' ruc' ri Ajawaxel.

2. Xane ri are' ri man xquicoj taj ri u tzij ri Samuel, xpe coyowal cuc'. Xquiq'uiak abäj che puwi' ri tapia, y xukuje' e q'ui xquiq'uiak ch'ab che are c'ó wi ri are' puwi' ri nimalaj tapia. Xane ri Ruxlabal ri Ajawaxel xc'oji'c ruc' c'ä man xecuïn taj cäquisocotaj cuc' ri abäj mawi cuc' ri qui ch'ab.

3. Aretak xquilo chi man xecuïn taj chusocotaxic, e c'ó q'ui ri xquicojo ri u tzij. Jeri'

xebec ruc' ri Nefi rech quebukasaj chuxe' ri ja'.

4. Rumal chiwilampe', ri Nefi cätajin cukasaj ri winak xe' je', cuk'alajisaj che ri cäpe na, cätzijon c'ut chrij ri q'uexbal c'uxaj, tajin cuc'utu ri retal ri mayibal chquixol ri winak rech cäquicojo chi chanim cäpe na ri Cristo.

5. Xubij c'u chque chi chanim cäbantaj na ri', rech cäquetamaj y cänataj chque aretak cäc'ulmataj na, chi bitajinak can nabe chquech. Wa'xbantaj rech quecojonc. Rumal ri', conojel ri xquicojo ri u tzij ri Samuel xebec ruc' ri Nefi rech quebukasaj xe' ja', e petinak ri e are' rumal qui q'ue-xom qui c'ux y xquik'alajisaj c'ut ri qui mac.

6. Xane, xa' quieb oxib xecojonc. Ri nic'aj chic e q'ui man xquicoj taj ri u tzij ri Samuel. Rumal ri', aretak xquilo chi man quecuin taj che u socotajic cuc' ri abäj, mawi ri qui ch'ab, xquirak qui chi', xquibij chque ri c'amal tak be que ri ajch'o'jab: Chichapa', chixima' ri jun achi. Are c'o jun itzel ruc', man cuya' taj chi cäkaban c'äx che rumal ri u cuinem ri itzel ri c'o ruc'. Man cuya' taj chi cäkaban c'äx che cuc' ri ka ch'ab ri abäj kech. Rumal ri', chichapa' y chixima', y chiq'uisa' ri u wäch.

7. Aretak c'ut xepetic rech cäquichapo, chiwilampe', xkaj

bic are' pa ri nimalaj tapia, xanimaj c'ut chquiwäch pa ri qui tinimit, je', c'ä xopanic pa ri rulew, y chila' xuchaplej u tzi-jobexic ri u tzij ri Dios. Xuk'alajisaj c'ut che ri cäpe na chquixol ri u winak.

8. Y chiwilampe', man xtzelej tä chic cuc' ri aj Nefitas, y mi jumul xtataj chic chquixol ri aj Nefitas. Y jeri' xc'ulmataj ri jastak que ri winak.

9. Je' c'u ri', xq'uis ri junab ochenta y seis rech ri qui takanic ri k'atbal tak tzij paquiw' ri winak rech ri Nefi.

10. Je' c'u ri', xq'uis xukuje' ri junab ochenta y siete rech ri qui takanic ri k'atbal tak tzij. Xak jubik' cäraj rech conojel ri winak xecanaj pa ri qui mac, y xquinimarisaj ri canima'. Xak xuwi quieb oxib e suc' xebinic chuwäch ri Dios.

11. Are wa' ri xbantajic xukuje' pa ri junab ochenta y ocho rech ri qui takanic ri k'atbal tak tzij.

12. Pa ri junab ochenta y nueve rech ri qui takanic ri k'atbal tak tzij, c'o xak jubik' xq'uexic ri jastak que ri winak, xak xuwi chi ri winak xquicowirisaj ri canima' pa ri macaj, y xquiban nic'aj jastak chic ri man e junam taj ruc' ri u takbal ri Dios.

13. Xane xc'ulmatajic chi pa ri junab noventa rech ri qui takanic ri k'atbal tak tzij, xec'utatajic q'ui tak retal y mayibal

chquiwäch ri winak. Xchaplex qui tz'akatisaxic ri qui tzij ri k'alajisanelab che ri cäpe na.

14. Xquic'ut quib angelib chquiwäch ri achijab, chquiwäch achijab ri c'ö jun nimalaj qui no'jibal, xquibij c'ut chque ri c'ac' tak utzalaj tzij ri cuya' quicotemal. Jeri' pa wa' junab xchapletajic ri qui tz'akatisaxic ri lok'alaj tak tz'ib.

15. Ri winak man xquil tä wa', xquichaplej cäquicowirisaj ri canima'. Xbantaj wa' chquixol ri aj Nefitas, xukuje' chquixol ri aj Lamanitas. Tzare ri cojonelab man xquicowirisaj tä ri canima'. C'u ri nic'aj chic xquichaplej xquicu'bisaj qui c'ux che ri qui chuk'ab, ruc' c'u ri quetamabal, xquibij:

16. We ne c'ö jujun jastak pa tak sibalaj ri xek'ijinic, xane chiwilampe', keta'm chi man cuya' taj chi quec'ulmataj conojel we jastak y mayibal ri bitajinak.

17. Xquichaplej quechomanic, xquich'aw quib y xech'u'jaric, xquibij:

18. Are man rech tä ri jun suc' chomanic chi cäpe na jun Cristo. We tä jeri', we tä c'u are' ri u C'ojol ri Dios, ri u Tat ri caj y ri uwächulew je jas ri bim canok, ¿jasche man cuc'ut tä rib chkawäch je jas cuc'ut na rib chquiwäch ri e c'ö na pa Jerusalén?

19. Je', ¿jasche man cuc'ut tä rib pa we ulew, je jas cuc'ut

na rib pa ri ulew re Jerusalén?

20. Xane are jewa', uj keta'm chi are xak jasäch, xak re wi petinak wi, ri xbitaj can chke cumal ka tat rech cäkacoj ka chuk'ab rech cäkacojo che jun nimalaj mayibal jasäch ri cänbantaj na. Man are taj chxaxol, xak cäbantajic pa jun najalaj ulew, ri man keta'm tä u wäch. Rumal ri', cujquichap pa ri man kastzij taj, are man cujcuin taj cäkilo ruc' ri ka bok'wäch chi kastzij.

21. C'u ri e are' cäquiban na jastak re ri itzel ri man esam tä sak, ri man cujcuin taj cäkach'obo. Wa' rumal ri subunic ri cänawaxic y ri man esam tä chi sak rech ri itzel. Ruc' c'u wa', cäquicoj na qui takanic pakawi' rech cäkanimaj ri qui tzij, rumal c'ut xak xuwi ri e are' cujquititjoj che ri tzij. Je' c'u ri' cujcanajic cumal pa ri man kastzij taj. Wa' cäbantajic we cujoquic chuxe' ri qui takanic.

22. Y q'ui tak jastak ri man c'ö tä qui patan, xukuje' moxalaj tak jastak xquichomaj pa ri canima'. Y sibalaj oquinak il rumal rech ri Satanás amak'el quebutakchij rech cäquiban macaj. Je', xuya' qui bixical ri winak, y xech'o'jinic pa ronojel ri ulew, rech cäcowirisaj ri canima' ri winak chrij ri utz y chrij ri cäpe na.

23. C'ö sibalaj ri u cuinem ri itzel pa canima' cho ronojel

ri ulew, pune sibalaj retal y mayibal xbantajic chquixol ri u winakil ri Ajawaxel.

24. Jeri' xq'uis ri junab noventa rech ri qui takanic ri

k'atbal tak tzij paquiwi' ri winak ri aj Nefitas

25. Je' c'u ri', xq'uis ri wuj re ri Helamán, je jas ri cubij ri tzij ri Helamán c'u ri ralc'ualab.

UROX NEFI RI WUJ RE RI NEFI

ARE RI U C'OJOL RI NEFI, RI U C'OJOL RI HELAMAN

Ri Helamán, are ri u c'ojol ri Helamán, c'u are ri' ri u c'ojol ri Alma; ri Alma, are ri u c'ojol ri Alma; ri Alma ri' xpe ulok pa ri rija'lil ri Nefi, ri u c'ojol ri Lehi; ri Lehi xel bic pa Jerusalén, pa ri nabe junab ri xrajawinic ri Sedecías, ri ajawinel paquiwi' ri aj Judeyib.

U TAS 1

Quel bic ri Nefi, ri u c'ojol ri Helamán; xya' tak retal che ri ralaxibal ri Colonel; c'o winak ri cäcaj quequicämisaj conojel ri quecojoníc che tak ri retal ri xya'íc; quepe chi jumul ri elak'omab re ri Gadiantón.

1. Xc'ulmataj c'u ri' chi xoc'owic ri junab noventa y uno. Are c'u ri', oc'owinak chic seiscientos junab chuwäch ri k'ij are xel bic ri Lehi pa Jerusalén. Ri Laconeo tajin cuban ri k'atbal tzij y ri nimal paquiwi' conojel ri e c'o cho ri ulew ri'.

2. Ri Nefi c'ut, are ri u c'ojol ri Helamán. C'u ri are' elinak chi bic pa ri ulew re Zarahemla. Y xujach jun chac pa u k'ab ri u c'ojol, ri Nefi, are' ri nabial. Xuya' takanic pa u k'ab chuchajixic ri xax tak u xak ch'ich' re bronce, y che qui chajixic conojel tak ri tzijobal ri c'olotajinak, xukuje' conojel ri jastak ri c'olom ulok tzpa ri relic bic ri Lehi pa Jerusalén.

3. Xel c'u bic pa ri ulew ri', y man c'o tä jun winak ri retam jawi xbe wi. Ri u c'ojol, are ri Nefi, xuc'olo ri u tz'iba-

xic ri tak tzijobal che u q'uexwäch ri u tat. Kas je' xuc'olo u tz'ibaxic ri tzijobal que we winak ri'.

4. Xoc c'u ri', ri junab noventa y dos. Xc'ulmataj pa ri junabri' chi kas xchapletaj na u tz'akatisaxic ri qui k'alajisam ri k'alajisanelab che ri cäpe na. Je c'u ri', c'o tak retal, tak mayibal ri mas nim na qui banic ri xc'utic chquixol ri winak.

5. Tzare e c'o jujun ri xquibij chi xoc'ow chic ri k'ijal rech cäc'ulmataj ri u tzij ri bim can rumal ri Samuel, ri aj Lamanita.

6. Xquichaplej u tz'exic qui wäch ri cachalal, xquibij c'ut: Chiwilampe', oc'owinak chic ri k'ijal re ri u c'ulmaxic ri cubij ri u tzij ri Samuel. Rumal c'u wa', man c'o tä u patan ri i quicotemal y ri i cojobal chrij we jasäch ri'.

7. Xc'ulmataj chi kas xquiyac wi jun nimalaj sachibal c'ux cho ronojel ri uwächulew. Y ri winak ri xecojonic xquichaplej jun nimalaj qui bis. Xoc il chi we ne man cäc'ulmataj tä na jas ri bim canok.

8. Tzare kastzij xqueyej ruc' ronojel ri u cuinem qui c'ux che ri u petibal ri jun k'ij ruc' ri jun chak'ab ruc' ri jun k'ij chic, ri cäbantaj je jas man coc tä ri ak'ab. Xqueyej c'u ri' rech cäquetamaj chi kas je' c'o u patan ri qui cojobal.

9. Xc'ulmataj c'u ri' chi c'o jun k'ij ri tasatal cumal ri man e cojonelab taj. Y pa ri k'ij ri', xquichomaj quequicämisaj na conojel ri winak ri xecojon che ri ojer tzij ri qui c'amom we tä man cäc'ulmataj taj ri retal ri xya' can rumal ri Samuel, ri k'alajisanel che ri cäpe na.

10. Xc'ulmataj c'u ri' chi aretak ri Nefi, ri u c'ojol ri Nefi, xrilo ri itzel tak qui chac ri u winak, xpe jun nimalaj bis pa ranima'.

11. Xc'ulmataj chi xel apatok, xxuqui'c cho ri ulew, xusiq'uij c'u ri u Dios ruc' ri u chuk'ab. Xusiq'uij ri u Dios rumal quech ri u winak ri kas cäsachtaj na qui wäch rumal chi xecojon che ri tzij ri qui c'amom ri qui tatayib.

12. Xc'ulmataj chi xtz'onon che ri Ajawaxel ruc' ronojel u chuk'ab. Xuban wa' che ronojel jun k'ij. C'äte ri', ri u ch'abal ri Ajawaxel xpe ulok che, xubij:

13. Chawalajisaj ri a jolom, chbana' jun utzalaj quicotemal pa awanima'. Chawilampe', kas ketetinak chic ri k'ij. Camic chak'ab, cäyataj na ri retal. Je

c'u ri', chuek quinalax na ulok cho ri ulew, rech quinc'utu chque ri winak ri e c'o cho ri uwächulew chi kas quintz'akatisaj na ronojel ri nu ya'om pa qui chi' ri lok'alaj k'alajisanelab che ri cäpe na rech quetzijonic.

14. Chawilampe', xinpe ulok chque ri e kas wi chutz'akatisaxic ronojel ri nu k'alajisam ulok chquiwäch ri calc'ual ri winak tzpa ri u tiquiritajic ri uwächulew. Xinpe ulok chubanic ri qui rayibal ri Tataxel y xukuje' ri C'ojolaxel. Quinban na ri u rayibal ri Tataxel rumal wech ri in, y quinban na ri u rayibal ri C'ojolaxel rumal rech ri nu tiojil. Chawilampe', kas ketetinak chic ri k'ij, y camic chak'ab cäyataj na ri retal.

15. Xc'ulmataj c'u ri' chi kas xc'ulmatajic ri cubij ri tzij ri bim ulok che ri Nefi, je jas u beyal ri u bixic. Kastzij, man xoc tä k'ekum pa ri u kajibal ri k'ij. C'u conojel ri winak xemayinic rumal man c'o tä k'ekum pa ri roquibal ri ak'ab.

16. E q'ui ri winak ri nabe man xecojon tä che tak ri qui tzij ri k'alajisanelab che ri cäpe na ri xetzak cho ri ulew je jas tä xecämich, rumal e are' ri' ri qui suc'umam u beyal ri sachibal qui wäch conojel ri xecojon che tak qui tzij ri k'alajisanelab che ri cäpe na y queta'm chic chi man xchocon taj ri qui chomam. Xane xc'utic chi ru-

mal ri retal ri yatajinak, xopan chic ri k'ij.

17. Xchaplex c'u ri' ri que-tamabal chi kas nakaj u c'utbal rib ri u C'ojol ri Dios. Kas je', conojel ri winak cho ri u wäch ronojel ri ulew, pa ri kajibal k'ij c'ä pa ri relbal k'ij, pa ri ulew ri c'o cho u suc'umal ri u wiquiak'ab ri relbal k'ij c'ä pa ri ulew ri c'o pa ri u suc'umal ri u wiquiak'ab ri kajibal k'ij, sibalaj xquimayij cho ri bantajinak c'ä xetzak wi cho ri ulew.

18. Rumal queta'm c'ut chi q'ui tak junab k'alajisam wa' cumal ri k'alajisanelab che ri cäpe na. Queta'm chi petinak chic ri jun retal, y sibalaj xquixej quib rumal chi man e cojoninak taj y rumal ri itzel ri qui banom.

19. Xc'ulmataj c'u ri' chi man xuban tä k'ekum che ronojel ri chak'ab ri'. Xuban c'u ri' jun sakil je jas ri u sakil pa k'ij. C'äte c'u ri' xc'ulmataj chi jumul chic xel ri k'ij pa ak'ab, je jas ri u suc'umal ri k'ij. C'u ri winak xquich'obo chi are ri k'ij re ri ralaxibal ri Ajawaxel rumal ri jun retal ri xc'utic.

20. Kastzij c'ulmatajinak ronojel we tak jastak je jas u beyal ri qui tzij ri k'alajisanelab che ri cäpe na.

21. C'äte c'u ri', xiltajic jun c'ac' ch'imil chicaj, je jas u beyal ri tzij.

22. Tzpa we jun k'ij ri', xc'ulmataj chi xtakic apan ba-

now tak tzij chquixol ri winak rumal ri Satanás. Xuban wa' rech chi cäcowir ri canima' ri winak, rech man quecojon tä na chque tak ri etal, ri mayibal ri quilom wi. Pune jeri', sibalaj winak man xecojon tä che we tak banow tzij y we subunic ri'. Xane, kastzij xecojon che ri etal y ri tak mayibal, y xquic'am ri Dios pa canima'.

23. C'äte c'u ri', ri Nefi xel bic chquixol ri winak y chquixol jule' winak chic. Xuban qui kasbal xe' ja' che ri q'uexbal qui c'ux che ri qui mac, y jeri' xbantaj jun nimalaj esabal macaj. Y xpe ri utzil chi jumul chquixol ri winak cho we ulew.

24. Man xyac tä c'u ri oyo-wal chquixol. Xak xu c'o jujun ri xquichaplej qui tzijonic, ri xcaj ne xquic'ut ruc' ri lok'alaj tak tz'ibatalic chi man rajwaxic tä chic u nimaxic ri u takbal ri Moisés. Are man suc' tä qui chomanic chrij wa', kastzij man xquich'ob tä u cholaj ri lok'alaj tak tz'ibatalic.

25. Xc'ulmataj c'ut chi chanim xquex ri canima'. Xqueta-maj chi man suc'um tä ri' ri qui chomanic. Xk'alajisax chquiwäch chi maja' ri' xtz'akatisax ri takbal, y chi rajwaxic cätz'akatisax na u banic ronojel ri ch'utik tak jastak re ri takbal. Kas xpe wi ri tzij chque chi rajwaxic cätz'akatisaxic, y chi man c'o tä jun u bok'wäch tzij, mawi quieb u bok'wäch tzij ri

quecanaj can c'ä cätz'akatisaxic conojel ri jastak ri'. Rumal c'u ri', pa ri junab ri' xoc pa qui jolom chi man suc' taj ri qui chomanic, y ri e are' xquik'alajisaj c'u ri man utz taj qui banom.

26. Xoc'ow c'ut ri junab noventa y dos. Xya' c'u ri utzaj bixical chque ri winak rumal ri retal ri xbantajic, je jas u beyal ri tzij ri xquik'alajisaj ri lok'alaj k'alajisanelab che ri cäpe na.

27. C'äte c'u ri', xoc'ow ri junab noventa y tres. Xoc'ow we junab ri' pa utzil, tzare c'o jujun ri man xquiban tä utzil. Are ri' ri elak'omab re ri Gadiantón ri xec'oji' paquiwi' tak ri juyub, ri xquinojisaj c'u wa' ulew che elak'omab. E are' c'o sibalaj qui chuk'ab pa tak ri qui c'olbal ja ri xquic'u' wi quib. Rumal c'u wa', man xecuini tä ri winak che qui ch'e-quic. Xequicämisaj q'ui winak, xquiban sibalaj tak cämisanic chquixol ri winak.

28. C'äte c'u ri', xoc'ow ri junab noventa y cuatro. Xc'ulmataj c'u pa ri junab ri' chi sibalaj xeq'uiyatic. Sibalaj winak xquiya' can ri aj Nefitas y xebel c'u chila' cuc'. Rumal ri', nim qui bis ri aj Nefitas ri xecanaj can cho ri ulew.

29. C'o xukuje' jas che quebisonic ri aj Lamanitas. Kastzij, c'o q'ui ri calc'ual ri xeq'uiyic, e nim chic. Jujun

chque ri aj Zoramitas xquijech'bej qui be ruc' ri banow tak qui tzij y ri nimarisanel tzij. Jewa' c'u ri', xquimulij quib cuc' ri elak'omab re ri Gadiantón

30. Je c'u ri', xkaj ri jun c'äx paquiwi' ri aj Lamanitas xukuje'. Xquichaplej ri kajic rech ri qui cojobal y ri qui suq'uilal. Xc'ulmataj ri' rumal ri etzelal ri xebanow ri c'ac' ija'lil.

U TAS 8

Cäk'alajisax ri u ripic ri Jesús cho ri ripibal cumal ri nic'aj retal ri bim canok; cäpe nim jäb ruc' caculja'; cäpe cabrakän, nimalaj salk'ut tak jäb, xukuje' cäpe k'ak'; cäbanic jun nimalaj sachibal wächaj; cäban na oxib k'ij re k'ekum.

1. C'äte c'u ri', c'o ri cubij ri ka tzijobal y keta'm chi kas suc' ri ka tzijobal. Kastzij are ri' jun suc'alaj achi ri xc'olow ri tzijobal. Kas xuban q'ui tak mayibal pa ri u bi' ri Jesús. Man c'o tä c'u jun achi ri xcuinic chubanic tak mayibal pa ri u bi' ri Jesús, xak xuwi we kas ch'ajch'oj cho ri retzelal.

2. Xc'ulmataj c'u ri' chi oc'owinac chic ri junab treinta y tres. Wa', we man xsachic taj che we achi ri' u rajilaxic ri k'ij.

3. Are c'u ri', ri winak xquichaplej ri reyexic ri jun retal xbix canok rumal ri k'alajisanel che ri cäpe na, ri Samuel, ri aj Lamanita. Ri e are' xqueyej ruc' jun nimalaj qui cowinic.

Xqueyej tak ri k'ij are cäpetic jun k'ekum cho ri uwächulew che oxib k'ij.

4. Ri winak xquichaplej ri u banic quieb qui c'ux, xquichaplej xquich'o'jjij cachbil quib, pune yatajinak chic q'uialaj tak etal.

5. Xc'ulmataj c'ut pa ri junab treinta y cuatro, pa ri nabe ic', y pa ri ucaj k'ij chupam we ic' ri', xwalajic jun nimalaj jäb ruc' cakulja' ri mi jumul etamatal cho ronojel ri ulew.

6. Xbanic jun nimalaj jäb ruc' cak'ik', xukuje' ruc' jun c'äxalaj cakulja' ri xusalabaj ronojel ri uwächulew, c'ä xak jubik' xraj na xujach rib pa nic'aj.

7. Xbantaj c'u ri', mayilaj tak cayapa ri mawi jumul quilitajinak cho ronojel ri uwächulew.

8. Xc'atic ri tinimit Zarahemla.

9. Xsach ri tinimit Moroni chuxe' ri nimalaj ja', y xejik'ic ri conojel winak aj ri tinimit ri'.

10. C'u ri ulew xumuk ri tinimit Moroniah. Xbantaj c'u ri' jun nimalaj juyub che ri u q'uexwäch ri tinimit.

11. Xbantaj c'u ri' jun c'äxalaj sachibal wächaj pa ri ulew pa ri u wiquiak'ab ri kajbal k'ij.

12. Tzare kastzij xbantaj jun sachibal wächaj nim na pa ri ulew ri c'o pa ri u wiquiak'ab ri relbal k'ij. Chiwilampe', xq'uextaj u banic ronojel u

wäch ri ulew ri' cumal tak ri nimalaj jäb, y ri nimalaj salk'ut jäb, y ri cakulja', y ri cayapa, y xukuje' rumal ri nimalaj cabrakän pa ronojel ri uwächulew.

13. Xerakin c'u ri' ri nimak tak be. Xetzelexic ri alaj tak be. Q'ui tak c'olibal lianic xquiban bukubak siwan.

14. Xesach pa ri nimalaj ja' sibalaj tinimit e utzalaj qui banic. Xec'atisax c'u q'ui tak tinimit chic. Sibalaj tinimit chic xetzakic cho ulew rumal ri cabrakän, y xecämisaxic conojel ri e aj ri tak tinimit ri'. We tak tinimit ri' xetuquix qui wäch.

15. Are c'u ri', c'o jujun tinimit ri man xetzak taj. Tzare sibalaj nim xewulijic, y sibalaj winak xecämisaxic.

16. C'o jujun winak ri xec'am bic rumal jun nimalaj salk'ut ja'. Man c'o tä jun winak cuch'obo ja ri xebe wi. Xak xuwu queta'm chi xec'amic bic.

17. Je c'u ri' xjexh'obic ri u banic ronojel ri uwächulew rumal tak ri nimalaj jäb ruc' cakulja' y cayapa, y rumal ri cabrakän ri xuban cho ri ulew.

18. Chiwilampe', xepaxic tak ri abäj, xel pa tak nic'aj cho ronojel ri uwächulew. Je c'u wa', xerikic ri tak abäj pa tak c'olibal jawi jakal wi ri ulew, c'ä xerikic cho ronojel u wäch ri ulew.

19. Xc'ulmataj chi xq'uis u banic ri cakulja' y ri cayapa, ri salk'ut jäb, y ri cabrakän. Chi-

wilampe', cāraj ne oxib hora xuban wa'. C'o jujun ri xquibij chi naj ne xubano, pune tā xa' xebantaj we nimalaj c'āxalaj jastak che oxib hora. C'āte c'u ri', kas xkaj ulok jun k'ekum cho ri u wäch ri ulew.

20. Xc'ulmataj c'ut chi xc'o-ji' jun k'ekum cho ronojel u wäch ri ulew. Je c'u wa', ri e c'o cho ri ulew, ri man e cāminak taj, xecuinic chuna'ic ri ruxlab ri k'ekum.

21. Man xuya' taj u cojic jun sakil, rumal rech ri k'ekumal. Man xuya' taj qui tzijic ri candela, mawi ri chäj. Mawi xuya' u tzijic che jun k'ak' ruc' ri qui si' ri sibalaj utz y sibalaj chaki'j. Jewa' man xuya' tā u tzijic majun k'ak'.

22. Man xilitaj taj jun sak. Man xilitaj taj jun k'ak', mawi jun juluwem, mawi ri k'ij, ri ic', y ri ch'imil. Are sibalaj nim ri k'ekumal ri xc'oji' cho ri u wäch ri ulew.

23. Xc'ulmataj c'u ri' chi man xilitaj taj mawi jun k'ak' che oxib k'ij. Xbantaj nimalaj tak bisonic, q'uecatem, y ok'ibal chquixol ri winak. Kas nim ri qui c'uyuwem ri winak, rumal rech chi kajinak paquiwi' jun k'ekumal y jun nimalaj sachibal wächaj.

24. Pa jun c'olbal, xtabex c'u ri cok'enic, xquibij: ¡Ay, we tā ka q'uexom ka c'ux nabe chuwäch we nimalaj c'āxalaj k'ij, ma tā xesax qui c'aslemal

ri kachalal, ma tā xec'atic pa ri jun nimalaj tinimit u bi' Zarahemla!

25. Pa jun c'olbal chic xtabex ri cok'enic y ri qui bisonic, xquibij: ¡Ay, we tā ka q'uexom ka c'ux nabe chuwäch we nimalaj c'āxalaj k'ij, ma tā xekabuc' che abäj ri k'alajisanelab che ri cāpe na, ma tā xekesaj bic chkawäch, y ma tā xekacāmisaj! Je c'u wa', we tā ma tā xkabano, kastzij xecolotaj ne lo ri ka nan y ri je'lalaj tak ka mial, y xukuje' ri kal-c'ual, y man xemuk tā canok pa ri jun nimalaj tinimit u bi' Moroniah. Are c'u ri' ri nimalaj c'āxalaj cok'enic ri winak.

Ri Jesucristo kas xuc'ut rib chquiwäch ri winak re ri Nefi, y xuban ri lok'alaj u chac chquixol aretak qui mulim quib chila' pa ri ulew u bi' Ri utzalaj ulew ronojel cuya'o; jewa' c'u ri' u beyal ri u c'utbal rib chquiwäch.

Tz'ibatal we jun tzijobal pa ri u tas 11 c'ä pa ri u tas 26.

U TAS 11

Ri Junalic Tataxel cuk'alajisaj ri Cristo; ri c'astajinak Cristo cuc'ut rib; yatal chque ri q'uijalaj winak chi cāquichap ri u socotajic; xk'alajisax ri kas u banic ri kasbal xe' ja'; cutak chque chi māquiban tak oyowal, māquiyac ch'o'j; ri Cristo are' ri abäj.

1. Xc'ulmataj c'u ri' chi e q'uijalaj winak re ri Nefi qui

A. FRIBERG

mulim quib, qui sutim rij ri jun lok'alaj ja re ri Dios pa ri utzajaj ulew ronojel cuya'ó. Cätajin quemayinic, quech'obon cachbil quib. Cätajin cäquic'ut cachbil quib jas ri nimalaj q'uexenic ri bantajinak.

2. Xukuje' cätajin quetzijon chrij we jun Jesucristo, ri xc'utic retal u cämical.

3. Xc'ulmataj chi aretak cätajin quetzijon cachbil quib, xquita jun ch'abal je tä ne xpe ulok chicaj. Xeca'y che jun sutim ib rumal rech chi man xquich'ob tä ri jun ch'abal ri qui tom. Are man co taj ri jun ch'abal ri'. Pune man co tä ri ch'abal, xoquic chupam qui c'ux ri xetowic. Jewa' c'u ri', ronojel ri qui tiojil xbirbat rumal kastzij, xjuluwic chupam ri canima'

4. Xc'ulmataj chi jumul chic xquita ri ch'abal, man xquich'ob tä c'ut.

5. Churox mul xquita ri ch'abal. Kas xquitatabej, xquiya' qui bok'wäch c'ä jawi xpe wi ri ch'abal. Xeca'y chicaj, ja ri xpe wi ri ch'abal.

6. C'äte c'u ri', che rox mul kas xquich'obo ri ch'abal, xubij chque:

7. Chiwilampe', are wa' ri nu c'ojol nu lok', ri sibalaj utz quinwilo. Nu nimarisam nu bi' rumal ri u banom are'. Chitatabej jas ri cubij.

8. Xc'ulmataj c'ut chi aretak xquito, xeca'y chicaj chi jumul.

Kastzij xquil jun achi cätajin cäkaj ulok chicaj, ri u cojom jun sakalaj atz'iak. Xkaj ulok, xtaq'ui' chquixol. Ronojel qui bok'wäch ri winak xquica'yej che rilic. Majun xch'awic cachbil quib y man xquich'ob taj jas u suc', rumal xquichomaj chi ri are' jun ángel ri u c'utum rib chquiwäch.

9. Xc'ulmataj c'u ri' chi xuyuk u k'ab, xtzijon chque ri winak, xubij:

10. Chiwilampe', in ri' ri Jesucristo, ri xk'alajisax ulok cumal ri k'alajisanelab che ri cäpe na chi quinalax na ulok cho ri ulew.

11. Chiwilampe' c'ut, in ri sakil y ri c'aslemal que ri winak cho ri uwächulew. Nu tijom che ri jun c'ayalaj kumubal yatajinak ulok chwe rumal ri Tataxel. Nu nimarisam c'ut ri u k'ij ri Tataxel, rumal nu c'amom qui mac ri winak ri e c'ó cho ri uwächulew. Jewa' c'ut, nu jachom wib che u nimaxic ri u rayibal ri Tataxel chquij conojel jastak tzpa ri u jekbal ri uwächulew.

12. Xc'ulmataj chi are bitajinak chi wa' rumal ri Jesús, xetzak cho ri ulew conojel ri q'uialaj winak. Xnataj chque ri jun tzij ri xk'alajisax chquixol chi ri Cristo cuc'ut na rib chquiwäch ri e are' are benak chic chicaj.

13. Xc'umataj chi ri Ajawaxel xtzijon chque, xubij:

14. Chixwalajok y tisaj wuc' rech quixcuinic quinin ri i k'ab pa nu c'alc'ax, rech quina' ri retal ri clawux pa nu k'ab y pa wakan, rech c'u jewa' quich'o-bo chi in ri Dios re Israel, y ri Dios paquiwi' conojel ri winak ri e c'o cho ri uwächulew, y chi ri in xincämisaxic rumal quech qui mac ri winak ri e c'o cho ri uwächulew.

15. Xc'ulmataj c'u ri' chi xek-keb ocok, xquinim qui k'ab c'ä chupam ri u c'alc'ax. Xquina' ri retal clawux ri c'o pa ri u k'ab y pa rakän. Kas xquiban c'u wa' chquijujunal c'ä e benak ocok conojel rech xquil ruc' qui bok'wäch, rech xquina' ruc' ri qui k'ab, rech cäquetamaj ruc' q'uisbal qui c'ux, y xquik'alajisaj chi kas are ri', ri tz'i-bam can cumal ri k'alajisanelab che ri cäpe na, chi kas cäpe c'u na.

16. Aretak e benak chi ocok conojel che rilic, conojel xquirak qui chi', xquibij:

17. ¡Hosana! ¡Chtewichixok ri u bi' ri nimalaj Dios kas c'o chicaj. Xetzak c'ut cho rakän ri Jesús, xquinimarisaj u k'ij ri are'.

18. C'äte c'u ri', xch'aw che ri Nefi. Ri Nefi c'o chquixol ri q'uialaj winak. Xutak ri Nefi chpe ulok ruc'.

19. Are c'u ri', xwalaj ri Nefi, xbe ruc', xxuqui'c chuwäch ri Ajawaxel, y xutz'umaj ri rakän.

20. Ri Ajawaxel xtakan che chi cäwalajic. Xwalaj ri Nefi, xtaq'ui' chuwäch.

21. C'äte c'u ri' xubij ri Ajawaxel che: Quinya' cuinem pa a k'ab chubanic qui kasbal xe' ja' ri winak ri' are ri in benak chi chicaj.

22. Ri Ajawaxel xukuje' xebusiq'uij jule' winak chic, xubij c'u junam chque. Xuya' cuinem pa qui k'ab chubanic ri kasbal xe' ja'. Y xubij chque: Jewa' c'u ri' u beyal quiban ri kasbal xe' ja'. Y man cäyactaj tä na oyowal chixol.

23. Kastzij quinbij chiwe, apachin ri cuq'uex u c'ux che ri u mac rumal rech ri i tzij, y cäraj cuban u kasbal xe' ja' pa nu bi' ri in, jewa' u beyal quiban ri u kasbal xe' ja'. Chiwilampe', quixoc na kajok, quix-taq'ui' na pa ri ja'. Y pa nu bi' ri in, quiban na ri u kasbal xe' ja'.

24. Chitampe' c'u wa', are tak wa' ri tzij quibij na, quisi-q'uij na che u bi', quibij:

25. Rumal rech ya'om ulok pa nu k'ab ri takanic rumal ri Jesucristo, ri in catinkasaj xe' we ja' pa qui bi' ri Tataxel, y ri C'ojolaxel, y ri Uxlaxel. Amen.

26. C'äte ri', quikasaj ri winak ri' chuxe' ri ja', y quixel chi bic chupam ri ja'.

27. Jewa' c'u ri' u beyal quiban na ri kasbal xe' ja' pa ri nu bi' ri in. Chitampe', kastzij

quinbij chiwe chi xa' e jun ri Tataxel, y ri C'ojolaxel, y ri Uxlabixel. Ri in c'ut, in c'o ruc' ri Tataxel, y c'o ri Tataxel wuc' in. Ri Tataxel y ri in, uj xa' jun.

28. Je jas ri in nu takom piwi', kas je quiban na ri ix ri kasbal xe' ja' y miyac oyowal chixol je jas i banom c'ä wacamic. Miyac na oyowal chixol che tak ri u beyal ri lok'alaj nu tijonem, je jas ri i banom chic.

29. Kastzij, kastzij, quinbij chiwe, apachin c'o ri uxlabal re oyowal ruc', ri are' man wechtaj, xane, are' rech ri itzel, ri tata re ri oyowal. Ri are' quebutakchij ri winak pa canima' rech chi cäquiban jun oyowalalaj ch'o'j chquixol.

30. Chiwilampe', man wechtä ri tijonem chquitakchixic ri achijab cho oyowal cachbil quib. Are c'u wa' ri lok'alaj nu tijonem in, chesax bic ri u wäch tak we jastak ri'.

31. Chiwilampe', kastzij, kastzij, quinbij chiwe, in quin-k'alajisaj na chiwe ri lok'alaj nu tijonem.

32. Are wa' ri lok'alaj nu tijonem, y ya'om ulok chwe rumal ri Tataxel. In c'ut quinban k'alajisabal re ri Tataxel. C'u ri Tataxel cuban k'alajisabal we. Ri Uxlabixel cuban k'alajisabal re ri Tataxel y we in. In c'ut quinban k'alajisabal chi ri Tataxel kas cuya' u takbal chque conojel ri winak, apawije' ri e c'o wi, chquiq'uexa' qui c'ux

che ri mac y checojonok chwe.

33. Apachin ri cäcojon chwe in, ri cäban u kasbal xe' ja', ri are' kas cäcolotaj wi na. C'u ri are' cärechbej na ri rajawibal ri Dios.

34. Apachin ri man cäcojon tä chwe, ri man cäban tä u kasbal xe' ja', kastzij c'ajisabal wächaj.

35. Kastzij, kastzij, quinbij chiwe, are wa' ri lok'alaj nu tijonem, y ruc' wa' quinban k'alajisabal chrij ri Tataxel. Apachin ri cäcojon chwe xukuje' cäcojonic che ri Tataxel. Ri Tataxel cuban k'alajisabal chwij ri in che ri are'. Rumal kastzij cäpe na che ri are' ruc' k'ak' y ruc' ri Uxlabixel.

36. Jewa' c'u ri', ri Tataxel cuban na k'alajisabal chwij, y ri Uxlabixel cuban na k'alajisabal che ri are' chrij ri Tataxel y chwij ri in, rumal rech chi ri Tataxel, y ri in, y ri Uxlabixel, uj xa' jun.

37. Jumul chic quinbij chiwe chi rajwaxic quiq'uex i c'ux che ri i mac, y quixkasax xe' ja'. Rajwaxic quiban je jas jun alaj ac'al. We maja' quiban wa', man quixcuin taj quic'am we jastak ri'.

38. Jumul chic quinbij chiwe chi rajwaxic quiq'uex i c'ux che ri i mac, y quiban i kasbal xe' ja' pa ri nu bi', y quiban je jas jun alaj ac'al. We tä man quiban tä jewa', man cuya' taj

quiwechbej ri rajawibal ri Dios.

39. Kastzij, kastzij, quinbij chiwe chi are wa' ri lok'alaj nu tijonem, y apachin ri cutac'aba' rib puwi' wa', kas cutac'aba' rib puwi' ri nimalaj abäj wech, y man cäch'ec taj rumal ri u k'ak' re xibalba.

40. Apachin c'ut ri cuya' u wi' wa' o cäresaj u wi' wa', y cubij chi are la' nu tijonem, are ri' kas petinak chuwäch ri etzelal. Are ri' man cutac'aba' rib puwi' ri nimalaj abäj wech. Xane u tac'abam rib puwi' ri sanyeb, y jekel ri u chi' ri k'ak' re xibalba chuc'amic aretak cäpe puwi' ri nimalaj cak'ik' y ri tak salk'ut jäb.

41. Rumal c'u wa', jix cuc' we winak, chebitijoj ri winak ri e c'o pa tak ri u c'ulbat ronojel uwächulew che ri tzij ri nu bim.

U TAS 12

Ri Colonel cuya' u tijonic chque ri aj Nefitas; quebusiq'uij ri cablajuj tijoxelab che ri qui chac, y cujach takanic pa qui k'ab; cutzijoj ri utzij chque ri q'ualaj winak; cucamulij u bixic ri jun tzij ri xtzijon puwi' ri juyub; cajunamaj we tzij ruc' ri Mateo, u tas 5.

1. Xc'ulmataj c'u ri' chi c'ä-te xubij ri Jesús we tzij che ri Nefi y chque ri cablajuj achijab u siq'uim, ri qui c'amom ri cuinem y ri takanic pa qui k'ab chubanic ri kasbal xe' ja', xuyuk ri u k'ab chque ri q'ualaj winak, xch'aw chque, xubij:

Utz iwe ix, we tä quitatabej tak ri qui tzij we cablajuj achijab ri', ri e nu cha'om chixol, rech cäquiban ri lok'alaj chac rumal iwech, rech quixquipatanij. In nu ya'om cuinem pa qui k'ab rech quecuinic chubanic i kasbal xe' ja'. Are c'u banom chic ri i kasbal chuxe' ri ja', kastzij quinban ri kasbal xe' ja' chiwe ruc' k'ak' y ri Uxlabixel piwi'. Rumal c'u la', quixtewichixic we quixcojon chwe y we quiban i kasbal xe' ja', c'ä-te ri in iwilom canok c'u iweta'm chi in ri'.

2. Xukuje', e tewichim na mas ri quecojon na che tak i tzij rumal rech chi quik'alajisaj chquiwäch chi in iwilom, y chi iweta'm chi in c'aslic. Kastzij utz que ri e are' ri quecojon na che tak i tzij, ri kas sibalaj cäquimach'ach'ej quib, ri quekasax chuxe' ri ja'. Are c'u ri', cäkasax na ri k'ak' y ri Uxlabixel paquiwi', y quesax na tak ronojel ri qui mac.

3. Kas je' c'u ri', utz que ri mebayib pa canima', ri quepe wuc', rumal rech chi cäquechbej na ri rajawibal ri Dios ri c'o chicaj.

4. Xukuje', utz que conojel ri quebok'ic rumal rech chi cäcu'bisax na qui c'ux.

5. Utz que ri man cäquini-marisaj tä quib rumal rech chi cäquechbej na ri ulew.

6. Utz que conojel ri quenumeric, ri cächaki'j qui chi' che

u banic ri suc', rumal rech chi quenojisax na che ri Uxlabixel.

7. Utz que ri quel qui c'ux chque nic'aj winak chic rumal rech chi ri are' cäquirik na elbal c'ux xukuje'.

8. Utz que conojel ri sak canima', rumal rech chi cäquil na u wäch ri Dios.

9. Utz que conojel ri cäquijamarisaj ri ch'o'j, rumal rech chi cäbix na e ralc'ual ri Dios chque.

10. Utz que ri quetzelax qui wäch cumal ri winak rumal rech ri nu bi' rumal rech chi cäquechbej na ri rajawibal ri Dios ri c'o chicaj.

11. Utz iwe aretak quixyo-k'ic, cäban c'äx chiwe, cäbix na ronojel c'äxalaj tak banow tzij chiwe, rumal wech ri in.

12. Quixquicot na ruc' nimalaj quicotemal, rumal rech chi nim na ri tojbal iwe chicaj. Je c'u wa' xban chque ri k'alajisanelab che ri cäpe na ri xec'o'iji' can nabe chiwäch.

13. Kastzij, kastzij, quinbij chiwe chi ix je tä ne atz'am chque ri winak cho ri uwächulew. Tzare we c'u man c'o chic ri u tzayil, ¿jas tä c'u ruc' catz'amix wi ri uwächulew? Ri atz'am ri' man c'o tä chic jas cupatanij. Xane cäq'uiak apapnok, cätaç'alex c'u cumal ri winak.

14. Kastzij, kastzij, quinbij chiwe, yatal chiwe ix qui chäj winak. Jun tinimit ri c'o puwi'

jun juyub man cäcuin taj cuc'u' rib.

15. Chiwilampe', ¿la cäquitzij ri winak jun chäj, cäquiya' chuxe' jun caxon? Man je' tä ri'. Xane cäquiya' pa ri u c'olbal chäj, y cuya' u sakil chque conojel ri e c'o pa ja.

16. Rumal c'u ri', jewa' chijuluwisaj ri i chäj chquiwäch we winak, rech quequil ri utzalaj tak i chac, cäquinimarisaj c'u u k'ij ri i Tat ri c'o chicaj.

17. Michomaj chi in petinak che resaxic ri u takbal tak tzij ri Moisés, mawi ri qui tijonic ri k'alajisanelab che ri cäpe na. Man in petinak tä che quesaxic, xane che qui tz'akatisaxic.

18. Kastzij quinbij chiwe, man c'o tä u bok'wäch tzij, mawi quieb u bok'wäch tzij ri esatajinak che ri pixab, xane c'u tz'akatinak ronojel wumal in.

19. Chiwilampe', e nu ya'om chiwe ri pixab y ri u takbal ri in Tat, chi quixcojon chwe, chi quiqu'ux i c'ux che ri i mac, y chi quixpe wuc' ri in, cäkutut ri iwanima' rumal ri i banom che ri Dios y cäban nimanel i c'ux. Chiwilampe', c'o ri takbal chiwäch, tz'akatinak c'u ri pixab.

20. Je c'u ri', chixpe lok wuc', quixcolotajic. Kastzij quinbij chiwe, man c'o tä u beyal quixoquic pa ri rajawibal ri Dios ri c'o chicaj, we man

quinimaj ri nu takbal ri nu ya'om chiwe wacamic.

21. I tom chi bitajinak cumal ojer tak winak y tz'ibatajinak nabe chiwäch: Mixcämisanic. Apachin ri cäcämisanic, kas cäpe na puwi' ri u k'atbal tzij ri Dios.

22. Ri in c'ut quinbij chiwe chi ronojel jachin ri xak cäpe royowal che ri rachalal, ri are' cujach rib rech chi cäk'at na tzij puwi'. Apachin ri cuyok' na ri rachalal, y cubij che, man c'o tä a patan, cujach rib rech chi cäk'at na tzij puwi' cumal ri tatayib ri quek'atow tzij. Apachin ri cubij awaj che ri rachalal, cujach na rib pa ri k'ak' rech ri xibalba.

23. Rumal ri', we catpe na wuc', o we cawaj catpe na wuc' y cänataj chawe chi ri awachalal c'äx cuna' chawij,

24. Jat ruc' ri awachalal, chasuc'umaj iwib nabe ruc'. C'äte ri', tasaj wuc' ruc' jun tz'akat rayibal pa ri awanima', catinc'ulaj c'ut.

25. Chasuc'umaj awib chanim ruc' ri a c'ulel, aretak c'ä at c'o ruc' pa ri be. We man caban jewa', catuchap na, catuq'uiak c'u na pa che'.

26. Kastzij, kastzij quinbij chawe, chi man catel tä na bic chila', c'ä a tojom chic tz'akat a c'as. Are c'u ri at c'o pa che', ðla catcuinic chutojic xa' jubik' ri a c'as? Kastzij, kastzij quinbij chawe: Man catcuin taj.

27. Chiwilampe'. Tz'ibatal cumal ri ojer tak winak: Maban macaj chquixol ri e c'ulanic.

28. Ri in c'ut quinbij chiwe chi ronojel jachin cuca'yej jun ixok, curayij u wäch, are' xmacun ruc' pa ranima'.

29. Chiwilampe'. Quinya' jun takbal chiwe: Miya' c'olbal che we jastak chi queboc pa iwanima'.

30. Utz na we man quiban tä we jastak ri'. Xane quic'am jewa' bic ri i ripibal, rech chi man quixq'uiak tä pa xibalba.

31. Xtz'ibax canok chi apachin ri cutzelej ri rixokil, chuya' jun u wuj ri cubij wi chi tzelejina' ri ixok.

32. We jun achi cutzelej ri rixokil, we tä ri ixok man u banom tä u mac ruc' jun chic, are ri rachajil cärekaj ri u mac ri ixok we cämacun ruc' jun achi chic. Apachin c'ut ri cäc'uli' ruc' ri ixok ri tzelejina' bic, are' xukuje' cämacun ruc'.

33. Xukuje' xtz'ibaxic ojer: Micoj u bi' ri Dios chubixic chi quiban na jun jasäch. Xane, we quicoj ri u bi' ri Dios che ri quibij, kastzij chibana'.

34. Kastzij, kastzij quinbij chiwe: Micoj ri u bi' ri Dios pa tak i tzij, xukuje' micoj ri u bi' ri caj pa tak i tzij rumal chi are ri lok'alaj u cu'libal ri Dios.

35. Micoj ri u bi' ri uwächulew che ri quibij, rumal rech are ri u tac'alibal ri rakän.

36. Micoj ri u bi' ri i jolom

che ri i quibij, rumal rech chi man quixcuin taj quiban sak mawi k'ek che jun w'aj.

37. Xane chibij je', o man je' taj, che ri i tzij. We quiya' u wi' we tzij ri', itzel c'u ri'.

38. Xukuje' tz'ibatal c'u canok, bok'wächaj che u q'uexel bok'wächaj wareyaj che u q'uexel wareyaj.

39. Ri in c'ut quinbij chiwe: Miban ch'o'j cuc' itzel tak winak. Xane we c'o jun quixuch'ay che ri i palaj re ri i wi-quiak'ab, chaya' chic ri i ch'acap i palaj pa i mox.

40. We c'o jun cäraj quixusiq'uij pa k'atbal tzij che u majic ri i camixa, chiya' can xukuje' ri i chaquet che.

41. We c'o jun cucoj chuk'ab chiwe chi quiwachilaj bic jun legua, chiwachilaj bic quieb legua.

42. We c'o jun cuta' jun jasäch chiwe, chiya' che. We c'o jun cäraj cäkajan iwuc', mitzolk'omij iwib chuwäch.

43. Chiwilampe' c'u ri', tz'ibatal xukuje': Chilok'ok'ej ri iwa'jil i tz'akat, chixutuj u wäch ri i c'ulel.

44. Tzare in quinbij chiwe: Chebilok'ok'ej ri i c'ulel. Chitewichij ri cäquetzelaj i wäch. Chibana' utzil chque ri cäquixutuj i wäch. Chibana' ch'awem ruc' ri Dios paquiwi' ri man quixcaj taj, y xukuje' ri quixcokotaj.

45. Chibana' ronojel wa'

rech chi quixux ralc'ual ri i Taxel ri c'o chicaj. Are' c'ut cäresaj ulok ri k'ij paquiwi' ri winak chi e utz chi man e utz taj.

46. Rumal c'u wa', quetz'akatisax wuc' in ri ojer tak jastak, ri xc'oji' chuxe' ri pixab.

47. Oc'owinak ri ojer tak jastak, bantajinak chi c'ac' chque conojel jastak.

48. Rumal c'u ri', quinwaj chi quixux tz'akat je jas ri in, je ri i Taxel ri c'o chila' chicaj, are tz'akat u banic.

U TAS 13

Takem waral ri u tzij ri Ajawaxel ri xubij chque ri aj Nefitas; cuya' tak ri u takbal chque ri cablajuj u tijoxelab; cajunamaj we tzij ruc' ri Mateo u tas 6.

1. Kastzij, kastzij quinbij chiwe chi quinwaj chi quiya' i sipanic chque ri mebayib. Chichajij iwib. Mibano chquiwäch ri winak rech quixquica'yej. We je quiban wa', man c'o tä tojbal iwe ruc' ri i Taxel ri c'o chicaj.

2. Aretak c'ut quiya' i sipanic, man quirak tä i chi' je jas ri cäquiban ri quieb qui wäch pa tak ri be y pa tak ri ja ri cäquitijoj wi quib ri winak. Je cäquibano rech cänimarisax qui k'ij cumal ri winak. Kastzij quinbij chiwe, chi c'o chic ri tojbal que.

3. Ri ix c'ut, aretak quiya' jun sipanic, märetamaj ri i

moxk'ab jas ri cuban ri i wi-
quiak'ab.

4. Jeri' cäbantaj ri i sipanic
chi cuyal. Ri i Tataxel c'ut ri
quilow ri cäban chi cuyal, are'
cäyow na tojbal iwe chqui-
wäch conojel.

5. Aretak quiban ch'awem
ruc' Dios, je mibano jas ri
quieb qui wäch. Utz cäquil ri e
are' cäquitac'aba' quib pa tak
ri ja ri cäquitijoj wi quib ri wi-
nak che ri pixab, cäquitac'aba'
pa tak ri u ch'uc ri be pa ri
tinimit, cäquiban ch'awem ruc'
ri Dios. Je', cäquibano rech cä-
quic'ut quib chquiwäch ri wi-
nak. Kastzij quinbij chiwe, chi
c'o chic ri tojbal que.

6. Ri ix c'ut, aretak quiban
ch'awem ruc' ri Dios, chixoc
pa ri iwachoch, chitz'apij ri u
chi' ja, chabana' ch'awem ruc'
ri a Tataxel ri c'o chi c'uyal. Ri
i Tataxel c'ut quilow ri quiban
chi c'uyal, are cäyow na tojbal
iwe chquiwäch conojel.

7. Aretak quiban ch'awem
ruc' ri Dios, mibij q'ui tzij ri
man c'o tä qui patan je jas cä-
quibano ri cäquik'ijilaj ri ala's
tak tiox. Ri e are' cäquichomaj
chi cumal ri q'ui qui tzij queta-
tjic.

8. Miban iwe jas ri cäqui-
bano. Are c'u ri i Tataxel re-
ta'm chic jachique tak ri jastak
ri rajwaxic chiwe c'ä majok
quita' che.

9. Ri ix c'ut jewa' chibana'
ch'awem ruc' Dios: Ka Tat ri

c'o la chicaj, cäch'ajch'ojorisax
ri bi' la.

10. Ban tä na ri rayibal la
cho ri uwächulew, jas ri cäban
chila' chicaj.

11. Chesaj la ka mac, je jas
ri uj cäkasach ri mac banom
chke.

12. Mäya' la chke chi cuj-
kaj pa ri takchibal che mac,
xane chujto' la cho ri etzelal.

13. Ri lal c'ut cätakan la
puwi' ronojel. C'o ronojel cui-
nem uc' la. Sibalaj nim na k'ij
la chquiwäch conojel. Jewa'
cäbe k'ij sak. Amén.

14. We ri ix quebisach qui
mac ri nic'aj winak chic, xuku-
je' ri i Tataxel ri c'o chila' chi-
caj quebusach na ri iwe ix.

15. We man quebisach qui
mac ri nic'aj winak chic, xuku-
je' ri i Tataxel man cusach tä
na ri i mac.

16. Xukuje' aretak quik'i'
jun k'ij man quitij tä i wa, mi-
ban iwe jas ri cäquiban ri wi-
nak xa' quieb qui wäch. Ri e
are' xak bis n qui palaj. Cä-
quetzelay ri qui palaj rech cä-
quic'ut quib chquiwäch ri wi-
nak chi man qui tijom tä ri qui
wa. Kastzij quinbij chiwe chi
c'o chic ri tojbal que.

17. Ri ix c'ut, aretak quik'i'
jun k'ij man quitij tä i wa, chi-
cojo' aceite piwi', y chich'aja'
ri i palaj.

18. Jeri' man quic'ut tä iwib
chquiwäch ri winak chi man i
tijom tä i wa. Xane xak xuwi ri

i Tataxel quilow ri c'ó iwuc' xak i tuquiel. Ri i Tataxel c'ut ri quilow ri quiban chi c'uyal, are cäyow na tojbal chquiwäch conojel.

19. Mimulij i k'inomal waral cho ri uwächulew. Waral c'ut xak cächicopir wi ri i k'inomal, cuchuluj rib, queboc elak'omab, quelak'an bic.

20. Xane chimulij i k'inomal pa ri caj, chila' ri man cächicopir tä wi ri i k'inomal, man cuchuluj tä rib, man queboc tä elak'omab chila'.

21. Jawije' c'ut ri c'ó ri i k'inomal, chila' c'ó wi ri iwani-ma'.

22. Ri u chäj ri tiojil are ri bok'wächaj. We c'u utz ri i bok'wäch, ronojel ri i tiojil c'ó u chäj.

23. Tzare we man utz taj ri i bok'wäch, ronojel ri i tiojil c'ó pa ri k'ekum. Jeri', we ri i chäj ri c'olic are k'ekum, sibalaj c'ó i k'ekumal, man c'ó tä jubik' ri sakil.

24. Man c'ó tä jachin jun cäcuinic quebupatanij quieb ajawib. Rumal rech cäretzelaj na u wäch ri jun, culok'ok'ej c'u na ri jun chic. O cäruc'aj rib ruc' ri jun, man nim tä cäril wi ri jun chic. Man quixcuin tä quipatanij ri Dios xukuje' ri k'inomal.

25. Xc'ulmataj c'u ri Jesús xubij we tzij, c'äte ri' xebuca'yey ri cablajuj achijab ri e u cha'om, xubij chque: Chebina-

tajisaj tak ri tzij ri nu bim chiwe. Chiwilampe', ix ri' ri nu cha'om rech quiban ri lok'alaj tak chac chquixol we winak. Quinbij ba' chiwe: Mixoc il che ri c'aslemal, jas ri quitijo, jas ri quikumuj. Mixoc il che ri i tiojil, jas iwatz'iak quicojo. ¿La ma tä are nim na u k'ij ri u c'aslemal jun winak chuwäch ri cutijo? ¿La ma tä nim na u k'ij u tiojil jun winak chuwäch ri atz'iak?

26. Chiwilampe' ri chicopaj uwo caj. Ri e are' man quetic'onij taj, man quek'atan taj, man quemulin tä pa c'uja. Ri i Tataxel c'ut ri c'ó chila' chicaj quetzukuwic. ¿La ma tä nim na i k'ij ix chquiwäch ri chicop?

27. ¿Jachin tä c'u jun chiwe we coc il, cäcuin tä che u wikic ri rakän nic'aj etabal?

28. Xukuje' ri atz'iak, ¿jasche quixoc il che? Chiwesaj i no'j chquij ri cotz'í'j re ri juyub, jas ri cäquibano queq'uiyic. Man quecos tä ruc' nimalaj chac. Man quebatz'in taj.

29. Quinbij c'u chiwe, chi mawi ri Salomón je ratz'iak wa' xucojo, pune sibalaj nim u k'ij.

30. We ri k'ayes re ri juyub, ri c'ó camic, chuek c'ut cäq'uiak pa k'ak', je quixratz'iakij na ri Dios, we man ch'utin tä ri i cojobal.

31. Rumal c'u ri', mixoc il, mibij: ¿Jas cäkatijo? ¿Jas cäkakumaj? ¿Jas katz'iak cäkacojo?

32. Ri i Tat c'ut ri c'o chila' chicaj reta'm chi conojel we jastak ri' rajwaxic chiwe.

33. Are nabe chitzucuj ri rajawibal ri Dios, chibana' ri suc' chuwäch ri are'. C'äte ri', conojel we jastak ri' quewikitaj na chiwe.

34. Je c'u ri', mixoc il che ri k'ij re chuek. Ri k'ij c'ut re chuek coc na il che. Ri etzelal ri cärikitaj pa ri k'ij re camic, cuban wa' che ri jun k'ij.

U TAS 14

Takem waral ri u pixabanic ri Aja-waxel; cuya' nic'aj pixab chic chque ri q'uialaj winak; cajunamaj we tzij ruc' ri Mateo, u tas 7.

1. Xc'ulmataj c'ut chi ri Je-sús xuq'uis u bixic we tak tzij. C'äte c'u ri', xutzolk'omij rib chi jumul chquiwäch ri q'uialaj winak. Xuchap u bixic chque, xubij: Kastzij, kastzij quinbij chiwe: Mik'at tzij paquiwi' ni-c'aj winak chic, rech man cäk'at tä tzij piwi'.

2. Jas quiban ix quik'at tzij paquiwi' ri nic'aj winak chic, je cäban na chiwe, cäk'at na tzij piwi'. Jas ri pajbal xicoj ix cuc' nic'aj winak chic, je cäcoj na chiwe.

3. ¿Jasche caca'yej ri mes ri c'o pa ri u bok'wäch ri awachalal, are c'u ri nimalaj che' ri c'o pa ri a bok'wäch are c'u man cawil taj?

4. ¿Jas che c'ut cabij che ri awachalal: Chaya' chi quinwe-saj ri mes pa ri a bok'wäch? Are c'u jewa' c'o jun nimalaj che' pa ri a bok'wäch.

5. ¿Xak quieb a wäch! Nabe chawesaj ri nimalaj che' ri c'o pa ri a bok'wäch. C'äte ri', kas catca'y na che resaxic ri mes pa ri u bok'wäch ri awachalal.

6. Miya' jun lok'alaj jasäch chque ri tz'i'. Miq'uiak chquiwäch ri ak ri je'lalaj tak abäj ri quejuluwic. We quiban jewa' ri e are' c'ut xak quequitac'alej, quetzelej chiwij, quixquimu-ch'u.

7. Chita' jas ri quiwaj, cäya-taj c'u na chiwe. Chitzucuj, quirik c'u na. Chixc'orc'otok che u chi' ja, cäjaktaj c'u na chiwäch.

8. Jachin ri cuta' jun jasäch, cuc'am na. Ronojel ri cutzucuj, are curiko. Ronojel ri cäc'orc'ot che u chi' ja, cäjaktaj na chuwäch.

9. ¿Jachin tä jun winak chi-we, we ri ralc'ual cuta' u wa che, cuya' jun abäj che u q'uexwäch?

10. We cuta' u car che, ¿la cuya' la jun cumätz che?

11. We ri ix c'ut, ix itzel tak winak, iweta'm quiya' utzalaj tak jastak chque ri iwalc'ual, ¿e tä c'u lo ri i Tataxel ri c'o chicaj, quebuya' na utzalaj tak jastak chque ri quetow che?

12. Je c'u ri', ronojel ri qui-waj chi cäquiban ri winak chi-

we, jeri' xukuje' chibana' ix chque. Are c'u wa' cubij ri pixab y xukuje' ri k'alajisanelab che ri cäpe na.

13. Chixoc bic pa ri u chi' ja re ri be ri latz' u wäch. Sibalaj nim u wäch ri be ri cäc'am man bic jawije' quesach qui wäch ri winak, xukuje' nim ri u chi' ja re ri be ri'. E q'ui c'ut ri queboc bic chupam.

14. Latz' u wäch ri be y ri u chi' ja re ri be ri' ri cäc'am bic pa ri c'aslemal. Man e q'ui taj ri querikowic.

15. Chichajij iwib chqui-wäch ri winak ri cäquijaluj quib chi e k'alajisanelab che ri cäpe na. Ri e are' quepe iwuc', je tä ne u tz'umal chij ri catz'iak qui cojom, are c'u ri chupam e itzel tak utiw, cäcaj cäquiq'uis ronojel.

16. Rumal ri qui wächinic quiwetamaj wi na qui wäch. ¿La cäyac lo uvas che ri jun che' q'uix? ¿La cäyac lo higos che ri nic'aj k'ayes chic e q'uix?

17. Je c'u ri', ronojel utzalaj che' cuya' utzalaj tak u wäch. Are c'u ri che' man utz taj, c'ä ri u wäch cuya'o.

18. Jun utzalaj che' man cäcuin taj cuya' u wäch ri man utz taj. Xukuje' man yatal taj ri jun che' ri man utz taj cuya' qui'alaj u wäch.

19. Ronojel che' ri man cuya' tä utzalaj u wäch, cäramic, cäq'uiak pa ri k'ak'.

20. Je c'u ri', rumal ri qui wächinic quiwetamaj na qui wäch.

21. Man ronojel tä ri cubij chwe: Kajaw, Kajaw, coc tä na bic pa ri rajawibal ri Dios ri c'o chicaj. Xane coc bic ri cäbanow ri u rayibal ri in Tat ri c'o chicaj.

22. E q'ui c'ut cäquibij na chwe pa ri k'ij ri': ¿La ma tä xkaya' k'alajisabal che ri cäpe na pa ri bi' la? ¿La ma tä xkesaj itzel tak uxlabal pa ri bi' la? ¿La ma tä xkaban q'ualaj mayibal pa ri bi' la?

23. Ri in c'ut quinbij na chque: Mawi jumul xinch'ob i wäch. Chixel chnuwäch, ix banal tak etzelal.

24. Rumal c'u ri', ronojel jachin cutatabej we nu tzij ri', cunimaj c'ut, are je jas jun achi utz u chomanic. Ri achi ri' xuyac jun rachoch puwi' jun nimalaj abäj.

25. Xkaj ri jäb, xnimar ri nima', xpe nimalaj cak'ik' chrij ri ja ri'. Man xtzak tä c'ut, rumal rech chi ri u tac'alibal are abäj.

26. Ronojel ri cutatabej we nu tzij ri', man cunimaj tä c'ut, are je jas jun achi ri man utz taj u chomanic. Ri achi ri' xuyac jun rachoch puwi' ri san-yeb.

27. Xkaj ri jäb, xnimar ri nima', xpe nimalaj cak'ik', xuc'uiak rib chrij ri ja ri'. Xtzak c'ut. Sibalaj nim ri u tzakic.

U TAS 15

C'o jun jasäch chic che u q'uexwach ri pixab re ri Moisés; ri ya'nel re ri pixab kas are cutz'akatisaj; ri ju-le' chic tak chij ri queriktaj pa jun chijel chic.

1. Xc'ulmataj c'u ri', chi aretak ri Jesús xuq'uis u bixic wa', c'äte c'u ri', xril ri q'uialaj winak, xubij chque: Chiwilampe', ix i tom jas ri xintijonic nabe canok cho ri xinpaki'c chila'ruc' ri in Tat. Rumal ri', ronojel jachin ri cunatajisaj we nu tzij ri', cunimaj c'ut, are' quinnimarisaj na u k'ij pa ri q'uisbal k'ij.

2. Xc'ulmataj c'u ri', u bim chi ri Jesús we tak tzij ri', xrilo chi c'o jujun chque ri xemayinic, xechomanic che jas cäraj ri are' chrij ri pixab re ri Moisés. Man xquich'ob tä c'ut ri tzij ri cubij chi oc'owinak chic ri ojer jastak, bantajinak chi c'ac' conojel ri jastak.

3. Xubij c'u chque: Mimayij jas ri xinbij chi oc'owinak chic ri ojer jastak, chi bantajinak chi c'ac' conojel ri jastak.

4. Chiwilampe', quinbij chiwe chi xtz'akatisax ri', ri pixab ri xya' ulok che ri Moisés.

5. Chiwilampe', in xinya'ow ulok ri pixab, in xinbanow yabal tak tzij cuc' ri nu winak Isreal. Je c'u wa', xtz'akatisax ri pixab wumal in, rumal rech chi ri in petinak chutz'akatisaxic ri pixab, je c'u ri', q'uisinak chic ri pixab.

6. Chiwilampe', man quinpe tä chubixic chi man e utz tä chic ri k'alajisanelab che ri cäpe na. Rumal rech chi conojel ri qui tzij ri maja' xetz'akatisaxic wumal, kastzij quinbij chiwe, conojel ri' quetz'akatisax na.

7. Rumal rech chi xinbij chiwe chi oc'owinak ri ojer tak jastak, are ri' man quel cubij chi quinsach na u wäch ri jas xbix chic chrij ri cäpe na.

8. Chiwilampe', man xtz'a-katisax tä ronojel ri yabal tak tzij ri xinban cuc' ri nu winak. Tzare c'o u q'uisic wuc' in ri pixab ri xya' ulok che ri Moisés.

9. Chiwilampe', in ri' ri pixab y ri sakil. Chinica'yej, chik'i'a' c'ä pa ri q'uisbal. Jewa' c'ut quixc'asi' na, rumal rech chi ri in quinya' na ri junalic c'aslemal che ri cäk'i'owic c'ä pa ri q'uisbal.

10. Chiwilampe', e nu ya'om ri takbal chiwe. Je c'u ri', chebinimaj ri nu takbal. Are c'u wa' ri cubij ri pixab. Are wa' ri qui tijonic ri k'alajisanelab che ri cäpe na. E are' kas qui k'alajisam chwij.

11. Xc'ulmataj c'ut, chi aretak ri Jesús xuq'uis u bixic we tzij, xubij chque ri cablajuj achijab ri' ri u cha'om:

12. Ix ri nu tijoxelab. Ix je jun sakil chque we winak, ri e are' ri nic'ajil winak re ri ra-choch ri José.

13. Chiwilampe', are wa' ri ulew re ri iwechbal. Are c'ut ri Tataxel u ya'om wa' chiwe.

14. Ri Tataxel mawi jumul u takom chwe chi quinbij wa' chque ri iwachalal pa ri tinimit Jerusalén.

15. Xukuje' mawi jumul ri Tataxel u takom chwe chi quink'alajisan chque chquij nic'aj tak ija'lil re ri rachoch ri Israel, ri u c'amom bic ri Tataxel pa nic'aj tak ulew.

16. Xak jewa' ri xutak ri Tataxel chwe chi xinbij chque:

17. Chi e c'o chic nic'aj nu chij, ri man e rech tä we chijel ri'. E are' c'u ri', xukuje' rajwaxic quebinc'ama' ulok. Cäquita na ri nu ch'abal, cäc'oji, na xa' jun chijel, xukuje' xa' jun ajyuk'.

18. Y rumal rech chi co ri canima' y man c'o tä ri qui cojonc, kastzij man xquich'ob tä nu tzij. Rumal la' xtak chwe rumal ri Tataxel chi man quinbij tä mas chque chrij wa'.

19. Tzare kastzij quinbij chiwe chi ri Tataxel u takom chwe chi quinbij c'u wa' chiwe: Ix tasom chquij cumal rech ri quetzalal. Rumal ri quetzalal, man c'o tä ri quetamabal chiwij.

20. Kastzij c'ut, xukuje' quinbij chiwe chi ri Tataxel e u tasom nic'aj ija'lil chic chquij ri e are'. Rumal c'u ri quetzalal man c'o tä ri quetamabal chquij.

21. Kastzij quinbij chiwe chi ix ri', xintzizon chiwij aretak xinbij: E c'o chic nic'aj nu chij, ri man e rech tä we chijel ri'. E are' c'u ri', xukuje' rajwaxic quebinc'ama' ulok. Cäquita na ri nu ch'abal, cäc'oji na xa' jun chijel, xukuje' xa' jun ajyuk'.

22. Man xquich'ob tä c'u ri' nu tzij, xane xquichomaj chi xintzizon chquij ri Gentilib. Man xquich'ob tä c'ut chi cäc'am na ri u tzij ri Dios chque ri Gentilib rumal rech ri qui tzijonic.

23. Xukuje' man xquich'ob taj ri xinbij, chi ri jutak chij chic cäquitatabej na ri nu tzij. Xukuje' man xquich'ob taj chi ri Gentilib mawi jumul cäquita na ri nu ch'abal, xane xak xuwi quinpe na cuc' rumal ri Uxlabilxel.

24. Tzare kastzij ix, i tom nu tzij, iwilom nu wäch, ix ri nu chij, quixajilataj c'ut chquixol ri e u ya'om chwe ri Tataxel.

U TAS 16

C'o chic jun chijel ri cäquita na ri u ch'abal ri Ajawaxel; cäban na tak tewichibal paquiwi' ri Gentilib ri quecojonc; ri cäban na chque ri winak ri cäquixutuj ri Lok'alaj Tzijobal; cäcamulix u tzij ri Isaías, ri k'alajisanel che ri cäpe na.

1. Kastzij, kastzij quinbij chiwe chi e c'o chic nic'aj nu chij ri man e rech tä we ulew ri', mawi e rech ri ulew Jerusalén. Mawi e rech majun ulew

chunakaj ri jawi in c'olinak wi chubanic ri lok'alaj chac.

2. Ri e are' ri quebintzijoj ri maja' qui tom nu ch'abal, mawi jumul nu c'utum wib chquiwäch.

3. Tzare nu c'amom u takbal ri Tataxel, chi quinopan na cuc', cäquita na nu ch'abal, y queriktaj na chquixol ri nu chij. Je c'u wa' rech chi c'o jun chijel, y xa' jun ajyuk'. Rumal c'u wa' quinc'ut wib chquiwäch.

4. Quintakan chiwe chi chitz'ibaj tak we tzij are benak chic ri in, rech quec'olic, y rech chi ri Gentilib cäquic'amo. Ri nu winak pa Jerusalén are ri in quilom, ri xec'oji'c wuc' aretak xinban ri lok'alaj nu chac. We tä ri e are' man cäquitz'onoj tä che ri Tataxel pa nu bi' chuc'amic quetamabal rumal ri Uxlabilixel chiwij ix, y chquij ri nic'aj ija'lil chic ri man etamatal tä chquiwäch, ri Gentilib c'ut cäquic'am na ri u tz'akatisaxic ri lok'alaj nu tzijobal. Je c'u ri', ri u nic'ajil ri quija'lil ri nu winak pa Jerusalén quejabutaj na apan cho ri uwächulew rumal rech chi man quecojon taj. Jeri' c'ut, cumal ri Gentilib quetijox na ri nu winak che jun etamabal chwij ri in, ri Esal qui mac.

5. C'äte c'u ri', quebinmulij na tzpa ri cajib tak u c'utbal ri uwächulew. C'äte c'u ri', quintz'akatisaj na ri yabal tzij ri xban rumal ri Tataxel chque

conojel ri winak ri e aj uwo ri rachoch ri Isreal.

6. Tewichim na ri Gentilib rumal rech chi quecojon chwe rumal ri Uxlabilixel, ri cäya'ow k'alajisabal chque chwe ri in, y che ri Tataxel.

7. Chiwilampe', cächa ri Tataxel, rumal ri qui cojobal ri Gentilib, y rumal rech chi ri ix man quixcojon taj, ix ri aj uwo rachoch ri Israel, je ba', ri kastzij copan na cuc' ri Gentilib pa ri q'uisbal tak k'ij, rech cäc'ut chquiwäch, rech cätz'akatisax we jastak ri'.

8. Tzare c'ut, cächa ri Tataxel, tok'ob qui wäch ri Gentilib ri man quecojon taj. Rumal chi e petinak c'u waral cho ri u wäch we ulew ri', e qui jabum c'ut ri nu winak ri e aj uwo rachoch ri Israel. Are c'ut ri nu winak ri e aj ri uwo rachoch ri Isreal e q'uiaktajinak apan chquixol, e tac'aletajinak cumal.

9. Rumal c'ut chi ri Tataxel cutok'obisaj qui wäch ri Gentilib, cuk'at tzij ri Tataxel paquiw' ri nu winak ri e aj uwo rachoch ri Israel. Kastzij, kastzij quinbij chiwe, chi aretak banom chic ronojel wa', y nu banom c'ut chi cäsocotaj qui wäch nu winak ri e aj uwo rachoch ri Isreal, chi cäc'ajisax qui wäch, chi quecämisaxic, chi queq'uiak apan chquixol, chi quetzelax qui wäch cumal, chi cäban tak c'äxalaj xok'onic

chquiwäch ri winak, y chi cä-q'uiakic c'äxalaj tzij paquiwi' rech quetz'bex qui wäch—

10. Je c'u wa', cätakan ri Tataxel chi quinbij chiwe: Cäpe na ri k'ij aretak ri Gentilib quemacun chrij ri lok'alaj nu tzijobal. Cäquinimarisaj na quib pa canima' paquiwi' conojel tak ri tinimit, y paquiwi' conojel ri winak ri e c'o cho ronojel ri uwächulew. Je', que-nojisax na che ronojel tak banoz tzij, che subunic, y xuku-je' che etzelal. Je', cäquiban na quieb qui wäch, y quecämisanic, y cäquiban itzelalaj itzibal, y we quemacun cuc' ixokib, y cäquiban itzel tak jastak chi c'uyal chquiwäch ri winak, y we tä cäquiban ronojel wa', cäquixutuj ri u tz'akatisanic ri lok'alaj nu tzijobal, chiwilampe', cächa ri Tataxel, in quinwesaj bic ri u tz'akatisanic ri lok'alaj nu tzijobal chquixol.

11. C'äte c'u ri' quinnatajisaj na nu yabal tzij ri xinban chque ri nu winak, ri e aj ri uwo rachoch ri Israel, quinc'am na ulok ri lok'alaj nu tzijobal chquiwäch.

12. Quinc'ut na chiwe, lok'alaj uwo rachoch ri Israel, chi ri Gentilib man c'o tä na qui chuk'ab piwi'. In c'ut quinnatajisaj na ri yabal tzij ri xinban ulok chiwe, ix aj uwo rachoch ri Israel, y quixoc na che ri retamabal u tz'akatisaxic ri lok'alaj nu tzijobal.

13. We tä cäquiq'uex na qui c'ux ri Gentilib, y we tä quetzelej na wuc', kastzij que-riktaj na cuc' ri nu winak, O rachoch ri Israel.

14. Ri in c'ut man quinya' tä na chi ri nu winak, ri e aj uwo rachoch ri Israel, quekaj na pa qui k'ab rech chi quequitac'alej, cächa ri Tataxel.

15. Tzare we man cäquitzolk'omij tä quib wuc', y we man cäquitatabej tä ri nu ch'abal, in c'ut quinya' na chque, kas je', quinya' na chque nu winak, ri e aj uwo rachoch ri Israel, chi quekaj na paquiwi', quequitac'alej na c'ut. Je c'u wa', quebux na je tä ne atz'am ri man c'o tä chi ri u tzayil. Kastzij man c'o tä u patan, cä-q'uiak apan, cätac'alex c'u ri' che cakän ri nu winak, ri e aj uwo rachoch ri Israel.

16. Kastzij, kastzij quinbij chiwe chi jewa' u takom chwe ri Tataxel: Chaya' na we ulew chque we winak che quechbal.

17. C'äte c'u ri', quetz'akatisax na ri u tzij ri Isaiás, ri cubij:

18. Ri chajinelab iwe cäquiban na nim ri qui ch'abal. Junam qui ch'abal quebixon na, rumal rech chi cäquil na bok'wächaj che bok'wächaj pa ri u c'amic ulok jumul ri Sión rumal ri Ajawaxel.

19. Chixquicotok, junam chixbixonok, ix ri tz'inowinak tak c'olbal pa ri Jerusalén, ru-

mal rech chi ri Ajawaxel u cu'-bisam qui c'ux ri u winak, e u colom ri e aj Jerusalén.

20. Ri Ajawaxel u ch'ana-bam ri lok'alaj u k'ab che qui bok'wäch conojel tak ri tinimit. Conojel winak c'ut ri e c'o pa tak u c'ulbat ri ulew, quilow ri u colotajic ri Dios.

U TAS 17

Takem waral u tz'ibaxic tak ri u pi-xab ri Colonel; cätzijon chque tak ri rija'lil ri Israel ri e sachinak; ri Ajawaxel quebucunaj ri yawabib, xukuje' quebutewichij ri alaj ac'alab; cäban mayilaj jastak ri cupax ri ranima' jun.

1. Chiwilampe', xc'ulmataj chi aretak ri Jesús xuq'uis u bi-xic we tzij ri', xebuca'yej ri q'ualaj winak ri qui sutim rij, xubij chque: Chiwilampe', cäketet chi ri nu k'ijal.

2. Quinwilo chi man c'o tä ri u chuk'ab ri iwanima', chi man quixcuin taj che u ch'obic conojel tak nu tzij, ri takom chwe rumal ri Tataxel rech quinbij chiwe wacamic.

3. Rumal ri', jix cho tak iwachoch, chichomaj pa iwani-ma' ri tzij ri nu bim, chita' u tok'ob ri Tataxel pa ri nu bi' in, rech quich'obo. Chisuc'umaj c'u iwib ruc' i no'jibal che ri k'ij re chuek, c'u quinpe chi jumul na iwuc'.

4. Wachanim c'ut, quinbe na chila' ruc' ri Tataxel, xukuje' quinbe chnuc'utic wib chqui-wäch ri sachinak tak rija'lil ri Israel. Rumal rech chi are c'u

ri' man e sachinak tä chuwäch ri Tataxel. Are' c'ut reta'm ja-wije' e u c'amom bic.

5. Xc'ulmataj c'u ri' chi tzi-joninak chi jewa' ri Jesús, xebuca'yej jumul chic ri q'ualaj winak ri qui sutim rij, xrilo chi tajin quebok'ic. Suc'um xqui-ca'yej je tä ne jun tabal tok'ob che chi cäcanaj chi na jutz'it cuc'.

6. Xubij c'u chque: Sibalaj quel nu c'ux chiwe chupam ri nu tiojil.

7. ¿La c'o jujun yawabib chixol? Chebic'ama' ulok. ¿La c'o jujun cäch'ocnaj iwuc', o moyab, o ri c'äx tak qui k'ab, o socotajinak, t'oyab, esatal jun qui k'ab, cakän, o ri qui rikom xa' apachique c'äx? Chebic'ama' ulok, ri in quebincunaj c'u na, rumal rech chi quel nu c'ux chiwij. Cänojisax c'u ri' chupam ri ixco'l nu tiojil che tok'obisan wächaj.

8. Quinnabej c'ut chi quira-yij chi quinc'ut jas ri nu banom chque ri iwachalal ri e c'o pa Jerusalén, rumal rech chi quinwilo chi utz u beyal ri i cojobal. Rumal c'u ri' quixincunaj na.

9. Xc'ulmataj c'ut chi aretak u bim chi wa', ri q'ualaj winak xebe oc'ok cuc' ri qui yawabib y ri qui rikom jun c'äx, y ri quech'ocnajic, xukuje' cuc' ri qui moyab, y ri qui memib, xukuje' cuc' conojel ri qui rikom apachique c'äx. Kas xebucunaj

chquijujunal je jas xec'am ulok che.

10. Kas conojel c'ut xquimej quib che cakän, xquik'ijilaj, chi e cunatajinak chi e tz'akat quebanic. Conojel c'u ri' ri xecuinic xepe ulok che, rumal rech chi e c'o q'ualaj winak, are' xquitz'umaj ri rakän. Je c'u wa', xquija'aj ri rakän ruc' ri u wa'l qui bok'wäch.

11. C'äte c'u ri', xutak chque chquic'ama' ulok ri alaj tak calc'ual.

12. Xequic'am c'u ulok ri alaj tak calc'ual, xequiya'o cho ri ulew chi qui sutim rij, ri Jesús tac'alic chquixol. Ri q'ualaj winak c'ut xquiya' qui c'olbal c'ä xec'amtaj ulok conojel ruc'.

13. Xc'ulmataj c'u ri' chi aretak e c'amtajinak chi ruc', xtaq'ui' ri Jesús chquixol, xta-kan chque ri winak chi quexu-qui'c ulok cho ri ulew.

14. Xexuqui' c'ut cho ri ulew. C'äte c'u ri', xch'ekow ri Jesús pa ranima' xubij: Tataxel, sachinak nu c'ux rumal rech ri quetzalal ri winak ri e aj ri uwo rachoch ri Israel.

15. Aretak u bim chi we tak tzij ri', ri are' xukuje' xxu-qui'c cho ri ulew. Kastzij, xuban ch'awem ruc' ri Tataxel, y man yatal taj cätz'ibax jas ri xubij pa ri u ch'awem. Ri q'ualaj winak c'ut ri xetowic are' xquiya' k'alajisabal re.

16. Jewa' c'u ri' u beyal cä-quiya' k'alajisabal: Mawi jumul

ilom che bok'wächaj, mawi tom che xiquinaj tak ri nimalaj mayilaj jastak ri xkilo y xkato, are xtzijon ri Jesús che ri Tataxel.

17. Man cuya' taj chi cäch'awic jun ak'aj, mawi chi cätz'ibaxic rumal jun achi, mawi chi cäch'obic pa canima' ri winak ri nimalaj mayilaj jastak ri xkilo y xkato ri xtzijon ri Jesús. Man c'o tä c'u jun ri cäcuinic che u ch'obic ri quicotemal ri xunojisaj ri kanima' aretak xkata ri u ch'awem ri xuban ruc' ri Tataxel rumal kech.

18. Xc'ulmataj c'u ri' chi ri Jesús xuq'uis u banic ri u ch'awem ruc' ri Tataxel, c'äte ri', xwalajic. Tzare sibalaj nim na xequicotic ri q'ualaj winak, rumal ri', xek'itajic che quicotemal.

19. Xc'ulmataj c'ut xtzijon ri Jesús chque, xuta' chque chexwalijok.

20. Xewalaj c'u cho ri ulew, xubij c'u chque: lx tewichim rumal rech chi c'o i cojobal. Wacamic c'ut chiwilampe', tz'akat ri nu quicotemal.

21. Aretak u bim chic we tzij, xok'ic, y ri q'ualaj winak xquilo chi jewa' xbanic. C'u ri are' xebuchap ri alaj calc'ual, y xebutewichij chquijujunal, y xuban ch'awem ruc' ri Tataxel rumal quech.

22. Aretak u banom chic wa', xok'ic chi jumul.

23. Xtzijon c'ut chque ri

q'ualaj winak, xubij chque: Chiwilampe' ri tak iwalc'ual.

24. Aretak xquiya' qui bok'-wäch chquica'yexic, kas xeca'y chicaj, y xquilo u jakic ri uwo caj. Xequilo angelib ri xekaj ulok chicaj je tä ne e c'ó chuxol jun k'ak'. Xekaj ulok, xquisutij quij ri alaj ac'alab, sutim quij jun k'ak', c'u ri angelib xequitewichij.

25. Ri q'ualaj winak kas xquilo, kas xquito, y xquiya'o k'alajisabal. Queta'm chi kastzij ri qui k'alajisabal rumal rech chi conojel kas xquilo y xquito. Are c'u ri' dos mil quinientos winak ri xec'oji' chila'. Are ri' e achijab, e ixokib, y ac'alab.

U TAS 18

Xtijox u banic ri lok'alaj cäxlan wa y ri lok'alaj u wa'l uvas chquixol ri aj Nefitas; cäc'utic chi sibalaj rajwaxic cäban ch'awem ruc' ri Tataxel; xya' ulok takanic pa k'abaj rech cäk'axaxic ri Uxlabixel chquiwäch ri winak.

1. Xc'ulmataj c'u ri' chi ri Jesús xutak chque ri u tijoxelab chquic'ama' ulok jubik' cäxlan wa, xukuje' u wa'l uvas, che ri are'.

2. Aretak e benak chic chuc'amic ri cäxlan wa y ri u wa'l uvas, xutak c'ut chque ri q'ualaj winak chet'uyulok cho ri ulew.

3. Petinak chic ri tijoxelab ruc' ri cäxlan wa y ri u wa'l uvas, xuchap ri cäxlan wa, y xupiro, xutewichij c'ut. Xuya'

chque ri tijoxelab, xtakan chque chquitija'.

4. Aretak qui tijom c'u chic, y xnoj qui pam, xutak chque chquiya'o chque conojel ri winak.

5. Aretak qui tijom c'u chic, y xnoj qui pam, xubij chque ri u tijoxelab: Cäc'oji' na jun ri cätastaj canok, quinya' c'u na cuinem pa u k'ab rech cupir na cäxlan wa, cutewichij, cuya' chque ri e aj ri nu winakil, chque conojel ri quecojon na, ri quekasax xe' ja' pa ri nu bi'.

6. Are wa' c'ut, amak'el chinatajisaj chubanic je jas ri nu banom in, je', in nu pirom ri cäxlan wa, xukuje' nu tewichim, nu ya'om chiwe.

7. Chibana' c'u wa' che natabal re ri nu tiojil, ri nu c'utum chiwe. C'u wa' ri quibano cuya' k'alajisabal che ri Tataxel, chi junalic quininatajisaj. We tä amak'el quininatajisaj, cäc'oji' na ri wuxlabal iwuc'.

8. Xc'ulmataj c'ut chi aretak u bim chic we tzij, xutak chque ri u tijoxelab chquichapa' ri u wa'l uvas ri c'ó pa ri kumbal, chquikumuj, xukuje' chquiya'o chque ri q'ualaj winak rech cäquikumuj.

9. Xc'ulmataj c'u ri' chi je xquibano, xquikumuj c'ut, xenojic. Xquiya'o chque ri q'ualaj winak, xquikumuj c'ut, xenojic.

10. C'u aretak qui banom wa' ri tijoxelab, ri Jesús xubij

chque: Ix tewichim rumal i banom wa'. C'u are wa' cutz'akatisaj ri nu takbal, y kas cuk'alajisaj chuwäch ri Tataxel chi quiwaj quiban jas ri nu takom chiwe.

11. Amak'el c'ut, chibana' wa' chque ri queq'uexow qui c'ux y ri quekasataj xe' ja' pa ri nu bi'. Chibana' c'u wa' che natabal re ri nu quiq'uel, ri xtu-ruwic rumal iwech, rumal rech chi jewa' quik'alajisaj chuwäch ri Tataxel chi amak'el quininatajisaj. C'u we tä amak'el quininatajisaj, cäc'o'ji' na ri Wuxlabal iwuc'.

12. Quinya' c'ut jun nu takbal chiwe chibana' we jastak ri'. C'u we tä amak'el quiban we jastak ri', ix tewichim, rumal rech chi ix yacatal puwi' ri nimalaj abäj wech.

13. Tzare conojel jachin chiwe ri quebanow u yabal u wi' o resabal u wi' wa', are man yacatal tä puwi' ri nimalaj abäj wech, xane yacatalic puwi' jun tac'alibal re sanyeb. Cäkaj c'u ri jäb, cänimar ri nima', cäpe ri nimalaj cak'ik' chquij, y cäkaj na paquiwi' ri e are', quetzak c'u na, jakalic ri u chi' ri xibalba che qui c'amic.

14. Je c'u wa', ix tewichim we quinimaj ri nu takbal, ri xtak ulok chwe rumal ri Tataxel rech quinya' chiwe.

15. Kastzij, kastzij quinbij chiwe: Rajwaxic chi amak'el chixc'asc'atok y chibana' ch'a-

wem ruc' ri Dios. We tä man quiban tä jewa' ri', quixtakchitaj na che mac rumal ri itzel, y quixkaj pa u k'ab.

16. Je jas ri in nu banom ch'awem ruc' ri Dios chixol, jewa' c'u ri' chibana' ch'awem ruc' Dios chquixol ri nu winakil, chquixol ri nu winak ri kas queq'uexow qui c'ux, ri quekasax xe' ja' pa ri nu bi'. Chiwilampe', in ri sakil. Nu banom jun c'utbal chiwe.

17. Xc'ulmataj c'ut chi aretak ri Jesús u bim chi tak we tzij chque ri u tijoxelab, xutzolk'omij rib chi jumul chque ri q'ualaj winak, xubij chque:

18. Chiwilampe', kastzij, kastzij quinbij chiwe, rajwaxic chi amak'el chixc'asc'atok, chibana' ch'awem ruc' ri Dios. We tä man quiban tä jewa', quixtakchitaj na che mac. Are c'u ri Satanás cäraj chi quixkaj pa ri u k'ab, rech quixuyicopisaj y quixujopij je jas cäban che ri trico.

19. Je c'u ri', rajwaxic chi amak'el chibana' ch'awem ruc' ri Tataxel pa ri nu bi'.

20. Apasäch c'ut ri quita' che ri Tataxel pa ri nu bi', kas je', cäyataj na chiwe we kas suc' jas ri quita', y we quixcojon chi kas quic'am na.

21. Chibana' ch'awem ruc' ri Dios cuc' ri iwixokil, c'u ri iwalc'ual, amak'el pa ri nu bi', rech c'u jewa' quetewichix ri iwixokil, c'u ri iwalc'ual.

22. Chiwilampe' c'ut, chimumlij iwib amak'el. Mibij c'u che apachique achi chi man cäcuin tä cäpe iwuc' aretak quimumlij iwib. Tzare chiya' chque chi quepe iwuc', mibij chque chi man quepe taj.

23. Tzare chibana' ch'awem ruc' ri Dios paquiwi', mebiq'uiak apanok. We tä quepe c'u amak'el iwuc', chibana' ch'awem ruc' ri Tataxel paquiwi', pa ri nu bi' ri in.

24. Rumal ri', chiyaca' i chäj rech cäjuluwic chquiwäch ri e aj ri uwächulew. Chiwilampe', in ri' ri jun chäj ri rajwaxic chi quiyaco. Ri chäj ri' are ri nu banom, ri iwilom ix. Kastzij quiwilo chi nu banom ch'awem ruc' ri Tataxel. Iwonojel ix c'ut iwilom chi xinbano.

25. Quiwilo xukuje' chi nu takom chi mawi jun chiwe quel bic. Xane nu takom chi quixpe c'u wuc', rech quina'o, rech quiwilo. Je c'u wa', chibana' chque ri winak ri e c'o cho ri uwächulew. Apachin c'u ri cuxalk'atij na we jun takbal, ri are' cuya' rib chi cäc'am u be che ri takchixic che mac.

26. Xc'ulmataj c'ut chi aretak ri Jesús u bim chic we tzij, xuya' u bok'wäch chque ri tijoxelab ri e u cha'om, xubij chque:

27. Chiwilampe', kastzij, kastzij quinbij chiwe: Quinya' na jun chic takbal chiwe, c'äte c'u ri', c'o chi quinbe chila'

ruc' ri in Tat rech quincuinic quintz'akatisaj ri jule' chic takbal ri u ya'om chwe.

28. Wachinim c'ut, chiwilampe', are wa' ri takbal ri quinya' chiwe: Miya' chi mawi jun winak cuc'am nu tiojil, nu quiq'uel we iweta'm chi man ch'ajch'oj taj, aretak quixpatanin pa we lok'alaj wa'im.

29. Apachin ri cätijow nu tiojil, cäkumun ri nu quiq'uel, y man ch'ajch'oj taj, are' c'ut cätijow, y cäkumun jun c'okenic che u c'ux. Rumal c'u ri', we iweta'm chi man ch'ajch'oj taj jun winak, rech cutij ri nu tiojil, rech cukumuj nu quiq'uel, chibij che chi man yatal tä che chi cutijo.

30. Pune man rumal tä jeri' miq'uiak apan chixol. Xane chipatanij rumal rech, y chibana' ch'awem ruc' ri Tataxel puwi', pa ri nu bi' ri in. Y we tä kas cuq'uex u c'ux, y cäkasax xe' ja' pa nu bi' ri in, je c'u ri', quic'ulaj na. C'äte ri', quiya' ri nu tiojil y ri nu quiq'uel che.

31. Tzare we tä man cuq'uex tä u c'ux, man cajilataj tä na chquixol ri nu winak, rech chi c'u jewa' man cäcuin tä na cäretzelajic qui wäch ri nu winak. Chiwilampe' c'ut, quinch'ob qui wäch ri nu chij, are' e ajilam.

32. Are wa' man cubij taj chi quiq'uiako apanok pa tak ri ja jawi quitijoj iwib che ri pixab, y jawi quinimarisaj u k'ij ri

Dios. Xane rajwaxic quitakej na u banic lok'alaj patanixic umal quech ri e are'. Man iweta'm tä c'ut chi man quetzelej tä na ulok y cäquiq'uex qui c'ux, y quebopan wuc', y tz'akat u suc'umal ri canima'. In c'ut quebincunaj na. C'u ri ix quic'am na ulok chque ri colotajic.

33. Rumal ri', chinimaj ba'tak we tzij ri nu takom chiwe, rech man quixoc tä chuxe' ri c'okenic. Tok'ob c'ut ri u wäch apachin ri cäkaj chuxe' ri u c'okenic ri Tataxel.

34. Quinya'o we takbal chiwe rumal rech chi e c'ojinak oyowalalaj tak chomanic chixol. Tzare c'ut, ix tewichim we tä man cäc'oji' tä oyowalalaj tak chomanic chixol.

35. Wachanim c'ut, quinbe c'ä chila' ruc' ri Tataxel, rumal rech chi rajwaxic quinbe na ruc' ri Tataxel rumal iwech.

36. Xc'ulmataj chi aretak ri Jesús xuq'uis u bixic tak we tzij ri' xuya' ri u k'ab paquiwi' ri tijoxelab ri e u cha'om. Xuban wa' chque chquijujunal c'ä u ya'om ri u k'ab paquiwi' conojel ri e are'. Je', xuya' u k'ab paquiwi' y xtzijon chque chquijujunal.

37. Ri q'ualaj winak man xquita tä ri tzij ri xubij. Rumal c'u ri', man xquiban tä k'alajisabal re. Tzare ri tijoxelab kas je' xuk'alajisaj chi xuya' cuinem pa qui k'ab chuk'axaxic ri Uxlabixel chque ri winak. C'u ri in

quinc'ut na chi kastzij we tzijobal.

38. Xc'ulmataj c'ut chi aretak ri Jesús u ya'om chic ri u k'ab paquiwi' conojel ri e are', xkaj jun sutz' chquixol ri Jesús cuc' ri q'ualaj winak, rech man xecuin tä che rilic.

39. Are kajinak chic ri sutz' chquiwäch, xel c'u bic chquixol, xpaki' chicaj. Are c'u ri tijoxelab xquilo, xquik'alisaj ri xc'ulmatajic, chi kas xpaki' chi jumal chicaj.

U TAS 19

Ri qui bi' ri cablajuj tijoxelab que ri aj Nefitas; cäban ri qui kasbal xe' ja'; cäk'axax ri Uxlabixel chquiwäch; cäpe chucumul ri Ajawaxel; queban nima tak ch'awem ruc' ri Dios.

1. Xc'ulmataj chi aretak pakinak chi ri Jesús chicaj, xquijach quib ri q'ualaj winak. Ronojel achi xbe ruc' ri rixokil y ri tak ral'ual, y xetzelej c'ä cho ja.

2. Chanim c'ut xjabux apan ri bixical, are majok xoc ri ak'ab, chi ri q'ualaj winak quilmom ri Jesús, chi u banom ri lok'alaj u chac rumal quech, y xukuje' chi cuc'ut na rib chquiwäch ri q'ualaj winak pa ri k'ij re chuek, nim ak'ab.

3. Je', xjabux apan u bixical ri Jesús che ronojel ri chak'ab. Rumal chi xtak apan we bixical ri' chque ri winak, e c'o q'ui, kastzij e c'o sibalaj winak ri

nim xechacunic che ronojel ri ak'ab ri', rumal rech chi quec'oji' na chila' ak'ab jawi cuc'ut wi na ri Jesús chquiwäch ri q'ualaj winak.

4. Xc'ulmataj c'ut chi aretak xel ri k'ij, y qui mulim chi quib ri q'ualaj winak, chiwilampe', chila' e c'o wi ri Nefi ruc' ri rachalal ri u walajisam c'ä chquixol ri cäminakib, u bi' Timoteo. Xukuje' c'o u c'ojol, u bi' Jonás, y xukuje' ri Matoni. E c'o chila' xukuje' ri Matoníah, ri rachalal, y ri Kumen, y ri Kumenoni, y ri Jeremías, y ri Shemnón, y ri Jonás, y ri Sedecías, y ri Isaías. Are c'u ri' ri qui bi' ri tijoxelab ri e u cha'om ri Jesús. Xc'ulmataj c'ut chi xebec xetaq'ui' chquixol ri q'ualaj winak.

5. Chiwilampe' c'ut, e q'ui ri winak ri qui mulim quib. Rumal c'u ri', xquiban chi xetasic chque cablajuj mulaj.

6. C'äte c'u ri', ri cablajuj tijoxelab kas xequitijoj ri q'ualaj winak. Chiwilampe', xquibano chi xexuqui' ri q'ualaj winak cho ri ulew chubanic ch'awem ruc' ri Tataxel pa ri u bi' ri Jesús.

7. Ri tijoxelab xukuje' xquiban ch'awem ruc' ri Tataxel pa ri u bi' ri Jesús. Xc'ulmataj c'ut chi xewalajic, xquiban lok'alaj pataninic paquiwi' ri winak.

8. Xquicamulij c'ut ri tzij ri u bim ri Jesús, man xquiq'uex tä mawi jun tzij chuwäch ri u

bim ri Jesús. C'äte c'u ri', kas-tzij xexuqui' chi jumul, xquiban ch'awem ruc' ri Tataxel pa ri u bi' ri Jesús.

9. Xquiban ch'awem chuta'ic che ri Dios jas ri mas nim u rayibal ri canima'. Xquirayij c'ut chi cäsipataj ri Uxlabixel chque.

10. Aretak qui banom chic jewa' ri ch'awem ruc' ri Dios, xekaj apan chuchi' ri ja', y xequiterenej ri q'ualaj winak.

11. Xc'ulmataj c'ut chi xoc ri Nefi chupam ri ja', xkasax chuxe'.

12. C'äte c'u ri', xel bic chupam ri ja', y xuchaplej u banic qui kasabal xe' ja' conojel ri e u cha'om ri Jesús.

13. Xc'ulmataj c'ut chi aretak banom chic qui kasbal xe' ja' conojel ri e are', y ri e elinak bi chic chupam ri ja', xkaj ri Uxlabixel paquiwi', xenojisax c'ut che ri Lok'alaj Uxlabixel y che k'ak'.

14. Chiwilampe' c'ut, sutim quij je tä ne jun k'ak', y xquiya' k'alajisabal chrij, ri kas xpe ulok chicaj. Ri q'ualaj winak kas xquilo ri xc'ulmatajic. Xekaj c'u ulok angelib aj chicaj, y xquiban lok'alaj pataninic paquiwi' ri winak.

15. Xc'ulmatajic c'ut chi aretak ri angelib cätajin quequipatanij ri tijoxelab, chiwilampe' c'ut, xpe ulok ri Jesús, xtaq'ui'c chquixol, xebupatanij.

16. Xc'ulmataj c'u ri', xtzi-

jon chque ri q'ualaj winak y xutak chque chi quexuqui' chi jumul cho ri ulew, xukuje' xutak chque ri u tijoxelab chexuculok cho ri ulew.

17. Are e xuculic chi conojel cho ri ulew, xc'ulmataj chi xtakan chque ri u tijoxelab chquibana' ch'awem ruc' ri Dios.

18. Kas chiwilampe' c'u ri', xquichaplej u banic ri ch'awem. Xquiban c'u ri ch'awem che ri Jesús, xquibij ri Cajaw che, y ri qui Dios.

19. Xc'ulmataj c'u ri', xel bic ri Jesús chquixol, xel apan jutz'it chquiwäch, xxuqui'c cho ri ulew, xubij c'ut:

20. Tataxel, quinmaltioxij che la rumal ya'om la ulok ri Uxlabixel chque ri e nu cha'om. Quecojon c'u chwe, rumal rech c'u ri', e nu cha'om ulok chquiwäch ri winak ri e c'o cho ri uwächulew.

21. Tataxel, quintz'onoj che la chi cäya' na la ri Uxlabixel chque conojel ri quecojon che ri qui tzij.

22. Tataxel, lal ya'om la ri Uxlabixel chque rumal rech chi quecojon chwe. Lal quil c'u la chi quecojon chwe rumal rech chi cäta la qui tzij. Cäquiban lok'alaj ch'awem chwe, cäquiban c'ut ri lok'alaj ch'awem chwe rumal chi in c'o cuc'.

23. Wachanim Tataxel, quinban ch'awem uc' la rumal quech, xukuje' rumal quech

conojel ri quecojon na che ri qui tzij. Quintz'onoj che la rech chi quecojon chwe, rech chi quincuinic quinc'oji' chquipam, je jas ri lal, Tataxel, lal c'o chnupam in, rech chi uj xa' jun.

24. Xc'ulmataj c'ut chi aretak ri Jesús banom chic we ch'awem ruc' ri Tataxel, xopan cuc' ri u tijoxelab. Chiwilampe', c'ä qui takem u banic lok'alaj ch'awem ruc', man qui q'uisom taj. Y man xquicamulij tä c'u sibalaj tak tzij, rumal c'ut chi ya'om chque jas xquibij na pa ri ch'awem, xenojisax c'ut che jun utzalaj rayibal.

25. Xc'ulmataj c'ut chi ri Jesús xebutewichij aretak cätajin cäquiban we ch'awem ruc'. Xtze'n ri u wächibal chquiwäch, xjuluw c'ut ri sakil re ri u wächibal chquiwäch. Chiwilampe', xebux sak je jas ri u wächibal y ri ratz'iak ri Jesús. Chiwilampe', ri u sakil ri' are nim na cho ronojel sakil. Kas je' man c'o tä jun jasäch cho ri ulew ri sak je jas ri u sakil ri'.

26. C'u ri Jesús xubij chque: Chitakej u banic ch'awem ruc' Dios. Are' c'u ri', man xquiq'uis tä u banic ch'awem ruc' Dios.

27. Xutzolk'omij c'u rib chquij jumul chic, xbe c'u apan jutz'it, xxuqui'c cho ri ulew, xuban chi jumul ch'awem ruc' ri Tataxel, xubij:

28. Tataxel, quinmaltioxij

che la chi lal e ch'ajch'ojarisam la ri e nu cha'om, rumal rech ri qui cojobal. Quinban ch'awem uc' la rumal quech, xukuje' rumal quech ri quecojon na che ri qui tzij, rech chi quebux ch'ajch'oj wumal in, rumal ri qui cojobal che ri qui tzij, je jas ri e are' kas e ch'ajch'oj wumal in.

29. Tataxel, man quinban tä ch'awem uc' la rumal quech ri winak ri e aj ri uwächulew, xane rumal quech ri e ya'om la chwe, ri e elinak ulok chquiwäch ri winak ri e aj ri uwächulew. Quinban wa' rech chi rumal ri qui cojobal, quebux ch'ajch'oj wumal ri in. Rumal c'u jewa' in c'o na cuc' je jas lal, Tataxel, lal c'o wuc' in, rech uj xa' jun, rech cänimarisax nu k'ij rumal quech.

30. Aretak ri Jesús u bim chic we tzij, xpe chi jumul cuc' ri u tijoxelab. Chiwilampe' c'ut, man salabam tä canima' pa ri ch'awem ri xquiban che ri are', man xquiq'uis tä u banic. Xtze'n chi jumul u wächibal chque. Chiwilampe', e sak je jas ri Jesús.

31. Xc'ulmataj chi xbe chi jumul jubik' naj, xuban ch'awem ruc' ri Tataxel.

32. Ri ak'aj man cäcuin taj cätzijonic ri tzij ri xubij pa ri u ch'awem ruc' ri Dios, mawi cuya' chi cätz'ibax rumal jun winak ri tzij ri xubij pa ri u ch'awem ruc' ri Dios.

33. Ri q'uialaj winak c'ut kas xquito, y xquiya' k'alajisabal. Jakatal c'u ri canima', xquich'ob pa canima' ri tak u tzij ri xubij pa ri u ch'awem ruc' ri Tataxel.

34. Pune jeri', rumal ri nimalaj mayilaj tak tzij ri xubij pa ri u ch'awem, man cuya' tä quetz'ibaxic, mawi chi quebixic cumal winak.

35. Xc'ulmataj chi aretak ri Jesús xuq'uis u banic ri u ch'awem ruc' ri Dios, xpe chi jumul cuc' ri u tijoxelab, xubij chque: Sibalaj nim ri i cojobal chwe. Mawi jumul wilom nimalaj cojobal chquixol conojel ri aj Judeyib je wilom chixol ri ix. Rumal man xecojon taj, man xuya' taj xinc'ut nimalaj tak mayibal chque je jas nu c'utum chiwe.

36. Kastzij, quinbij chiwe chi man c'o tä jun chque ri quilom ri nimalaj jastak je jas iwilom ix. Mawi qui tom ri nimalaj jastak ri i tom ix.

U TAS 20

Cäpatanin chi jumul puwi' ri cäxlan wa y ri u wa'l uvas; ri u nic'ajil winak ri Jacob ri man e sachinak taj; ri Ajawaxel cuk'alajisaj chi ri are' ri jun k'alajisanel che ri cäpe na ri xbi chi junam ruc' ri Moisés; cätzijox tak qui tzij sibalaj k'alajisanelab che ri cäpe na.

1. Xc'ulmataj c'ut chi xutak chque ri q'uialaj winak chqui-q'uisa' c'ut u banic ri qui ch'a-

wem ruc' ri Dios. Jawa' xubij chque ri u tijoxelab xukuje'. Y xutak chque conojel chi mä-qui'uiso u banic ri ch'awem ruc' Dios pa canima'.

2. C'u xutak chque chewalajok, chetac'alok. Xewalaj c'ut, xetaq'ui'.

3. Xc'ulmataj c'u ri' chi xupir chi jumul ri cäxlan wa, xutewichij, xuya' chque ri u tijoxelab, rech cäquitijo.

4. Aretak qui tijom chic, xutak chque chquipira' ri cäxlan wa, chquiya'o chque ri q'ualaj winak.

5. Aretak qui ya'om chic ri' chque ri q'ualaj winak, xukuje' xuya' u wa'l uvas chque rech cäquikumuj. Xutak c'u chque chquiya'o chque ri q'ualaj winak.

6. Are c'u ri', ri tijoxelab y ri q'ualaj winak man qui c'amom tä ulok cäxlan wa mawi ri u wa'l uvas.

7. Tzare kastzij xuya' cäxlan wa chque chquitija', xukuje' xuya' u wa'l uvas chquikumuj.

8. Xubij c'u chque: Apachin ri cätijow we cäxlan wa ri', cutij ri nu tiojil che ri ranima'. Apachin c'ut ri cäkumun we vino ri', cukumuj ri nu quiq'uel che ri ranima'. Mawi jumul cänum na pa ranima', mawi jumul cächaki'j na u chi' pa ranima', xane cänojisaxic pa ranima'.

9. Aretak ri q'ualaj winak xquitijow chic, xekumun chic,

chiwilampe', kas xenojisataj che ri Uxlalixel. Xquibij c'ut junam qui ch'abal, xquiya' u k'ij ri Jesús, ri quilom, xukuje' qui tom.

10. Xc'ulmataj chi aretak conojel qui ya'om u k'ij ri Jesús, xubij c'u chque: Chiwilampe', camic c'ut quinq'uis u bixic ri jun takbal ri u takom ulok ri Tataxel chwe chquij we winak, ri jun chque ri u nic'ajil winak ri e aj uwo rachochoch Israel.

11. Cänataj chiwe ri xixintzijobej, aretak xintzizon chque tak ri u tzij ri Isaías ri quetz'akatisax na. Chiwilampe', e tz'ibatalic, e c'o chiwäch. Rumal ri', chebinic'ojampe' c'ut.

12. Kastzij, kastzij quinbij chiwe chi aretak quetz'akatisaxic ri tak tzij ri', je c'u ri', cätz'akatisaxic ri yabal tzij ri u banom ri Tataxel chque ri u winak, ri e aj uwo rachochoch Israel.

13. C'äte c'u ri', ri tak u nic'ajil winak ri e quejabutaj na apanok cho ri uwächulew, quemulix na ulok tzpa ri relbal k'ij y xukuje' ri kajbal k'ij, y tzpa ri u wiquiak'ab relbal k'ij y ri u moxk'ab ri kajbal k'ij. Ri e are quetijotaj c'u na chretamaxic ri Ajawaxel qui Dios, ri e resam pa qui mac.

14. C'u ri Tataxel u takom chwe china' we ulew chiwe, che iwechbal.

15. In c'ut quinbij chiwe

chi we man cäquiq'uex tä qui c'ux ri Gentilib, aretak qui c'amom chic ri jun tewichibal, aretak qui jabum chic ri nu winak cumal—

16. C'äte c'u ri', ri ix, ri jun chque u nic'ajil ri rachoch ri Jacob, quixbe na apan chquixol, y quixc'oji' c'u na chquixol jun nimalaj mulaj winak, y quixc'oji' c'u na chquixol je jas tä ne jun coj ri c'o chquixol tak ri awaj re c'achelaj, je jas jun alaj coj chquixol jun chijel. Ri coj ri' quebutac'alej, xukuje' cäc'ajin ronojel we cäbe chquixol, y man c'o tä jun ri cäcuinic che cäcolotajic.

17. Cäwalajisax na i k'ab paquiwi' ri quixquic'ululaj, y quetastaj c'u na conojel ri i c'ulel chiwij.

18. Quebinmulij c'u na nu winak je jas jun achi ri cumulij tak rakän trico cho u pa ja.

19. Are wa' quinban na chque ri nu winak, ri banom jun yabal tzij ri Tataxel chque. Kas je', quinq'uex na iwuc'a cho ch'ich', quinq'uex c'u na ri iwixq'uiak che quiäk ch'ich'. Quiban c'u na chakatak chque q'ualaj winak. Quinjach c'u na qui k'inomal pa u k'ab ri Ajawaxel. Quinjach c'u na qui jastak pa u k'ab ri Ajawaxel ri c'o paquiwi' conojel ri e aj uwächulew. Chiwilampe', in ri' ri quinbanowic.

20. Cäc'ulmataj c'u na, cächa ri Tataxel, chi pa ri k'ij ri',

ri machet re ri nu k'atow tzij cäraj na cuban c'äx paquiwi', y kastzij cäkaj na paquiwi' conojel ri qui tinimit ri Gentilib we tä man cäquiq'uex tä qui c'ux che ri qui mac.

21. Cäc'ulmataj c'u na chi quebentac'aba' na nu winak, ri e aj uwo rachoch ri Israel.

22. Chiwilampe' c'u ri', quebintac'aba' na we winak pa we ulew ri', rech cätz'akatisax ri yabal tzij ri xinbano che ri i tat, ri Jacob. Are cäban c'u na jun C'ac' Jerusalén, cäc'oji' c'u na ri tak u cuinem ri caj chquixol we winak. Kas je' ri in, in quinc'oji' na chixol.

23. Chiwilampe', in ri' ri xtzijox rumal ri Moisés, ri xubij: Ri Ajawaxel Dios cuwalajisaj na chiwe jun k'alajisanel che ri cäpe na chquixol ri iwachalal, jas ri in. Chitatabej ronojel u tzij ri cubij na chiwe. Cäc'ulmataj c'u na chi conojel ri man cäcaj taj cäquitatabaj ri jun k'alajisanel ri' che ri cäpe na, quetastaj na chquij ri winak.

24. Kastzij quinbij chiwe: Kas je', conojel ri k'alajisanelab che ri cäpe na tzpa ri Samuel, y conojel ri quepe na, je', conojel ri quech'awic, qui k'alajisam chwij.

25. Ix ri' ri calc'ual ri k'alajisanelab che ri cäpe na. Ix aj uwo rachoch ri Israel. Ix c'o chupam ri yabal tzij ri u banom can ri Tataxel cuc' ri i

mam ojer. Je xuban ri Tataxel aretak xubij che ri Abraham: Cumal ri awija'l quetewichix na ri winak pa tak conojel tinimit cho ri uwächulew.

26. Ri Tataxel xinuwalajisaj nabe rech quinpe chiwach ix. Xinutak ulok rech quixintewichij, rech quinban chi chijujunal ri ix quiya' can ri etzelal. Are c'u wa' rumal chi ix ri alc'ualaxelab re ri yabal tzij.

27. Aretak ix xixtewichitaj chic, c'äte c'u ri' ri Tataxel cutz'akatisaj ri yabal tzij ri xuban ruc' ri Abraham, xubij: Cumal ri awija'lil quetewichix na ri winak pa tak conojel tinimit cho ri uwächulew, rumal rech chi cämaq'uix na ri Uxlabixel paquiwí' ri Gentilib. We tewichibal ri', ri cäya' na paquiwí' ri Gentilib, quebuowirisaj na chquiwäch conojel, quequijabuj na nu winak, ri e aj uwo rachoch ri Israel.

28. Cäquetzelaj na qui wäch ri winak ri e c'o pa we ulew ri'. Pune cäquiban jewa', we cäquicowirisaj qui c'ux chwij aretak qui c'amom ri u tz'akatisaxic ri lok'alaj nu tzijobal, quintzelej na ri quetzalal paquiwí' ri e are', cächa ri Tataxel.

29. In c'ut quinnatajisaj na ri yabal tzij ri nu banom cuc' ri nu winak. Nu ya'om nu tzij chque chi quebinmulij na pa ri k'ij ri quinchomaj chi utz. Xinya' nu tzij chi kas xinya' chque

chi na jumul ri culew ri ojer qui mam qui tat che quechbal. Are ri' ri ulew re Jerusalén, are jun tasom ulew chque cäbe k'ij sak, cächa ri Tataxel.

30. Cäc'ulmataj c'u na chi cäpe ri k'ij re ri u tzijoxic ri tz'akatisanic re ri lok'alaj nu tzijobal chque.

31. Quecojon c'u na chwe, chi in ri' ri Jesucristo, ri u C'o-jol ri Dios. Cäquiban c'u na ch'awem ruc' ri Tataxel pa nu bi' ri in.

32. C'äte c'u ri', ri qui chajinelab cäquirak na qui chi'. Junam qui ch'abal quebixon na, rumal rech chi k'alaj cäquil na ruc' qui bok'wäch.

33. C'äte ri', ri Tataxel quebumulij chi na jumul, cuya' c'u na ri Jerusalén chque, che ri ulew re ri quechbal.

34. C'äte c'u ri', cäquichaplej na ri qui quicotem: Junam chixquicotok, ix ri tz'inowinak tak c'olbal pa Jerusalén, rumal rech chi ri Tataxel u cu'bisam qui c'ux ri u winak, e resam pa ri qui mac ri e aj Jerusalén.

35. Ri Tataxel u ch'anabam ri lok'alaj u k'ab chquiwäch conojel tak ri tinimit. Conojel ri winak c'ut ri e c'o pa tak u c'ulbat ri ulew, quilow na ri colotajibal rech ri Tataxel. Ri Tataxel y ri in, uj xa' jun.

36. C'äte c'u ri', cäc'ulmataj na jas ri tz'ibatalic: Chatc'astajok, chatc'astaj chi jumul, chacojo' ri a chuk'ab, lok'alaj Sión.

Chacojo' ri je'lalaj tak awatz'iak, ch'ajch'ojalaj Jerusalén, ri lok'alaj tinimit. Tzpa camic c'ut man quebopan tä chi na awuc' ri man qui cojom tä retal che qui cowil, ri man e ch'ajch'oj taj.

37. Chatota' awib che ri c'ajc'aj ulew ri c'o chawij. Chatwalajok, chatt'uyulok, lok'alaj Jerusalén. Chaquira' ri ximbal ri sutim pa a kul, lok'alaj u mial ri Sión, at kajinak pa qui k'ab ri a c'ulel.

38. Jeri' cubij ri Ajawaxel: I c'ayim iwib che u q'uexel ri jastak ri man c'o tä qui patan, man quixcolotaj tä c'u na rumal ri puak.

39. Kastzij, kastzij quinbij chiwe chi ri nu winak cäquetamaj na ri nu bi'. Kas je', pa ri k'ij ri' cäquetamaj na chi in ri' ri kas quinch'awic.

40. C'äte c'u ri', cäquibij na: Sibalaj je'lic puwi' tak ri juyub ri rakän ri are' ri cäc'amow ulok ri utzalaj u bixical chque, ri cäk'alajisan ri utzilal, ri cäc'amow ulok chque ri utzalaj u bixical ri utzil, ri cäk'alajisan ri colonem, ri cubij che ri Sión: ¡Cajawinic ri a Dios!

41. C'äte c'u ri', quel na apan jun siq'uinem ri cubij: Jix, jix, chixel bi chila'. Michap jas ri man ch'ajch'oj taj. Chixel bi chuxol ri are'. Chibana' ch'ajch'oj ix ri quixc'amow ri u kumbal ri Ajawaxel.

42. Mixel tä bic chanim,

mawi ruc' aninakil, rumal rech chi ri Ajawaxel cänabej na chiwäch. Y ri Dios re ri Israel cuban na ri chajinel chiwij.

43. Chiwilampe', ri nu pataninel cächacun na ruc' u no'jibal. Cänimarisax na u k'ij y curik u c'olibal chicaj, sibalaj aj-sic cäc'o'ji' na.

44. Are ri' e q'ui ri xquimayij chawäch. Sibalaj etzelam ri u wäch, etzelam c'u na chuwäch apachique achi chic. Etzelam c'u na ri u suc'umal ri u tiojil chquiwäch ri calc'ual ri winak.

45. Je c'u ri', cuya' na canok ri u tzijobal chquixol q'ui tinimit. Ri ajawinelab cäquitz'apij na qui chi' chuwäch, rumal rech chi cäquil na jas ri man xbix tä chque, cäquichomaj c'u na jas ri man quilom taj.

46. Kastzij, kastzij quinbij chiwe: Kas cäc'ulmataj na ronojel wa' je jas u takom ri Tataxel chwe. C'äte ri', cätz'akatisax na we yabal tzij ri xuya' ri Tataxel chque ri u winak. Quec'o'ji' na chi jumul ri nu winak pa Jerusalén, ri cux na ri ulew re ri quechbal.

U TAS 21

Jun retal ri lok'alaj u chac ri Tataxel; ri nimalaj utzilal ri cäpe na chque ri Gentilib ri queq'uexow qui c'ux; cäk'at na itzel tzij paquiwi' ri man cäquiq'uex tä qui c'ux; ri C'ac' Jerusalén.

1. Kastzij c'ut quinbij chiwe: Quinc'ut chiwe jun etal,

rech quich'ob na jas ri k'ij cä-raj cäc'ulmataj na wa'. Ri k'ij ri quebinmulij na nu winak, o ri e aj uwo rachoch ri Israel, ri q'ui tak k'ij e jabutal chquixol jule' winak chic, quintac'aba' chi na jumul ri Siön chquixol.

2. Chiwilampe' c'ut, are wa' ri quinc'ut na chiwe che retal: Kastzij quinbij chiwe chi quintzijojej we tzij ri' chiwe, quintzijojej c'u na nic'aj tzij chic chiwe wumal in. We tak tzij ri' cäk'alajisax na chque ri Gentilib rumal ri u cuinem ri Uxlaxixel, ri cäya' na chiwe rumal ri Tataxel. Cäk'alajisax na wa' chque ri Gentilib rech quecuinic quech'obon chquij we winak ri', ri jun chque u nic'ajil winak aj uwo rachoch ri Jacob, chquij xukuje' ri nu winak ri quejabutaj na cumal.

3. Kastzij, kastzij quinbij chiwe chi ri Tataxel cuk'alajisaj na we jastak chque ri are'. C'ä-te c'u ri', quepe we jastak chiwe cumal ri e are'.

4. Are c'ut ri u no'jibal ri Tataxel chi quetac'abax na waral pa we ulew ri', y quetac'abax c'u na jun winak ri e tzo-kopitalic rumal ri Tataxel, rech copan we jastak ri' cumal chque ri iwija'lil. Jewa' c'u ri', rech cätz'akatisax ri yabal tzij ri Tataxel ri u ya'om chque ri u winak, ri uwo rachoch Israel.

5. Je c'u ri', we tak chac ri', xukuje' ri nic'aj chac chic ri cäban na chixol, quepe na ulok

cumal ri Gentilib chque ri iwija'l, pa jun k'ij aretak man quecojon taj rumal rech ri etzelal ri cäquibano.

6. Jewa' rumal rech chi are la' u rayibal ri Tataxel chi cäpe na ulok cumal Gentilib, rech cäcuinic cuc'ut ri u cuinem chquiwäch ri Gentilib. Je c'u wa', we Gentilib man cäquicowirisaj tä ri canima', quecuin na cäquiq'uex qui c'ux, quekasax xe' ja' pa ri nu bi' ri in, y cäquich'ob ri kastzij u suc'umal ri lok'alaj nu tijonem. Je c'ut quecuinic quebajilataj na chquixol ri nu winak, ri lok'alaj ri uwo rachoch ri Israel.

7. Aretak cäc'ulmataj na wa', je', aretak ri iwija'l cäquichaplej qui ch'obic we jastak, are wa' je tä ne jun etal chquiwäch chi ri Tataxel u chaplem chi ri' ri u chac chutz'akatisaxic ri yabal tzij ri xuban chque ri winak, ri e aj ri uwo rachoch ri Israel.

8. C'äte ri', aretak cäpe ri k'ij ri', cäc'ulmataj c'u na chi ri ajawinelab cäquitz'apij na qui chi', rumal rech chi cäquil na jas ri man xbix tä chque, cäquichomaj c'u na jas ri man qui tom taj.

9. Rumal rech chi pa ri k'ij ri', ri Tataxel cuchacuj na jun chac rumal wech, ri cux na jun nimalaj mayilaj chac chquixol. Cäc'oji' c'u na jujun chquixol ri man quecojon taj pune jun achi cuk'alajisaj na chquiwäch.

10. Tzare chiwilampe', cä-c'oji' na pa nu k'ab in ri u c'aslemal ri nu pataninel. Rumal ri', man cäquiban tä na c'äx che, pune je' cäsocotaj u wäch cumal ri e are'. Are c'u ri in quincunaj na, rumal quinc'ut na chque chi mas nim na nu no'jibal chuwäch ri itzelalaj subunic re ri itzel.

11. Rumal c'u wa', cäc'ulmataj na chi conojel jachin ri man quecojon tä che nu tzij ri in, ri Jesucristo, are ri' quetastaj na chquij ri nu winak re ri yabal tzij. In ri' ri jun ri cätak na rumal ri Tataxel chuc'ama' ulok ri tzij chque ri Gentilib, y cuya' na cuinem pa u k'ab che u c'amic ulok chque ri Gentilib, (cäbantaj na wa' je jas xubij ri Moisés)

12. Ri nu winak are jun chque ri u nic'ajil uwo rachoch ri Jacob. Ri e are' quec'oji' na chquixol ri Gentilib. Kas je' quec'oji' na chquixol je tä ne jun coj ri c'o chquixol tak ri awaj re c'achelaj, je jas jun alaj coj ri c'o chquixol jun chijel. Ri coj ri' quebutac'alej, xukuje' cäc'ajinic we cäbe chquixol, y man c'o tä jun ri cäcuinic che qui colotajic.

13. Cäwalajisax na qui k'ab paquiwi' ri quequic'ululaj, quetastaj apan conojel ri qui c'ulel chquij.

14. Kas jeri', tok'ob qui wäch ri Gentilib we tä man cäquiq'uex tä qui c'ux. Cäc'ulma-

taj c'u na pa ri k'ij ri', cächa ri Tataxel, chi quebinwesaj na ri quiej chixol, quinwetzelay c'u ri i care't rech quiej.

15. Quebinpucaj c'u na chiwij ri tak tinimit ri c'o pa ri iwulew, quebinwulij na ri tak i c'olbal ri nim qui chuk'ab.

16. Quebinsach na qui wäch ri quebanow tak itzibal pa ri iwulew y man quec'oji' tä na ch'abonelab iwuc'.

17. Quebinsach na qui wäch ri ala's tak i tiox y ri tacc'al tak i tiox. Mik'ijilaj chi na jas banom che i k'ab.

18. Quebinbok na ri c'achelaj ri c'o chixol. Jeri' c'ut quinwulij na qui wäch ri tak i tinimit.

19. Cäc'ulmataj c'u na chi quesach na qui wäch conojel banow tzij, y conojel tak subunic, y ronojel u petic royowal jun aretak jun chic curik utzil, y ronojel tak ch'o'j, y ronojel itzel tak chac ri cäban cumal ri ajoyuk'ab que ri winak, y ronojel itzibal chquixol achijab y ixokib.

20. Cäc'ulmataj c'u na, cächa ri Tataxel, chi conojel ri jachin man queq'uexow tä na qui c'ux, man quebopan tä na ruc' ri lok'alaj nu C'ojol pa ri k'ij ri'. Are ri' quebintas na chquij ri nu winak, ri e aj uwo rachoch Israel.

21. Quintzelej c'u na jun c'äx paquiwi', quinq'uiak na jun nimalaj woyowal chquij, je

jas ri quinban na chque ri man cäquicoj tä ri u tzij ri Dios, je jas man qui tom taj.

22. Tzare we tä cäquiqu'ux qui c'ux, y cäquitatabej ri nu tzij, y man cäquicowirisaj tä ri canima', in c'ut quintac'aba' na nu winakil chquixol. C'u ri e are' queboc na pa ri yabal tzij ruc' ri Dios, quebajilataj c'u na chquixol ri nic'aj uwo rachoch ri Jacob. In c'ut nu ya'om chque we ulew che quechbal.

23. Quequito'o na ri nu winak, rech quecuinic cäquiyac na jun tinimit, ri cäbix ri C'ac' Jerusalén che. Ri nu winak ri cäquiban na wa', are ri' ri u nic'ajil ri uj uwo rachoch ri Jacob, y xukuje' conojel ri e aj ri uwo rachoch Israel ri quepe na.

24. C'äte c'u ri', quequito'o na nu winak rech quemulix ulok c'ä pa ri C'ac' Jerusalén. E jabutal ri e are' cho ronojel u wäch ri ulew.

25. C'äte ri', ri u cuinem ri caj cäkaj na ulok chquixol, in xukuje' quinc'oji' na chquixol.

26. C'äte ri k'ij ri', cächapletaj na ri lok'alaj u chac ri Tataxel, aretak cätzijox na we lok'alaj tzijobal chque ri u nic'ajil we winak. Kastzij quinbij chiwe chi pa ri k'ij ri', kas cächapletaj na ri u chac ri Tataxel chquixol conojel ri nu winak ri e jabutal apanok. Kas je', chquixol ri jutak mulaj winak junam quija'lil ri e sachi-

nak, ri u c'amom bi qui be pa Jerusalén.

27. Kas je', cächapletaj na we lok'alaj chac chquixol conojel nu winak ri e jabutal apanok. Cächapletaj na rumal ri Tataxel chusuc'umaxic ri u beyal rech quecuinic quebo-pan wuc', rech quecuinic cäquich'abej ri Tataxel pa ri nu bi.

28. Je', cächapletaj c'u na ri lok'alaj chac chquixol conojel tak tinimit rumal ri Tataxel. Jewa' cusuc'umaj na ri u beyal rech chi ri u winak quecuinic quemulitajic ulok pa ri ulew re ri quechbal.

29. Quebel c'u na ulok chquixol conojel tak tinimit. Man quebel tä ulok chanim, mawi ruc' aninakil, rumal rech chi ri in quinnabej na chqui-wäch, cächa ri Tataxel, y quinban c'u na ri chajinel que chquij.

U TAS 22

Ri Ajawaxel cutzijoj na chque tak ri tzij ri xuk'alajisaj che ri cäpe na ri Isaiás; we tz'ib cäjunamaxic ruc' ri Isaiás, u tas 54.

1. Cäc'ulmataj c'u na jas ri tz'ibatalic: Chatbixonok, at ri man catalc'ualan taj, y man cäc'oj taj majun awalc'ual. Chachaplej c'u ri' ri a bixononic. Chabana' jun quicotem tak bixononic, at ri man xarik taj ri c'äx pa ri alc'ualinic. Rumal rech chi

e q'ui ralc'ual ri ixok ri c'ó u tuquiel chquiwäch ri ralc'ual ri c'ulanic ixok, cächa ri Ajawaxel.

2. Chanimarisaj ri uwo ri ulew ja ri c'ó ri a panibal. Chayuku' c'u ulok ri atz'iak ri c'ó pa ri a wentana rech ri awachoch, ma at tä xu'y. Chayuku' ri a colob. Chacowirisaj ri a che'yal, at chapowinak.

3. Rumal rech chi catq'uiy na pa ri wiquiak'ab xukuje' pa ri moxk'ab. Ri awija'l c'ut quequechbej na ri nimak tak ulew, cäquiban na chi e c'ó winak pa ri tz'inowinak tak tinimit.

4. Maxej awib, at man caq'uix tä na c'ut, mawi cäsach na a c'ux, rumal man c'ó tä na ri a q'uixibal. Rumal rech chi cäsach na pa a jolom jas ri q'uixibal xaban pa ri awac'alil. Man cänataj tä na chawe ri xatyok'ic pa ri awac'alil. Man cänataj tä c'u na chawe ri xatyok'ic pa ri a malca'nil.

5. Rumal rech chi ri banel awech, ri awachajil, ri Ajawaxel que ri ajch'o'jab u bi', xukuje' ri Tojol a mac, ri Lok'alaxel re ri Israel. Ri Dios re ronojel ri uwächulew cäbix na che.

6. Rumal rech chi ri Ajawaxel xubij chawe chi ri at jun ixok ri tzakom canok, ri cäbisonic pa ruxlabal, y xukuje' je jas jun ac'al at ixokil ri xatya'ic, y xatq'uiakic aretak xatwono-bax canok, cächa ri a Dios.

7. Xak quieb oxib k'ij xatin-

tzako, tzare sibalaj quel nu c'ux chawe, catinsic' na.

8. Xpe jubik' woyowal chawij, xinc'u' ri nu palaj chawäch che jun xa' jubik'. Are c'u ri', quinban na junalic wutzilal chawe, quintok'obisaj c'u na a wäch, cächa ri Ajawaxel ri Tojol a mac.

9. Quinwil c'u na wa' je jas ri nim ja' re ri Noé. Rumal rech chi nu ya'om nu bi' che ri u bixic chi mawi jumul cänoj tä chic ri uwächulew che ja'. Jeri' xinban ruc' ri Noé. Junam c'u ri' nu ya'om nu tzij chawe chi man cäpe tä chic woyowal awuc'.

10. Rumal rech quebel bi na ri nim tak juyub. Quesax c'u na ri alaj tak juyub. Are c'ut man quinq'uis tä na u banic wutzilal chiwe, mawi quinwesaj bi na ri tzij ri xinya'o chque ri nu winak. Jewa' cubij ri Ajawaxel ri cutok'obisaj a wäch.

11. ¡At c'äx a rikom, at u sutim ri cakulja', y man a cu'bisam tä a c'ux! Chawilampe', quinnac' na ri a c'olibal chque tak abäj re je'lalaj ca'yibal. Quinnac' na ri a tac'alibal che abäj safiro u bi'.

12. Quinban c'u na ri a wentana che abäj ágata, quinban na ri tak u chi' ja ri a c'olibal chque abäj rubíes. Quinban conojel tak ri a c'ulbat che utzalaj tak abäj.

13. Ri Ajawaxel c'ut quebu-

tijoj na ri conojel awalc'ual. Cäbantaj c'u na jun nimalaj utzil chquixol ri awalc'ual.

14. At cattac'abax na rumal ri suq'uילal. Naj c'o na a xol cuc' ri quebanow c'äx chawe, rumal rech chi man caxej tä na awib. Naj c'u c'o na a xol cuc' ri catuxibij, rumal rech chi man cäkeb tä na awuc'.

15. Chawilampe', kas cä-quimulij na quib rech quech'o'jin chawij, man umal tä wech in. Conojel jachin ri quemulin quib rech quech'o'jin chawij, are' quetzak na rumal iwech.

16. Chawilampe', nu banom ri ch'ayol ch'ich' ri cuxutij tak ri ak'al ri c'o pa ri k'ak', ri cäresaj c'u ulok ri jun chacubal rech u chac. Nu banom c'u xukuje' ri jun sachbal wächaj rech cusäch tak wächaj.

17. Man c'o tä jun ch'o'jibal ri cäbantajic ri c'o na u patan chach'equic at. Are c'u ri', conojel jachin ri quewalaj na chawij chuk'atic tzij ruc' ri rak' pawí', ri at cak'at na tzij paquiwí'. Are c'u wa' jas cäquechbej ri pataninelab re ri Ajawaxel. Petinak c'u ri qui suq'uילal wuc' ri in, cächa ri Ajawaxel.

U TAS 23

C'o tak tzij ri man natam taj chi cätz'ibaxic pa tak ri tz'ib que ri aj Nefitas; ri Ajawaxel cuya' ri u takbal chi quetz'ibax tak we tzij pa ri tz'ib; cäyatajic wi ri tz'ib rumal jun lok'alaj

tzij ri xuk'alajisaj ri Samuel, ri are' jun chque ri aj Lamanitas.

1. Chiwilampe', wacamic quimbij chiwe chi rajwaxic chi quinic'oj ri jastak ri'. Kas je', quinya' ri takbal chiwe chi quixsac'ajin na che ri u nic'oxic we jastak ri'. Are c'u wa', sibalaj nim canok ri u tzij ri Isaiás.

2. Kastzij c'u ri', xubij ronojel ri cätzijon chquij ri nu winak ri e aj ri awo rachoch ri Israel. Rumal c'u ri', rajwaxic ba' cätzijon na chque ri Gentilib xukuje'.

3. Bantajinak c'u ronojel jas xubij, c'ä cäbantaj c'u ri' na. Cäban c'u na jas ri u beyal tak ri tzij ri xubij.

4. Rumal c'u wa', chitatabej ri nu tzij. Chitz'ibaj jas ri nu bim chiwe. Copan c'u na we tzij ri' c'ä cuc' ri Gentilib, jas ri k'ij ri cuchomaj ri Tataxel, y che ri u rayibal.

5. Apachin c'u ri cutatabej na nu tzij, ri cäq'uexow ri u c'ux, y cäya'ow chi cäban u kasbal xe' ja', ri are' c'ut kas cäcolotaj na. Chinic'ojampe' tak ri qui tzij ri k'alajisanelab che ri cäpe na, rumal c'u chi e q'ui chque ri e are' ri quek'ala-jisan we jastak ri'.

6. Xc'ulmataj c'u ri' bim chi tak we tzij rumal ri Jesús, xebutzijobej chic jumul. Are u k'alajisam chi conojel ri lok'alaj tak tz'ibatalic ri qui c'amom chic, xubij c'u chque: Chiwilampe', c'o nic'aj tak lok'alaj

tzij ri quinrayij chi quitz'ibaj, ri man c'ó tä iwuc'.

7. Xc'ulmataj c'ut chi xubij che ri Nefi: Chac'ama' ulok ri tz'ibatal canok chejujun junab ri a c'olom.

8. Are c'ut, ri Nefi xuc'am bic ri tz'ibatal can chejujun junab, xuya' chuwäch ri Jesús. Are' xunic'oj, y xubij c'ut:

9. Kastzij quinbij chiwe, xintak ubic che ri nu pataninel, Samuel, ri jun aj Lamanita, chi xuk'alajisaj chquiwäch we jun tinimit, chi pa ri k'ij ri Tataxel cunimarisaj na u bi' wumal ri in, cäpe na chic q'ui ch'ajch'ojalaj tak winak. Quewalaj na chquixol ri cäminakib. Cäquic'ut na quib chquiwäch sibalaj winak, y xebequipatanij na chque. Y xuta' chque: ¿La man je tä ri' xbanic?

10. C'u ri u tijoxelab xquitzelej u bixic, xquibij c'ut: Jeri', Kajaw, ri Samuel xuk'alajisaj can ri cäban na, je jas ri tzij la, y ronojel xtz'akatisaxic.

11. C'u ri Jesús xubij chque: ¿Jasche man i tz'ibam tä wa', chi q'ui ch'ajch'ojalaj tak winak xewalajic, xec'utwächinic chquiwäch sibalaj tak winak, y xequipatanij?

12. Xc'ulmatajic chi ri Nefi xnataj che chi ri nic'aj ri' man e tz'ibatal taj.

13. Xc'ulmataj c'ut chi ri Jesús xtakanic chi cätz'ibaxic. Rumlal ri', xtz'ibax ri' je ri xubij ri u takanic.

14. Xc'ulmataj c'u ri' chi ri Jesús xuq'uis u k'alajisaxic conojel tak ri lok'alaj tz'ibatalic ri tz'ibatajinak cumal. C'äte ri', xtakan chque chi quetijoxic we jastak ri', ri u k'alajisam canok.

U TAS 24

Cätzijoxic tak ri u tzij ri Malaquías chque ri aj Nefitas; ri takbal re ri u lajujil u ch'ecojujun, y xukuje' ri tojbal che ri u q'uexwäch ri wa'im ri man tijom taj. Cäjunamaxic we tzij ri' ruc' Malaquías, u tas 3.

1. Xc'ulmataj c'u ri', chi xtakan chque rech cäquitz'ibaj tak ri tzij ri xuya' ulok ri Tataxel che ri Malaquías, rech cuk'axaj chque. Xc'ulmataj c'u ri' chi are tz'ibam chic ri', xuk'alajisaj. Are wa' c'u ri tzij ri xubij chque, xubij: Jewa' xubij ri Tataxel che ri Malaquías: Chawilampe', quintak na ulok ri nu takom, are c'ut cusuc'umaj na ri be chnuwäch. Ri Ajawaxel c'ut, ri quitzucuj, man etamatal tä jampa cäpe na pa ri lok'alaj rachoch, are kas ri takom re ri yabal tzij, ri cuya' quicotemal chawe. Chawilampe', kas cäpe na, cächa ri Ajawaxel que ri ajch'o'jab.

2. ¿Jachin c'u ri' ri cuk'í' na ri k'ij re ri u petibal? ¿Jachin c'u cätaq'ui' na aretak cuc'ut rib? Are cuban c'ut je ri k'ak' ri cäch'ajch'ojinic, cuban je ri ch'ipak re jun ri aj yak'al c'ul.

3. Ri are' c'ut cät'uyulic na je tä ne jun ri suc'umanel rech

sak puak ri cuch'ajch'ojarisaj. Are c'u ri', quebuch'ajch'ojarisaj ri u c'ojol ri Levi, cäresaj na ronojel ri man utz taj chquixol, je cäban che ri k'an puak y che ri sak puak. Jewa' c'u ri' cuban na rech quecuinic cäquichi'j jun suc'alaj sipanic che ri Ajawaxel.

4. C'äte ri', utz cäril na ri Ajawaxel ri qui sipanic ri e aj Judä y aj Jerusalén. Je xban pa ri ojer tak k'ij, y pa tak ri junab ri oc'owinak chic.

5. In c'ut quinkeb na iwuc' chuk'atic tzij pa wi'aj. Chanim c'ut quink'alajisaj na tzij chquij ri itzinelab, y chquij xukuje' ri quemacun cuc' ri ixokib y ri achijab ri e c'ulan taj. Quink'alajisaj na tzij chquij ri man kas tä tzij ri cäquibij, y chquij ri cäquiban c'äx che ri cajchaquib che ri u tojonic, y chquij ri cäquiban c'äx chque ri malca'nib, y chque ri man c'o tä qui nan qui tat. Quink'alajisaj c'u na tzij chquij ri quequixutij ri winak we man cäquich'ob tä qui wäch, ri man cäquixej tä quib chnuwäch, cächa ri Ajawaxel que ri ajch'o'jab.

6. Rumal rech chi in ri Ajawaxel, man quinqu'ex tä wib. Rumal c'u ri', man cäsach tä i wäch ix, ri ralc'ual ri Jacob.

7. Ix i tasom iwib chquij ri lok'alaj nu suc'umabal, man i nimam tä c'ut. Wa' i banom tzpa ri tak qui k'ij ri ojer tak i mam. Chixtzelej wuc', y in

quintzelej c'u na iwuc', cächa ri Ajawaxel que ri ajch'o'jab. Ix c'u ri' quibij: ¿Jas u banic rech cujtzelej ulok?

8. ¿La cärelak'aj na jun achi jun jasäch pa u k'ab ri Dios? Ix c'ut c'o jas iwelak'am pa nu k'ab in. Ix c'u ri' quibij: ¿Jas ri kelak'am pa k'ab la? Are ri' pa ri u lajujil i ch'ecoj, y pa ri tojbal u qu'uxwäch ri wa'im man i tijom taj.

9. Xk'at itzel tzij piwi' ruc' jun nimalaj etzelal, rumal rech chi c'o jas iwelak'am pa nu k'ab, iwonojel ix, ix we nimalaj tinimit ri'.

10. Chic'ama' ulok conojel ri lajujil re i ch'ecoj chupam ri c'uja, rech cäc'ojj' na ri cätijowic cho wachoch. Chiwila' ba' jas quinbano wachanim, cächa' ri Ajawaxel que ri ajch'o'jab, we man quinjak tä ri wentana rech ri uwo ri caj, we man quinmaq'uinic jun tewichibal piwi', chi man c'o tä ri c'olibal ri cuban na rech quic'am ulok.

11. Quinyajajej c'u na ri jun itzel ri cuqu'uis ronojel cumal iwech ix. Ri are' man cusach tä na u wäch tak ri uwo ri che' ri i ticom pa iwulew. Xukuje' ri che' ri cuya' uvas, man cuya' tä na u wäch c'ä majok cäpe ri u k'ijal wa' pa tak ri ulew, cächa ri Ajawaxel que ri ajch'o'jab.

12. Conojel tak ri tinimit cäquibij c'u na chi ri ix tewichim, rumal ix c'u quixux na

jun je'lalaj ulew, cächa ri Ajawaxel que ri ajch'o'jab.

13. Co ri i tzij ri i bim chwij, cächa ri Ajawaxel. Ix c'u ri' quibij: ¿Jas ri tzij ri ka bim chij la?

14. Ix i bim: Man c'o tä u patan ri cäkapatanij na ri Dios. ¿Jas u patan chke chi cäkani-maj ri lok'alaj u suc'umabal? Y xukuje' bis uj bininak chuwäch ri Ajawaxel que ri ajch'o'jab.

15. Wacamic c'ut cäkabij chi quequicotit ri winak ri cäquinimarisaj quib. Tzare, que-tac'abax ri quebanow etzelal, kas je', quebesax pa qui c'äx ri cäcaj chi ri Dios cuban ri man utz taj.

16. C'äte ri', ri are' ri xquixej quib chuwäch ri Dios amak'el, xetzijon cachbil quib. Ri Ajawaxel c'ut xuta y xutatabej. Xtz'ibax c'u jun wuj re natabal chuwäch ri are', quech ri are' ri xquixej quib chuwäch ri Ajawaxel y xquichomaj che ri u bi'.

17. Quebux c'u na chi e wech, cächa' ri Ajawaxel que ri ajch'o'jab, pa ri jun k'ij ri quebinsic'o ri alaj je'lic tak abäj wech. Quebinc'olo c'u na je jas jun achi cucuy u mac ri kas u c'ojol ri cäpatanin che.

18. C'äte c'u ri', quixzelej na, quich'ob na jachin tak ri e suc'umalaj winak y jachin tak ri e itzel winak. Quich'ob na jachin tak ri cäquipatanij ri Dios, jachin tak ri man cäquipatanij taj.

U TAS 25

Cätakex u tz'ibaxic tak ri u tzij ri Malaquías; ri Elías c'o jun nimalaj chac ri jachatal pa u k'ab; cäpe na ri nimalaj xibibal u k'ij ri Ajawaxel; cäjunamaxic we u tas ri' ruc' ri Malaquías 4.

1. Chiwilampe' c'ut, cäpe na ri k'ij ri cäc'atic je tä ne jun tuj. Conojel ri cäquinimarisaj qui k'ij c'ut, kas je', conojel c'u ri quebanow etzelal, are cäban na je pulax c'u chque. Pa ri k'ij ri cäpetic, cäsach na qui wäch rumal ri k'ak', man cäcanaj tä na c'u ri qui xe', mawi qui k'ab. Jewa' cubij ri Ajawaxel que ri ajch'o'jab.

2. Are c'u ri', ri u C'ojol ri Suq'uילal cäpaki' na ulok ruc' utzil wächaj pa ri u xic'. Je cuban chiwäch ix ri quixej iwib che nu bi'. Ix c'ut quixbe na apanok, quixq'uiy na je jas ri alaj tak wacäx pa ri qui corral.

3. Quitac'alej c'u na ri itzel tak winak. E are' quebux na je ri chaj chuxe' ri u pa ri iwakän. Cäban na wa' pa ri jun k'ij ri quinban na wa', cächa ri Ajawaxel que ri ajch'o'jab.

4. Chinatajisaj ri pixab ri xubij ri Moisés, ri nu pataninel. Are ri' ri pixab ri xintak che, chila' pa ri tinimit Horeb. Xintak ulok wa' pa u k'ab chque conojel ri e aj Israel, cuc' ri takbal tzij y ri k'atbal tak tzij.

5. Chiwilampe', quintak na ri Elías chiwäch, are ri k'alajisanel che ri cäpe na. Quinban na

wa' c'ä majok cäpe ri nimalaj xibibal u k'ij ri Ajawaxel.

6. Ri are' c'ut cutzolk'omij ri canima' ri tata'ib chque ri calc'ual, cutzolk'omij c'u na ri canima' ri ac'alab chque ri qui tat. We tä ma tä cäban na jewa', quinpe na, quinsoc u wäch ri ulew rumal jun nimalaj itzel tzij.

U TAS 26

Ri Ajawaxel cutzijoj jas ronojel ri bantajinak tzpa ri u tiquiribal ri uwächulew; c'o jujun alaj tak ac'alab, xel pa qui chi' mayilaj tak tzij; ri tijoxelab cäquiban ri lok'alaj qui chac.

1. Are tzijom chi c'u we tak tzij ri' rumal ri Jesús, xc'ulmataj chi xutzijoj wa' chquiwäch ri q'ualaj winak. Xutzijoj ronojel chquiwäch, ri nim qui banic, ri nitz qui banic.

2. Xubij c'u ri': Ri Tataxel xutak chwe chi xinya' na we lok'alaj tz'ib chiwäch, ri man xc'oji' tä iwuc'. Xuchomaj ruc' u no'jibal chi xbix na we lok'alaj tzij chque ri tak e quija'l ri winak ri calax na.

3. Kas xutzijoj c'u ri' jas ronojel ri bantajinak tzpa ri u tiquiribal ri uwächulew c'ä pa ri k'ij ri cäpe ri are' ruc' u juluwinic. Kas je' xutzijoj ronojel jas cäban na cho ri uwächulew c'ä xja'ric na ronojel ri choconisan chrij rumal ri u k'ak'al. Cäbotot c'u na ri uwächulew je tä ne jun bototic wuj, y quebesax

c'u na qui banic tak ri caj y ri uwächulew.

4. Kas xutzijoj jas cäban na pa ri nimalaj q'uisbal k'ij. C'äte ri', quetaq'ui' na chuwäch ri Dios conojel calpuk winak, tinimit, y conojel ri winak re jalajoj quech'awic. Cäk'at c'u na tzij paquiwi' rumal rech ri chac ri qui banom, we tä utz, we tä itzel ri'.

5. We tä utz ri qui banom, quec'astaj na ulok pa ri jun c'aslemal ri man c'o tä u q'uisic. We tä c'u itzel ri qui chac, quec'astaj na che jun c'ajisabal wächaj. Cäquiban c'ut cachbil quib e quieb. Junam quebec jun pa ri mox y jun chic pa ri u wiquiak'ab. Cäban wa' che ri u beyal ri u tok'obisan wächaj, y ri u suq'uilal, y ri u ch'ajch'ojilal ri Cristo, ri xc'asi'c c'ä majok xjek u banic ri uwächulew.

6. Are c'u ri', man cuya' tä cätz'ibaxic ri u cienil chakatil jas ronojel kas xuc'ut ri Jesús chquiwäch ri winak.

7. Are c'u ri jewa', ri xaxalaj u xak tak ch'ich' rech ri Nefi c'olic mas ri tz'ib re ri jastak ri xuc'ut can chquiwäch.

8. Are c'u ri nu tz'ibam in, xak jubik' ri xtijonic chquiwäch ri winak. Nu tz'ibam c'u ri' rech cuya' chi xc'am ulok na chic jumul chquiwäch we winak ri', pa qui k'ab ri Gentilib. Wa' je ri tzij ri u bim ri Jesús.

9. Are wa' rajwaxic cäquic'am we tzij ri' nabe, rech

quiltajic we kas c'ó qui cojobal che ri Dios. Are qui c'amom chi wa', y we tä quecojon na che wa', c'äte c'u ri', cäk'alajisax jastak ri nim na qui banic.

10. We tä man cäquicoj tä c'u wa', c'äte ri', man cäyataj tä na jastak ri nim na qui banic. Je c'u wa' cäk'at na itzel tzij paquiwi'.

11. Chiwilampe', are maja' xinchaplej quebintz'ibaj ri tzij ri', ronojel ri e c'ó can retal chrij ri xaxalaj tak u xak ch'ich' re ri Nefi, tzare ri Ajawaxel man xuya' tä chwe, xubij: Quinwil na we c'ó ri qui cojobal ri nu winak chwe.

12. Rumal c'u ri', in, Mormón, kas quintz'ibaj jas ri u takom ulok ri Ajawaxel chwe. Are c'u ri in, Mormón, quin-q'uis u tz'ibaxic ri nu tzij, quin-jek c'u ri u tz'ibaxic jas ri takom ulok chwe.

13. Rumal c'u ri', quinwaj na chi quich'obo chi ri Ajawaxel kas xebutijoj ri winak, che oxib k'ij xuban wa'. C'äte ri', e q'ui mul xuc'ut rib chquiwäch, e q'ui mul xupir ri cäxlan wa, xutewichij, xujach chque c'ut.

14. Xc'ulmataj c'u ri' chi kas xebutijoj ri calc'ual ri q'ui-alaj winak ri e tzijotajinak canok. Xuban c'ut ri lok'alaj u chac rumal quech. Ri are' c'ut xutzokopij ri cak', xquibij c'u ri' ri nimalaj mayilaj tzij chque ri qui tata'ib. Are nim na qui banic we tzij ri' che jas ri u

k'alajisam chquiwäch ri winak. Xutzokopij c'u ri cak' rech xecuinic xech'awic.

15. Xc'ulmataj c'ut chi c'äte ri', xpaki' chicaj. Wa' ri ucab mul ri u c'utum rib chquiwäch, y benak chi ruc' ri Tataxel. E u cunam conojel ri yawabib y ri quech'ocnajic ri e c'ó chquixol. U jakom qui bok'wäch ri moyab ri e c'ó chquixol. U torom ri qui xiquin ri t'oyab ri e c'ó chquixol. Kas u banom ronojel u wäch tak cunanic chquixol. U walajisam jun achi chquixol ri cäminakib. U c'utum apan ri u cuinem chquiwäch, pakinak c'u chi ruc' ri Tataxel.

16. Chiwilampe', are banom chi ronojel wa', xc'ulmataj pa ri nim ak'ab chi xquimulij quib ri q'ui-alaj winak. Kas xequilo c'u we ac'alab ri', xquitatabej qui tzij. Kas, ri ac'alab xquijak qui chi', xquibij mayilaj tak tzij. Y ri qui bim ulok, c'ut man yatal tä chi mawi jun achi cutz'ibaj ne lo ri tzij ri xquibij ri e are'.

17. Xc'ulmataj c'u ri' chi ri tijoxelab, ri e u cha'om ri Jesús, ri e are' xquijek u banic wa'. Xquiban ri qui kasbal xe' ja', y conojel ri xebopan cuc', xequitijoj c'ut. Conojel c'u ri' ri xban qui kasbal xe' ja' pa ri u bi' ri Jesús, xenojisax rumal ri Lok'alaj Uxlaxel.

18. E q'ui c'ut ri xquilo, y xquitatabej jastak ri man cuya'taj cäbixic, ri man yatal tä ru-

mal ri Dios chi cätz'ibax ne lo.

19. Xequitijoj c'u cachbil quib, y xquibano ri lok'alaj chac chque cachbil quib, y ri jastak ri e c'o cuc' juntir quech. Conojel winak xquiban suc' cachbil quib.

20. Xc'ulmataj c'u ri' chi xquiban ronojel jas ri u takom ri Jesús chque.

21. Ri winak c'u ri xban ri qui kasbal xe' ja' pa ri u bi' ri Jesucristo, cäbix ri u Winakil ri Cristo chque.

U TAS 27

Ri Jesucristo cucoj u bi' ri u winakil; cätz'ibax ronojel rumal ri Tataxel; cäk'at na tzij paquiwí' ri winak rumal jas tz'ibatal chupam tak ri wuj.

1. Xc'ulmataj c'u ri' chi ri u tijoxelab ri Jesús xebinic, xquitzijoj jas ri quilom qui tom. Xquiban ri kasbal xe' ja' pa ri u bi' ri Jesús. Xc'ulmataj chi aretak tajin cäquiban ronojel wa', xquimulij quib ri tijoxelab, junam xquiban jun mayilaj ch'awem ruc' ri Dios, junam xquiban majwa'im.

2. C'u ri Jesús xuc'ut rib chi jumul chquiwäch, rumal ri e are' tajin cäquiban ch'awem ruc' ri Tataxel pa ri u bi'. Xpe ri Jesús, xtaq'ui' chquixol, xubij chque: ¿Jas quiwaj chi quinya' chiwe?

3. Ri e are' xquibij che: Kawaj, cäkarayij chi cäc'ut la che jachique u bi' ri cäkacoj na

che we winakil ri, rumal chi jalajoj qui chomanic ri winak chrij we jasäch.

4. Ri Ajawaxel c'ut xubij chque: Kastzij, kastzij quinbij chiwe: ¿Jasche quech'ach'at ri winak y c'o jalajoj qui chomanic chrij wa'?

5. ¿La man qui siq'uim ri lok'alaj tak tzij ri cäquibij chi rajwaxic quic'am piwi' ri u bi' ri Cristo, are ri nu bi' in? Rumal we bi'aj ri', quixsiq'uix na pa ri q'uisbal k'ij.

6. Jachin c'ut ri cuc'am nu bi' puwi', y cuk'i' c'ä pa ri q'uisbal k'ij, are ri' cäcolotaj na pa ri q'uisbal k'ij.

7. Rumal la', ronojel ri quibano, chibana' pa ri nu bi' in. Je c'u ri', chicojo' nu bi' che we winakil. Chibana' ch'awem ruc' ri Tataxel pa ri nu bi' rech cutewichij ri winakil rumal wech in.

8. ¿Jas u banic c'ut ri nu winakil we man cäcoj tä nu bi' che? Are c'u ri', we jun winakil cäcoj u bi' re Moisés che, are ri u winakil ri Moisés. We cäcoj ri u bi' jun achi che, are ri' ri u winakil re we achi ri'. Tzare we cäcoj nu bi' che, rumal ri' are nu winakil, we ri are tac'abam puwi' ri lok'alaj nu tzijobal.

9. Kastzij quinbij chiwe, ix tac'abam puwi' ri lok'alaj nu tzijobal. Rumal wa', apasäch ri quicoj u bi', chicojo' ri nu bi'. Je c'u ri' we quita' che ri Tata-

xel chi cutok'obisaj ri nu winakil, ri Tataxel cuto na, we quibano pa ri nu bi' in.

10. Y we tä kastzij ri winakil tac'abam puwi' ri lok'alaj nu tzijobal, c'äte ri', ri Tataxel cuc'ut na ri tak u banom chquixol.

11. Tzare we man tac'abam tä puwi' ri lok'alaj nu tzijobal, xane tac'abam puwi' ri qui banom ri achijab, o puwi' ri u banom ri itzel, kastzij quinbij chiwe chi xak xu jujun k'ijal quequicot na ruc' ri qui banom, tzare cäpe c'u na ri q'uisbal re, y quetastaj na, y quequ'uiak na chupam ri k'ak', y man c'o tä qui tzelejic.

12. Ri qui banom amak'el u terenem chquij, are c'u ri' rumal ri qui banom quek'at na. Rumal c'u la', chinatajisaj ri jastak ri nu bim chiwe.

13. Chitampe', nu ya'om chiwe ri lok'alaj nu tzijobal, are c'u wa' ri lok'alaj tzijobal ri nu ya'om chiwe: Chi in petinak cho ri uwächulew che u tz'akatisaxic ri u rayibal ri in Tat, rumal chi in u takom ulok.

14. Y ri in Tat xinutak ulok rech quinwalajisax puwi' ri ripibal, y rech chi c'äte ri in walajisam puwi' ri ripibal, quincuinic quinc'am ulok wuc' conojel ri achijab, rech ri e are' quewalajisax na rumal ri Tataxel, je jas xinwalajisax in cumal ri achijab, rech quepe chnuwäch, y cäk'at tzij paquiwi' rumal

rech ri qui banom, we utz o we man utz taj.

15. In walajisam che u banic wa'. Rumal c'u ri', quebin-c'am ulok wuc' conojel achijab je jas u beyal ri u cuinem ri Tataxel, rech cäk'at tzij paquiwi' je jas u beyal ri qui banom.

16. Cäc'ulmataj na chi jachin cuqu'ux u c'ux che u mac, y cuban ri u kasbal xe' ja' pa ri nu bi', cänojisaxic. Y we cuk'í' c'ä pa ri q'uisbal k'ij, in quinbij na chi man c'o tä u mac pa ri jun k'ij aretak quintac'aba' na che u k'atic tzij paquiwi' conojel ri winak re ri uwächulew.

17. Jachin c'ut ri man cuk'í' tä c'ä pa ri q'uisbal k'ij, cätastaj na, cäqu'uiak na pa ri k'ak'. Chila' man c'o tä u tzelejem, rumal ri u k'atbal tzij ri Tataxel.

18. Are c'u wa' ri tzij ri u ya'om chque ri calc'ual ri winak. Y cuban wa' che u tz'akatisaxic ri tzij ri u bim canok. Man cuban tä tzij, xane cutz'akatisaj conojel ri u tzij.

19. Majun tz'il coc na pa ri rajawibal. Rumal ri', majun coc pa ri ruxlanic are', xak xuwi jachin ri qui ch'ajom ri catz'iak pa ri nu quiqu'uel, rumal ri qui cojobal, y ri qu'uxbal qui c'ux che ronojel ri qui mac, y ri qui nimaxic c'ä pa ri q'uisbal.

20. Are c'u wa' ri takbal: Chiq'uexa' i c'ux che i mac, iwonojel ix ri c'o cho ri c'ulbat re ri uwächulew, tisaj wuc' y chibana' i kasbal xe' ja' pa ri

nu bi', rech quixux ch'ajch'oj rumal u c'amom ri Lok'alaj Uxlabixel, rech chi quixriktajic ch'ajch'oj chnuwäch pa ri q'uisbal k'ij.

21. Kastzij, kastzij quinbij chiwe chi are wa' ri lok'alaj nu tzijobal. C'u iweta'm ri jastak ri rajwaxic chi quibano chupam ri nu winakil. Chibana' ba' ri chac ri iwilom chi nu banom. Rumal rech ri jastak ri iwilom chi nu banom, are chibana' ix.

22. Rumal wa', we quiban we jastak, ix tewichim rumal chi quirik na i c'olbal chicao pa ri q'uisbal k'ij.

23. Chitz'ibaj ri jastak ri iwilom y ri i tom. Tzare mitz'ibaj ri man cajawex taj chi quetz'ibaxic.

24. Chitz'ibaj ri qui banom we winak, ri cäquiban na, jas e tz'ibatalic ri oc'owinak chic.

25. Cäk'at na tzij paquiwi' we winak rumal ri tak wuj ri e tz'ibatalic, y rumal ri tak wuj ri quetz'ibax na. Cumal are quel na chi sak ri qui banom ri achijab.

26. Chiwilampe', conojel ri jastak e tz'ibatalic rumal ri Tataxel. Rumal ri' cäk'at na tzij paquiwi' ri e c'o cho ri uwächulew rumal ri c'o chupam ri tak wuj ri quetz'ibax na.

27. Chich'obo' c'ut chi ix quik'at na tzij paquiwi' we winak, je jas u beyal ri k'atbal tzij ri quinya' chiwe, are suc'. Rumal ri', ix achijab, ¿jas i cho-

laj quibana? Kastzij quinbij chiwe, takal chiwe chi quixux jurnam wuc'.

28. Wacamic c'ut, quinbe na ruc' ri Tataxel. Kastzij quinbij chiwe, apachique jastak ri quita' che ri Tataxel pa nu bi', cäyataj na chiwe.

29. Rumal ri', chita', qui c'am c'u na. Chisiq'uij che u chi' ja, cäjaktaj c'u na chiwäch. Rumal chi jachin cuta', cuc'amo, jachin cusi'uij che u chi' ja, cäjaktaj chuwäch.

30. Chiwilampe', nim ri nu quicotemal, c'ä u tz'akatisaxic, iwumal ix, y xukuje' cumal we ija'lil. Je', c'ä cäquicot ri Tataxel, xukuje' conojel ri lok'alaj angelib iwumal, xukuje' cumal we ija'lil. Are c'u ri' majun chque cäsach na.

31. Chiwilampe', quinwaj chi quich'obo, rumal chi tajin quintzizon chquij ri winak re we ija'lil ri c'ä e c'aslic. Majun chque cäsach na u wäch, nu quicotemal kas tz'akat cumal.

32. Tzare chiwilampe', quinnoc il chque ri ucaj ija'lil ri quepe na chrij we ija'lil ri', rumal chi ri e are' quekaj na pa u k'ab ri itzel, je jas xban che ri u c'ojol ri etzelal. Rumal chi quinquic'ayij che u q'uexal sak puak y k'än puak, che u q'ue-xal ronojel ri cächicopir, y rumal rech ri jastak ri cäquitzucuj ri elak'omab y cäquelak'aj. Pa ri k'ij ri' quinpe na cuc',

quintzelej na ri qui banom pa-
quiwi'.

33. Xc'ulmatajic chi aretak
ri Jesús xuq'uis u bixic we tak
tzij, xubij chque ri u tijoxelab:
Chixoc pa ri suc'alaj u chi' ja,
rumal suc' ri u chi' ja, latz' xu-
kuje' ri be ri copan c'ä pa ri
c'aslemal, xa' c'o jujun ri queri-
kovic. Tzare nim u wäch ri u
chi' ja, y nim u wäch ri be ri
copan c'ä pa ri cämical, e q'ui
ri quebinic chila', c'ä coc ri
ak'ab aretak majun cäcuinic
cächacunic.

U TAS 28

*Cäya'ic chquijujunal ri cablajuj ri
cäquirayij pa canima'; oxib cäqui-
cha'o quecanaj cho ri uwächulew c'ä
pa ri u petic ri Ajawaxel pa juluwem;
mayilaj tak jastak cäc'utwächin
chque ri oxib; e cunam rech man
quecäm taj, y rech man c'o tä c'äx
querikovic.*

1. Xc'ulmataj c'ut chi c'äte
ri Jesús xubij we tzij, xuch'abej
ri u tijoxelab chquijujunal, xu-
bij chque: ¿Jachique ri quirayij
chi quinbana, are in benak
chic ruc' ri Tataxel?

2. E c'o oxib ri man xe-
ch'aw taj, tzare conojel ri nic'aj
chic xech'awic, xquibij: Cäka-
rayij chi aretak uj opaninak c'ä
pa ri u ri'jaric ri achi, aretak uj
ka q'uisom ri lok'alaj ka pata-
ninem ri xujsiq'uix che umal la,
chi chanim cujuinic cujpetic
uc' la pa ri ajawibal la.

3. Are' xubij chque: Ix te-

wichim rumal quirayij chi quin-
ban wa'. Rumal ri', aretak ix
c'o oxc'al cablajuj i junab,
quixpe na wuc' pa ri wajawi-
bal, wuc' in quirik na uxlanem.

4. Aretak ch'awinak chque,
xutzolkomij rib chquiwäch ri
oxib chic y xubij chque: ¿Jas
quiwaj chi quinban chiwe, are
in benak ruc' ri Tataxel?

5. Xebison ri e are' pa cani-
ma', rumal chi c'äx xquina'o
che u bixic ri qui rayibal.

6. Are' xubij chque: Chi-
tampe', weta'm ri i chomanic. I
rayim junam ruc' ri xurayij ri
Xuan, ri nu lok', ri xinrachilaj
pa ri lok'alaj nu pataninem na-
be chuwäch xinquiwajisaj ri
aj Judeyib.

7. Rumal ri', mas tewichim
na ix, rumal chi mijumul quirik
na ri cämical. Xane quixc'oji'
na c'ä quiwilo ronojel ri cuban
na ri Tataxel cuc' ri calc'ual ri
winak, c'ä quetz'akatisax cono-
jel ri jastak je jas u beyal ri u
rayibal ri Tataxel, are quinpe
na ruc' nu juluwem, cuc' ri
cuinem re ri caj.

8. Mijumul quirik na ri c'äx
re ri cämical, xane quixq'uex
na re cämical che junalic c'as-
lemal pa jun jakow yupunic
bok'wächaj. C'äte c'u ri', quix-
tewichixic na pa ri rajawibal ri
in Tat.

9. Xukuje', man quina' tä
c'äx pa ri i c'aslemal cho we
ulew ruc' ri i tiojilal, mawi
quixbisonic, xak xuwi cumal ri

macaj ri e c'ó cho ri ulew. Quinban c'u na ronojel wa' rumal ri i rayim chi quinban chiwe. Rumal c'u ri ix ri' i rayim chi quixcuinic quic'am ulok chwe ri canima' ri achijab, c'ä cataq'ui' ri uwächulew.

10. Rumal we jasäch ri', quirik na jun tz'akatalaj i quicotemal. Quixt'uyi'c na pa ri rajawibal ri in Tat. Kas je', c'ó na jun tz'akat quicotemal iwuc', je jas ri Tataxel u ya'om jun tz'akatalaj nu quicotem. Quixux na junam wuc', in c'ut junam ruc' ri Tataxel. C'u ri Tataxel y ri in, uj xa' jun.

11. C'u ri Lok'alaj Uxlaxixel cuya' k'alajisanem chrij ri Tataxel y chwij ri in. Ri Tataxel c'ut cuya' ri Lok'alaj Uxlaxixel chque ri calc'ual ri achijab rumal wech in.

12. Xc'ulmatajic c'ut chi c'äte ri xubij we tak tzij, ri Jesús xuchap chquijujunal ri belejeb ruc' u wi' ri u k'ab, are c'u ri oxib ri quecanaj na man xuchap taj, c'äte c'u ri' xbec.

13. Chiwilampe', xjak ri caj. We oxib ri' xec'am bic pa ri caj, y xquita y xquilo jastak ri man cuya' tä u bixic.

14. Man xya' tä chque chi xquitzijoj wa', xukuje' man xya' tä chque ri cuinem che u k'alajisaxic ri jastak ri xquito y ri xquilo.

15. Man xecuín taj che retamaxic we xquiban wa' ruc' ri qui tiojil o man ruc' tä ri qui

tiojil, rumal xquichomaj chi xbantaj jun q'uexbal che qui tiojil je tä ne xq'uexic ri qui tiojil. Nabe cuya' quecämíc, wacamic c'ut man quecäm tä chic na. Jeri' c'ut xecuínic rech xquica'yej ri jastak rech ri Dios.

16. Tzare xc'ulmataj c'ut chi jumul chic xquiban ri qui lok'alaj pataninem cho ri ulew. Pune jeri', man xquibij tä ri jastak ri xquito ri xquilo rumal rech ri takbal ri xya' chque chicaj.

17. Are c'u ri', we xecanaj che qui cämíc o che jun junalic qui c'aslemal c'äte ri xq'uextaj ri qui tiojil, wa' man weta'm taj.

18. Xak xuwi weta'm je jas cubij ri ojer tak tzij ri ya'om canok, chi xebinic cho ri uwächulew, xequipatanij conojel ri winak, xequikasaj ri winak xe' ja', xquic'am ulok che ri u winakil conojel ri xecojon chque tak ri tzij ri xquitzijobej. Y ronojel ri xquiban ri qui kasbal xe' ja' xquic'amo ri Lok'alaj Uxlaxixel.

19. C'u ri are' xeq'uiak pa che' cumal ri man e aj u winakil ri Cristo. C'u ri tak che' ja ri xeboquic wi, man xecuín tä che qui chapic rumal chi xepak'in che nic'aj.

20. Xukuje' xemuktajic, xane xquisoco ri ulew ruc' ri u tzij ri Dios. Rumal ri', je jas u beyal ri u cuinem xebel bic c'ä pa ri ulew. Rumal la', man xe-

cuin tä ri winak chubanic nimalaj tak jul rech quecanajic e muktalic.

21. Churox mul xeq'uiak chupam jun tuj ri c'ö ri u k'ak' chupam, man c'ö tä c'äx xquiriko.

22. Chucab mul xeq'uiak chupam jun jul que c'a'nalaj tak awaj. Chiwilampe', xetz'en cuc' ri c'a'nalaj tak awaj, je u banic jun ac'al ri quetz'en ruc' jun alaj chij ri cätu'nic, man c'ö tä c'äx ri xquiriko.

23. Xc'ulmataj c'ut chi jeri' xebinic chquixol conojel tak ri tinimit re Nefi. Xquitzijobej c'ut ri lok'alaj u tzijobal ri Cristo chque conojel ri xec'o'ji' cho ri ulew. Xquic'am ri u tzij ri Ajaw pa canima', y xquimulij quib che ri u winakil ri Cristo. Jewa' xetewichixic ri ija'lil ri' je jas u beyal ri u tzij ri Jesús.

24. Ruc' wa', in, Mormón, quinq'uis nu tzij chrij we jastak c'ä jun k'ij chic.

25. Chiwilampe', xa' jubik' cäraj rech xintz'ibaj ri qui bi' ri oxib tijoxelab ri man cäquirik tä na ri cämical, xane ri Ajawaxel man xuya' tä chwe. Rumal ri', man quintz'ibaj taj, rumal chi man esam tä chi sak cho ri uwächulew.

26. Tzare chiwilampe', in e wilom, c'u ri e are' xinquipatanij.

27. Chiwilampe', queriktaj na chquixol ri Gentilib, c'u ri

Gentilib man cäquich'ob tä na qui wäch.

28. Xukuje' queriktaj na chquixol ri aj Judeyib, c'u ri e are' man cäquich'ob tä na qui wäch.

29. Cäc'ulmataj na chi aretak ri Ajaw cuchomaj pa ri u no'jibal chi utz, kastzij quequipatanij conojel ri rija'lil ri Israel ri e jabutal canok, y xukuje' conojel ri nimak tak tinimit, calpuk winak, y winak ri jalajoj qui ch'abal. Cäquic'am na ulok q'ui winak che ri Jesús rech cätz'akatisax qui rayibal, xukuje' rumal ri u cuinem ri Dios ri c'ö cuc' che qui to'ic ri winak rech cäquic'am ri u tzij.

30. Ri e are' c'ut je jas ri rangelib ri Dios. Y we cäquitz'onoj che ri Tataxel pa ri u bi' ri Jesús, kas quecuin na che qui c'utwächinic chuwäch apachique achi ri utz cuhomaj.

31. Kastzij c'ut, cäquiban nimalaj mayilaj tak chac nabe chuwäch ri nimalaj k'ij ri cäpe na, aretak conojel kastzij takal chque chi quetaq'ui' chuwäch ri u k'atbal tzij ri Cristo.

32. Kas je', c'ä chquixol ri Gentilib cäquiban na jun nimalaj mayilaj chac nabe chuwäch ri k'ij re k'atow tzij.

33. We tä c'ö iwuc' conojel tak ri lok'alaj tz'ibatalic ri cäquibij ronojel mayilaj tak chac re ri Cristo, kas quiwetamaj na chi we jastak kas quec'ulmataj

na, je jas u beyal ri u tzij ri Cristo.

34. ¡Tok'ob u wäch jachin man cutatabej ri u tzij ri Jesús, mawi ri qui tzij ri e u takom are' chquixol! Rumal chi jachin man cuc'am taj ri u tzij ri Jesús, mawi ri qui tzij ri e u takom are', man cuc'am tä ri are' xukuje'. Rumal ri', ri are' man cuc'am tä na ri are' pa ri q'uisbal k'ij.

35. Mas utz chque we ma tä xebalaxic. ¿La quichomaj ba' pa iwanima' chi quixcuin quik'atej ri u k'atbal tzij ri Dios, ri c'äx cuna' chiwij, ri tac'alem cumal ri achijab rumal rech we beyal ri' cuya' chi cäpe ri colotajic.

36. Chiwilampe', wacamic, je jas xintzijon chquij ri e u cha'om ri Ajawaxel. Kas je', ri oxib ri xec'am bic chicaj, ri man xinwetamaj taj we ri e are' xech'ajch'ojarisaxic pa ri c'aslemal c'ä che ri junalic c'aslemal—

37. Chiwilampe', c'äte ri xintz'ibaj, in nu ta'om che ri Ajawaxel. Are' c'ut xuk'alajisaj chnuwäch chi rajwaxic u banic jun q'uexbal che ri qui tiojil, we ma tä xuban jewa', kastzij cäquirik na ri cämical.

38. Rumal ri', rech man cäquirik tä ri cämical, xban jun q'uexbal che ri qui tiojil rech man cäquirik tä c'äx, mawi bisonem, xak rumal ri qui mac ri e c'o chuwächulew.

39. We q'uexbal ri' man junam tä ruc' ri cuban na pa ri q'uisbal k'ij. Xane kas xban jun q'uexbal chque rech man c'o tä u cuinem ri itzel che qui takchixic che mac. Y kas xpe ri ch'ajch'o'jil che qui tiojil, rech chi xebux ch'ajch'o'j winak, rech c'u man c'o tä cuban chque ri cuinem ri c'o cho ri ulew.

40. Pa we c'olem ri', takal chi quecanajic c'ä pa ri k'ij re k'atbal tzij re ri Cristo. Pa ri jun k'ij ri', ri e are' cäquic'am jun q'uexbal chic, ri mas nim na, y quec'ulutaj c'u na pa ri rajawibal ri Tataxel, rech mawi jumul quebel bic chila', xane quec'o'ji' na ruc' ri Dios che junalic chicaj.

U TAS 29

Ri u pixabanic ri Mormón chque ri cäquixutu'j ri u tzij y ri u chac ri Ajawaxel.

1. Wacamic c'ut chiwilampe', quinbij chiwe chi aretak ri Ajawaxel cuchomaj pa ri u no'jibal chi utz quepe chi sak we jastak chque ri Gentilib, je jas u beyal ri u tzij, c'äte ri', quich'ob na chi tajin cuchaplej u tz'akatisaxic ri yabal tzij ri u banom ri Tataxel cuc' ri alc'ualaxel re Israel chrij ri qui tzelejibal cho ri ulew re ri quechbal.

2. Quiwetamaj c'ut chi quetz'akatisax na ronojel ri u

tzij ri Ajawaxel ri xbix canok cumal ri lok'alaj tak k'alajisanelab che ri cäpe na. Man cuya' tä na chi quibij chi cäbeytaj ri u petibal ri Ajawaxel chque ri alc'ualaxel re Israel.

3. Michomaj pa iwanima' chi man c'ö tä qui patan ri tzij ri bitajinak. Chitampe', ri Ajawaxel cunatajisaj na ri yabal tzij ri u banom cuc' ri u winak ri e aj uwo rachoch ri Israel.

4. Aretak c'ut quiwilo chi quel na we tak tzij chixol, mixutuj chic ri u banom ri Ajawaxel, rumal chi ri machet re ri u k'atbal tzij c'ö cho ri u wiquiak'ab. Chitampe', quixurik na we quixutuj ri u banom pa ri jun k'ij ri'.

5. ¡Tok'ob u wäch apachin ri cuxutuj ri u banom ri Ajawaxel! Kas je', ¡tok'ob u wäch apachin ri cuxutuj ri Cristo, y xukuje' ri u banom are'!

6. Kastzij, ¡tok'ob u wäch apachin ri cubij chi man c'ö tä ri u k'alajisanem ri Ajawaxel, y xukuje' ri cubij chi ri Ajawaxel man cächacun tä chic rumal ri u k'alajisanem, mawi rumal ri k'alajisabal che ri cäpe na, mawi rumal ri u sipanic, mawi rumal ri nic'aj ch'abal, mawi rumal ri cunanac, mawi rumal ri u cuinem ri Lok'alaj Uxlabixel.

7. Kastzij, ¡tok'ob u wäch apachin ri cubij pa ri jun k'ij, chutok'obisaxic rib chi ri Jesucristo man cäcuin tä cuban mijun mayibal! Rumal chi apachin

ri cubij na wa', cux na je jas ri ralc'ual ri itzel, man c'ö tä elbal c'uxaj ri xya' che, je jas u beyal ri u tzij ri Cristo.

8. Kastzij, mich'ach'at chquij ri aj Judeyib, mixutuj ri e are', miwetz'bej ri qui wäch ri e are', y xukuje' mijun chque ri nic'aj winak ri e aj uwo rachoch ri Israel. Rumal chiwilampe', ri Ajawaxel cunatajisaj na ri yabal tzij ri xuban cuc', cuban c'ut ri xubij chi kas cuban na chque.

9. Rumal ri', michomaj pa iwanima' chi quixcuinic quiqu'ux ri u wiquiak'ab ri Ajawaxel che ri u moxk'ab, rech man cuban tä ri u k'atbal tzij c'ä che u tz'akatisaxic ri yabal tzij ri u banom cuc' ri winak ri e aj uwo rachoch ri Israel.

U TAS 30

Ri Mormón quebupixabaj ri Gentilib rech cäquiqu'ux qui c'ux che ri qui mac.

1. ¡Chitatabej, ix Gentilib, chitatabej ri u tzij ri Jesucristo, ri u C'ojol ri Dios ri c'aslic, ri u takom chwe chi quintzionic chiwij ix! Chiwilampe', are' cutak chwe chi quintz'ibaj, cubij:

2. ¡Chitzolk'omij iwib iwonojel ix, ri Gentilib, che ri itzel tak i be. Chiqu'uxa' i c'ux che ri itzel ri i banom, y che ri banow tak i tzij, y che ri subunic, y che ri i mac ri banom chquixol achijab y ixokib, y che ri i mac ri man esam taj chi sak, y

che ri i k'ijilanic chque ala's
tak tiox, y che ri i cämisanic, y
che ri i banow tak itzibal re
ajk'ijab, y che ri itzel quiwil wi
ri cäquiban ri winak, y che ri i
ch'o'j, y ronojel ri i mac, c'u ri
itzel ri i banom! ¡Tisaj c'u

wuc', chibana' i kasbal xe' ja'
pa ri nu bi' rech quic'am ri re-
sabal ri i mac, y rech quixnoji-
sax che ri Lok'alaj Uxlabixel,
rech quixajilataj cuc' ri e aj ri
nu winakil, ri e aj uwo rachoch
ri Israel!

UCAJ NEFI

RI WUJ RECH RI NEFI

NEFI, RI U C'OJOL RI NEFI—JUN CHQUE RI U TIJOXELAB RI JESUCRISTO

Ri ojer tak tzij que ri winak rech ri Nefi, ja ri cäbix wi ri tzij ri xquitz'ibaj che jujun junab.

Cänimarisax chic jumul ri u winakil ri Cristo; ri aj Nefitas y ri aj Lamanitas cäquic'am ri u tzij ri Dios; xquijachala' ri jastak que chquiwäch; c'o suq'uilal pa queib cient junab, c'äte c'u ri', xquitas chbil quib, xquetzelaj quib; ri Amós, y ri Ammarón, chquijujunal cäquic'olo ri tzij ri xtz'ibax che jujun junab.

1. Xc'ulmataj c'ut chi xoc'ow ri junab treinta y cuatro, xukuje' ri junab treinta y cinco, y chiwilampe', ri u tijoxelab ri Jesús qui suc'umam ri u winakil ri Cristo pa tak conojel ri ulew chila'. Conojel ri xepe cuc', ri kas xquiqu'ux ri qui c'ux, xekasax xe' ja' pa ri u bi' ri Jesús, y xukuje' xquic'am ri Lok'alaj Uxlabixel.

2. Xc'ulmataj c'ut chi pa ri junab treinta y seis, conojel ri winak ri c'o cho ronojel ri uwächulew xquic'am ri u tzij ri Ajawaxel pa canima', ri aj Nefitas c'u xukuje' ri aj Lamanitas. Man c'o taj ch'o'j mawi oyo-wal chquixol. Xechacunic kas suc' cachbil quib.

3. Xquijachala' ri jastak que chquiwäch. Rumal ri', man c'o tä k'inomab, man c'o tä meba'ib, man c'o tä ri e ximatal mawi ri e tzokopital, xane conojel e tzokopitalic, y conojel

xquic'am ri sipanic aj chicaj.

4. Xc'ulmataj c'ut chi pa ri junab treinta y siete, xukuje' xtakan ri utzilal cho ri ulew.

5. C'u ri u tijoxelab ri Jesús xquiban nimak y mayilaj tak jastak. Xequicunaj ri yawabib, xequic'astajisaj ri cäminakib, xquibano chi quebin ri e ch'ocnajic, xquibano chi queca'yic ri moyab, y xquibano chi cäquita ri t'oyab. Xquibano ronojel tak u beyal mayibal chquixol ri calc'ual que ri achijab. Xak xuwi xquiban mayibal pa ri u bi' ri Cristo, we ma tä jeri', man xquibano taj.

6. Je c'u ri', xoc'ow ri junab treinta y ocho, ri treinta y nueve, ri cuarenta, ri cuarenta y uno, y ri cuarenta y dos. Je', c'ä pa ri junab cuarenta y nueve, c'u ri cincuenta y uno, ri cincuenta y dos, c'ä xoc'owic ri junab cincuenta y nueve.

7. C'u ri Ajawaxel sibalaj xebunimarisaj pa ri culew, je', c'ä xquiyac chic jumul tak tinimit pa ri qui c'olibal ri e c'atinak.

8. Je', xetzelej chic jumul ri u banic ri nimalaj tinimit Zarahemla.

9. Tzare c'o sibalaj tinimit ri xekaj pa ri cho, c'u wacamic xak c'o ja' pa ri qui c'olibal. Rumal ri', man cuya' tä chi

quetzelej ri qui banic we tak tinimit.

10. Xc'ulmataj chi xquicowirisaj quib ri winak re Nefi, y kas chanim xeq'uiyarc, xebux jun je'lalaj winak, sibalaj c'o quicotem chkij.

11. Xukuje' xec'uli'c, xequic'uluba' ri calc'ual y sibalaj xetewichixic je jas ri cäquibij ri q'ualaj yabal tak tzij ri u ya'om ri Ajawaxel chke.

12. Ri e are' man xquiban tä chic je jas ri cubij ri u pixab ri Moisés. Xak xquinimaj ri u takbal ri qui c'amom lok rumal ri Cajawaxel, ri qui Dios, man xecos tä chubanic ri majwa'im, y ri u banic ch'awem ruc' ri Dios, y xukuje' sibalaj xquimulij quib chubanic ch'awem ruc' ri Dios, y chutatabexic ri u tzij ri Ajawaxel.

13. Xc'ulmataj chi xquitana-ba' ri ch'o'j chquixol conojel ri winak cho ronojel u wäch ri ulew. C'u sibalaj tak mayibal xebantajic chquixol ri u tijoxelab ri Jesús.

14. Xc'ulmataj c'ut chi xoc'ow ri junab setenta y uno, xukuje' ri junab setenta y dos, je', c'ä pa ri junab setenta y nueve. Je', cä jun cien junab oc'owinac chic, c'u ri u tijoxelab ri e cha'om rumal ri Jesús e benac chic pa ri c'olibal que ri utzalaj uxlabal ruc' ri Dios. Xak xuwi man e benac tä chic ri oxib ri xyataj chi quecanajic. Xjachtaj ri lok'alaj chac pa qui

k'ab nic'aj tijoxelab chic ri xecha'ic chubanic ri qui q'uexwäch ri e cäminac. Xukuje' e cäminac chic q'ui winac pa tak wa' junab ri oc'owinac chic.

15. Xc'ulmataj chi man c'o tä ch'o'j pa ri ulew rumal ri lok'ok'ebal c'uxaj rech ri Dios ri c'olic pa ri canima' ri winac.

16. Y man c'o tä chic ri quiäkrayibal chquixol, mawi oyowal, mawi ri macaj ri cuban jun achi ruc' jun ixok ri man c'ulan tä ruc', mawi banow tak tzij, mawi ri cämisanic, mawi apachique rayibal je jas ri cäraj ri tiojilal. Kastzij man c'o tä jun winac cäquicoti na chuwäch we winac, pune tä e c'o nic'aj chic winac ri xebantajic rumal ri u k'ab ri Dios.

17. Man c'o tä elak'omab, cämisanelab, xukuje' man c'o tä aj Lamanitas, mawi apachique u cholaj jun winac cäcoj u bi' jun achi chque. Xane conojel xak e jun, ri alc'ualab rech ri Cristo, ri cäquechebej ri rajawibal ri Dios.

18. ¡Sibalaj tewichital qui wäch ri e are'! C'u ri Ajawaxel xebutewichij pa ronojel ri qui banom. Je', sibalaj e tewichitalic, xquinimarisaj quib che utz c'ä oc'owinac ciento diez junab. C'u ri nabe ija'lil c'äte ri u petic ri Cristo e cäminac chic, y man c'o tä ch'o'j pa ronojel ri ulew.

19. Xc'ulmataj c'ut chi

xcäm ri Nefi, ri c'ó ruc' we q'uisbal tak tz'ib, (y ri are' xutz'ibaj we tzij puwi' ri xax tak u xak ch'ich' re ri Nefi), c'u ri u c'ojol, Amós, xuc'amo che u q'uexel. Y xutz'ibaj ri u banom ri u winak puwi' ri xax tak u xak ch'ich' re ri Nefi xukuje'.

20. Ri are' xutz'ibaj ri u c'ulmam ri u winak pa ochenta y cuatro junab, y c'ä xc'oji' ri utzilal cho ri ulew, xak xuwi jutz'it chque ri winak man xcaj tä chic cäquic'am ri u tzij ri Dios pa ri u winakil ri Jesucristo. Xquicoj aj Lamanitas che ri qui bi'. Rumal c'u ri', c'ó chic jumul ri aj Lamanitas cho ri ulew.

21. Xc'ulmataj chi ri Amós xcämic xukuje', (wa' xc'ulmataj aretak oc'owinak chic ciento noventa y cuatro junab c'äte ri u petic ri Cristo) c'u ri u c'ojol ri Amós xutz'ibaj cho ri xax tak u xak ch'ich' rech ri Nefi je jas u q'uexel. Xukuje' xutz'ibaj cho ri wuj re ri Nefi, are we wuj ri'.

22. Xc'ulmataj c'ut chi oc'owinak chic quieb cient junab, y conojel ri winak rech ri ucab ija'lil e cäminak chic, xak xuwi jutak winak man e cäminak tä chic.

23. C'u ri in, Mormón, quinwaj chi quiwetamaj chi ri winak sibalaj xequiyaric. Rumal ri', xejabunic cho ronojel ri uwächulew. Xukuje' xek'inomarcic rumal chi xenimarcic rumal ri Cristo.

24. Tzare pa ri junab wa', ri doscientos uno junab, xec'oji' jujun chquixol ri xquichaplej qui nimarcic quib rumal ri pakal tak catz'iak ri qui cojom, y xukuje' je'lalaj tak pakal abäj, y nic'aj chi je'lalaj jastak re ri uwächulew.

25. C'äte ri k'ijal ri', man xquijachala' tä chic ri jastak que chquiwäch.

26. Xquichaplej cäquitas quib pa nic'aj jumulaj tak winak, y xquiyac nic'aj chic iglesias rech quek'inomarcic cumal, y xquichapej cäquixutuj ri kastzjalaj u winakil ri Cristo.

27. Xc'ulmataj c'ut chi oc'owinak chi ri junab doscientos diez, y c'ó chic q'ui tak iglesias pa ri ulew. Je', xec'oji' q'uialaj tak iglesias ri xquibij chi quecojon che ri Cristo, tzare xquixutuj q'ui tak jastak rech ri lok'alaj u tzijobal. Rumal ri', xquic'am ronojel beyal rech etzelal, y xquiya' ri lok'alaj tak jastak chque ri man takal tä chque rumal rech chi e ajmaquib.

28. E q'ui ri winak ri xeboquic ruc' we iglesia. Wa' rumal ri etzelal, y xukuje' rumal ri u cuinem ri itzel ri oquinak pa ri canima'.

29. Xukuje' c'ut, c'ó chi jun iglesia ri xubij chi man c'ó tä ri Cristo. Ri e are' xecokataj ri e c'ó pa ri kastzjalaj u winakil ri Cristo, rumal rech chi e are' mach'ach'em tak winak, y c'ó

ri qui cojobal che ri Cristo. Xukuje' xquetzelaj qui wäch rumal rech ri q'ui tak mayibal ri xbantajic chquixol.

30. Rumal ri', xquicoj qui chuk'ab y ri qui takanic paquiw' ri u tijoxelab ri Jesús ri xecanajic cuc', y xequiya' pa che'. Tzare rumal rech ri u cuinem ri u tzij ri Dios ri c'o cuc', xepaxic ri tak che', y xebel ulok chquiwäch, y xquibano q'ui tak mayibal chquixol ri winak.

31. Pune tä xebantajic we tak mayibal cumal, ri winak xquicowirisaj ri canima', y xcaj cäquicämisaj, je jas xcaj ri aj Judeyib cäquicämisaj ri Jesús, je jas ri cubij ri u tzij.

32. Xequiya' c'ut pa tak tuj ri c'o k'ak' chupam. Xebel ulok chupam y man c'o tä c'äx xquiriko.

33. Xukuje' xequiya' chupam tak jul ja ri c'o wi c'a'nalaj tak awaj, xane ri e are' xebetzen cuc', je ri u banic jun ac'al quetz'en ruc' jun alaj chij. Xebel c'u ulok y man c'o tä c'äx xquiriko.

34. Pune tä jeri', ri winak xquicowirisaj ri canima', rumal xc'am ri qui be cumal ri q'ui tak pareyib, y itzel tak k'alajisanelab che ri cäpe na. Are tak wa' xquibij chque chi cäquiban q'ui tak iglesias chic, y xukuje' chubanic ri etzelal. Xequich'ay ri u winak ri Jesús, tzare ri u winak ri Jesús man xquitzelej

taj ri qui ch'ayic. Je c'u ri', xquitzak pa ri quetzela, y man xecojon tä chic che jujun tak junab c'ä oc'owinac chic ri junab doscientos treinta.

35. Xc'ulmataj c'ut chi pa ri junab ri', pa ri junab doscientos treinta y dos, xc'ulmataj chi xban jun nimalaj tasbal ib chquixol ri winak.

36. Xc'ulmataj c'ut pa ri junab wa', chi xwalajisax jutak winak ri aj Nefitas qui bi', y ri e are' ri kas cojonelab che ri Cristo. Chquixol ri e are' xec'o-ji' ri cäbix ri aj Jacobitas, ri aj Josefitas, y ri aj Zoramitas cumal ri aj Lamanitas.

37. Rumal ri', ri kastzij conojelab che ri Cristo, y ri kas xquinimarisaj u k'ij ri Cristo, (xec'o-ji' chquixol ri oxib u tijoxelab ri Jesús ri ya'om chque quecanajic) ya'om qui bi' ri aj Nefitas, ri aj Jacobitas, ri aj Josefitas, y ri aj Zoramitas.

38. Xc'ulmataj c'ut chi ri winak ri xquixutuj ri u tzijobal ri Jesús, are ri aj Lamanitas, ri aj Lemuelitas, y ri aj Ismaelitas qui bi'. Are tak wa' man xetzak tä rumal rech chi man xecojon tä chic, xane xquic'ululaj ri u tzijobal ri Cristo je jas ri qui rayibal. Xequitijoj ri calc'ual chi man quecojon taj, je jas xquiban ri qui tat tzpa ri jekbal.

39. Wa' rumal ri quetzela y ri qui mac ri qui tat, xa' junam je jas xc'ulmataj pa ri jekbal. Xquitijoj chi cäquetzelaj qui

wäch ri ralc'ual ri Dios, je jas xtijox chque ri aj Lamanitas chi quebetzelaj qui wäch ri cal-c'ual ri Nefi tzpa ri jekbal.

40. Xc'ulmataj c'ut chi oc'owinak chic ri junab doscientos cuarenta y cuatro, y jeri' xeriktajic ri jastak que ri winak. C'u ri itzel tak winak xquicowirisaj quib, xebux e q'ui na chquiwäch ri u winakil ri Dios.

41. Xquiterenej ri qui yaquic tak iglesias, y xquicoj je'lalaj tak jastak chupam. Je c'u ri' xoc'ow ri junab doscientos cincuenta, y xukuje' ri junab doscientos sesenta.

42. Xc'ulmataj chi ri itzel tak winak xquichaplej ri qui tac'abaxic itzel yabal tak tzij chi c'uyal, y jumulaj tak winak chi c'uyal je jas u beyal ri Gadiantón.

43. Xukuje' xquichaplej ri winak re Nefi cäquinimarisaj quib pa canima', rumal ri nimalaj qui k'inomal. Y xquibanic jastak ri man c'o tä qui patan je jas xquibano ri cachalal, ri aj Lamanitas.

44. C'äte c'u ri', ri u tijoxelab ri Jesús xquichaplej qui bisonic pa canima' rumal rech ri macaj rech ri uwächulew.

45. Xoc'ow c'ut oxib cient junab, c'äte ri', ri aj Nefitas, y xukuje' ri aj Lamanitas, xebux kas itzel winak, ri jun wa' junam chuwäch ri jun chic.

46. Xc'ulmataj c'ut chi ri elak'omab re Gadiantón xquijabuj quib cho ronojel ri uwächulew. Xak ri u tijoxelab ri Jesús xecanajic pa suq'uilal. C'u ri winak sibalaj xquimulij ri k'an puak, ri sak puak, y xquiban c'ayinic cachbil quib cuc' conojel jastak.

47. C'äte oc'owinak chic ri junab trescientos cinco (y c'ä c'o na ri quetzalal ri winak), xcäm ri Amós, c'u ri rachalal, Ammarón, xuc'olo ri ojer tzij che jujun junab che u q'uexel ri Amós.

48. Xoc'ow c'ut ri junab trescientos veinte, c'äte ri', xc'ulmataj chi ri Ammarón xuc'u' ri lok'alaj tak tz'ibatal je jas ri bim che rumal ri Lok'alaj Uxlabixel, je', conojel ri lok'alaj tak tz'ibatal che jujun junab ri e k'axinak cumal conojel ri tak ija'lil ri oc'owinak chic, c'ä pa ri junab trescientos veinte tzpa ri u petic ri Cristo.

49. Xuc'u' canok che u banic ri cäraj ri Ajawaxel, rech cätzelej chic jumul cuc' ri nic'aj chic winak rech ri rachoch ri Jacob, ri man e sachinak tä qui wäch. Wa' je jas ri cubij ri tak k'alajisabal che ri cäpe na y ri yabal tak tzij rech ri Ajawaxel. Jeri' cäq'uis canok ri tz'ibatal che jujun junab rech ri Ammarón.

RI WUJ RE RI MORMON

U TAS 1

Ri Ammarón cujach ri lok'alaj tak tz'ib pa u k'ab ri Mormón; cäban ch'o'j y etzelal; quebel bic ri oxib tijoxelab aj Nefitas; man cäya' tä che ri Mormón rech cätijonic; Abinadí y ri Samuel, ri jun chque ri aj Lamánitas, qui bim can jas ri cäpe na; cä-tz'akatisax wi u banic ronojel ri xquibij are'.

1. Je c'ú ri' in, Mormón, quinban jun tz'ib. We jun tz'ib ri' jun tz'ibatal re ronojel ri wilom y ronojel ri nu tom. Quincoj che u bi' ri Wuj re ri Mormón.

2. Pa ri k'ij ri Ammarón xumuk can ri tz'ib chuwäch ri Ajawaxel, xul wuc' in. In c'ó lajuj nu junab, y chaplem jun nu tijoxic wib jas ri u beyal ri quetamabal ri nu winak. Ri Ammarón c'ut xinutzijobej, xubij chwe je wa ri': Quinch'obo chi ri at jun nimanel ac'al, y at sac'aj che u ch'obic ri jastak.

3. Rumal c'ú wa', nataj chawe ronojel ri awilom chque we winak ri'. Chabana' wa' are catoipan pa ri juwinak cajib a junab. Chi ak'anok, catbec na pa ri jun ulew Antum u bi', catbec na c'ä pa jun juyub u bi' Shim. Y chila' nu mukum can ronojel tak ri lok'alaj juch'um tz'ib ri c'ó can retal chuwäch, ri quetzijon chquij we winak ri'. In nu mukum ri' chila' che tak ri u beyal ri Ajawaxel.

4. Chawilampe' c'ut, cac'am na ulok chawe ri xaxalaj tak u xak ch'ich' re ri Nefi, y caya' can na ri nic'aj jastak chic jawi mukutal wi. Y cacoj na retal chrij ri xaxalaj tak u xak ch'ich' re Nefi. Cacoj na retal che u tzijobal ronojel ri aweta'm chquij we winak ri'.

5. Te c'ú ri', in, Mormón, in rija'lil ri Nefi, (y Mormón u bi' ri in tat). Rumal c'ú la', xinnotajisaj ronojel ri u takom ulok ri Ammarón.

6. Xc'ulmataj c'ut chi ri in xa' c'ó julaju nu junab. Y ri in tat xinuc'am bic pa ri ulew ri c'ó pa ri u wiquiak'ab ri relbal k'ij, c'ä pa ri nim ulew re Zarahemla.

7. Ronojel u wäch ri jun ulew ri' nojinak che nimak tak ja y c'ó q'ui tak winak, y ri sibalaj tak winak xak e junam ruc' ri sanyeb ri c'ó pa ri nimalaj ja'.

8. Xc'ulmataj c'ut chi xchapletaj u banic jun ch'o'j chila' chquixol ri aj Nefitas. Are ri' u bantajic, y ri aj Jacobitas, y ri aj Josefitas, y ri aj Zoramitas. Conojel ri' cäbix aj Nefitas chque. Ri aj Nefitas c'ut xquiban ch'o'j chquij ri aj Lamánitas, y cuc' ri aj Ismaelitas.

9. Cäbix aj Lamánitas chque conojel ri e are' ri aj Lamanitas, c'ú ri aj Lemuelitas,

c'u ri aj Ismaelitas. Are c'ut ri quieb juch'ob winak ri' are ri aj Nefitas y ri aj Lamanitas.

10. Xc'ulmataj c'ut chi xchaplex u banic ri ch'o'j chquixol ri e c'o pa tak ri c'ulbat re Zarahemla, chila' chuchi' ri tak ja' re Sidón.

11. Xc'ulmataj c'ut chi ri aj Nefitas qui mulim quib q'ualaj tak achijab. Xequimulij cäraj coc'ow treinta mil achijab, y mas tzna. Jeri' bantajinak c'u wa' chi pa ri junab ri' xquiban sibalaj tak ch'o'j. Xech'ecan ri aj Nefitas paquiwi' ri aj Lamanitas, y xecämisatajic q'ui tak chque ri' pa ri ch'o'j.

12. Xc'ulmataj c'u ri' chi ri aj Lamanitas xquiq'uex ri qui chomanic, xpe c'ut jun utzilal k'ijal chquixol ri winak aj we tinimit ri'. Xc'o'ji' c'ut jun utzilal chquixol, ri cäraj cajib junab, y man c'o tä chi quiq'uel xturuwic.

13. Xban c'ut jun nimalaj etzelal cho ronojel u wäch ri ulew. Rumal c'u la', ri Ajawaxel kas xeresaj bic ri lok'alaj u tijoxelab. Y xq'uis ri' ri qui chacuxic ri tak mayibal y cunanem, wa' rumal ri itzel tak chac ri xquiban ri winak.

14. Y man xya' tä ulok sipanic re ri Ajawaxel. Y man xkaj tä ulok ri Uxlabixel puwi' jun. Xc'ulmataj wa' rumal chi xebanow itzel tak chac y man xecojon tä che ri Dios.

15. C'u ri in, c'o ojlajuj nu

junab, y are suc' nu chomanic. Rumal wa', xpe ulok ri Ajawaxel wuc' ri in. Are c'ut xinc'amo ri rutzilal ri Jesús, y xinch'ob we utzilal ri'.

16. Y xincoj nu chuk'ab chi quintzizon na chquiwäch we winak. Tzare xtz'apix nu chi', y ri Dios xubij chwe chi man quintzizon tä chque ri xec'ululanic chrij ri qui Dios. Y ri lok'alaj tijoxelab are xebesax bi c'ut rumal ri itzel tak qui chac ri winak.

17. Tzare ri in kas xincanaj can chquixol, pune man yatal tä chwe chi xintzizon chque, rumal chi co ri canima'. Y xkaj jun etzelanic puwi' ri ulew rumal rech, y rumal rech chi co ri canima'.

18. Y ri elak'omab re ri Gadiantón, are c'o chquixol ri aj Lamanitas, y xquijabuj quib cho ri ulew ri'. Rumal c'u ri', ri winak ri e c'o pa ri ulew ri' are xquichaplej ri cawaxic ri k'inomalaj jastak, xequimuk ri' chupam ri ulew. Y ri jastak ri' xejilque'nic pa qui k'ab ri winak, are rumal ri etzelanic ri xukasaj ri Dios puwi' ri ulew. Y man xecuín tä che u chapixic we jastak ri', mawi xecuín tä chic che u c'ulaxic.

19. Xc'ulmataj c'ut chi c'o saq'uinelab. Xchacux ri itzibal, xban ri itzelalaj tak mayibal. Xkaj c'u ri' ri u cuinem ri jun itzel puwi' ronojel u wäch ri ulew. Y jewa' xetz'akatisax ro-

nojel tak tzij re ri Abinadí, y xukuje' re ri Samuel jun chque ri aj Lamanitas.

U TAS 4

Ri aj Nefitas cäquichaplej jun ch'o'j chquij ri aj Lamanitas; cäquiban wa' chutzelexic paquiwí' ri aj Lamanitas ri c'äx qui banom chque; ri aj Nefitas man quech'ecan tä chic; cäc'am bic ri lok'alaj tak tzij chupam ri juyub re Shim.

1. Xc'ulmataj c'u ri' chi ri aj Nefitas xebel bic cuc' ri ajch'o'jab pa ri jun ulew u bi' Tz'inowil. Xebel c'u bic chuyaquic jun ch'o'j chquij ri aj Lamanitas. Xbantaj ronojel wa' pa ri junab trescientos sesenta y tres.

2. Y xc'ulmataj c'ut chi xetzelexic wi ri aj Nefitas c'ä pa ri jun ulew u bi' Tz'inowil. Y sibalaj e cosinak chic. C'äte c'u ri', xepe c'ac'alaj ajch'o'jab re ri aj Lamanitas, xepe chquij jumul chi na. Xbantaj c'u ri' jun c'äxalaj ch'o'j rumal rech chi ri aj Lamanitas xquich'eco ri jun tinimit u bi' Tz'inowil. Y xequicämisaj q'ui aj Nefitas, y e q'ui xequicoj pa che'.

3. Are c'u ri' xebel bic ri nic'aj chic chquiwäch, y xeboc cuc' ri winak ri e c'o pa ri jun tinimit Teancum u bi'. C'u ri tinimit u bi' Teancum are c'o pa ri tak'aj churchí' ri nimalaj ja', pa tak ri u c'ulbat ri ulew. Y c'o chunakaj ri jun tinimit Tz'inowil u bi'.

4. Y ri ajch'o'jab re ri aj Nefitas xepetic pa ch'o'j c'ä cuc' ri aj Lamanitas. Y rumal c'u la' xchap u sachic qui wäch. We tä ma tä qui banom tä jewa', ma tä xech'ectajic tä cumal tak ri aj Lamanitas.

5. Chiwilampe' c'ut, ri k'atow tak u tzij ri Dios quebuch'ec na ri itzel winak. Are c'u ri' cäc'äjisaxic qui wäch ri itzel winak cumal ri itzel winak. Are ri' ri itzel winak ri cäquitakchij ri ac'ualab que ri winak pa canima', che u turuwisaxic ri quiqu'uel.

6. Xc'ulmataj chi ri aj Lamanitas xquisuc'umaj quib chubanic ch'o'j chquij ri e c'o pa ri tinimit Teancum u bi'.

7. Xopan c'u ri junab trescientos sesenta y cuatro, xc'ulmataj c'ut pa ri junab ri' chi ri aj Lamanitas kas xquiban ch'o'j chquij ri e c'o pa ri tinimit Teancum. Xquiban wa' che u ch'equic ri tinimit xukuje'.

8. Y xc'ulmataj c'ut chi ri aj Nefitas xebuch'ikimij bic apan y xebutak apanok. Ri aj Nefitas c'ut xequil ri aj Lamanitas e takom apanok, c'äte ri' xquini-marisaj quib che ri qui chuk'ab. Y xebe c'u apan, y xa' qui chuk'ab c'o u patan chque, y xech'equic chic ri tinimit u bi' Tz'inowil.

9. Bantajinak chi ronojel wa', e cäminak q'ui mil winak chque ri quieb juch'ob ri', ri aj Nefitas y ri aj Lamanitas.

10. Xc'ulmataj c'u ri', oc'owinak chi ri junab trescientos sesenta y seis. C'äte ri' xepe chic ri aj Lamanitas chquij ri aj Nefitas y xquiban ch'o'j cuc'. Tzare man xquiq'uex tä qui c'ux che ri etzelal qui banom. Are c'ut xak xquitakej u banic ri itzel tak qui chac.

11. Y man c'o tä u beyal chi cäk'alajisax na rumal ri ak'aj o chi cätz'ibax na rumal jun achi jas ri u banic ri c'äx rilic, ri quiq'uel, y ri tiojil socotajinak chquixol ri winak, ri aj Nefitas y ri aj Lamanitas. Sibalaj xequicotic chuturuwisaxic quiq'uel, la' rumal chi cowirinak conojel ri canima'.

12. Y mawi jumul ojer canok bantajinak jun nimalaj etzelal je jas wa', chquixol conojel ri ac'alab re ri Lehi, mawi xukuje' chquixol conojel e aj uwo rachoch Israel. Wa' je jas ri cubij ri u tzij ri Ajawaxel ri c'o chquixol we winak ri'.

13. Xc'ulmataj c'u ri' chi ri aj Lamanitas xquich'eco ri tinimit Tz'inowil. Xquiban wa' rumal quech ri ajch'o'jab are q'ui na chquiwäch ri aj Nefitas.

14. Y xebec apan xukuje' y xquiban ch'o'j chquij ri e aj ri tinimit Teancum, y kas xequiq'uiak bic chila' pa ri tinimit, conojel ri e c'o chupam. Y xequichap y xequic'am bic sibalaj winak, ri ixokib y ri ac'alab. Y xequicämisaj che tabal qui tok'ob ri ala's tak qui tiox.

15. Xopan c'ut ri junab trescientos sesenta y siete. Y pa ri junab ri', xc'ulmataj chi yacom coyowal ri aj Nefitas rumal ri qui cämisaxic ri quixokib y calc'ualab cumal ri aj Lamanitas. Rumal c'u la' xebec apan chquij ri aj Lamanitas, y c'o jun nimalaj oyowal pa canima'. Y jewa' c'ut xequich'ec ri aj Lamanitas jumul chic y xequitak apan pa tak culew.

16. C'u ri aj Lamanitas xqueyey c'ä pa ri junab trescientos setenta cinco, rech xebec chic jumul chquij ri aj Nefitas.

17. Y pa ri jun junab ri' xepe kajok chquij ri aj Nefitas. Xech'o'jin ruc' ronojel qui chuk'ab. Man xebajilataj tä c'ut rumal e q'ui winak ri'.

18. C'äte c'u banom chi wa', ri aj Nefitas man xequich'ec tä chic ri aj Lamanitas. Xchaplex c'u ri' u sachic qui wäch cumal, je ri cäjaric ri sak tew chuwäch ri k'ij.

19. Xc'ulmataj c'u ri' xepe kajok ri aj Lamanitas chrij ri tinimit u bi' Tz'inowil. Xbantaj c'u ri' jun nim c'äxalaj ch'o'j pa ri jun ulew u bi' Tz'inowil, y xequich'ec ri aj Nefitas pa ri ch'o'j ri'.

20. Y xebanimajic bic chic jumul chquiwäch, y xebopan c'ut pa ri jun tinimit u bi' Boaz. Chila' c'ut, utz xetaq'ui'c chquiwäch ri aj Lamanitas, ruc' jun mayalaj cowil. Y jewa' c'ut

ri aj Lamanitas man xequich'ec taj c'ä pa ri u camul qui kajibal chquij.

21. Kajinak ri e are' chquij, pa ri u camul, xequijach apan ri aj Nefitas, y xequicämisaj. Are sibalaj nim ri cämisabal xquiban chque. Y xecämisax chi jumul ri quixokib y calc'ual che tabal qui tok'ob ri ala's tak qui tiox.

22. Y xc'ulmataj chi ri aj Nefitas xebanimajic jumul chic chquiwäch, xequic'am juntir ri qui winakil, ri e c'ö pa ri nim tinimit, y ri ch'utin tinimit.

23. In c'u ri Mormón xinch'obo chi ri aj Lamanitas chanim quebec na takanelab paquiwí' ri e c'ö pa ri ulew ri'. Rumal c'u la' xinbe pa ri jun juyub u bi' Shim, xinc'am ronojel tak ri tz'ib ri u c'u'm canok ri Ammarón che ri tak u beyal ri Ajawaxel.

U TAS 6

C'ö jun juyub u bi' Cumorah, y chila' e mukatal can ri lok'alaj tz'ib; ri quieb tinimit ri' cäquiban jun q'uisbal ch'o'j; ri aj Lamanitas xequich'ec ri aj Nefitas; xak e c'ö juwinak cajib aj Nefitas ri man cäsach tä qui wäch.

1. Are c'u wachanim quin-q'uis u banic wa' nu tz'ib, ri cätzijon che ri sachibal qui wäch nu winak ri aj Nefitas. Xc'ulmataj c'ut chi xujtzelejic

apan c'ä chquiwäch ri aj Lamanitas.

2. Ri in, ri Mormón, in xintz'ibaj jun wuj che ri ajawinel ri c'ö paquiwí' ri aj Lamanitas. Y xinta' che ri are' chi cuya' chke rech quekamulij ka winak c'ä pa ri ulew u bi' Cumorah, chila' chuxcut jun juyub u bi' Cumorah. Jela' c'ut rech cäkaban ch'o'j cuc'.

3. Xc'ulmataj c'u ri' chi ri ajawanel ri c'ö paquiwí' ri aj Lamanitas are xuya' c'olibal chwe chubanic jas ri xinta' che.

4. Xc'ulmataj c'u ri' chi xujbec apan c'ä pa ri ulew u bi' Cumorah, y xkacoj ri ka panibal pa ri ulew. Y xkasutij chrij ri jun juyub u bi' Cumorah. Y pa we ulew ri' e c'ö q'ui tak ch'utin ja', tak nima', tak u c'ux ja'. Y chila' xkeyej chi we ne cäkach'ec na ri aj Lamanitas.

5. Y oc'owinak chic trescientos ochenta y cuatro junab, c'äte ri' e ka mulim chic conojel ri nic'aj chi ka winak chila' pa ri ulew u bi' Cumorah.

6. Y xc'ulmataj c'u ri' chi xekamulij conojel ka winak c'ä chi uj tz'akat pa ri jun ulew u bi' Cumorah. Chiwilampe' c'ut, in ri Mormón, xinri'jobic y in weta'm chi are ri' ri q'uisbal ch'o'j ri cäban cumal nu winak. Y ri Ajawaxel u takom chwe chi man quinya' tä can ri tz'ib che k'axtaj pa qui k'ab ri aj Lamanitas. Ri tz'ib ri' are sibalaj

lok' qui banic, ri k'axem pa qui k'ab ri ka tata'ib. Rumal c'u la', xinban we jun tz'ib ri' rumal u camulixic ri u tz'ibaxic ri tzij ri c'o chuwäch ri xaxalaj tak u xak ch'ich' re ri Nefi. Conojel tak ri tz'ib ri jachatal can pa nu k'ab rumal ri Ajawaxel xebinmuku pa ri juyub u bi' Cumorah. Y xak c'o jujun xaxalaj tak u xak ch'ich' ri man xebinmuk taj, y wa' xebinjach pa u k'ab ri nu c'ojol, Moroni.

7. Xc'ulmataj c'ut chi ri nu winak xequica'yej ri aj Lamanitas, cätajin quepetic c'ä chquiwäch. Are c'o pa canima', ri jun c'äxalaj xen ib ri cänojisan ri canima' conojel ri itzel winak. Are' c'ut xqueyey c'ä xebopanic.

8. Xc'ulmataj c'u ri', xquichap u banic qui ch'o'j chkij. Y ronojel winak chke uj xnoj ranima' che jun xen ib, rumal chi e q'ui winak quec'ulen chkij.

9. Xc'ulmataj c'u ri' xepe kajok chquij ri nu winak. Xquiban ch'o'j chque rumal ri machet, y ri ch'ab, y ri ic'aj, y che ronojel u wäch tak chacubal re ch'o'j.

10. Xc'ulmataj c'u ri' xekasax ri' ri wachijab. Kas je', xekasax ri' ri lajuy mil achijab ri xec'oji' wuc'. Y xinsocotajic, xinkaj ulok chquixol. Xek'ax c'u ri' ri aj Lamanitas c'ä jawi kajinak wi in. Y man xinquil taj y man xinquich'ob taj, je c'u ri', man xquiq'uis tä nu wäch.

11. E k'axinak chic chkaxol. Y xequikasaj conojel nu winak pa ri ulew. Xak xuwi juwinak cajib chke uj ri man xekasax taj. Ri nu c'ojol, ri Moroni, are jun chke uj ri c'ä c'aslic y man xsach tä ka c'aslemal, man je tä jas ri nic'aj chic ri xecämïc. Y pa nim ak'ab, xebel bic ri aj Lamanitas pa ri juyub Cumorah, y are tzelejinak pa ri qui c'olibal, xekaca'yej ri lajuy mil nu winak ri xekajic. In nu c'amom qui be chquiwäch ri nic'aj chic.

12. Y xekaca'yej xukuje' ri lajuy mil nu winak ri c'amom qui be ri nu c'ojol, ri Moroni.

13. Y xukuje', e kajinak ri lajuy mil winak re ri Gidgiddona, y ri are' xukuje' xkaj wi chquixol.

14. E kajinak wi xukuje' ri Lámah cuc' ri lajuy mil u winak. Y ri Gilgal are xkaj cuc' ri lajuy mil u winak. Y ri Limhah xkaj cuc' ri lajuy mil u winak. Ri Joneam xkaj cuc' ri lajuy mil u winak. Junam ri' e kajinak ri Camenihah y ri Moronihah y ri Antonium y ri Shiblom y ri Shem y ri Josh. Chiquijujun ri are' e kajinak cuc' ri lajuy mil qui winak.

15. Xc'ulmataj ba' ri', e c'ona lajuy achijab chic ri xekajic che ri machet, chquijujun c'o lajuy mil qui winak ri xekaj cuc'. Kas je', xekaj conojel nu winak. Xak xuwi c'o jujun ri xec'asi'c. Ri nic'aj juwinak cajib

ri xec'oji' wuc', uj c'aslic. Xukuje' c'o jujun ri xebel bic c'ä pa tak ri tinimit ri e c'o pa ri u wiquik'ab ri relbal k'ij. Xukuje' c'o jujun ri xek'ax cuc' ri aj Lamanitas. Y ri qui tiojil y qui bakil y qui quiq'uel, ronojel ri' e popoj cho ri u wäch ri ulew. Xya' can ri' rumal ri qui k'ab ri winak ri xequicämisaj. Y xya' canok chi cächuwiric cho ri ulew, y cäk'ayic c'ut chi cätzelej can ri' cho ri uwächulew.

16. Y xpax ri nu c'ux che ri nu bis, chquij ri nu winak ri xecämisaxic. Xinrak nu chi', y xinbij:

17. ¡Ix ri je'lalaj tak winak, ma tä xijech'eba' iwib pa tak u beyal ri Ajawaxel! ¡O Ix ri je'lalaj winak, ma tä xixutuj ri Jesús, ri xtaq'ui'c rech xixc'amic ruc' ri u k'ab lic'anic!

18. Kastzij, we tä ma tä i banom jewa', man xixtzak tä c'ut. Chiwilampe' c'ut, ix, ix tzakinak, y quinbisonic chi ix sachinak.

19. ¡O ix ri je'lalaj tak c'o-jolaxel y mialaxel, ix ri tata'ib y ri nana'ib, ix ri je'lalaj, jasche xixtzakic!

20. Kastzij c'u ri', ix benak chic, y man quixtzeletajic rumal tak nu bis.

21. Chanim c'u cäpe chi ri k'ij, are ri i tiojil ri cäcämich cä-q'uex na rech man cäcäm tä chic. Wachanim cäk'ayi' ri i tiojil pa ri etzelal. Chanim c'ut cux na jun tiojil ri man cätze-

lex taj. C'äte c'u ri', quixtaq'ui' na chuwäch ri k'atbal u tzij ri Cristo rech cäk'at na tzij piwi' che tak u beyal ri i banom. Y we tä suc' ri i banom, c'äte ri', quixtewichix na cuc' ri i tata'ib, ri e petinak can chiwäch ix.

22. ¡O we tä i q'uexom i c'ux nabe chuwäch ri u petic we nimalaj sachibal i wäch! Chiwilampe' c'ut, ix benak chic, y ri Tataxel, kas je' ri Junalic Tataxel aj upa caj, are' reta'm jas u beyal ri i suq'uilal, y cuban na chiwe je ri u tok'obisam wächaj y ri u k'atbal tzij.

U TAS 7

Ri Mormon cuk'alajisaj chque ri aj Lamanitas chi kas e elinak wi pa rachoch ri Israel; cuya' u pixab rumal rech ri qui colotajic.

1. Chiwilampe' c'u ri', c'o nu rayibal quintzijon na jubik' chque ri nic'aj chi we winak ri xya' chque chi man xecäm taj. We tä ri Ajawaxel cuya' ri nu tzij chque rech c'u jewa' cä-quetamaj na jas ri c'ulmam can chquixol ri qui tata'ib. Kas je' quintzijon chiwe ix, ix ri nic'aj winak ri c'ä e c'aslic, elinak bic pa rachoch ri Israel. Are c'u wa' nu tzij ri quinbij chiwe:

2. Chich'obo' chi ri ix elinak bic pa rachoch ri Israel.

3. Chich'obo' chi rajwaxic chi quiban ri q'uexbal i c'ux, o man quixcolotaj tä na.

4. Chich'obo' chi rajwaxic quiya' canok ronojel tak i ban-

bal ch'o'j. Y rajwaxic chi man quixquicot tä chic chrij ri u turuwisaxic quiq'uel. Y rajwaxic chi man quichap tä chic ri i banbal ch'o'j, xa' quixcuinic we cutak ri Dios chiwe che u chapic.

5. Chich'obo' chi rajwaxic ri retamaxic jas u beyal qui banom ri i tata'ib. Rajwaxic quiq'uex i c'ux. Rajwaxic quixcojon che ri Jesucristo, chi ri are' kas ri u C'ojol ri Dios, y chi kas xcämisax cumal ri aj Judeyib. Y are' walajinak chic jumul rumal ri u cuinem ri Tataxel. Jewa' c'ut ri are' u ch'ecom ri mukubal. Xumuch'u ri c'äxc'olil re ri cämical.

6. Y cuc'ulmatajisaj ri qui c'astajisaxic ri cäminalikib. Rumal ri', quec'astaj na ri winak rech quebec y quetaq'ui'c chuwäch ri c'olibal re ri k'atbal u tzij.

7. Ri are' c'ut u c'ulmatajisam ri esabal macaj re ri winak ri e c'o cho ri uwächulew. Apachin c'ut ri cäk'alajisax chi man c'o tä u mac, chila' pa ri lok'alaj k'ij re ri k'atbal tzij, ri are' c'ut yatal na che u c'olibal ruc' ri Dios pa ri rajawibal. Chila' cubixoj na junalic tak nimarisabal k'ijal chquixol ri mulaj tak bixonelab chila' chicaj. Cubixoj na tak nimarisabal qui k'ij ri Tataxel, y ri C'ojolaxel y ri Uxlabixel, e xa' jun Dios. C'o na pa jun quicotemal ri man c'o tä u q'uisic.

8. Rumal c'u wa', chiq'uexa' i c'ux, chibana' ri kasabal xe' ja' pa ri u bi' ri Jesús. Y chichapa' ri lok'alaj u tzijobal ri Cristo, ri cäyataj na chiwäch. Man xak tä pa we tz'ib ri', xane xukuje' cäyataj na chiwäch ri jun tz'ib ri cäjach na chque ri qui k'ab ri aj Gentilib cumal ri aj Judeyib. Y cäpe na pa i k'ab ix cumal ri aj Gentilib.

9. Chiwilampe' c'ut, xtz'ibax wa' rumal rech quixcojon che ri'. Y we tä quixcojon che c'u ri', quixcojon c'u na che wa' xukuje'. Y we tä quixcojon che c'u wa' quiwetamaj c'u na ri qui c'ulmam ri i tata'ib. Y quiwetamaj na xukuje' ri mayalaj tak jastak banom can chquixol rumal ri u cuinem ri Dios.

10. Y quiwetamaj na xukuje' chi ri ix jun nic'ajil re ri ri-ja'lil ri Jacob. Rumal c'u wa', ix quixajilax cuc' ri winak re ri nabe yabal tzij re ri Dios. Y quirik na utzilal pa ri k'ij re ri k'atbal tzij. Wa' we tä kas quixcojon che ri Cristo, y we tä quiban ri kasabal, nabe ri kasabal xe' ja', c'äte ri' ri kasabal re k'ak' y re ri Uxlabixel. Wa' chubanic je jas ri u banom ri Colonel, jas ri u beyal ri u takom ulok chke. Amen.

U TAS 8

Ri Moroni cuq'uis u banic ri tz'ib ri xban rumal ri u tat; ri bantajinak chrij

ri nimalaj cämisanic banom pa Cumorah; ri Mormón are jun chque ri winak ri xecämisaxic; quepe ulok ri aj Lamanitas y tak elak'omab che quechbexic ri ulew; jun k'ij quel na ulok ri tz'ib ri Mormón chupam ri ulew; ri Moroni cutzijoj jas ri cäpe na pa ri q'uisbal tak k'ij.

1. Chiwilampe', in, Moroni kas quinq'uis u banic ri u tz'ib⁶ ri in tat, ri Mormón. Chiwilampe', xak c'o jujun tak tzij ri quintz'ibaj na. Xak quintz'ibaj na jas ri u takbal ri in tat.

2. Xc'ulmataj c'u ri', xbantaj jun nimalaj mayalaj ch'o'j pa ri Cumorah. C'äte c'u ri', kas je' ri aj Lamanitas xequiterenej ri aj Nefitas ri xebel bic c'ä pa ri nim tinimit ri c'o pa ri u wi-quiak'ab ri relbal k'ij. Are ri' xetzucux cumal ri aj Lamanitas, c'ä xetzelax qui wäch conojel.

3. Ri in tat xukuje' xcämisax cumal ri e are'. Y ri in c'ut xak xu ri in quincanaj canok nu tu-quietel rech quintz'ibaj c'ut ri bisonalaj tzijobal chrij ri u sachic qui wäch nu winak. Chiwilampe', c'ut, e benak chic, y xak quintz'akatisaj ri u takom can ri in tat. Y man weta'm taj we tä quinquicämisaj o we tä man quinquicämisaj taj.

4. Rumal c'u la', quintz'ibaj na y quinmuk na ri tak tz'ib ri' chupam ri ulew. Y xak junam chwe jawi quinbec na wi.

5. Chiwilampe', ri in tat u banom we jun tz'ib, y ri are' u tz'ibam chrij jas ri u suc'umal

ri tz'ib. Chiwilampe', in xukuje' xintz'ibaj wa' chrij ri xaxalaj tak u xak ch'ich', xa' man c'o tä jun c'olbal chrij jawi quintz'ibaj wi. Y man c'o tä ch'ich' wuc', rumal rech c'u in xa' nu tu-quietel. Cäminak chic in tat pa ri nimalaj ch'o'j, xukuje' conojel ri walaxic e cäminak chic. Y man c'o tä majun wachil, mawi c'o tä jawije' quinbec wi. Y man weta'm tä joropa k'ij cuya' na ulok ri Ajawaxel chwe.

6. Chiwilampe', oc'owinak chi cajib cien junab tzpa ri u petibal ri Kajawal, ri ka Colonel.

7. Chiwilampe' c'ut, ri aj Lamanitas e qui tzucum nu winak, ri aj Nefitas, pa conojel tak tinimit y pa conojel tak c'olibal. Y man cäcanaj tä jun chic. Y nim e tzakinak wi. Kas je', bantajinak jun nimalaj y mayalaj sachibal qui wäch nu winak, ri aj Nefitas.

8. Chiwilampe', bantajinak ronojel wa' rumal ri u k'ab ri Ajawaxel. Chiwilampe' c'ut, xukuje' ri aj Lamanitas cätajin quech'o'jinic cachbil quib. Y man c'o tä u q'uisic ri qui cämisabal quib, y ri u turuwisabal qui quiq'uel cho ronojel u wäch ri ulew. Y man c'o tä jun ri reta'm jampa cäq'uis na u banic ri ch'o'j.

9. Chiwilampe' c'ut, wachanim c'u ri', man c'o tä chic ri quinbij chquij ri e are'. Xak xuwi e c'o aj Lamanitas y elak'o-

mab cho ri u wäch we ulew. Man c'ó tä jule' winak chic.

10. Are c'u ri', man e c'ó taj ri quech'obow ri u wäch ri Dios re kastzij. Xak xuwi ri u tijoxelab ri Jesús quech'obowic. Are' c'ut xecanaj canok waral pa we tinimit c'ä xban sibalaj nim ri itzel tak qui chac ri winak. C'äte c'u ri', ri Ajawaxel man xuya' tä c'olibal rech quec'oji' chquixol ri winak. Y man c'ó tä jun ri reta'm we tä e c'olic cho ri uwächulew, o we tä man e c'ó taj.

11. Chiwilampe' c'ut, uj, ri in tat y ri in, uj e kilom wi. Are' qui banom lok'alaj qui chac chkaxol.

12. Apachin c'ut ri cäc'amow we tz'ib, are cäch'obow na ri jastak nim na qui banic. Are ri', we tä man cubij tä etzelanic che rumal man suc'um tä ri u banic. Chiwilampe', in ri Moroni, y ri in quinc'alajisaj tä na ronojel ri jastak chiwe, we tä yatalic chwe.

13. Chiwilampe', quinq'uis u banic nu tzijonic chquij we winak. In ri u c'ojol ri Mormón, y ri in tat ri rija'lil ri Nefi.

14. In c'u ri', quinc'u' wi we tz'ib che tak u beyal ri Ajawaxel. We ch'ich' ri' man c'ó tä rajil rumal rech ri u takbal ri Ajawaxel. Ri are' kas u bim chi man c'ó tä jun ri cäc'oji' na we ch'ich' ruc' chuch'equic ri u puak. Are c'u ri' ri jun tzijobal ri cäjuch' chrij we xaxalaj tak

ch'ich', are ri sibalaj nim u patan. Y ri Ajawaxel cutewichij na ri jun ri quesaj na chi sak.

15. Man c'ó tä c'u jun c'ó ri u cuinem ruc' chresaxic chi sak we tä ma tä yatal che rumal ri Dios. Are ri' ri u rayibal ri Dios, chi quesax na chi sak xak xuwi chunimarisaxic u k'ij ri Dios, y che ri u banic utzil paquiwi' ri u tinimit ri Ajawaxel ri u ya'om u tzij chque are'. Are' ri' jun ojer tinimit, ri e jabuninak apan najtir canok.

16. Y tewichital ba' ri jun ri quesaj na wa' chi sak. Are c'ut quesax na chupam ri k'ekum chi sak. Jewa' c'ut cubij ri u tzij ri Dios. Kas jeri', cäc'amtaj na bic ri' chupam ri ulew, y cäjuluw na apan pa ri k'ekum. Y cäch'obtaj na cumal ri winak. Y cäban na ronojel wa' rumal ri u cuinem ri Dios.

17. Y we tä c'ó jun tzij ri man suc' tä u banic, are ri' ri u banom jun achi. Kas c'u ri', we tä c'ó jun tzij ri man suc' tä u banic, kastzij man ka ch'obom taj. Pune Dios c'ut are reta'm ronojel. Rumal c'u ri', apachin ri cubij etzelanic puwi' wa', rila' ba' rib. Are ri' c'ó chunakaj ri retzelaxic u wäch pa ri k'ak' re ri xibalba.

18. Y ri jun ri cubij: Chac'utu' ba' chnuwäch, y we man caban tä jewa' catinsoco. Apachin c'u ri cubij jewa', rila' ba' rib, rumal we ne cuban jun

takbal awas ri man utz taj u bim ri Ajawaxel.

19. Chiwilampe' c'ut, we tä jun winak cuk'at na tzij puwi' jun chic ruc' ch'u'jilal, are' junam ri', are cäk'at na puwi' ri are', ruc' jun etzelal. Are c'ut cätoj are' je ri u beyal ri u banom. Te c'u ri', apachin ri cäsöonic, are' ri' cäsoc na ri u wäch jumul chic rumal ri Ajawaxel.

20. Chiwilampe' c'ut, jas cubij ri jun lok'alaj tz'ibatolic: Ri achi man cusoc taj, mawi man cuk'at tä tzij. Xak xuwi ri in quink'atow tzij, cächa ri Ajawaxel. Y xak xuwi ri in quintzelej u q'uexel ri c'äx paquiwi' ri xebanow c'äx, y ri in quintoj na u q'uexel ri qui banom.

21. Y c'o jujun ri cäquibij na tak tzij re oyowal y re ch'o'j. Quech'ach'atic chrij ri lok'alaj u chac ri Ajawaxel. Quech'ach'atic chquij ri u tinimit ri Ajawaxel ri qui ya'om qui tzij che, are ri rachoch ri Israel. Cäquibij na jewa' ri': Uj cäketzelaj na ri lok'alaj u chac ri Ajawaxel. Y ri Ajawaxel man cunatajisaj tä na ri lok'alaj tzij u ya'om ulok chque ri e aj rachoch ri Israel. Apachin c'ut ri cubij jewa' ri', are' cuya' rib rech cät'oyic y che u q'uiakic pa ri k'ak'.

22. Are c'ut cätakex na u banic ri lok'alaj u chac ri Ajawaxel c'ä pa ri tz'akatisabal ronojel yabal u tzij.

23. Chinic'oj c'ut ri k'alajisabal che ri cäpe na ri xubij ri Isaias. Chiwilampe' man quincuin tä che qui tz'ibaxic. Kas je' quimbij chiwe chi e c'o sibalaj tak ch'ajch'ojaxelab ri e benak nabe chnuwäch in, y ri e are' c'ut xquechbej we ulew ri'. Are c'ut tzpa ri c'ajc'aj ulew cäquich'abej ri Ajawaxel. Y kastzij ri e are' cäquinatajisaj na ri tzij ri xuya' chque. Kastzij ri' xak junam chi kastzij c'aslic ri Ajawaxel.

24. Ri are' c'ut reta'm jas u suc' ri tak qui ch'awem che, reta'm chi qui banom tabal rumal quech ri cachalal. Ri are' c'ut reta'm jas u suc' ri cojobal, rumal rech chi xecuin che qui salabaxic tak juyub pa ri u bi'. Y pa ri u bi', xquibirbatisaj ri uwächulew. Y pa ri u chuk'ab ri tzij ri are' xquitzak tak che' pa ulew. Mawi ri tuj ri man xcuin taj xuban c'äx che qui c'atisaxic chque. Man xetzelex tä qui wäch cumal itzel tak awaj re juyub, mawi xukuje' cumal tak ri cumätz ri c'o ri u qui. Ronojel wa' rumal ri u cuinem ri u tzij.

25. Chiwilampe', xquiban tak qui ch'awem che ri Ajawaxel. Xquita' tok'ob che ri Ajawaxel puwi' ri jun ri cuya' na che chresaxic ronojel wa' chi sak.

26. Y man c'o tä jun ri cubij na chi man quepe tä na ulok we jastak. Kastzij quepe

na ulok, rumal chi jewa' u bim ri Kajawal. Y quebel na ulok chupam ri ulew, rumal ri u k'ab ri Ajawaxel, y man c'o tä jun ri cutanaba'. Y cäc'ulmax na wa' pa jun k'ij ri cäbix chi man cäban tä chi tak mayibal. Y cäc'ulmax na wa' je jun cäminak cätzijonic.

27. Cäc'ulmax na wa' pa jun k'ij are ri ch'ajch'ojoxelab e cäminakib cäquisiq'uij ri Ajawaxel rumal ri qui quiq'uel xturuwisax y cumal ri itzel tak jastak chi c'uyal, y ri itzel tak qui chac re k'ekumal.

28. Kas je', cäc'ulmax na wa' pa ri jun k'ij are cäbix na chi man c'o tä u chuk'ab ri Dios. Y conojel ri e c'o pa ri nic'aj iglesias chic quetz'iloc na, y cäquinimarisaj na quib pa canima'. Kas je', cäc'ulmax na wa' pa ri jun k'ij ri c'amal tak qui be ri iglesias chic y ri ajtijab xukuje' are cäquinimarisaj na quib pa canima' c'ä itzel quil wi ronojel ri quetanic cuc' ri nic'aj iglesias chic.

29. Kas cäc'ulmax na wa' pa ri jun k'ij ri cätatabex na ri u bixical tak c'atinic y tak cakulja', y cätatabex na u bixical chi c'o ri ruxlab ri sib pa jule' ulew chic, e naj e c'o wi.

30. Y cätatabex na chi c'o tak ch'o'j. Cätatabex na u bixical tak ch'o'j. Cätatabex na chi c'o tak cabrakän pa tak jule' c'olibal.

31. Kas je' cäc'ulmax na pa

ri jun k'ij re nim tak tz'ilol ri cäbantaj na cho ri ulew, ri k'ij re cämisanic, re elak', re banow tzij, ri k'ij re subunic, re joxonic, y re ronojel u wäch itzel tak chac. Cäc'ulmax na pa ri jun k'ij ri e q'ui winak cäquibij na: Chabana' wa', chabana' la', y man c'o tä a mac chubanic. Ri Ajawaxel man cuch'ob tä wa' pa ri q'uisbal k'ij. Xane tok'ob qui wäch ri', e kas c'o pa ri u c'ayil ri c'äxc'ol, e yut'um che ri etzelal.

32. Kas je', cäc'ulmax na wa' pa ri k'ij are quemulitaj na q'ui tak iglesias chic, y cäquibij na: Tisaj ulok wuc', y cäcuyutaj na i mac che u q'uexel i puak.

33. Ix, ix jun itzelalaj y jech'elaj winak, ¿Jasche e i mulim tak winakil iwachbil iwib rech quich'ec i puak? ¿Jasche i q'uexom u banic ri u tzij ri Dios, rech jewa' quic'am ulok ri c'ajisabal wächaj pa iwanimma'? Chiwilampe' ri tak u c'utatajic ri Dios. Chanim c'ut cäpe ri k'ij re ri u tz'akatisaxic u banic ronojel wa'.

34. Chiwilampe', ri Ajawaxel u c'utum nimalaj y mayalaj jastak chwe. U c'utum jas ri cäpe na chanim chic, ri cäpe na pa ri u k'ij ri cäc'ulmataj ronojel wa' chixol.

35. Chiwilampe', täjin quinch'aw chiwe je tä ne ix c'o chnuwäch. Xane man ix c'o taj. Tzare ri Jesucristo ix u c'utum

chnuwäch, je c'ú ri' weta'm jas ri quibano.

36. Weta'm c'ut chi ri ix xak quixbinic, quinimarisaj iwib pa iwanima'. Y xa' c'o jujun ri man cunimarisaj tä rib pa rani-ma'. Xak c'o jujun ri man cä-quinimarisaj tä quib, xane cä-quicoj ri pakalic tak catz'iak, cäquirayij ri jastak re jun winak chic. C'o ch'o'j ri cäban chqui-xol, c'o no'j pa canima' chuban-ic ri etzelal chrij jun chic. Queyok'on chquij ri nic'aj winak chic, y cäquiban ronojel u wäch ri itzel tak qui chac. E tz'ilom ri tak i iglesias chquiju-junal. Wa' rumal ri nimarisam ib pa ri iwanima'.

37. Chiwilampe', kas quilo-k'ok'ej ri i puak, y ri i jastak, y ri pakal tak iwatz'iak. Y quilo-k'ok'ej u wikobal ri tak ja re mulim ib. Nim na u banic ri i lok'ok'enic che ronojel wa' chuwäch ri i lok'ok'enic chque ri mebayib y ri winak ri man c'o tä qui jastak, y chque ri yawabib y ri winak ri qui rikom c'äx.

38. Ix, ix tz'ilalaj winak, ix ri banel quieb i wäch, ix ajtijone-lab. Quic'ayij i c'aslemal chu-c'amic ri jastak ri cäquichuluj quib. ¿Jasche i tz'ilom ri u winakil ri Dios? ¿Jasche quixej iwib chuc'amic ri u bi' ri Cristo piwi'? Ri junalic quicotemal are nim na u banic chuwäch ri jun bis ri man cäq'uis taj. ¿Jas u beyal ri i chomanic che? Man

quicoj tä wa' rumal ri u nimari-saxic i k'ij ri cäbanic cumal ri winak cho ri uwächulew. ¿Jas-che quichomaj jewa'?

39. ¿Jasche quixwikonic che tak ri jastak? Are ri' man e c'as taj. Are c'ú ri', quebiya' can ri winak ri quenumic, y ri winak ri man c'o tä cuc' jas rajwaxic chque, y ri e ch'analic. Y que-biya' can ri e yawabib y ri winak ri qui rikom c'äx. ¿Jasche quek'ax chiwäch y man quebi-wil tä apanok?

40. Kas jewa', ¿jasche qui-walajisaj ri itzel tak jastak chi c'uyal rech quic'am i ch'ecoj? ¿Jasche quiban etzelal rech c'ú jewa' quebok' ri malca'n ixokib chuwäch ri Ajawaxel? Quebok' chuwäch ri Ajawaxel ri ac'alab ri man c'o tä qui nan qui tat, y xukuje' ri qui quiq'uel ri cacha-jil y qui tat cusiq'uij apan chu-pam ri ulew che ri Ajawaxel chi cutzelej u q'uexel ri c'äx piwi'?

41. Chiwilampe', ri machet rech k'atbal tzij cäraj cuban c'äx piwi'. Chanim cäpe ri jun k'ij ri cutzelej na ri c'äx piwi' rumal ri qui quiq'uel turuwisam ri i banom chque ri ch'ajch'o-joxelab. Man cuk'i' tä chic ri u pa qui chi' re tabal tok'ob.

U TAS 9

Ri Moroni cätzijon chque ri man cojonelab taj; cubij jas ri k'alajisabal che ri Cristo ya'om pa canima'; ri qui

ch'abal ri aj Nefitas are u bi' ri q'ue-xom ch'abal que ri aj Egipto.

1. Wachanim quintzijon chque ri man quecojon tä che ri Cristo.

2. Chiwilampe' ¿la quixcojon na pa ri jun k'ij ri cäpe ri Ajawaxel che rilic i wäch? Kas je', ¿la quixcojon na pa ri jun k'ij cäbotot na ri u wächulew je ri jun bolobic wuj, y cäja'ric na ronojel rumal jun nimalaj k'ak'? ¿La quixcojon na pa ri jun nimalaj k'ij ri quixtac'abax na chuwäch ri alaj u Chij ri Dios? C'äte ri', ¿la quibij na chi man c'o tä jun Dios?

3. ¿La quibij na chi man c'o tä ri Cristo, are quixcuinic na chuca'yexic ri alaj u Chij ri Dios? ¿La quichomaj chi quixc'oji' na ruc' ri are' we tä quich'obo ri man utz taj i banom? ¿La quichomaj chi cäpe tä ne jun quicotemal pa iwanima' we tä quixc'oji' ruc' ri jun Lok'alaxel, we quich'ob ri man utz tä i banom, chi junalic i xalk'atim ri u takbal?

4. Chiwilampe', quinbij chiwe chi ri itzel quirik na we quixbec chuwäch ri ch'ajch'ojalaj tz'akat Dios ruc' iwetamabal chi ix tz'il chuwäch. Wa' cubij chi mas utz chiwe we quixbec cuc' ri nic'aj c'okoni-nak winak pa xibalba.

5. Chiwilampe', cäban na chiwe rech quiwil chi ix ch'analic chuwäch ri Dios. Y cäban

na chiwe rech quiwil na ri u juluwem ri Dios, y ri u ch'ajch'ojil ri Jesucristo. C'äte ri', cäc'atisax na jun u rep k'ak' pa iwanima' ri man cächup taj.

6. O ri ix ri man ix cojone-lab chitzolk'omij iwib che ri Ajawaxel. Chicojo' i chuk'ab che u siq'uixic ri Tataxel pa ri u bi' ri Jesús, rech c'u jewa' we ne quixilataj na ch'ajch'oj, suc', je'lic, y sak, pa ri nimalaj q'uisbal k'ij. Y ix ch'ajch'ojarisam rumal ri u quiq'uel ri Alaj Chij, pa ri nimalaj q'uisbal k'ij.

7. Y jumul chic quintzijon chiwe ix, ri quibij chi man c'o taj u k'alajisanem ri Dios, ri quibij chi q'uisinac chic, y chi man c'o tä chic k'alajisanem, ix ri quibij chi man c'o tä k'alajisabal che ri cäpe na, y chi man c'o tä ri u sipanic ri Dios, mawi tak ri cunanem, mawi ri qui tzijobal tak ch'abal, mawi ri qui k'axabal tak ch'abal;

8. Kastzij quinbij chiwe, apachin ri cäxutuj wa', are man cuch'ob tä ri lok'alaj u tzijobal ri Cristo. Y xukuje' man u siq'uim tä qui wäch ri lok'alaj tak wuj. Y we tä kas u siq'uim qui wäch, man cuch'ob tä ri tzij c'o chquipam.

9. Y keta'm chi ri Dios are xa' junam iwir, camic, y cäbe k'ij sak. ¿La ma tä cäkil wa' chquipam ri lok'alaj tak wuj? ¿La ma tä cäkach'ob tä chi ri are' man quieb tä u wäch, mawi xa' jun mujal re u q'uexic?

10. Are c'ú ri', we i chomam pa i c'ux jun Dios quieb u wäch ri c'ó pa ranima', jun ri mawi jubik' cäq'uexowic, are c'ú ri we i chomam jeri' pa i c'ux, quichomaj chi Dios man cuban tä mayibal;

11. Chiwilampe', c'ut, quin-c'ut na chiwe jun Dios banal tak mayibal. Are ri' ri Dios re Abraham, are' ri Dios re Isaac, are' ri Dios re Jacob. Are ri' kas ri jun Dios ri xuban ri caj y ri ulew, y ronojel jas ri e c'ó chquiwäch.

12. Kastzij xuwinakirisaj ri Adán. Rumal ri Adán, xpe ri u kajic ri achi. Y rumal ri qui kajic ri winak, xpe ulok c'ú ri Jesucristo, are ri' ri Tataxel y ri C'ojolaxel. Y rumal ri Jesucristo, bantajinak ulok ri esabal macaj que ri winak.

13. Y rumal rech ri esabal macaj, ri banom rumal ri Jesucristo, quetzeletaj ulok ri winak chuwäch ri Ajawaxel. Kas jewa' u banic ri esabal macaj que conojel ri winak, rumal ri c'astajibal bantajinak rumal ri u cämical ri Cristo. Rumal c'ú ri c'astajibal chquixol ri cäminkib, bantajinak ri qui colotajic ri winak chupam jun junalic qui waram. Conojel winak quec'astaj na chupam we waram ri' rumal ri u cuinem ri Dios, are c'ut cok'esaxic ri su' y quel na ulok, chi e ch'utik chi e nimak, y conojel ri' que-taq'ui' na chuwäch ri lok'alaj

k'atbal u tzij. E colotajinak, e tzokopital chrij ri junalic u ximabal ri cämical. Ri cämical ri', are c'ut ri jun cämical man naj tä ri'.

14. Cäte c'ú ri', cäpe ri k'atbal tzij re ri jun Lok'alaxel paquiwi'. C'äte ri, cäpe ri jun k'ijal ri tz'ilalaj winak are cutakej u banic ri tz'ilol, y ri suc'umalaj winak cutakej u banic suc'umalaj winak. Ri quequicotit pa ri k'ij ri', c'ä quequicot na. Ri quebisonic pa ri k'ij ri', c'ä quebison na.

15. Wachanim c'ut, ix i chomam pa i c'ux iwachbil tak iwib jun i Dios ri man cäcuin tä chubanic tak mayibal, quinta' chiwe: ¿La oc'owinak ronojel tak wa' ri nu bim? ¿La petinak wi ri q'uisbal k'ij? Kastzij quinbij chiwe: Man are taj. Ri Dios c'ut man q'uextajinak u banic. Are' c'ä jun Dios banal tak mayibal.

16. Chiwilampe', ri jastak ri u banom ri Dios, ¿la ma tä mayibal ri jastak ri u banom ri Dios chkawäch? Kas je', ¿jachin cäcuinic chuch'obic ri mayalaj jastak re ri Dios?

17. Rumal ri tzij, xec'oji' ri u pa caj y ri uwächulew. Y rumal ri u cuinem u tzij, xuwinakirisaj ri achi che ri c'ajc'aj ulew. Y rumal ri u cuinem ri u tzij, e bantajinak tak mayibal. ¿Jachin cubij na chi man mayibal tä la'?

18. ¿Jachin c'ut cubij na chi

ri Jesucristo man xuban tä nimalaj tak mayibal? Xukuje' e c'ó q'úi nimalaj tak mayibal ri xebantaj che ri qui k'ab ri apostolib.

19. Xebantaj c'u ri tak mayibal pa tak ri k'ij ri'. Are c'u ri', ¿jasche ri Dios man cuban tä chi jun Dios ri cäbanow tak mayibal? Are c'ut, we man cuban tä chic tak mayibal, ¿jas u banic cäbix chi ri are' man c'ó tä u q'uexic? Chiwilampe' c'ut, quinbij chiwe chi ri are' kas man cuq'uex tä rib. Y we tä cuq'uex rib, are c'ut man are' tä ri Dios. Are ba' c'ä cuban Dios, y ri are' jun Dios ri cuban tak mayibal.

20. ¿Y jasche man cuban tä q'úi tak ri u mayibal chquixol ri calc'ual que ri winak? Are c'u ri' rumal ri qui kajic pa ri man cojonc taj. Cäquijech'ba' quib pa ri suc'umalaj beyal. Rajwaxic quecojon na che ri Dios, y man cäquich'ob tä ri u wäch.

21. Kastzij quinbij chiwe chi we quixcojon che ri Cristo, y we man quiban tä quieb i c'ux, c'äte c'u ri', apasach ri quita' che ri Tataxel pa ri u bi' ri Cristo, are ri' cäyataj na chiwe. Y xbantaj we yabal tzij chque conojel c'ä pa tak ri c'ulbat re ri uwächulew.

22. Chiwilampe', xel ri u tzij ri Jesucristo, ri u C'ojol ri Dios chque ri u tijoxelab, y xukuje' xubij ri u tzij chque conojel ri u tijoxelab ri quec'ojí'

na. Y c'ó sibalaj winak qui mulim quib. Are' xukuje' xquita' ri u tzij ri Jesucristo, y xubij: Jix cho ronojel ri uwächulew. Chitzijoj ri lok'alaj tzijobal chque conojel ri winak.

23. Apachin ri cäcojonc y cuban u kasabal xe' ja' cäcolotaj na, tzare apachin c'u ri man cäcojon taj, are cäc'ajisaj na u wäch.

24. Ri are' ri quecojonc, cäquiban na we etal ri': Pa ri nu bi', quequesaj na itzel tak uxlabal, y quetzijon na pa c'ac' tak ch'abal. Quequichap na cumätz, y we cäquitij jastak ri quecämisanic, man cuban tä na c'äx chque. Cäquiya' na ri qui k'ab paquiwi' ri yawabib, y quebutzir c'u na.

25. Apachin c'u ri cäcojon na che ri nu bi', ri man cuban tä quieb u c'ux, quintz'akatisaj na ronojel ri nu tzij che, c'ä pa tak ri u c'ulbat ri uwächulew.

26. Chiwilampe', ¿jachin cuc'ululaj na ri u chac ri Ajawaxel? ¿Jachin cäcuinic chuxutuxic ri u tzij? ¿Jachin cäwalij na chrij ri mayalaj u cuinem ri Ajawaxel? ¿Jachin cäril na u chac ri Ajawaxel chi itzel? Chiwilampe', iwonojel ix ri quixutuj ri u chac ri Ajawaxel, ix quixmayin na, y quixcämíc.

27. Rumal c'u ri', man itzel tä quiwilo. Mixmayinic. Chitatabej c'u ri u tzij ri Ajawaxel. Chitz'onoj che ri Tataxel pa ri u bi' ri Jesús che apasach ri

rajwaxic chiwe. Miban quieb i c'ux, xane chixcojonok c'ut, y chichaplej chi ronojel je jas najtir canok. Chixkebok che ri Ajawaxel ruc' ronojel iwanima'. Chisuc'umaj ri i colotajibal ruc' i xen ib y i birbitem chuwäch.

28. Chichomaj jas ri quibano pa ri k'ij ri quiltajic jas ri quiban na. Chich'ajaba' iwib che ronojel ri tz'ilol ri c'o chiwij. Mitz'onoj jun tabal chuya'ic jas curayij ri i tiojil. Tzare chitz'onoj ruc' jun utzalaj iwanima' ri man salabam taj, rech c'u jewa' man c'o tä jun takchibal che mac ri quijach iwib chrij. Jewa' c'ut, quipatanij ri c'aslic Dios ri c'o ronojel ri kastzij ruc'.

29. Chiwila' ba' iwib chi man cäban tä i kasabal xe' ja' we ix man suc' taj. Chiwila' ba' chi man quitij tä ri lok'alaj ja' y ri lok'alaj cäxlan wa we ix tz'il. Chisuc'umaj iwib rech quiban ronojel ruc' jun suq'uilal. Chibana' pa ri u bi' ri Jesucristo, ri u C'ojol ri c'aslic Dios. Y we tä quiban jewa' ri', y we tä quik'i'ö c'ä pa ri q'uisbal, ix c'u man c'o tä u beyal quixq'uiak taj apanok.

30. Chiwilampe', quinbij chiwe je jas u beyal jun ri cä-tzijon chquixol ri cäminakib. Ri in c'u weta'm chi quita na ri nu tzij.

31. Mik'at itzel tzij panuwi' rumal rech ri man suc' taj quinbano. Mik'at itzel tzij pu-

wi' ri in tat rumal rech ri man suc' taj ri cuban ri are'. Xukuje' mik'at tzij paquiwi' ri e tz'ibaninak nabe chuwäch ri in tat. Xane chimaltioxij che ri Dios rumal u c'utunic chiwe chi man suc' taj ka banom. Jewa' quixcuinic quitijoj iwib rech quixux nim na i no'jchkawäch uj.

32. Chiwilampe' c'u ri', ka tz'ibam we tzijobal je jas u beyal ri ketamabal. Ka cojom ch'utin tak retal chutz'ibaxic. Chkaxol uj cäcojtajic u bi' ri qu'exatal ch'abal ri aj Egipto che we retal tz'ib ri'. Jachatal can pa ka k'ab u banic we tak retal tz'ib ri'. Ka jalom u banic che ri u beyal ri ka ch'abal uj.

33. Xkaj xkatz'ibaj che ri ch'abal aj Hebreo, tzare man kas tä nim qui wäch ri xaxalaj tak ch'ich' chucojic ronojel ri tzij chuwäch. Je c'u ri', ka jalom xukuje' u tz'ibaxic ri ch'abal aj Hebreo. Y we tä xujcuinic chutz'ibaxic che ri ch'abal aj Hebreo, c'äte c'u ri', man xrikta' tä mawi jun tz'ib ri man suc' tä u banic.

34. Tzare ri Ajawaxel c'u reta'm jas ri ka tz'ibam. Xukuje' reta'm chi man c'o tä jun winak chic ri cäch'oban ri ka ch'abal. Rumal c'u ri', are' u suc'umam jun beyal che ri u ch'obic.

35. Y xtz'ibatajic we tak tzij ri' rech cäch'ajtajic ri katz'iak che ri quiq'uel que ri kachalal, ri e kajinak pa ri man cojonc taj.

36. Chiwilampe' c'ut, c'ojinak jun rayibal pa ka c'ux chi cäbantaj na wa' chque ri kachalal. Kas je', ka rayim chi quetzeletaj na pa ri etamabal re ri Cristo. Are wa' ri ka rayim, are junam cuc' ri tak qui ch'awem ruc' ri Dios ri ch'ajch'ojoxelab ri e c'ojinak waral cho wa' ulew.

37. Cäkatz'onoj chi ri Ajawaxel Jesucristo cutzelej na ulok u ya'ic jas ri qui tz'onom che ri u beyal ri qui cojobal, y chi ri Tataxel cunatajisaj ri yabal u tzij ri xuban cuc' ri e aj uwo rachoch ri Israel. Chi junalic quebutewichij, rumal ri qui cojobal che ri u bi' ri Jesucristo. Amen.

RI WUJ RECH RI MORONI

U TAS 1

Ri Moroni c'ò u tuq'uiel; cätz'ibanic rumal rech chi cäraj chi c'ò na rutzil qui wäch ri aj Lamanitas.

1. Are c'u ri in, Moroni, xinq'uis u ch'utinirisaxic u cholaj che ri u tz'ibaxic ri tzijol que ri aj Jareditas, man xincho-maj taj chi quintz'iban chic na. Tzare maja' in cäminak. Y man quinc'ut tä wib chquiwäch ri aj Lamanitas, cäraj ne cäquisäch na nu wäch.

2. Kas je' cäquiban c'anajalaj tak ch'o'j chquixol. Rumal ri itzel qui rayibal, cäquicämisaj ronojel aj Nefita ri man cuxutuj taj ri Cristo.

3. Are c'u ri in, Moroni, man quinxutuj tä na ri Cristo. Rumal wa', quinbinic apawije cuya' wi chuchajixic ri nu c'aslemal.

4. Je' ba', nabe canok xinbij pa nu c'ux chi man quintz'ibaj tä na. Wachanim c'ut quintz'ibaj jujun tak tzij chque ri wachalal, are ri aj Lamanitas. Quinban wa' rech chi we ne c'ò qui patan chquiwäch pa jun k'ij ri cäpe na, je jas u beyal ri u rayibal ri Ajawaxel.

U TAS 2

Cätzijon che ri u k'axaxic ri Uxlabixel chque ri winak cumal ri cablajuj aj Nefitas.

1. Ri Cristo xebutzijobej ri

cablajuj u tijoxelab ri xucha' canok. Xuya' ri u k'ab paquiwi', y are wa' ri tak tzij ri xubij chque.

2. Xebusiq'uij che qui bi' y xubij: Chibana' ch'awem ruc' ri Tataxel pa nu bi'. Je' c'ut, chibanala' nimalaj ch'awem. C'äte banom chi wa', cäpe na i cuinem chuk'axaxic ri Uxlabixel chque ronojel winak ri quiya' wi i k'ab paquiwi'. Chibana' we k'axaxic ri' pa nu bi', rumal chi are junam cäquiban ri nu apostolib.

3. Are we tak tzij ri' ri xubij ri Cristo chque pa ri jun k'ij are nabe xuc'ut rib chquiwäch. Are c'u ri q'ui winak ri qui mulim quib man xquita taj we jun tzij, tzare ri tijoxelab c'ut kas je' xquito, y che apachin ri xquiya' qui k'ab pa u jolom, are xkaj ri Uxlabixel puwi'.

U TAS 3

Cätzijon chrij ri u jachbal che jun ri u chac rech tewichinel o re tijonel.

1. Are wa' ri u beyal ri tijoxelab xquiya' ri lok'alaj cuinem chque ri tewichinelab y tijonelab.

2. Xquiban ch'awem che ri Tataxel pa ri u bi' ri Cristo. Banom chi la', xquiya' qui k'ab paquiwi', y xquibij:

3. Pa ri u bi' ri Jesucristo, catinwoquisaj che ri u chac jun

tewichinel, (o we tä ri are' jun tijonel), catinwoquisaj che ri u chac jun tijonel, rech catzijoje ri q'uexbal c'uxaj che ri mac y ri esabal macaj rumal ri Jesucristo, rumal u k'i'ic ri a cojobal che ri u bi' c'ä pa ri q'uisbal k'ij. Amen.

4. Jewa' c'ut, xecoquisaj che ri lok'alaj qui chac ri tewichinelab y ri tijonelab. Xquiban we oquisanic ri' je jas u beyal ri tak u sipanic y ri u siq'uinic ri Dios chque ri achijab. Ri e are' xecoquisaj canok rumal ri chuk'abil re ri Uxlabixel ri xc'o-ji' cuc'.

U TAS 4

Jewa' ri u tewichixic ri lok'alaj cäxlan wa.

1. Jeri' xquitewichij ri élderes y ri tewichinelab ri u tiojil y ri u quiq'uel ri Cristo, y xquijachochque ri winakil re ri iglesia. Y xepatanin pa ri lok'alaj wa'im je jas ri u suc' ri u takbal ri Cristo. Rumal wa', keta'm chi suc' ri u patanixic. Y ri élder y ri tewichinel kas xquipatanij.

2. Y xexuqui'c cuc' conojel ri winakil re ri iglesia, y xquiban ch'awem ruc' ri Dios pa ri u bi' ri Cristo, y xquibij:

3. O Dios, Junalic Tataxel, pa ri u bi' ri C'ojol la, ri Jesucristo, cäkatz'onoj che la chi cätewichij la y cäch'ajch'ojarisaj la we cäxlan wa che ri canima' conojel ri quec'amowic,

rech cäquitijo che u natabal ri u tiojil ri C'ojol la, y cäquik'alajisaj chwäch la, O Dios, Junalic Tataxel, chi cäcaj cäquic'am ri u bi' ri C'ojol la paquiwi', y amak'el cäquinatajisaj, y quequinimaj ri u takbal ri u ya'om chque, rech amak'el cäc'oji' ri Ruxlabal cuc'. Amen.

U TAS 5

Jewa' ri u tewichixic ri lok'alaj u wa'l uvas.

1. Jewa' cätewichixic ri u wa'l uvas. Je c'u ri' xquichap ri kumbal, y xquibij:

2. O Dios, Junalic Tataxel, pa ri u bi' ri C'ojol la, ri Jesucristo, cäkatz'onoj che la chi cätewichij la y cäch'ajch'ojarisaj la we u wa'l uvas che ri canima' conojel ri quekumunic, rech cäquibano che u natabal ri u quiq'uel ri C'ojol la, ri xturuw rumal quech, rech cäquik'alajisaj chwäch la, O Dios, Junalic Tataxel, chi amak'el cäquinatajisaj, rech cäc'oji' ri Ruxlabal cuc'. Amen.

U TAS 6

Wa' cutzijoj ri rajwaxic cäbanic nabe chuwäch ri u banic ri kasbal xe' ja'; xukuje' cutzijoj jas ri u beyal ri kasbal xe' ja'; ri u tzijol ri qui suc'umaxic quib ri winakil.

1. Wachanim c'ut, quintzijejon na chrij ri kasbal xe' ja'. Chiwilampe', xbantajic ri kasbal xe' ja' chque ri élderes, y

chque ri tewichinelab y ri tijonelab. Y xak xuwi xekasax xe' ja' we kastzij xquic'ut nabe u wäch ri utzalaj qui banom rech cäquic'utu chi takal chque cäquic'ulaj ri kasbal xe' ja'.

2. Xukuje' man xequic'ulaj tä ri winak che ri kasbal xe' ja', we tä ma tä xbison ri canima' che ri Dios y xniman qui c'ux che, y chi xquik'alajisaj chuwäch ri winakil chi kas je' qui q'uexom qui c'ux che ronojel ri qui mac.

3. Y man xequic'ulaj tä mawi jun ri winak che ri kasbal xe' ja', we tä ma tä xquic'am ri u bi' ri Cristo paquiwi', y xquichomaj cäquipatanij ba' c'ä pa ri q'uisbal k'ij.

4. C'äte xec'ulaxic che ri kasbal xe' ja', xpe cuc' ri u chuk'ab ri Uxlabixel, y xech'ajch'ojarisaxic rumal. Banom chic wa', xeriktaj ri e are' chquixol ri u Winakil ri Cristo. Y xtz'ibax can ri qui bi', rech c'o natabal quech, y xukuje' rech cäya'ic chuk'ab chque rumal ri utzalaj u tzij ri Dios. Y jela' quec'oji' na pa ri suc'umalaj be. Y jela' quec'olic chi junalic rech cänataj chque cäquiban ri qui ch'awem ruc' ri Ajawaxel, rech cäquicojo xak xuwi che ri rutzil ri Cristo, ri jun banel y tz'akatisanel re ri qui cojobal.

5. C'u amak'el xquimulij quib ri winakil chubanic ri jun k'ij re majwa'im y chubanic ri

ch'awem che ri Dios. Y xquimulij quib rech chi cäquitzijoj chbil quib chrij ri rutzil ri canima'.

6. Y amak'el xquimulij quib chuc'amowaxic ri cäxlan wa y xukuje' ri u wa'l uvas che ri u natabal ri Ajawaxel Jesucristo.

7. Y xquilij chbil quib ruc' suc'umal che rilic chi man c'o tä etzelal chquixol. Y apachinak ri xbanow itzel, xk'at tzij puwi' chquiwäch ri élderes cumal oxib k'alajisanelab re ri winakil, y we man xuban tä k'alaj ri u mac y man xuq'uex tä u c'ux che ri u mac, kastzij xchuptaj ri u bi' cho tak ri wuj, y man xriktaj tä chic chquixol ri u winak ri Cristo.

8. Tzare we tä xuq'uex u c'ux che ri u mac, y xuta' ri cuyubal u mac ruc' suc'alaj u rayibal, xcuyic ri u mac.

9. Y ri tak k'alajisanem re ri Uxlabixel xc'am u be che ri mulim ib ri u winakil ri Jesucristo, y rumal ri u chuk'ab ri lok'alaj Uxlabixel. Rumal kastzij, jacha' ri xubij ri Uxlabixel chque, we tä che u tzijobexic ri u tzij ri Dios, o che qui pixabaxic ri winak, o chubanic ch'awem ruc' ri Dios, o che u ta'ic jun jasäch, o che u bixoxic tak bix, jeri' xbanowic.

U TAS 7

Ri Moroni cutz'ibaj ri u tijonic ri Mormón chrij ri cojobal y chrij ri cu'

bisal c'uxaj, y chrij ri lok'ok'ebal c'uxaj.

1. Are c'u ri in, Moroni, quintz'ibaj jujun chque ri tzij ri xubij ri in tat, Mormón, chrij ri cojobal, y chrij ri eyenic pa anima', y chrij ri lok'ok'ebal c'uxaj. Are' c'ut xtzijon chque ri winak ri tajin quebutijoj che ri u tzij aretak e c'o pa ri ja jawi cäquitijoj wi quib. Y qui yacom we jun ja rech c'o jawi cäquinimarisaj u k'ij ri Dios.

2. C'u ri in, Mormón, quintzijoj we tzij chiwe ix, lok'alaj wachalal. Y quinbano rumal ri u tok'ob ri Dios Tataxel, y rumal ri u tok'ob ri Kajawal Jesucristo, y ri lok'alaj u rayibal, rumal c'ut chi xusipaj ri u siq'uinem chwe. Y rumal la', yatal chwe quintzijon chiwe wachanim.

3. Rumal c'u wa', quinwaj quintzijon chiwe ri ix, ri u winakil ri Cristo. Ix ri camelalaj tak terenelab che ri Cristo. Ix i c'amom jun utzalaj eyenic pa iwanima'. Rumal ri', quixcuinic quixoquic pa ri lok'alaj uxlanem re ri Kajawal. Tzpa camic, cäcanaj na we jun eyenic pa iwanima' c'ä pa ri k'ij ri quixuxlan na ruc' ri are' chila' chicaj.

4. Y wachanim wachalal, pa nu c'ux quinbij wa' rumal ri in wilom ri camelelaj i binem ri quiban ix chque ri calc'ual ri winak.

5. In quinnatajisaj ri u tzij ri

Dios, ri cubij chi rumal ri qui banom ri achijab, quiwetamaj na jas ri qui cholaj. We tä utz ri qui banom, are' e utz xuku je'.

6. Chiwilampe' c'ut, ri Dios u bim canok chi jun itzel achi man cäcuin tä cuban utzil. We tä cuchij jun u sipanic, o we tä cuban ch'awem che ri Dios, are we man kastzij tä u rayibal, wa' xak junam we tä man u banom taj.

7. Kastzij, man quilitaj tä ri' che u suc'umaxic ri jun achi.

8. Chiwilampe', we tä jun itzel achi cuya' jun sipanic, cusipaj ruc' u xu'yal ri ranima'. Are quil ri' junam we man u ya'om taj ri jun sipanic. Rumal la', itzel quil wi ri jun achi ri' chuwäch ri Dios.

9. Xukuje' xa' itzel quilibic we jun winak cuban ch'awem ruc' ri Dios, y man cuban tä ruc' jun suc'umalaj ranima'. Kastzij, man c'o tä u patan che, rumal ri Dios itzel cäril ri'.

10. Rumal c'u ri', jun itzel winak man cäcuin tä chubanic ri utzil. Xukuje' man cuya' taj utzalaj u sipanic.

11. Chiwilampe', jun u c'ux ri c'ayilaj ja' man cuya' tä ri utzalaj joron. Are xukuje' jun u c'ux ri utzalaj ja' man cuya' tä ri c'ayilaj joron. Are c'ut we jun achi cuban pataninel che ri itzel, are' man cäcuin tä chute-renexic ri Cristo. Junam ri', we jun achi cunimaj ri Cristo, are

man cäcuin tä cuban pataninel che ri itzel.

12. Kastzij, ronojel ri utzilal cäpe ulok chuwäch ri Dios. Y ronojel ri etzelal cäpe ulok chuwäch ri jun itzel. Are c'u ri itzel jun c'ulel chrij ri Dios, y amak'el cuban ch'o'j ruc'. Amak'el cuchí'j chke, y cju-takchij che ri mac y che ri u banic ri etzelal.

13. Tzare kastzij, ronojel rech ri Dios amak'el cuchí'j chke y cjuatak chubanic ri utzil. Rumal c'u ri', ronojel ri cuchí'j chke y cjuatak chubanic ri utzil, y chulok'o'k'exic ri Dios, y chupatanixic, are cäpe ulok chuwäch ri Dios.

14. Chiwila' c'u iwib, lok'alaj wachalal, michomaj chi ri etzelal cäpe ulok chuwäch ri Dios. Xukuje' michomaj chi ri rutzil ri Dios cäpe ulok chuwäch ri itzel.

15. Chiwilampe' wachalal, yatal chiwe quik'at tzij. Jawa' c'ut quixcuinic quich'obo jas ri utz chuwäch ri man utz taj. Kastzij k'alaj ri u beyal chuk'atic tzij, je jas k'alaj ri sakil pa ri k'ij chuwäch ri k'ekum re ri chak'ab, are wa' rech quixcuinic quich'ob ruc' jun tz'akatalaj etamabal.

16. Chiwilampe' c'ut, cäya'ic ri Ruxlabal ri Cristo chquijujunal achi rech cäcuinic cuch'obo ri utz y ri man utz taj. Rumal c'u wa', quinc'ut chiwe ri u beyal ri quik'at tzij. Rono-

jel ri cuchí'j chiwe ri utzil, y chi quiban ronojel ri quixutakchij che u cojobal che ri Cristo, cäpe ulok rumal ri u cuinem y ri u sipanic ri Cristo. Jawa' c'ut quixcuinic quich'obo ruc' jun sakalaj etamabal chi are la' re ri Dios.

17. Tzare apasach ri quebutakchij ri winak chubanic ri etzelal, y chi man quecojon tä che ri Cristo, y chi cäquixutuj ri are', y chi man cäquipatanij tä ri Dios, are la' re ri itzel. Y quixcuinic quich'obo ruc' ri jun sakalaj etamabal chi ronojel la' re ri itzel. Rumal jewa' ri' cächacunic ri itzel. Man cutakchij tä mawi jun achi chubanic ri utzil, kastzij man cutakchij tä ma jun chubanic la'. Xukuje' ri rangelib y ri winak ri queboc chuxe' ri u takanic, are man cäquitakchij tä mawi jun winak chubanic ri utzil.

18. Wachanim c'ut wachalal, quinwilo chi iweta'm ri sakil ri cäya' chiwe rech chi quik'at tzij. Ri sakil ri' are ri u sakil ri Cristo. Rumal la', quiwil iwib, mik'at tzij man suc' taj. Are cäk'at na tzij piwi' je ri quiban ri ix.

19. Rumal wa', quixinbo'chi'j wachalal, chitzucuj ruc' säc'ajil chupam ri u sakil ri Cristo. Y jewa' quich'ob na jas ri utz y ri man utz taj. Y we quixcojon che ronojel utzil, y we man quiquiak tä wa' pa

itzel, kastzij quixux na alc'ualaxelab rech ri Cristo.

20. Are c'ut wachalal, ¿jas modo quixcuinic quixcojonic che ronojel utzil?

21. Wacamic c'ut quintzijo-nic chrij ri jun cojobal ri xinbij chic chiwe chi quintzijon na che ri'. Y quinc'ut na chiwe jas ri u beyal quixcuinic quixcojo-nic che ronojel utzil.

22. Chiwilampe', ri Dios re-ta'm ronojel, y are' kas c'aslic che junalic. Chiwilampe', xebu-tak ulok ri angelib chquipatani-xic ri alc'ualaxelab que ri wi-nak. Y xquik'alajisaj ri u petibal ri Cristo, y xquik'alajisaj chi cä-pe na ronojel utzil rumal ri Cristo.

23. Y pa ri u chi' ri Dios, xk'alajisax chquiwäch ri k'alajisanelab che ri cäpe na chi kas cäpe na ri Cristo.

24. Y kastzij c'o q'ui tak u beyal ri xuya' k'alajisanem ri e utz chquiwäch ri alc'ualaxelab que ri winak. Y ronojel tak ri jastak ri e utz cäpe ulok chu-wäch ri Cristo. We tä ma tä jewa' ri', e tzakinak ba' ri wi-nak, y man cuya' taj cäpe jun utzil paquiwi'.

25. Are c'u ri winak xquijek ri qui cojobal che ri Cristo rumal ri angelib xequipatanij, y rumal ronojel tak tzij ri xel ulok pa u chi' ri Dios. Y jewa' c'ut, xeketic ruc' ronojel ri utzil, rumal ri qui cojobal. Y

xbantaj jela' c'ä pa ri u petibal ri Cristo.

26. C'äte petinak chic ri are', xukuje' xecolotaj ri winak rumal qui cojobal che ri u bi'. Y rumal ri qui cojobal, xebux ri u c'ojol ri Dios. Y kastzij c'aslic ri Cristo. Junam ri', kastzij xubij we tak tzij chque ri ka tat ka mam: Apasäch ri quita' na che ri Tataxel pa nu bi', are c'ut cäbantaj na chiwe, we utz u banic ri tabal, y we quita' ruc' cojobal, y we quicojo chi kas je' quic'am na.

27. Rumal c'u ri', lok'alaj wachalal, ¿la e q'uisinak chic ri tak mayibal xak xu rumal benak chic ri Cristo chicaj, y cä-t'uyic pa ri u wiquiak'ab ri Dios, chuc'amic pa u k'ab ri Tataxel ri tok'obisam wächaj ri yatal ulok chque ri calc'ual ri achijab?

28. Ri are' u tz'akatisam ri u ta'ic ri pixab y cucoj u chu-k'ab chquic'amic conojel ri quecojon che. Y ri e are' ri quecojon che xukuje' quecojon che ronojel utzil. Rumal la', ri are' quebuto' ri alc'ualaxelab que ri winak. Y c'asal chi junalic chicaj.

29. Je c'u ri' lok'alaj wachalal, ¿la e q'uisinak chic ri tak mayibal xak xuwi rumal ri are' u banom la'? Chiwilampe', quinbij chiwe chi man e q'uisinak taj. Ri angelib xukuje' man qui q'uisom taj ri qui patanixic ri alc'ualaxelab re ri Dios.

30. Chiwilampe' c'ut, ri are' e c'o chuxe' ri u takanic, rech quepatanin je jas ri u beyal ri cätakanic. Cäquic'ut quib chquiwäch ri winak ri c'o nim, y utz ri qui chomabal pa ronojel u wäch ri suq'uilal.

31. Y ri jasche re ri qui patanixic, are tak wa': Cäquisiq'uij ri winak che ri qu'exbal qui c'ux. Y cäquitz'akatisaj y cäquibano ri chac re ri yabal tak u tzij ri Tataxel, ri u ya'om ulok chque ri alc'ualaxelab que ri winak. Y chi cäquisuc'umaj ri u beyal chquixol ri alc'ualaxelab que ri winak rumal ri u k'alajisaxic ri u tzij ri Cristo chquiwäch ri cha'om tak winak re ri Dios, rech chi jewa' cäquibij ri qui k'alajisabal chrij.

32. Y jewa' ri Ajawaxel Dios cusuc'umaj u beyal chque ri nic'aj chic winak rech quecuinic quecojon che ri Cristo, rech chi c'o u c'olbal ri Uxlabilxel pa canima', je jas u beyal ri u cuinem. Y jewa' cutz'akatisaj ri Tataxel ri yabal tak tzij ri u ya'om ulok chque ri alc'ualaxelab que ri winak.

33. Y ri Cristo u bim canok: We tä quixcojon chwe, c'o na i cuinem chubanic apachique jasäch ri utz quililitaj wumal in.

34. Xukuje' u bim: Chiq'ue-xa' i c'ux iwonojel ix c'o pa tak u c'ulbat ri uwächulew. Tisaj, y chibana' ri kasbal xe' ja' pa ri nu bi'. Y chixcojon chwe, rech quixcuinic quixcolotajic.

35. Y wachanim lok'alaj wachalal, we quichomaj chi kastzij ronojel ri nu tzijom chiwe, y ri Dios cuc'ut na chiwe chi kastzij ronojel wa', je', cuc'utu ruc' ri u chuk'ab y ruc' ri nimalaj u k'ij, y we kastzij ronojel wa', ¿la e q'uisinak ne lo ri k'ijal re tak mayibal?

36. ¿La xq'uis c'u lo wa' ri qui c'utbal quib ri angelib chquiwäch ri alc'ualaxelab que ri winak? ¿La u q'uisom ne lo u ya'ic ri cuinem re ri Uxlabilxel chque? ¿La kas cuban lo ri' c'ä pa ri u c'olic ri k'ij y ri uwächulew? ¿La kas cuban ne lo ri' c'ä pa ri u takem ri k'ij, o c'ä pa ri u tac'alem ri uwächulew? ¿La kas cuban ne lo ri we tä xa' c'o jun winak cho ri uwächulew ri cäcolotajic.

37. Kastzij quinbij chiwe: Man are tä ri'. Kastzij rumal ri cojobal cäc'ulmatajisax ri tak mayibal. Y rumal ri cojobal cäquic'ut quib ri angelib chquiwäch ri winak, quequipatanij. We tä kastzij e q'uisinak chic ronojel wa', tok'ob qui wäch ri alc'ualaxelab que ri winak rumal chi man c'o tä chic qui cojobal, y man c'o tä u patan ronojel chquiwäch.

38. Ri u tzij ri Cristo cubij chi majun winak cäcuinic cäcolotajic we tä man cäcojon tä che ri u bi'. Rumal wa', we q'uisinak lo ri', q'uisinak chic xukuje' ri cojobal, y c'äx ri u c'olem ri achi rumal ri e are'

quecanaj can chrij ri tojbal macaj jas tä man banom taj.

39. Tzare, lok'alaj wachalal, utz na ri quinch'ob chiwij. Quinch'obo chi c'ö ri i cojobal che ri Cristo rumal ri camelal c'ö pa iwanima'. Y we man quixcojon che ri are', ix c'ut man takal tä chiwe chi quixrik-itaj na chquixol ri u winakil.

40. Y xukuje' lok'alaj wachalal, quinwaj quintzijon iwuc' chrij ri eyenic pa anima'. ¿Jas u banic c'ö na i cojobal we tä man c'ö tä ri eyenic pa iwanima'?

41. Y jas ri quiweyej na pa iwanima'? Kastzij quinbij chiwe, c'ö na ri eyenic pa iwanimma' rumal rech ri tojbal macaj ri xuban ri Cristo, y rumal rech ri cuinem re ri c'astajibal u wäch. Jewa' quixak'an na c'ä pa ri junalic c'aslemal rumal rech ri i cojobal che ri are' jas ri u beyal ri yabal u tzij.

42. Rumal ri', we jun achi c'ö u cojobal, c'ö na xukuje' ri eyenic pa ranima'. Rumal we man c'ö tä u cojobal, xukuje' man c'ö tä ri eyenic pa ranimma'.

43. Y xukuje' quinbij chiwe chi man cäcuin tä churikic ri cojobal, mawi ri eyenic pa ranima', we tä ma tä jun camel winak, y we man c'ö tä mach'ach'em pa ranima'.

44. We tä ma tä jewa' ri', man c'ö tä qui patan ri u cojobal ri eyenic pa ranima'. Majun

winak cäc'ulaxic rumal ri Dios, we man camel tä ri are' y we man c'ö tä mach'ach'em pa ranima'. Tzare, we jun winak c'ö ri u camelal y c'ö ri mach'ach'em pa ranima', y cuk'alajisaj rumal ri u cuinem ri Uxlabixel chi ri Jesús are ri Cristo, rajwaxic ba' c'ö na ri lok'ok'ebal u c'ux. Ri are' c'ut man c'ö tä u patan we man c'ö tä ri lok'ok'ebal u c'ux. Rumal wa', rajwaxic chi c'ö ri lok'ok'ebal u c'ux.

45. Ri lok'ok'ebal c'uxaj curik c'äx rumal are sibalaj camel. Man itzel tä cäril jun chic, man cunimarisaj tä rib, man xak xuwi tä cärilij rib ri re, man cäpe tä royowal, man cächo-man tä chrij ri itzel. Man cäquicot tä chrij ri etzelal, xane cäquicot che ri sakalaj tzij. Cuk'i' ronojel, cäcojon che ronojel, curayij ronojel, cuch'ij ronojel.

46. Rumal ri', lok'alaj wachalal, we man c'ö tä ri lok'ok'ebal i c'ux, man c'ö tä c'u i patan, rumal chi man c'ö tä u q'uisic ri lok'ok'ebal c'uxaj. Chixkebok na ruc' ri lok'ok'ebal c'uxaj. Are ri' ri mas nim na u banic, rumal ronojel ri jastak cäq'uis na u wäch.

47. Ri lok'ok'ebal c'uxaj are la' ri ch'ajch'ojalaj lok'ok'ebal re ri Cristo, y cäcanajic chbe k'ij sak. Y apachin ri c'ö lok'ok'ebal u c'ux c'ä ri q'uisbal k'ij, are ri' cäpe na jun utzil ruc'.

48. Rumal c'ú la', lok'alaj wachalal, chibana' ch'awem che ri Tataxel ruc' ronojel ri chuk'ab re ri i c'ux. Chibana' wa' rech quixnojisax na che we jun lok'ok'ebal c'uxaj, ri u ya'om ulok ri Tataxel chque conojel ri sakalaj cojonelab che ri u C'ojol, ri Jesucristo. Chibana' wa' rech chi quixux na ri c'ojolaxelab rech ri Dios, rech chi kujca'y na junam ruc' are cuc'ut rib chkawäch. Kastzij cäkil na u wäch je jas cäca'yic. Chc'oji' na we jun eyenic pa kanima', chujch'ajch'ojok je jas ch'ajch'oj ri are'.

U TAS 8

Are wa' jun wuj ri xutz'ibaj ri Mormón che ri Moroni; cubij chi ri q'uexbal c'uxaj y ri kasbal xe' ja' man cajawax tä chque ri alaj tak ac'alab.

1. Are wa' jun wuj ri xutz'ibaj in tat, ri Mormón, chwe in, ri Moroni. Xutz'ibaj chwe we wuj ri' c'äte xinsiq'uixic che ri lok'alaj chac. Y jewa' ri' u beyal ri xutz'ibaj chwe, xubij:

2. Moroni, at ri lok'alaj nu c'ojol, y sibalaj quinquicotic chi ri Awajawal Jesucristo at u natajisam, at u siq'uim che ri lok'alaj u pataninem, che ri ch'ajch'ojalaj u chac.

3. Tza at natal chwe pa ri nu ch'awem ruc' ri Dios. Amak'el quinbanala' ch'awem che ri Dios Tataxel pa ri u bi' ri Lok'alaj Ralc'ual, ri Jesús. Quinntz'onoj che ri are' chi catuto'o

rumal ri rutzil y ri u tok'ob ri man c'ó tä qui q'uisic, rech jewa' c'ú cak'i' na c'ä pa ri q'uisbal k'ij rumal ri a cojobal che ri u bi'.

4. Wachanim c'ut, nu c'ojol, catintzijobej che jas ri sibalaj quinbisoj. Quinbison che ri oyowal yacatajinak chixol.

5. We tä kastzij ri nu ch'obom, are c'ó tak oyowal yacatajinak chixol chrij ri kasbal xe' ja' ri cäban lo chque ri alaj tak iwalc'ual.

6. Wacamic, nu c'ojol, quinrayij chi sac'aj catchacunic, rech quesax bi na we jun nimalaj itzel chixol. Rumal c'ú wa', nu tz'ibam we wuj chawe.

7. Aretak nu ch'obom chi la', chanim c'ut xinta' u no'j ri Ajawaxel chrij. Xpe c'ú ri u tzij ri Ajawaxel chwe rumal ri u cuinem ri Uxlabixel, xubij:

8. Chatatabej ri u tzij ri Cristo, ri Tojol a mac, ri Awajawal, y ri a Dios. Chawilampe', man xinpe tä ulok cho ri ulew chquisiq'uixic ri suc'umalaj tak winak che q'uexbal quib, xane c'ú ri ajmaquib. Ri winak ri man c'ó tä qui yabil, man cächacun tä ri ajcun chque, xak xuwi ri e yawabib. Are c'ut sibalaj suc' ri alaj tak ac'alab, y are' man quecuin taj quemacunic. Rumal c'ú la', ri c'okonic ri xkaj puwi' ri Adán quesax bic paquiwi' wumal ri in, y man c'ó tä u cuinem paquiwi'. Xukuje' quesax bic ri

pixab rech cojbal retal che ri qui cowil ri achijab.

9. Y jewa' c'ut xk'alajisax chwe ri u tzij ri Dios rumal ri Uxlabil. Rumal c'u la', lok'alaj nu c'ojol, weta'm chi are jun nimalaj tze'ben u wäch ri Dios we caban ri kasbal xe' ja' chque ri alaj tak ac'alab.

10. Chawilampe', quinbij chawe, chatijoj na wa': Chqui-q'uexa' qui c'ux y chquibana' ri kasbal xe' ja' conojel ri winak ri yatal chque chi quech'obanic y ri quecuinic chubanic ri qui mac. Kas je' chebatijoj ri nan tat chi rajwaxic cäquiq'uex na ri qui c'ux, y cäquiban ri qui kasbal xe' ja', chi cäquimach'ach'ej quib je ri alaj tak calc'ual. Je c'u ri', quecolotaj na cuc' ri alaj tak calc'ual.

11. Y man rajwaxic tä chque ri alaj tak calc'ual ri q'uexbal c'uxaj, mawi ri kasbal xe' ja'. Chawilampe', cäban ri kasbal xe' ja' che ri q'uexbal u c'ux jun chutz'akatisaxic ri takbal rech quesataj na ri u mac.

12. Tzare ri alaj ac'alab e c'aslic rumal ri Cristo, tzpa ri u tiquiribal ri uwächulew. We tä ma tä jewa' ri', ri Dios xak cuya' u to'banel chque jujun winak, y cäq'uex ri u chomanic ri Dios, y xukuje' man junam taj queril conojel ri winak. ¡Are c'ut, janipa' tak ri ac'alab e cäminak y man xban tä ri kasbal xe' ja' chque!

13. Rumal la', we tä rajwa-

xic ri kasbal xe' ja' che qui colotajic ri alaj ac'alab, e benak chic we alaj ac'alab ri' pa jun xibalba ri man c'o tä u q'uisic.

14. Kastzij, c'o ri quinbij chawe. Ri winak ri cuchomaj chi rajwaxic ri kasbal xe' ja' chque ri alaj ac'alab, are ri' c'o jun nimalaj c'ayil ruc', y ximatolic che ri etzelal. Are' man c'o tä ri u cojobal, mawi ri eyenic pa ranima', mawi ri lok'ok'ebal u c'ux. Rumal la', we tä cäcäm na ruc' ri u chomanic, jewa', kastzij k'alaj cäbe pa ri xibalba.

15. Are jun c'äxalaj etzelal we cuchomaj jun chi ri Dios cucol na jun ac'al ri u banom ri kasbal xe' ja', y cuya' chi cäsach na u wäch jun ac'al chic rumal man u banom tä kasbal xe' ja'.

16. C'a cäban chque ri quejeh'benic ri tak u beyal ri Kajawal je jas wa'. Kastzij cäsach na qui wäch we man cäquiq'uex tä qui c'ux. Chawilampe', quintzijonic ruc' u chuk'ab nu c'ux rumal chi c'o takanic yatal pa nu k'ab rumal ri Dios. Man quinxej tä wib cho ri quecuinic cäquiban ri achijab, rumal ri tz'akatalaj lok'ok'enic cuq'uiäk apan ronojel ri xen ib.

17. In c'ut quinnojisax che ri lok'ok'ebal c'uxaj, are ri junalic lok'ok'enic. Y rumal la', conojel ri ac'alab e junam pa nu c'ux in. Y rumal la', quebin-

lok'ok'ej ri alaj ac'alab ruc' jun tz'akatalaj lok'ok'enic. Conojel e are' junam qui banic, y conojel cäquirik ri qui colotajic.

18. In c'ut weta'm chi ri Dios man xak xuwi quebuto'o jujun winak. Are' man cuq'uex tä u banic. Ri are' man cuq'uex taj tzpa ronojel junalic c'ä pa ronojel junalic.

19. Ri alaj ac'alab man quecuin tä cäqui'q'uex qui c'ux che ri mac. Rumal la', are jun c'ä-xalaj etzalal we cäxutux chque ri sakalaj tak u tok'ob ri Dios. Conojel are' e c'aslic pa ri are' rumal ri tok'obisan wächaj cubano.

20. Y apachin ri cubij chi rajwaxic cäban ri kasbal xe' ja' chque ri alaj ac'alab cuxutuj ri tok'obisan wächaj ri cuban ri Cristo. Xukuje' cuxutuj ri tojbal macaj ri xubano ri Cristo y ri u cuinem ri resabal macaj.

21. Tok'ob qui wäch ri quebanow jewa'. Are ri' cäquijach quib che ri cämical, che ri xibalba y che jun c'äxc'olil ri man c'o tä u q'uisic. Quinbij wa', man quinxej tä wib. Ri Dios u ya'om u takbal chwe. Chitatabej we tak tzij y chini-maj. We tä man quiban tä jewa', cäk'alajisax c'u na we tak tzij chiwij ix pa ri t'u'yubal jawi cäk'at wi tzij rumal ri Cristo.

22. Kastzij, conojel ri alaj tak ac'alab e c'aslic pa ri Cristo, are xukuje' conojel ri man c'o tä ri takbal cuc'. Rumal chi

ri cuinem re ri esabal macaj cäkaj paquiwi' conojel ri man c'o tä ri takbal cuc'. Rumal la', are ri' man quecuin tä chuq'uexic qui c'ux we man c'o-konic taj, o we man e c'o tä chuxe' ri etzebal, man c'o tä u patan ri kasbal xe' ja' chque ri winak ri'.

23. Are c'u ri' jun tze'ben u wäch ri Dios. Are ri' jun xutubal re ri tok'obisan wächaj ri cuban ri Cristo, y re ri u cuinem ri lok'alaj Ruxlabal. Are ri' u cu'bisaxic u c'ux jun che ri cäminak tak chac.

24. Chawilampe', nu c'ojol, are man utz taj cäban jewa' ri'. Ri q'uexbal c'uxaj takal chque ri winak ri e c'o chuxe' ri etzelatajic, ri e c'o chuxe' ri c'ok re jun takbal xalk'altim canok.

25. Y ri nabe u wächinic ri q'uexbal c'uxaj are ri kasbal xe' ja'. Ri kasbal xe' ja' cäpetic we c'o cojobal che u nimaxic ri takbal. Y ri u nimaxic ri takbal cuc'am ulok ri esabal macaj.

26. Ri esabal macaj cuc'am ulok ri camelal y ri mach'ach'em pa anima'. C'u rumal chi c'o camelal y mach'ach'em pa anima', cusolij ri Uxlabixel. Are ri' ri cu'bisanel c'uxaj, y cunojisaj ri c'uxaj che jun eyenic, y che jun tz'akatalaj lok'ok'enic. We lok'ok'enic ri' man cäq'uis taj we jun cäsac'ajin pa ri ch'awem ruc' ri Dios, c'ä cäpe ri q'uisbal k'ij aretak conojel ri

ch'ajch'ojoxelab quec'oji' na ruc' ri Dios.

27. Chawilampe', nu c'ojol, quintz'ibaj chi na jun wuj chawe we man quinel tä bi chanim chubanic ch'o'j chquij ri aj Lamanitas. Kastzij, we tinimit ri', ri aj Nefitas, are kas qui nimarisam quib. Rumal c'u la', are k'alaj cäsachtaj na qui wäch we tä man cäquiq'uex tä qui c'ux.

28. Nu c'ojol, chatz'onoj che ri Dios rumal quech chquic'ulmaxic na jun q'uexbal qui c'ux. Tzare c'ut kas quinoc il chque rumal we ne ri Uxlabixel man cächacun tä chi cuc'. Y waral pa wa' jun ch'akap ri ulew, cäquicoj qui chuk'ab chusachic apan ronojel cuinem y takanic ri petinak ulok chuwäch ri Dios. Y xukuje' cäquixutuj ri Uxlabixel.

29. Are ri', nu c'ojol, qui xutum jun mayilaj quetamabal. Rumal la', chanim cäsachtaj na ri qui wäch chutz'akatisaxic ri k'alajisabal ri bim canok cumal ri k'aljisanelab che ri cäpe na. Are wa' xukuje' cutz'akatisaj ri tak u tzij ri ka Colonel.

30. Ch'abej chic, nu c'ojol, c'ä pa ri k'ij quintz'ibaj chi jun wuj chawe, o quinwil chic ri a wäch. Amen.

U TAS 9

Are wa' ri u cab wuj ri xutz'ibaj ri Mormón che ri u c'ojol, ri Moroni.

We wuj ri' cätzijon chque ri itzel tak c'äx ri xban cumal ri aj Nefitas y ri aj Lamanitas; cätzijon chrij ri q'uisbal pixabanem ri xuya' ri Mormón che ri u c'ojol u lok', ri Moroni.

1. Lok'alaj nu c'ojol, quintz'ibaj jun chi wuj chawe, rech cach'obo chi c'ä ri in c'aslic. Tzare c'ut quintz'ibaj ri jas cäyow c'äx chwe.

2. Chawilampe', ka banom jun c'äxalaj ch'o'j chquij ri aj Lamanitas, y man xekach'ec taj. Ri Arcanteo xcämisax che jun ch'ich', y xukuje' ri Luram y ri Emrón. Kas je' e sachom q'ui achijab ri e utz chke.

3. Chawilampe' c'ut, nu c'ojol, quinoc il chque we tinimit rumal cäraj ne ri aj Lamanitas cäquisach na qui wäch. Man cäquiq'uex tä qui c'ux we winak, y ri Satanás amak'el cunim rib pa canima' rech cäpe coyowal chbil quib.

4. Chawilampe', amak'el quebinpixabaj. Aretak quink'alajisaj chquiwäch ri u tzij ri Dios ruc' nu chuk'ab, cäpe coyowal chwij y quebircatic. Y we man quincoj tä nu chuk'ab che nu tzij, te c'u ri' cäquicowirisaj ri canima' chrij. Rumal la' quinoc il chque, rumal chi we ne man cächacun tä chic ri Ruxlabal ri Ajawaxel chquixol.

5. Are sibalaj nim na ri coyowal, y quinch'ob ri in chi man cäquixej tä quib cho ri cämical. Sachinak ri qui lok'ok'enic chbil quib. Amak'el cä-

chaki'j qui chi' che ri quic' y cäquirayij ri'.

6. Je c'u ri', lok'alaj nu c'o-jol, chujchacunok ruc' sac'ajil, pune sibalaj co ri canima'. We cäkaya' canok ri ka chac, cujkaj chuxe' jun c'okenic. Rumal c'o jun ka chac cäkabano aretak c'ä c'o ri uj pa ri ka tiojil je ri u banic jun ja banom che xok'ol. Rajwaxic cäkach'ec na ri u c'ulel ronojel ri suq'uilal, y jewa' cäkaya' na uxlanem che ri kanima' pa ri rajawibal ri Dios.

7. Y wachanim quintz'ibaj jujun tak tzij chrij ri c'äx ri qui rikom we winak. Chawilampe', ri aj Lamanitas xquich'ec q'ui tak winak, pa ri tz'ak ja u bi' Sherriza. Xequic'am bic tak achijab, ixokib y ac'alab. Quinbij wa' je jas u beyal ri xubij ri Amorón chwe.

8. Y are' qui cämisam ri cachajil y qui tat ri ixokib y ac'alab ri'. Cäquiya' chi quib ri ixokib ruc' ri ti'j que ri cachajil, y quequitzak ri ac'alab ruc' ri ti'j que ri qui tat. Y man cäquiya' tä joron, xa' jubik' cäquiya' chque.

9. Pune tä sibalaj itzel ri qui banom ri aj Lamanitas, man nim tä na cho ri itzel ri cäquibano ri ka winak ri e c'o pa ri Moriántum. Chawilampe', qui chapom sibalaj tak qui mial ri aj Lamanitas, xemacun cuc', y jeri' xquesaj ri qui ch'ajch'o'jil we alitom ri'. C'u ri

ch'ajch'o'jil are kastzij nim na chquiwäch ronojel jastak.

10. Te c'u ri', xequicämisaj che jun itzelalaj u beyal, xquiban c'äx che qui tiojil c'ä ri xecämich na. C'äte qui banom chi wa', xequiwak qui pam ri qui tiojil je jas u banic jun awaj re ri juyub. Cäquiban wa' rumal chi sibalaj co ri canima'. Cäquibano che retal ri u chuk'ab ri canima'.

11. O lok'alaj nu c'ojol, we tinimit ri' man c'o tä u suc'umal ri cäquibano.

12. (Xak xu jujun junab oc'owinak chi aretak ri e are' jun je'licalaj tinimit y c'o ri u suc'umal ri cäquibano)

13. Tzare, O nu c'ojol, we tinimit ri' xak xuwi quequicotic che ri itzel tak qui banom.

14. ¿Jas u banic cujcuinic cäkachomaj chi ri Dios man cuyuk tä na ri u k'ab chubanic jun k'atan tzij pakawi'.

15. Chawilampe', ri rok'ej ri wanima' cubij: ¿Tok'ob qui wäch we winak! ¿Chel la ulok lok'alaj Dios, bana' la k'atow tzij! C'u'u' la ri tak qui mac, ri quetzalal, y ri itzel tak qui banom cho ri wäch la.

16. Y xukuje', nu c'ojol, c'o q'ui ixokib malca'nib cuc' ri qui mial ri xecanaj can pa Sherriza. Y ri rajch'o'jab ri Zeneff qui c'amom bic ri qui wa ri man xc'am tä bi cumal ri aj Lamanitas. Rumal c'u ri', quebinic apawije' quecuinic cäqui-

rik ri qui wa. Are c'ó q'ui ri'jalaj chichu'ib ri xetukaric chuchi' ri be, y quecämíc c'ut.

17. Are man q'ui taj ri ajch'o'jab ri c'ó wuc'. Y ri tak cajch'o'jab ri aj Lamanitas c'ó chkaxol uj y ri tinimit Sherriza. Y conojel ri e elinak ulok chque ri rajch'o'jab ri Aarón e kajinak pa qui k'ab. Y xquiban ri xibinalaj c'äx y itzel chque.

18. ¡Sibalaj itzel ri canima' ri nu winak! Man c'ó tä u suc'umal ri cäquibano, y man c'ó tä tok'obisan wächaj chquixol. Chawilampe', in xak jun achi. Y nu chuk'ab xak ri chuk'abil re jun achi. Y man quincuín tä chic quintak chque chi cäquinimaj ri nu takanic.

19. Xux nim na ri etzelal ri c'ó pa canima'. Conojel are' xak junam ri itzelalaj qui banom. Man cäquiya' tä can jun pa ri utzil, chi ri'jab chi ac'alab. Y quequicotic chrij ronojel ri man utz taj. Ri kixokilal y ri kalc'ual qui rikom c'äx cho ronojel u wäch we ulew ri'. Ri c'äx ri', are nim na chuwäch apachique c'äx ri bantajinak canok. Kas je', man cuya' tä u bixic, mawi ri u tz'ibaxic.

20. Are c'u ri', nu c'ojol, man quintzijen tä chic chrij we xibinalaj c'äx ri bantajinak. Chawilampe', at aweta'm ri etzelal ri cäban cumal we winak. Aweta'm chi man c'ó tä utzalaj tak qui no'j, mawi ri qui na'ic pa canima'. Ri etzelal ri

cäquibano, are nim na chuwäch ri etzelal ri cäban cumal aj Lamanitas.

21. Kastzij, nu c'ojol, man cuya' taj quinta' che ri Dios chebuc'ama'. Quinxej wib chi we ne cuc'ajisaj nu wäch.

22. Tzare kastzij nu c'ojol, quinta' che ri Dios chatuc'ama', y c'ul nu c'ux che ri Cristo, chi ri are' catucol na. Y quintz'onoj che ri Dios chi ri are' catrilij na rech man catcäm taj c'ä cawilo chi cäqui-qu'ex qui c'ux we winak, o chi cäsach qui wäch conojel. Ri in c'ut weta'm chi cäsach na qui wäch we tä man cäqui-qu'ex tä qui c'ux y quetzelej ruc'.

23. Y we tä cäsach na qui wäch, are xak junam ruc' ri sachibal qui wäch ri aj Jareditas. Cäsach na qui wäch rumal ri itzel tak no'j ri c'ó pa canima', y rumal ri qui rayibal che quic', y che ri u tzelexic c'äx paquiwí ri nic'aj winak chic.

24. Y we tä jewa' ri cäc'ulmataj chi cäsach na ri qui wäch, keta'm chi q'ui chque ri kachalal e k'axinak chi cuc' ri aj Lamanitas. Y keta'm chi q'ui winak quek'ax na chi cuc'. Rumal la', chatz'ibaj ba' jujun tak tzij, we cuya' chawe chi man catcäm taj. Ri in c'ut, in quincäm na, y man quinwil tä na ri a wäch. Tzare c'ut c'ul nu c'ux chi chanim quinwil na a wäch. C'ó jujun lok'alaj tak wuj wuc'

ri quinwaj quinwach na pa ri a k'ab.

25. Nu c'ojol, chabana' suq'uilal chuwäch ri Cristo. Mabisonic rumal ri tzij nu tz'ibam chawe. Man rumal tä we bis catcämïc. Xane chuya'a' ri Cristo a chuk'ab. Are' xurik c'äx, xcämïc, xuc'ut ri u tiojil chquiwäch ri ka tata'ib. Chuto-k'obisaj a wäch, sibalaj cuya' ri utzilal chiwe c'ä pa ri c'äxc'ol, y chc'oji' ri eyenic pa awanima' che qui rikic ri u juluwem y ri junalic c'aslema. Chcanaj can ronojel la' che junalic awuc'.

26. Dios ri Tataxel, c'o ri u t'ulibal nim ak'anok chila' chicaj. Y ri Kajawal Jesucristo cät'uyi'c chuwiqiaak'ab ri u cuinem, c'ä coc na ronojel chuxe' ri u takanic. Quinrayij chi cäc'oji' na qui tok'ob awuc' che junalic. Amen.

U TAS 10

We jun tas ri' cätzijon che ri q'uisbal u tzij ri Moroni chque ri aj Lamanitas; xukuje' cutzijo' jas u beyal ri u c'amowic jun k'alajisabal pa ranima' jun chretamaxic chi kastzij ri Wuj re ri Mormón; ri Moroni cutz'apij can ri u zijol ri u winak.

1. In c'u ri', Moroni. Quintz'ibaj jujun tak tzij ri utz quinwilo. Quintz'ibaj we tzij chque ri wachalal, are ri aj Lamanitas. Y quinwaj chi cäquich'ob na chi oc'owinak chic ri junab cuatrocientos veinte chuwäch

ri k'ij ri xya' retal u petibal ri Cristo.

2. Y are nu tzijom chi jujun tak tzij chiwe, rumal jun nu pixab, te c'u ri' quintz'apij canok we tak tz'ib.

3. Chiwilampe', quinwaj quixinpixabaj chi aretak quisiq'uij u wäch wa', we tä jewa' ri' cubij u no'jibal ri Dios chi quisiq'uij u wäch, chinatajisaj ri nimalaj tok'obisanic ri u banom ri Ajawaxel chquiwäch ri calc'ual ri winak. Are u banom wa' tzpa ri u tiquiribal ri Adán c'ä pa ri jun k'ij ri quic'am we tzij, y quichomaj pa iwanima'.

4. Y aretak c'ut quic'am we tzij, quinwaj quixinpixabaj chi quita' che ri Dios, ri junalic Tataxel, pa ri u bi' ri Cristo, we tä man kastzij tä wa'. Y we quita' ruc' jun suc'alaj iwanima', y ruc' jun kastzijalaj i rayibal, y we chi c'o i cojobal che ri Cristo, ri are' cuk'alajisaj na ri kastzij chiwäch rumal ri u cuinem ri Uxlabixel.

5. Y rumal ri u cuinem ri Uxlabixel, quixcuinic quiwetamaj ronojel ri kastzij.

6. Y apachique jasäch ri utz, xukuje' are sibalaj suc', sibalaj sak u banic. Rumal la', man c'o tä jun utzil ri cuxutuj ri Cristo. Xane ronojel utzil cuc'utu chi c'aslic ri are'.

7. C'u ri ix quixcuinic quich'ob chi c'aslic ri are' rumal ri u cuinem ri Uxlabixel. Rumal c'u la', quixinpixabaj chi man

quixutuj tä ri u cuinem ri Dios. Ri are' c'ut cächacunic ruc' ri u cuinem je jas u beyal ri qui cojobal ri calc'ual ri winak. Jewa' ri' cächacunic camic, chuek, y che junalic.

8. Y xukuje', wachalal, quixinpixabaj chi man quixutuj tä ri tak u sipanic ri Dios, rumal e q'ui, y kas quepe ulok chuwäch ri are', ri Dios. C'ö jalajoj tak u beyal rech queya'ic tak we sipanic ri'. Are c'u ri' kas ri are', ri Dios, ri cächacun pa ronojel. Yatal c'ut we sipanic rumal ri c'utwächinic ri Ruxlabal ri Dios chquiwäch ri winak. Y jewa' ri' cuban utzil chque ri e are'.

9. Chiwilampe', yatal ulok che jun cuc'ut ri tzij re no'jibal rumal ri Ruxlabal ri Dios.

10. Y che jun chic, yatal ulok cuc'ut ri tzij re etamabal, xa' junam rumal ri jun Uxlabal ri'.

11. Y che jun chic, yatal ulok jun nimalaj cojobal. Are che jun chic, yatal ulok ri tak sipanic re ri cunanem, are xa' junam rumal ri jun Uxlabal ri'.

12. Are c'u ri', yatal ulok che jun chic cuban nimalaj tak mayibal.

13. Are c'u ri', yatal ulok che jun chic cuk'alajisaj ri cäpe na chrij ronojel ri jastak.

14. Je c'u ri', yatal ulok che jun chic queril ri angelib y ri tak uxlabal ri quepataninic.

15. Je c'u ri', yatal ulok che

jun chic cätzijon pa jule' tak tzijobal chic.

16. Je c'u ri', yatal ulok che jun chic cuk'axaj tak tzijobal y cuk'axaj jule' tak ch'abal.

17. Y quepe ulok ronojel tak we sipanic ri' rumal ri Ruxlabal ri Cristo. Y quepe ulok je jas u beyal ri u rayibal chquijujunal achijab.

18. Are c'ut quixinpixabaj wachalal, chi cänataj chiwe chi ronojel utzalaj sipanic cäpe ulok chuwäch ri Cristo.

19. Quixinpixabaj c'ut lok'alaj wachalal, chi quinatajisaj wa': Ri are' xak junam u banic iwir, camic, y che junalic. Y conojel tak we sipanic ri', ri nu tzijom chic, are e aj ri uxlabal, y mawi jumul quesax bi na, are cäc'o'ji' ri uwächulew. Xak xuwi quesax bi na we man c'ö tä qui cojonic ri calc'ual ri winak.

20. Rumal wa', rajwaxic chi c'ö na ri cojobal, y we rajwaxic chi ri cojobal ri', xukuje' rajwaxic chi c'ö na ri eyenic pa anima'. Y we rajwaxic chi c'ö na eyenic pa anima', xukuje' rajwaxic chi c'ö na ri lok'ok'ebal c'uxaj.

21. Y man quixcuin tä quixcolotajic pa ri rajawibal ri Dios we man c'ö tä ri lok'ok'ebal i c'ux. Mawi xukuje' quixcuinic quixcolotajic pa ri rajawibal ri Dios, we man c'ö tä ri i cojobal, mawi xukuje' we man c'ö tä eyenic pa iwanima'.

22. Y we man c'ó tä eyenic pa iwanima', k'alaj chi cät'ujuw ri iwanima' rumal rech ri etze-lal.

23. Y ri Cristo xebutzijobej ri ka tata'ib, y kastzij xubij je-wa' ri': We quixcojon chwe, te c'u ri' quixcuinic chubanic ronojel jastak ri utz quilic wumal.

24. Y wachanim, quebintzi-jobej conojel ri winak c'ä pa ri tak u c'ulbat ri uwächulew. Quinbij chi we tä cäpe ri k'ij ri quesataj bic chiwäch ix ri u cuinem y ri u sipanic ri Dios, are c'ut cäbanic rumal chi man c'ó tä i cojobal.

25. Y we tä kas je' u banic, ;tok'ob c'u qui wäch ri calc'ual ri winak! Are c'ut man c'ó tä na mawi jun chiwe ri cäbanow utzil, kastzij, man c'ó tä na majun. Rumal we tä c'ó jun chiwe ri cäbanow utzil, are ri' cäbanowic na cumal ri u cui-nem y ri tak u sipanic ri Dios.

26. Y ;tok'ob qui wäch ri queq'uisow u banic ronojel wa' y quecämich! Are' c'ut que-cämich pa ri qui mac. Y jewa' c'ut man cuya' taj quecolotajic pa ri rajawibal ri Dios. Y quin-tzijon je jas ri u beyal ri tak u tzij ri Cristo, y man quinban tä tzij.

27. Quixinpixabaj c'ut, chianatajisaj ronojel tak wa'. Chan-nim c'ut cäjetet ri k'ij ri qui-ch'ob na chi man quinban tä tzij. Ix c'ut quiwil na nu wäch chila' chuwäch ri k'atbal u tzij

ri Dios. Y ri Ajawaxel Dios cu-bij na chiwe: ;La man xintzijojej tä nu tzij chiwe rumal ri xutz'i-baj we achi, jacha jun ri xsi-q'uinic chquixol ri cäminakib, kastzij ri', jacha jun ri cätzijo-nic ulok tzpa ri c'ajc'aj ulew?

28. Y quink'alajisaj wa' che u tz'akatisaxic ri tak u tzij ri Dios ri u k'alajisam canok chi cäpe na. Chiwilampe' c'ut, quel bi na we tzij pa u chi' ri junalic Tataxel. Ri u tzij c'ut cäxuban na apanok che jun ija'lil c'ä che jun ija'lil chic.

29. Y ri Dios cuc'ut na chi-wäch chi kastzij ri' ronojel ri nu tz'ibam.

30. Y jumul chic quixinpixa-baj, chixkebok ruc' ri Cristo. Chixcojon che ronojel utzalaj sipanic, y michap ri itzelalaj si-panic, mawi ri jasäch ri man sak tä u banic.

31. Chatc'astajok lok'alaj Jerusalén, y chatwalijok chu-pam ri c'ajc'aj ulew. Je', chaco-jo' ri je'lalaj tak awatz'iak, lo-k'alaj u mial ri Sión. Chach'ic'a ri a che', ri awoc'owibal, y chi junalic chanimarisaj u wäch ri tak a c'ulbat, rech man cäsäch tä chic ri a c'ux. Y jewa' rech quetz'akatisax na ri yabal tak u tzij ri junalic Tataxel ri u ba-nom ulok chiwe, lok'alaj tini-mit re Israel.

32. Je', tisaj ruc' ri Cristo, chitz'akatisaxok rumal ri are'. Chixutuj ronojel ri man rech tä ri Dios. We quixutuj ri man

suc' taj, y we quiloc'ok'ej ri Dios ruc' ronojel i cuinem, ronojel i chomanic, y ronojel i chuk'ab, ri u tok'ob cuban na chi quixux tz'akat pa ri Cristo. Y we tä rumal ri u tok'ob ri Dios ix tz'akat pa ri Cristo, man quixcuin taj quixutuj ri u cuinem ri Dios.

33. Y jumul chic, we rumal ri u tok'ob ri Dios quixux tz'akat pa ri Cristo, y man quixutuj tä ri u cuinem, te c'u ri' ix quixch'ajch'ojarisaxic pa ri Cristo, rumal c'ut chi xturuw u quiq'uel ri Cristo. Are ri' c'o pa ri u beyal ri yabal tak u tzij ri

Tataxel. Y jewa' quesax na ronojel i mac, rech chi quixux na ch'ajch'oj, y man quil tä na jun tz'ilol chiwäch.

34. Wachanim, quinbij chiwe ix iwonojel, quinbe na. Chanim quinuxlan na chila' pa ri lok'alaj c'olbal re ri Dios. Quinuxlan na chila' c'ä pa ri k'ij aretak cäquic'am na quib ri wuxlabal y nu tiojil. Y quinc'am na bic pa cak'ik' are in ch'ecanil. Cäkarik na kib chuwäch ri utzalaj k'atbal tzij re ri nimalaj Jehová, ri Junalic K'atal Tzij paquiwi' ri e c'aslic y ri e cäminak. Amen.

QUICHE

4 02335 68062 7

33568 062